seyir defteri

2002'den Beklentiler

Ufuk Yamankılıçoğlu,
Genel Yayın Yönetmeni

" Modern dünya düzenine ancak geniş bir dünya görüşüne sahip, bilimsel bilgiyi özümsemiş, yaratıcı ve çalışkan kadrolarla ayak uydurabileceğimiz ortada... "

Ekonomik krizi okurlarımıza mümkün olduğunca yansıtmamaya ve dergi sayfalarını en verimli şekilde değerlendirmeye çalışıyoruz. Editöryal içeriğimizden ödün vermemek için dergide sayfa darlığından yer veremediğimiz yazılara, ayın CHIP CD'sindeki dijital dergi bölümlerinde yer vermeye çalışıyoruz. Önümüzdeki aylarda bunlara yeni kurslar eklenecek. Ayrıca bu ay dergide yer veremediğimiz TOP10 tablolarına, internet sayfamızdan (www.chip.com.tr) ulaşabilirsiniz.

Tüm dünya ve özellikle de ülkemiz için birçok açıdan zor ve sıkıntılı geçen bir yılı geride bırakıyoruz. Geriye dönüp bakınca karşımıza oldukça olumsuz bir tablo çıkıyor. İşsizlik, üretimsizlik, yitirilen umutlar, ertelenen planlar ve hayaller, geleceğin belirsizliği içimizi karartıyor. Yeni binyılın ilk yılının sonunda önümüze çıkan sonuç, gelecekte karşımıza çıkacak gerçeklerin ve sorunların ilk belirtilerini taşıyor; bilgi ve teknoloji üretemeyen, eldeki bilgi, teknoloji ve iş gücünü siyasi, ekonomik, kültürel, eğitim, sağlık ve günlük yaşamın diğer tüm alanlarına entegre etmeyi başaramayan, ekonomik, siyasi ve düşünsel bağımsızlığını tam anlamıyla sağlayamamış toplumlar, fakirleşmeye, sömürülmeye ve krizlere sürüklenmeye mahkumlar. Krizden çıkışın alınacak parasal kredilerle mümkün olamayacağı, aksine bunun krizi daha da derinleştireceği ortada.

Yeni milenyumun daha ilk yılının karşımıza çıkardığı gerçek, yıllardır har vurup harman savuran ülkenin artık ayakları üstüne zorunlu olarak basması gerektiği, mevcut her türlü yapısıyla iflas ettiği ve her alanda esaslı değişimlerin kaçınılmaz olduğu. Modern dünya düzenine ancak geniş bir dünya görüşüne sahip, bilimsel bilgiyi özümsemiş, yaratıcı ve çalışkan kadrolarla ayak uydurabileceğimiz ortadayken, çözümü suni gündem maddeleriyle başka yerlerde aramak ancak ahmaklık olabilir.

2002'ye girerken çoğumuzun, en azından bazı büyük hayallerini erteleyip, sadece geçim sıkıntısını düşünebildiği bu dönemlerde sarılabileceğimiz başka değerlerin de olduğunu unutmayalım. Yardımlaşma, dostluk ve sevgi gibi daha insancıl değerler bize daha güzel bir gelecek için muhtaç olduğumuz gücü ve umudu verecektir.

Herkese mutlu, sağlıklı ve başarılı yeni bir yıl diliyorum...

Ufuk Yamankılıçoğlu
uyaman@chip.com.tr

read.me

e-Devlet e-Vatandaş El Ele...

Gökhun Sungurtekin,
Yayın Koordinatörü

“ e-Devlet, devlet kurumlarının, sadece vatandaşlar ile değil, buna ek olarak işletmeler ve diğer devlet kurumları ile aralarındaki işlemleri de internet üzerinden etkileşimli olarak yürütmeleri anlamına geliyor. ”

Devlet kurumlarının, hizmetlerini sunma noktasında internet'ten faydalanabilecekleri fikri, **e-Devlet** kavramının doğmasını sağladı. Vatandaşlar açısından bakıldığında **e-Devlet**, kurumların bilgi ve hizmetlerini internet teknolojilerini kullanarak sunmaları ve vatandaşlara bilgi ya da isteklerini yine internet aracılığı ile ulaştırma imkanı vermeleri şeklinde tanımlanabilir.

Daha geniş anlamda yorumlandığında ise **e-Devlet**, devlet kurumlarının, sadece vatandaşlar ile değil, buna ek olarak işletmeler ve diğer devlet kurumları ile aralarındaki işlemleri de internet üzerinden etkileşimli olarak yürütmeleri anlamına geliyor. Bu sayede işlemlerin ve bilgi alışverişinin **daha ucuz, daha hızlı ve daha kolay** şekilde gerçekleştirilmesi amaçlanıyor.

Türkiye'de henüz başlangıç aşamasında olmasına karşın, e-Türkiye vizyonu çerçevesinde, **e-Devlet uygulamaları** için altyapının oluşturulması ve çeşitli uygulamaların hayata geçirilmesi konularında önemli adımlar atıldı. Özellikle Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı'nın, **dijital imzanın geçerli kılınması** ve **elektronik oy** gibi “uç” hedefler de içeren önemli çalışmaları mevcut.

e-Devlet Hizmetleri Nasıl olmalı?

1998'in Ağustos ayında, bir basın toplantısına katılmak için gittiğim Singapur'da, henüz yeni olan **Singapore ONE** projesi ile tanışmıştım. Proje her haneyi internet bağlantısına kavuşturmayı ve bu sayede devlet ile vatandaşı birbirlerine yakınlaştırmayı amaçlıyordu.

Bugün, **%50'nin üzerindeki internet penetrasyonu** ile Singapur, bunu başarmış gibi görünüyor. Altyapının kurulmasından sonra **e-Devlet** konusunda da çok yol alınmış. Okul başvurusundan evlilik öncesi işlemlere kadar, devlet kurumları ile olan tüm ilişkileri internet üzerinden yürütmek mümkün. **e-Devlet'in** getireceklerini somut olarak görmek istiyorsanız, www.ecitizen.gov.sg adresine bir göz atın.

Türkiye'deki e-Devlet uygulamaları hakkında bir fikir edinmek içinse, anlamını henüz çözemediğim, **Başbakanlık Yönetim Bilişim Sistemi Merkezi'nin** sitesini ziyaret edebilirsiniz (www.bybs.gov.tr). Sitede benim ilk dikkatimi çeken şey nedense “sakıncalı siteleri ispiyonlama” hizmeti oldu. Projeyi gerçekleştirenlere haksızlık etmek istemem, zira sitede gerçekten faydalı bilgiler ve vatandaş olarak işlerimizi kolaylaştıracak hizmetler var. Ancak sanki her şey tamamlanmış ve sunacak başka hizmet kalmamış gibi, listede bulunan az sayıdaki seçeneğin arasına, **“siz gösterin biz dövelim servisinin”** sıkıştırılması biraz can sıkıcı. Üstelik birkaç satır aşağıda, düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlarını zorlayan Avrupa Birliği Ulusal Programı'nın bağlantısı bulunuyor. Düşündürücü, öyle değil mi?

sgokhun@chip.com.tr

CHIP ONLINE

Konu hakkında çeşitli ek bilgileri ve web adreslerini **www.chip.com.tr/readme** adresinde bulabilirsiniz.

okuryorum

yorum@chip.com.tr

Sıradışı İpuçları

„Gizli ve Çok Farklı İpuçları“
CHIP 12/2001

Sevgili CHIP çalışanları, Aralık sayınızın kapak konusunda verdiğiniz bazı ipuçları çok işime yaradı. Özellikle cep telefonuyla ilgili ipuçları sayesinde cep telefonuma yeni fonksiyonlar kazandırmayı başardım. Ayrıca daha önce çözemediğim bazı Windows ve donanımsal problemlerimi yazıdaki ipuçları sayesinde kolayca çözdüm. İleriki sayılarda da bu tip pratik ve sıradışı ipuçlarına yer vermenizi bekliyor ve tüm CHIP çalışanlarına başarılar diliyorum. Hakan Çakan

Eğitim CD'leri

CHIP dergisine saygılarla,
Her ay dergi ile birlikte Eğtim CD'lerine ağırlık verirseniz sevinirim. Photoshop, Dreamwerver, Fireworks, Freehand, CorelDraw gibi programlar ağırlıklı olursa sevinirim... Fırat Atmaca

Programlama kursları...

CHIP yetkilileri,
Derginizle birlikte verdiğiniz dokümanlar gerçekten çok işimize yarıyor. Ben size CD içerikleri hakkında bir tavsiyede bulunmak istiyorum. Bizlere verdiğiniz Office Eğitim CD'leri gerçekten oldukça kullanışlı, eğer bir insan biraz Office ile haşır neşir olmuşsa anlamakta zorlanmayacaktır. Ayrıca diğer popüler eğitim alanlarında da (asp, php, cgi,3d max, quarkxpress gibi...) ve ayrıca programlama ile ilgilenenler için dergide ya da CD'de bir bölüm ya da set hazırlamayı düşünüyor musunuz? Dikkate alırsanız sevinirim,başarılar... Hüseyin Öztürk

Evet, önümüzdeki sayılarda en azından CD'de bu tip eğitici bölümlere yer vermeyi düşünüyoruz, lütfen isteklerinizi iletmeye devam edin, sizlerden gelen talepler doğrultusunda bazı kurslara başlayacağız.

Notebook terfisi hakkında

Değerli CHIP editörlerine,
Yaklaşık 10 yıldır yoğun bir şekilde bilgisayarla uğraşıyorum. 19 yaşında Tıp Fakültesinde okuyan bir okurunuzum. İlk bilgisayar dergilerinin piyasaya çıkmasıyla kızışan rekabette dergiler yabancı ülkelerdeki gibi CD de vermeye başladılar, fakat CHIP CD'lerinin mükemmel içeriği, dergideki konuların genişliği ve reklamdan çok bilgiye ağırlık vermesiyle bana göre arayı epey açtı. Teknolojik gelişmelerden verdiğiniz haberler ve özellikle CD'lerinize koyduğunuz freeware'lardan dolayı çok teşekkür ederim. Diğer dergiler gibi CD'leri internetten indirilen ucuz oyun demolarıyla doldurmadığınız için çok teşekkürler. Sizden tek bir isteğim olacak, birkaç ay önce bir Toshiba notebook aldım. Fakat hemen hemen hiçbir kaynakta notebook'larla ilgili ayrıntılı bilgi bulamıyorum. Aşağıdaki sorularımın cevaplarına derginizde yer verirseniz sevinirim, eminim bunları merak eden bir çok okurunuz vardır.

1. Notebook'larda upgrade nasıl yapılır, neler upgrade edilebilir?
2. Notebook parçalarını test edebilir misiniz?

Anıl Gedikoğlu

Zaman zaman bu konularla ilgili olarak dergide küçük ipuçlarına yer veriyoruz, ancak ileriki sayılarda bu ipuçlarını ayrı bir yazı olarak hazırlamayı düşünebiliriz.

Windows ve Office kitapçıkları

Sayın CHIP editörleri,
Yaklaşık olarak 2 yıldır CHIP dergisini takip ediyorum. CHIP dergisini her ay almaya çalışıyorum. Özellikle son aylarda ekonomik kriz nedeniyle her ay dergiyi takip edemiyorum. CHIP dergisinin fiyatı günümüze göre iyi. Sonuçta dergi için birçok araştırma yapıyor ve emek harcıyorsunuz. Fakat derginin fiyatını bir miktar düşürürseniz sevinirim. Bir de dergiyle beraber arada sırada Windows ve Office yardımlarını kitapçık halinde verirseniz daha verimli olur. Fahri Mutlu

Abonelik sorunum çözüldü

Sevgili CHIP mensupları,
Öncelikle çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Benim özellikle belirtmek istediğim husus; CHIP'in abonelerine karşı olan sorumlu ve bilinçli okuyucu memnuniyetini baz alan çalışma prensibiniz. CHIP'e Ekim 2001'de abone oldum, dergim ilk başlarda gelmiyordu 25 Ekim'de bir telefon ettim, oradaki yetkili kişi gayet sıcak bir yaklaşımla sorunuma yardımcı olmaya çalıştı, meğerse dağıtım elemanları gelmiş fakat adresi bulamamışlar yani CHIP görevini yapmış. Bu telefondan sonra dergiler tekrar postalandı ve bir iki gün içinde elime ulaştı. Daha sonraki Kasım ve Aralık sayıları ise zamanında geldi, mesela Aralık sayısı bana 1 Aralık'ta ulaştı. Burada CHIP'e abonelerine daha iyi hizmet verebilmek için yaptığı bu çalışmadan dolayı teşekkür ederim. Hüseyin Öztürk

Service Pack'ler ve güncellemeler

Merhaba CHIP,
4 yıldır kesintisiz olarak CHIP dergisini takip etmekteyim. Bana ve benim gibi PC meraklılarına bilgi, birikim ve PC dünyasına bakış olarak çok faydanız dokunduğuna emin olabilirsiniz. Arayıp bulamayacağımız bilgilere ve programlara sayenizde kavuşmaktayız. Benim sizlerden Windows 2000 (Türkçe) kullanıcısı olarak isteğim bu sisteme ait Türkçe Service Pack 2 ve gerekli yamalara CD'lerinizde yer vermenizdir. Malum internete telefonla bağlanan benim gibiler için bu çok uzun ve zahmetli bir iş. Ayrıca son günlerde Linux işletim sisteminin popülaritesi ve kullanım alanı oldukça artmaktadır. Linux'la ilgili yazılara ve CD'de Linux Mandrake veya Gelecek Linux'un son sürümlerine yer verebilirseniz benim gibi ilgili ama ye-

terince bilgili olmayanları her zamanki gibi sevindireceğinize emin olabilirsiniz. Hepinize iyi çalışmalar ve sevgiler.

Özgür TEKER

CD sorunları hakkında...

Sayın CHIP çalışanları,
Derginize, ön kapağı yukarı bakacak şekilde durur iken, sol taraftan bir de bakıyorsunuz ki ismi ve kapak konuları baş aşağı duruyorlar. Bu galiba basımdan kaynaklanıyor. Önemsiz bir şeymiş gibi görünse de bunu düzeltebilirseniz sevinirim.

Ayrıca CD'nizdeki .run dosyaları Internet Explorer çalıştırmak yerine direkt içini gösteriyor. Bu hatayı da düzeltirseniz sevinirim.

Hasan Ateş

İlk sayımızdan itibaren sırt bölümünü aşağıdan yukarı doğru yazdığımız için, dergiyi arşivleyen okurlarımızı da düşünerek burada bir değişiklik yapmayı düşünmüyoruz, yine de öneriniz için teşekkür ederiz.

Ucuz ürünler tanıtılsın

Sevgili CHIP,
Derginizi çok seviyorum, hatta parasızlığa rağmen fedakarlık yapıp alıyorum, ama ekonomik bozulmalar bizi de sizi etkilediği kadar çok etkiliyor. Dünya bilgisayar piyasası da bizim ekonomimizi hiç düşünmeden yeni ürünler çıkardıkça üzülüyorum, bu Aralık ayında çıkan yazıların çoğu artık Windows 2000 ve XP'ye yönelik ve en ucuz kartlar 100 dolardan başlıyor. Anlayacağınız artık o bölümleri üzülerek okuyorum, çünkü asla alamayacağımız pahalı şeylerden bahsediyorlar.

Sizden ricam, biraz da ikinci el piyasalarına bakmanız, ya da indirim günlerini yakalamamızı sağlamanız ya da sizin önderliğinizde ucuzluk sağlamanız...

Ürünlerde en ucuzu bulmaya çalıştığınızı biliyorum, elimizden geleni yapıyoruz diyorsunuz, ama inanın soğutucuların fiyatını bile gördüğümde hayretlere düştüm. Bir CD-ROM fiyatına gelenleri vardı, en azından hepimizin ekonomisi düzelene kadar başka alternatifler için bir çözüm yolu bulun. Bir de yardım bölümünüzde cevapları bir satır yazıyla geçirmeyin ki ilgilendiğinizi gösterin. İkincisi de CHIP CD'sinin içeriğini dergide aramak zor oluyor onu ya başa ya da sona alın. Her şeye rağmen iyi iş çıkarıyorsunuz, başarılarınızın devamını diliyorum.

Oguz Dinçer Uslu

Casus Yazılımlar: **Verileri sızdıran yazılımlar hakkındaki makalemiz, CHIP okurlarının bu konuda bilinçlenmelerini sağladı.**

Oyun incelemeleri

Öncelikle derginizi uzun süredir beğenerek alıp okuduğumu belirtmek istiyorum. Öncelikle fiyatı stabil bir hale getirmek için eklerin dijital dergi olarak CD'ye yerleştirilmesi güzel fikir. İsteğim bunların biraz daha artması, mesela PC Eğlence adı altında birkaç oyunun incelemesi veya stratejileri konabilir veya piyasaya yeni çıkacak oyunların ön incelemesi. Sanırım tüm okuyucularınız bundan memnun olacaktır.

Ayrıca donanım tablolarınız güzel ama en önemli olan anakart ve işlemci test tabloları yok. Bence büyük bir eksiklik, ayrıca yine CD'ye maximum, orta ve ekonomik PC konfigürasyonları da konabilir. Bunu piyasadaki bazı dergiler yapıyordu ve bayağı bir yardımcı oluyordu, satın alma rehberi olma özelliği açısından...

Daha güncel ve içerikli bir dergi görmek ümidiyle çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Serdar Cenk Güvenç

Dergide veya CD'de oyun incelemelerine yer vermeyi düşünmüyoruz, bunun için oyun dergileri ve siteleri var, oyunlarla ilgili okurlarımızın kardeş dergimiz Level'ın web sitesini ziyaret etmelerini öneriyoruz: www.level.com.tr. Anakartlara TOP10 listelerimizde bir anakart testinden sonra belki yer verebiliriz, ancak işlemciler için bu tip bir tablonun anlamsız olacağını düşünüyoruz. PC konfigürasyonu önerinizi de dikkate almaya çalışacağız.

Spyware konusunda...

Merhaba CHIP, bu ayki sayısında yazmış olduğunuz casus yazılımlarla ilgili yazı gerçekten bilgilendirici. Yine de ben size dergide yer vermediğiniz bir programı hatırlatmak istedim. Kazaa da Cydoor'un plug-in'ini içeriyor ve cd_clint.dll olmadan çalışmıyor. Aynı motoru kullanan Morpheus'da böyle bir sorun yok.
Saygılarımla

Tolgahan perçin

CHIP TOP 10

Bu ayki CHIP TOP 10 tablolarını CHIP Online'da (www.chip.com.tr) bulabilirsiniz. Gelecek aydan itibaren CHIP TOP 10'u yayınlamaya devam edeceğiz.

YORUM VE YARDIM

- Dergideki yazılarla ve genel olarak dergiyle ilgili görüşlerinizi **yorum@chip.com.tr** adresine gönderebilirsiniz.
- Lütfen bilgisayarla ilgili sorularınızı **yardim@chip.com.tr** adresine iletin.
- Ayrıca **yorum@chip.com.tr** adresine göndereceğiniz e-mail'lerde isminizi yazmayı unutmayın.

İÇİNDEKİLER

12 **Bir Konu İki Görüş:** WAP ve GPRS gerekli mi?

12 **Dijital Kamera Hataları:** Çok piksel, çok fazla hata

14 **En Yeni Ericsson T68:** Multimedya ve Bluetooth

14 **Schiphol Havaalanı:** Pasaport Yerine Iris Tarayıcı

14 **Yaşayan Bilgisayarlar Kapıda:** DNA Bilgisayar

güncel

Akaryakıt Hücreleri

Devrimci Hücreler

Nihayet mobil aygıtlar için daha fazla güç mümkün olacak. Akaryakıt hücreleri devrime hazırlanıyorlar. Bu mini enerji santrali, notebook, cep telefonu gibi aygıtları uzun süreler çalıştırabilecek.

■ Mobil ürünler, yani teknolojinin harika araçları... Notebook'lar devamlı hızlanıyorlar, cep telefonlarındaki hızlı gelişim UMTS ile beraber yeni bir atılım yaşıyor. Yeni gelişmeler, bu alanda yeni bir devrimin daha haberini veriyorlar. Akaryakıt hücreleri şimdiye kadar düşünülemeyen kullanım süreleri sağlayacaklar. Oldukça küçük, ek bir tank bu hücreleri besleyecek. Elektrik kesilecek olursa kullanıcı kolayca yeni bir tank yerleştirerek çalışmasına kaldığı yerden devam edebilecek. Tabii ki palmtop'ların, taşınabilir müzik aygıtlarının veya kameraların kablodan bağımsız olarak kullanım süreleri de artacak.

Akaryakıt hücrelerinin çevre dostu, hesaplı ve kullanışlı bir alternatif sunması en büyük kozları. Araştırma laboratuarlarında bu konu hakkında senelerdir çalışılıyor ancak ilk defa ciddi bir açıklama yapıldı. Endüstri de bu sıcak hücrelerle çok ilgili.

İlk olarak ürünlerin kendileri, şebeke bağlantısına ihtiyaç duymadan uzun çalışma sürelerine ihtiyaç duyuyorlar. Bu teknoloji özellikle UMTS için faydalı olacak. Eğer mobil aygıtlar üzerinden resim bilgileri aktarılacak veya internette sörf yapılacak olunursa, günümüz pil-

Mobil İletişim Ağı: Mobil telefonlar ile dünyanın her yerinden iletişim kurmak mümkün, ama dünyanın her yerinde cep telefonlarını şarj edebilecek bir priz bulmak kaydıyla...

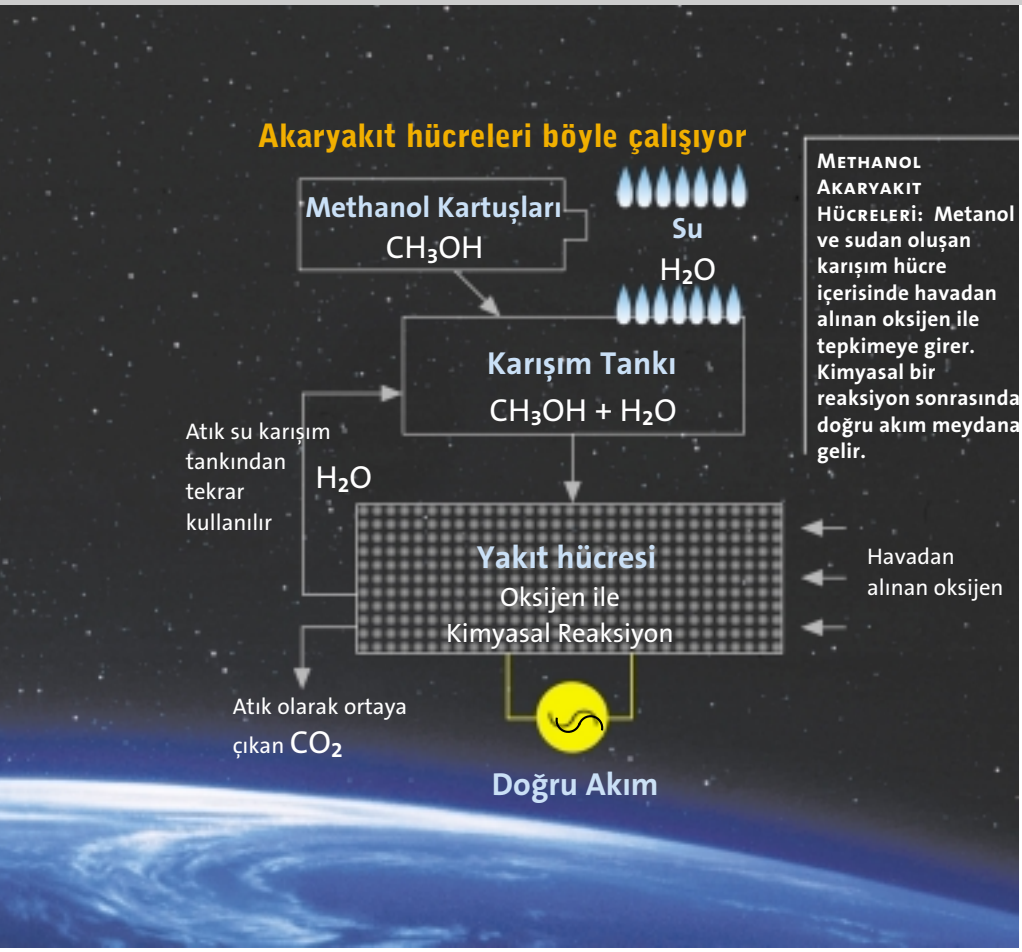

leri çok kısa bir süre içerisinde boşalacaklardır.

Ayrıca akaryakıt teknolojisi, ev tekniği gibi farklı alanlarda kullanılmaya başlandı bile. Tipik olarak Hidrojen'in enerji kaynağı olarak kullanılması buna bir örnek. En yüksek etki derecesini ise akaryakıt hücresi sağlıyor. Böylece elde edilen enerjinin yüzde 50 ile 80'i arabalarda kullanılabiliyor. Modern bir dizel motor maksimum yüzde 55 oranında enerji elde edebiliyor. Ancak araba için kullanılabilen bir yakıt, cep telefonu için akım kaynağı olarak kesinlikle uygun değildir. Mühendisler bu nedenle hücreleri mümkün olan en küçük hale getirmeye ve bunların içerisine yeterli enerjiyi paketlemeye çalışıyorlar. Bunun yapılabileceğini ise Fraunhofer Enstitüsü Solar Enerji Sistemleri ISE kanıtladı. Araştırmacılar, alışılagelmiş bir camcorder'ın pilini, ürettiği 10 watt'lık güç ve 8 voltluk gerilim ile aygıtın tüm gereksinimini karşılayan bir akaryakıt hücresi sistemi ile değiştirdiler.

Bir akaryakıt hücresinden enerji elde etmek için içerisinde saklanan akaryakıt, örneğin hidrojen, havadaki okisjen ile tepkimeye bırakılıyor. Hücre iki gözenekli elektrot ve bir elektrolitten meydana geliyor. En yaygın PEM (Proton Exchange Membran) hücresi tipi Plastic Membran'dır. Bu, reaksiyon gazını ayırır ve sadece protonların geçmesine müsaade eder. Proton akışı doğru akımı meydana getirir.

Akaryakıt hücreleri haricinde bazı çevre birimler de gereklidir. Pompalar, kondansatörler, vanalar, havalandırıcılar ve birkaç parça daha...

Hücrelerin küçültülmesi haricinde elde edilen reaksiyon ürünlerinin de, örneğin su buharı, işlenmesi önemlidir. Hücreler ısınmamalı ve aygıta hasar verebilecek su damlacıklarının oluşması kesinlikle engellenmelidir.

Fraunhofer prototipinde akaryakıt tankı olarak Metalhydrid saklayıcı seçilmişti. Bu tank, sadece kibrit kutusu büyüklüğündeydi ve akaryakıt hücrelerinden bağımsız olarak değiştirilebiliyordu. Bir pil ile direkt olarak kıyaslandığında akaryakıt hücreleri biraz daha ağır çekiyorlar.

Düşük akımda uzun çalışma süresi için metanol

Hidrojen yakıt hücrelerine alternatif olarak metanol de kullanılabilir. Diğerleri-ne kıyasla daha düşük güce sahip olan bu akaryakıt ile çalışma daha uzun süreli olabilir. metanol hücrelerini gelecek teknolojilerin saklı favorisi olarak kılan özellik ise, diğerlerine kıyasla oldukça yüksek olan enerji yoğunluğu. Bu, daha düşük akıma ihtiyaç duyan aygıtların daha uzun süre çalışabilecekleri anlamına geliyor. Bu hücreler özellikle küçük elektronik aygıtlar peşinde olan üreticiler için uygun.

Motorola da, diğerleriyle birlikte bu teknoloji üzerinde çalışıyor. Los Alamos'daki laboratuarda çalışan araştırmacılar 2.5x2.5 santimetre boyutlarında ve sadece 2.5 milimetre kalınlığında bir akaryakıt hücresi geliştirdiler. Bu prototip, şu anda aynı boyutlardaki akülerle kıyaslandığında on kat daha fazla enerji sağlıyor. Hücreler, aşağı yukarı mürekkep kartuşu büyüklüğündeki metanol kartuşları ile yüklenirler. Hücrenin anoduyla direkt tepkimeye giren akaryakıt metanol ve en azından yüzde 50 su karışımından meydana geliyor. Yarından itibaren cep telefonu donanımları arasında bir akaryakıt yuvası da yer alabilir.

Küçük Fişekler: Akaryakıt hücrelerini sonradan yüklemek için kullanılan metanol kartuşları neredeyse dolmakalem mürekkep kartuşu büyüklüğündeler.

KISA... KISA...

Gima'dan Sen-Al Market
Gima marketleri, online satış servisini, Gima online marketinden sonra telefonla sipariş verilebilen Alo Gima ile güçlendirdi. 444 1000 numarasından ulaşılabilen servisle, alışveriş listenizi ve adresinizi operatöre bildiriyorsunuz, kapınızda ödeme yapılmak üzere siparişleriniz yola çıkıyor.
Bilgi için: www.gima .com.tr

Intel'den Terahertz Geliyor
Intel, yeni bir transistor yapısı geliştirdiğini duyurdu. Yeni teknoloji sayesinde 2005 yılından itibaren, mevcut olanlara oranla çok daha hızlı ve çok daha az enerji harcayan işlemciler üretilebilecek. Terahertz isimli yeni transistor sayesinde işlemciler bugünkünden yaklaşık 500 kat daha hızlı çalışacak
Bilgi için: www.intel.com

Film ve Oyunlar için TFT Monitör
Hızlı değişen ve hareket eden ekran görüntülerindeki özel bir düzenleme ile NEC'in yeni 15 inç LCD1550m TFT monitörü özellikle DVD'lerin oynatılması ve 3B oyunlar için uygun hale getirilmiş. 450:1 oranındaki kontrast ayarlarda 300 CD'lik ışık gücü değeri elde ediliyor.
Bilgi için:
www.nec-mitsubishi.com

Mini Lazer Yazıcı
Lexmark, ilk defa tamamen kendi geliştirdiği siyah beyaz yazıcıyı piyasaya sundu. Yeni model, dakikada maksimum 1.200 dpi çözünürlüğe sahip 16 sayfa çıktı verebiliyor. Oldukça küçük olan boyutları sayesinde yazıcı çalışma masası üzerinde rahatlıkla kullanılabiliyor.
Bilgi için:
www.lexmark.com

BİR KONU-İKİ GÖRÜŞ

WAP ve GPRS servisleri ülkemizde yeterli veya gerekli mi?

EVET

Ali Işıngör,
IT Business Weekly Haber Müdürü

GPRS'in yavaş ve pahalı olduğu iddiası doğru değil. Mevcut GPRS cihazlarının büyük bir çoğunluğu 4/1 yani 48 Kbit'lik bant genişliğine sahip olduğundan, mevcut GPRS şebekesi de şimdilik bu hızı destekliyor. Teorik olarak 170 Kbit'lik bir bant genişliğini destekleyen paket anahtarlamalı bu ağ, 6 ve 8 kanallı cihazların piyasaya düşmesiyle daha da hızlanacak...
Turkcell'in açıkladığı GPRS tarifesi epey cazip. 1 MB veriyi internetten almanın maliyeti sadece 600 bin lira. Kısacası, 5 MB'lık veriyi cep telefonunuza 3 milyona indirebileceksiniz! Telsim ise yeni yılda uygulamaya koyacağı yeni tarifesiyle, "sınırsız" GPRS'i dial-up abonelik rakamlarından bile ucuza sunacak!
Peki GPRS en çok kimin işine yarayacak? Başlangıçta, ellerinde barkod okuyucuları ile Anadolu'yu bayi bayi dolaşan satış elemanlarının! Eskiden merkeze bilgi akışını SMS ile gerçekleştiren dağıtım şebekeleri işlerini GPRS'e geçirmeye başladılar bile...
Size bir sır vereyim mi? GPRS, SMS'den daha ucuz! 5 MB veriyi bir zamanların en ucuz yöntemi olan SMS üzerinde taşımanın maliyeti 200 dolardı! GPRS'le ise şimdi 2 dolar!

HAYIR

Cem Şancı,
CHIP Haber Merkezi Editörü

WAP ve GPRS teknolojileri Türkiye'nin, özellikle, mevcut ekonomik şartları altında biraz daha desteklenmeyi, sübvanse edilmeyi gerektirmektedir. Dörtyüz milyon liralık cihazlarla ve iletişimde tekelciliğin olduğu bir piyasada GPRS'in yaygınlaşması kolay olmayacaktır.
WAP ve GPRS teknolojilerinin iletişim alanında yararlı hatta gerekli birer adım olduğu da açıktır ama ne yazık ki Türkiye şartlarında henüz, sadece bilgi sormak amacıyla kullanılan interaktif bir hizmetten öteye geçememiştir. GPRS konusunda yatırım yapan bir operatörümüzün, cep telefonları üzerinden kredi kartları ile alışveriş yapabilmemizi, ihtiyaçlarımızı mağazalara gitmeden karşılayabilmemizi sağlayacak bir sistem üzerinde çalıştığını biliyoruz, ancak bu aşamaya gelinceye kadar WAP ve GPRS servisleri, 3.nesil telefon hizmetleri ile erişebileceğimiz geniş imkanlara bir geçiş süreci olarak kalacaktır. Özellikle Microsft'un mobil cihazların internete entegrasyonunu sağlayacak teknolojileri barındıran .net sistemi yaygınlaştıktan sonra, WAP, GPRS veya başka bir isimle karşımıza çıkacak servislerin yıldızının parlayacağı açıktır.

Dijital Kameralar'da Hata Düzeltme

Daha Fazla Piksel, Daha Fazla Hata Olasılığı

Dört veya daha yüksek megapiksel değerlerinki resimlerde daha çok hata oluşuyor. Yeni bir teknik bunu tersine çeviriyor.

Kamerlarda, 3 megapikselden itibaren yeni problemler ortaya çıkıyor. Bunlar genellikle flaş süresinin bir saniyeden daha fazla olduğu gece çekimlerinde görünüyorlar. Birkaç High End ürün, elektronik filtreler ile bu sorunu ortadan kaldırabiliyorlar. Olympus, C-40 Zoom ve E-20 ile bu tekniği tüketici pazarına sunuyor. İki fonksiyon, kameraların suçlu CCD'lerinin (Charge Coupled Devices, resim bilgilerini elektrik sinyallerine dönüştürüyorlar) hatalarını kontrol altına alıyorlar: Pixel Mapping ve Noise Reduction. Pixel Mapping, her bir resim noktasını tanır, pozisyonuna dikkat eder ve Interpolation ile yanındaki pikselin değerlerini yerleştirir. Bu sayede beyaz yıldızlar veya noktalar tarihe gömülüyorlar.

Noise Reduction, uzun süreli aydınlanmalarda etkili olur ve gece çekimlerinde oluşturulan renkli pikselleri temizler.

En Yeni: Ericsson T68

Multimedya ve Bluetooth

Ericsson, T68 ile renkli ekrana sahip GPRS cep telefonunu piyasa süren ilk firma oldu. Bu çok işlevli küçük alet yeni bağlantı tekniklerini destekliyor. Bluetooth, GPRS, Infrared, POP3 e-posta fonksiyonu ve WTLS ile WAP bankacılığı özellikleri kullanıcıya asıl amacı haricinde bir çok haberleşme imkanı sağlıyor: Ses kalitesi de biraz iyileştirilmiş. Testte her iki kullanıcının sesi T68'de biraz metalik ve düzeltilmiş olarak geldi.

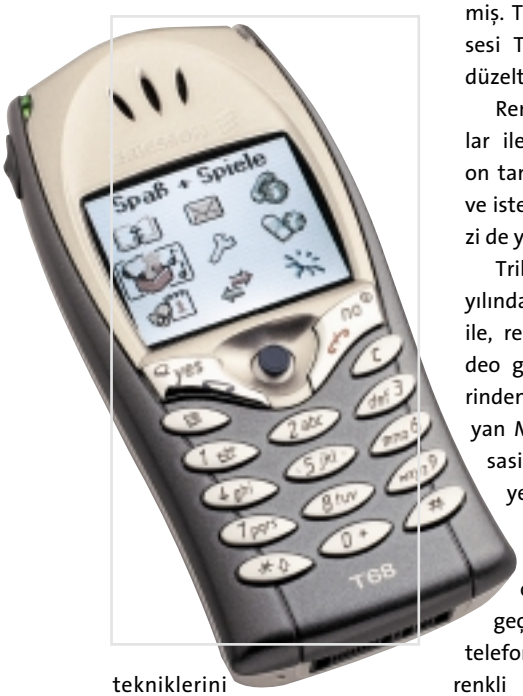

Renkli ekran, çeşitli artalanlar ile donatılmış. Bunlardan on tanesi yüklü olarak geliyor ve isterseniz kendi resimlerinizi de yükleyebiliyorsunuz.

Triband Multitalent, 2002 yılında Firmware güncellemesi ile, resimlerin veya küçük video görüntülerinin SMS üzerinden gönderilmesini sağlayan MMS'i (Multimedia Messasing Service) de destekleyecek. Tabii ki renkli ekran ile bunlar daha etkili olacak: Sunduğu altı oyun ile eğlenceli vakit geçirmenizi de sağlayacak telefon SMS'i veya arandığınızı renkli uyarılar ile belirtiyor. T68'in yaklaşık satış fiyatı 666 Euro.

Bilgi için: www.ericsson.com

Yaşayan Bilgisayarlar Kapıda

DNA Bilgisayar

İsrailli bilim adamları, DNA'lardaki biyomoleküllerden oluşan nano ölçekli bir bilgisayarlar geliştirdiler. Saniyede bir milyar işlem yapabilen bir trilyon kadar bilgisayar, bir deney tüpüne sığabilecek kadar küçük ve yüzde 99.8'lik bir doğruluk oranıyla saniyede bir milyar işlem yapabiliyor. DNA bilgisayarı, input, output, yazılım ve donanımının hepsinin biyomoleküllerden yapılan ilk programlanabilir bilgisayar. Yeni bilgisayar ile insan hücrelerinin içinde görev yapabilmek ve hastalık nedenlerini içeriden tespit edip önlem almak mümkün olacak. Nature dergisine yapılan açıklamada çalışmaları yürüten bilim adamları, en basit bilgisayar makinelerinin moleküler bir modeli olarak nitelendirdiği DNA bilgisayarının, belli 'evet-hayır' sorularına cevap verdiğini belirttiler.

Bilgi için: www.nature.com

7-10 Şubat Compex Fuarı

Dijital Evler Görücüye Çıkıyor

Şubat ayının ilk günleri, yeni yılın ilk teknoloji fuarına da tanıklık edecek. Compex Digital ile, dijital teknolojinin yaşamımıza yansımalarını sergileyen Compex fuarında bu Şubat ayında ziyaretçileri bir sürpriz de bekliyor. Akıllı Ev temasının işleneceği fuarda, akıllı eşyalarla donatılmış bir akıllı ev prototipini gezebilecek katılımcılar, dijital çağa entegre olmuş yaşamı kısa süreliğine olsa da tecrübe edebilecekler.

Bilgi için: www.compex.com.tr

Schiphol Havaalanı

Pasaport Yerine Iris Tarayıcı

Amsterdam'daki Schiphol havaalanı yolcu kontrolü için iris tarayıcı kullanan ilk havaalanı olma ünvanını kazandı. Bir bilgisayar iris üzerinde yakaladığı dikkat çekici noktaları bir chip üzerindeki biyometrik verileri ile karşılaştırıyor. Avrupa Birliği sakinleri bu kartı satın alabilirler. 45 Euro karşılığında kontrol işlemi hızlı bir şekilde gerçekleştiriliyor.

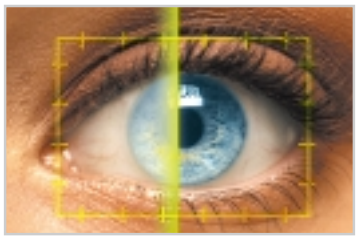

Bilgi için: www.schiphol.com

Konsol Rekabeti Kızıştı

Oyuncak Savaşı Hararetlendi

Sony, Microsoft ve Nintendo arasında süren konsol oyun piyasasına hakim olma savaşı tüm hızıyla sürüyor. Microsoft milyarlarca dolar zararı göze alarak Xbox ile piyasaya girmiş, Nintendo da 200 dolar fiyatla sattığı Game Cube cihazı ile rakiplerine üstünlük sağlamaya çalışmıştı. Playstation 2'ye rakip olmayacakları söylenen Xbox ve Game Cube'ün satış rakamları Aralık ayı itibarı ile birer milyona yaklaştı. Piyasaya çıktığı Kasım ortasında 10 gün içinde 500 binlik satışa ulaşan Game Cube'ün yılbaşına kadar 1.3 milyon adetlik satış gerçekleşmesi bekleniyor.

Bilgi için: www.microsoft.com, www.sony.com, www.nintendo.com

Zarfınızın İçinden Sesler Gelebilir

Pilli Mürekkep!

İsrailli firma Power Paper, mürekkep şeklinde pil geliştirdiğini duyurdu. Kağıda basılabilen pil, küçük cihazlar için esnek bir güç kaynağı olarak kullanılabilecek. Şimdiye dek gerçekleştirilmesi çok güç görünen elektronik kağıt gibi pek çok proje de bu gelişme sayesinde hayat bulabilecek. Power Paper tarafından üretilen pil, sıradan alkalin pillere benzer bir şekilde enerji üretiyor. Pilin özelliği ise mürekkep kıvamında olması. Pilde kullanılan kimyasallar, geleneksel olarak pil üretiminde kullanılan çinko ve manganez dioksitten oluşuyor. Ancak pilin içindeki kimyasalları açıklayan firma, Coca Cola'nın gizli tutulan formülü gibi, kendi formüllerini de büyük bir gizlilik içinde saklıyor ve kimyasalların kullanım oranlarını açıklamıyor. 1.5 volt gücündeki mürekkep şeklindeki pilin, matbaada basılan her malzeme üzerinde kullanılabiliyor.

Bilgi için: www.powerpaper.com

Ginger (Zencefil): Modern Çağın Uçan Halısı

Segway'in Ömrü Ne Kadar?

Geçen sene merak uyandırma kampanyası çerçevesinde ne olduğu açıklanmayan, ama bir takım ipuçları ile duyurulan, Amerikalı mucit David Kamen'in tasarımı, Zencefil kod adlı "yüzyılın icadı"nın ne olduğu anlaşıldı. CHIP CD'deki CHIP TV kısmında Segway'in tanıtım filmini bulabilrsiniz.

■ Segway adı verilen, iki tekerlekli bir çeşit motorlu kaykaya benzeyen araç, saatte 20 kilometre hız yapabilen ve tek şarj ile 28 kilometre yol gidebilen bir ulaşım aracı. Ancak bu basit görünümlü ve yüksek fiyatlı araç, zamanı durduramamak, ölüme çare bulamamak, uzay yolculuğu yapamamak veya insanları ışınlayamamak gibi nedenlerden dolayı bir hayli hayal kırıklığı yarattı. Zira, bir senedir icat hakkında yapılan yoğun spekülasyonlar sonucunda, onun insan hayatına bu kadar kolay girebilecek, bu kadar basit işlevi olan bir araç olması beklenmiyordu.

İcadın ne olduğunun bilinmediği günlerde, mucidin, tasarladığı aletin büyütülmemesi konusundaki ısrarlı açıklamaları göz ardı edildi. Birinci ağızdan yapılan bu önemli açıklama yerine, muhtemelen icat piyasaya sürülmeye hazır hale geldiğinde onu pazarlayacak yatırımcıların ballandırmalı bilmecelerine inanarak hayal güçlerini çalıştıran batı dünyasının, hayran oldukları doğu efsanelerinden esinlenmişe benzeyen, kubbelerle süslenmiş göklerde uçan halılar misali, havada kayıveren kaykay veya scooter tarzı bir araç hayal etmeleri çarpıcı bir gözlem olarak sosyologların akıllarında yer etti. Evin konforunu ve oturma odasının huzurunu sembolize eden halı ile ulaşım kabiliyetini ve özgürlüğü simgeleyen uçmak fiilini birleştiren uçan halı fenomeninin batı dünyasındaki karşılığı uçan kaykayları hayal eden insanların, trafik sıkışıklığından, ofis stresinden, şehir kaosundan ne kadar bunaldıkları da ortaya çıkmış oldu.

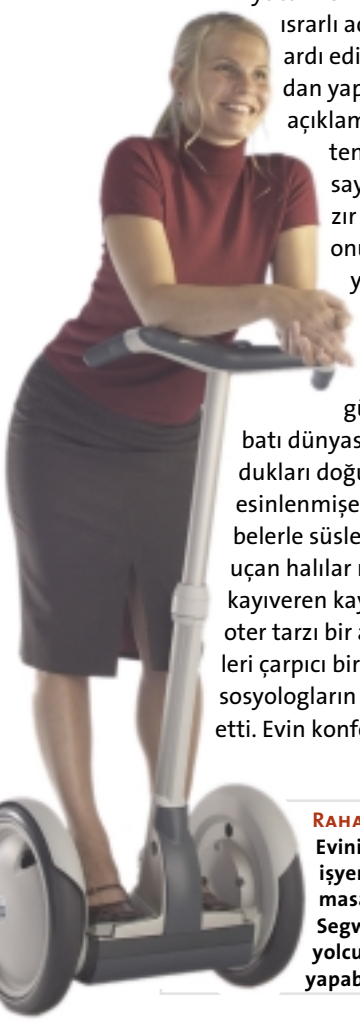

Rahat Ulaşım: Evinizin kapısından işyerinizdeki masanıza kadar, Segway'den inmeden yolculuk yapabilirsiniz.

Ancak perdenin açılma saati gelince ortaya çıkan "şey" neredeyse kimseyi mutlu etmedi. Tezahüratlarla perdenin açılmasını bekleyen insanların kimileri hayal kırıklığı dolu uğultularla başlarını öne eğip evlerine döndüler. Kimileriyse yumruklarını havaya kaldırıp, kandırıldıklarını iddia ettiler. Oysa Ginger'in ne olup olmadığını, bizzat mucidinin kendisi, daha ilk gün açıklamıştı: "İnsanların ulaşım alışkanlıklarını değiştirebilecek ama abarttığınız kadar da önemli olmayan bir araç..."

Farklı Versiyonlar: Yan donanımlarıyla her ihtiyaca cevap verecek şekilde dizayn edilmiş olan araç ilgi göreceğe benziyor.

Toplumsal histeri halinde kurtarıcı beklemek

Segway'in devrimsel sayılabilecek tek özelliği, zekice tasarlanmış, elektronik kontrollü bir denge sistemi. Segway, bu denge sistemi sayesinde, insanların bisiklet veya kaykaya binerken yaşadıkları düşme korkusunu minimuma indirerek güvenli ve çevreyle etkileşimini kesmeden ulaşıma imkan tanıyor. Segway iki tekerlekli olmasına rağmen hareket halinde olmadığı zamanlarda bisiklet veya kaykayın aksine kullanıcının bir ayağını yere basmak "zahmetinden" kurtaracak kadar dengeli. Ancak en çok tepki çeken nokta, bu "müthiş" kolaylık için insanların ödemek zorunda olduğu fiyatın 5000 dolara yaklaşması.

Gidonu öne ittiğinizde giden, geri çektiğinizde duran çok basit ve dengeli bir sisteme sahip, çocuk oyuncağı görünümündeki, 30 kilo ağırlığındaki bu motorlu aracı hırsızlardan korumak için özel, elektronik bir anahtarlık sistemi geliştirilmiş. Böylece çalınan aracın kullanılması engellenmiş ama kolayca kaldırılıp götürülebilecek kadar hafif olan bu aracı çalanların "yedek parça ticareti" ile uğraşmalarını önleyecek bir güvenlik sistemi henüz geliştirilmemiş.

Elektrikle çalışan araç, Boston polisi tarafından ilgiyle karşılandı ve bir parti araç satın alan Boston polisi, parklarda Segway ile devriye gezmeye başladı. Segway'in tanıtılmasıyla ortaya çıkan ilk hayal kırıklığına rağmen aracın en azından gençler arasında büyük ilgi görmesi bekleniyor. Henüz eksikleri bulunan ama gelişmeye de açık bir icat olan Segway, her geçen gün bilgisayarlarını daha da küçülten, hatta üzerine giyme eğiliminde olan insanoğlunun, mini bilgisayarlar, internet bağlantılı mobil telefonlar ile ofislerini kıyafetlerinin üzerine taşıdıklarında, kendilerini taşıyacak alete dair bir ipucu vermiş oldu bize. Çünkü Segway hepimizin hayalindeki uçan halıların çok ilkel öncüsü gibi görünüyor.

Bilgi için: www.segway.com

Tasarım Çalışması: Intel ve HP'nin tasarımlarına göre yarının PC'si böyle görünebilir. Videokonferans için Webcam ile mikrofon ve bir yazıcı, TFT kasasına entegre edilmiş, fare ve klavye kablosuz bağlanmış.

Las Vegas'taki Comdex Fall

Yarının Bilgisayar Dünyasına Dair Vizyonlar

Yeni grafik chip'leri, yeni işlemciler, yeni PC'ler... Tüm bunlarla IT sektörü Las Vegat'taki Comdex Fuarı'nda kriz atmosferine aldırış etmeme yönünde büyük çaba harcadı.

Las Vegas'taki Comdex Fuarı'nın hiç kuşkusuz daha parlak zamanları olmuştur: Geçen yılların 250 bin ziyaretçisine karşılık, bu yıl yalnızca yaklaşık 100 bin kişi Comdex'i ziyaret etti. Buna rağmen kardan zarar ve terör haberleri Bill Gates gibi birini etkilemiyor. Açılış konuşmacısı Gates bilgisayar fuarında "Digital Decade" (Dijital 10 Yıl) vizyonunu tanıttı ve hasar almış sektörü cesaretlendirdi: "Dijital yeniliklere duyulan açlık hiçbir zaman olmadığı kadar büyük." Geniş bant Internet, Tablet PC'ler, kablosuz bağlantılar ve güvenlik alanında iyileştirmeler Gates'in gözünde yakın geleceğin en önemli konuları.

USB 2.0: Plextor bir 8x/8x/24x yazıcı ile temsil edilirken, rakipler şimdiden 20 katını başarıyor.

Birden İki Yap: Acer'in prototipi bir hareketle notebook'tan tablet PC'ye dönüştürülebiliyor.

MP3 Dahisi: iPaq Music Center PC ve stereo set arasındaki sınırı aşmaya aday.

Tablet PC'ler kalemle giriş ve el yazısı tanıma ("Digital Ink") üzerinden yönetiliyor. Microsoft, Windows XP'nin özel bir sürümüyle ve genişletilmiş bir Office XP ile tümüyle işleyen ilk tablet PC'leri tanıttı. İlk cihazlar yılın ikinci yarısında piyasaya sürülecek ve Gates'e göre beş yıl içinde PC'nin başka her türlü sürümünden daha popüler olacak.

"Her yere yayılan ağlar" gelecekte yaşamımızı kolaylaştıracak. En azından Sony yöneticisi Kunitake Ando bundan emin. Ando'nun vizyonuna göre, ister PC, ister TV, ister müzik seti, isterse telefon olsun; tüm cihazlar aralarında veri değiş-tokuşunda bulunabilecek. Bunun temelini kablosuz, "görünmez bir geniş bant ağı" oluşturacak. Mobil telsiz üzerinden de erişilebilecek ağın merkezinde 1 TByte bellekli bir Personal Storage System bulunacak; bu boyut düzinelerce DVD, yüzlerce saatlik müzik ve sonsuz veri için yeterli.

Yeniden yazılabilir DVD uğruna mücadelede yeni bir raunt başlamış bulunuyor: Panasonic, Pioneer, Toshiba, Samsung ve LG'den ibaret "Recordable DVD Council" ile Dell, HP, Philips, Ricoh, Sony, Fujitsu-Siemens ve Yamaha "DVD+RW Alliance" yeni yazıcılarını (yakıcılar) tanıttılar ve her biri kendi standartlarının geleceğin yegane gerçek standardı olacağı konusunda propaganda yaptılar.

Sihirli sözcük: 0,13 Mikrometre

AMD Thoroughbred, 1,2 GHz'lik mobil Athlon ve 1,2 GHz'lik Duron ile bir kerede üç yeni CPU birden tanıttı. Palomino ile karşılaştırıldığında Thoroughbred daha küçük bir Die alanına sahip: AMD üretim sürecini 0,18'den 0,13 mikrometreye indirgemiş bulunuyor. Rakibi Intel Pentium 4'ün bir sonraki sürümünü (kod adı "Northwood", aynı şekilde 0,13 mikron imalat teknolojisine dayalı ve 512 KByte L2-Cache sahibi) yalnızca kapalı kapılar ardında gösterdi. Mobil Pentium 4 de start almaya hazırlanıyor.

ATI'nin Radeon Mobility ürününe tepki olarak, Nvidia Notebook'lar için mobil "GeForce3-Grafikchip" olan NV17M ürününü duyurmuş bulunuyor. ATI grafik chip'lerini artık yalnızca kendi board'ları üzerine yerleştirmektense, uygun partnerler arayışında. Gigabyte, DFI ve FIC gibi büyük balıklar şimdiden oltaya takılmış bulunuyor.

Casio'nun yeni PDA kruvazörü, sürekli çalıştırıldığında yarım watt kadar enerji harcayan Intel'in StrongArm-CPU'suna sahip Cassiopeia E200. Compaq'ın iPaq Music Center ürünü, CD değiştirmeyi gereksiz kılan Hi-Fi seti için Stand-alone cihaz olarak tasarlanmış: 20 GByte'lık sabitdiski 400 CD'ye ya da MP3 olarak 5.000 şarkıya bellek alanı sunabiliyor. Bir CD devredildiğinde, Music Center istek üzerine şarkı sözlerini ve kapağı CDDB server'lardan sabitdisk üzerine yüklüyor. Analog bağlantılar sayesinde plakların da basitçe dijitalleştirilmesi olanaklı.

Scandisk ise dünyanın en büyük CompactFlash kartını göstermiş bulunuyor: 1 GByte'lık bellek kapasitesi MP3 formatında 20 saatin üzerinde müzik ve 3 Mega-pixel çözünürlükte 500 resimden fazlası için yeterli. DDR-RAM'ler çok hesaplı, ve Intel bile yalnızca Rambus belleklere güvenmekle kalamıyor. Böylelikle Intel'in izni olmaksızın her köşebaşında Pentium 4'e nihayet hızlı, ama hesaplı DDR-RAM'lerle ilişki kurmasını öğreten Intel'in i845D chipsetli anakartlar ortaya çıkıyor.

Ancak Intel de belirleyici bir rol oynuyor: Chip üreticisi HP ile ortaklaşa yarının PC'sine dair bir inceleme tanıttı. Gümüşi siyah renkteki giysisi ile bu bilgisayar yalnızca değerli olmakla kalmıyor, teknik bakımdan da yeni bir dünyaya ilk adımı atıyor. Yazıcı PC kasasının içinde değil, TFT ekranın arkasında yer buluyor, üstelik tüm bileşenler birbirine kablosuz bağlı.

BH / Garo Antikacıoğlu, agaro@chip.com.tr

„PC sektörü başlangıç aşamasının sonunda bulunuyor. Şimdi nihayet kullanıcı merkez teşkil ediyor."

Bill Gates,
Microsoft Kurucusu

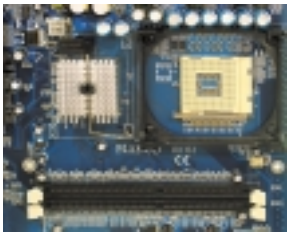

Bir Sonraki Kuşak: Intel'in yasaklamasına rağmen Pentium 4 için i845D chipsetler DDR-RAM'li olarak sunuldu.

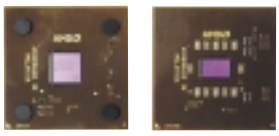

Minimal: AMD Thoroughbred'in çekirdeği (sağda) Athlon XP'ninkinden (solda) önemli ölçüde daha küçük

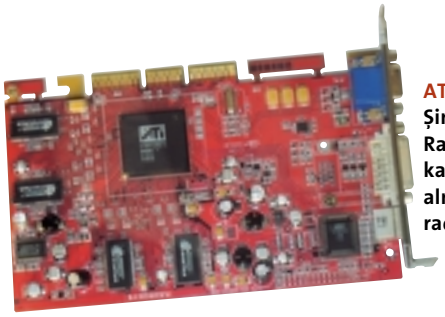

ATI on Board: Şimdi birçok üretici Radeon grafik kartlarını programına almış bulunuyor (burada DFI görülüyor).

Overclock'ların Düşü: 3D grafik kartlarda sıvı soğutma.

İÇİNDEKİLER

22 **Intel'den DDR Çözümü:** Intel i845D chipseti

23 **P4 İçin İlk DDR Chipset:** VIA P4X266

26 **AMD Artık Daha Güçlü:** Nvidia Nforce ve VIA KT266A

36 **Teknik Özellikler Tablosu:** Sonuç ve teknik bilgiler

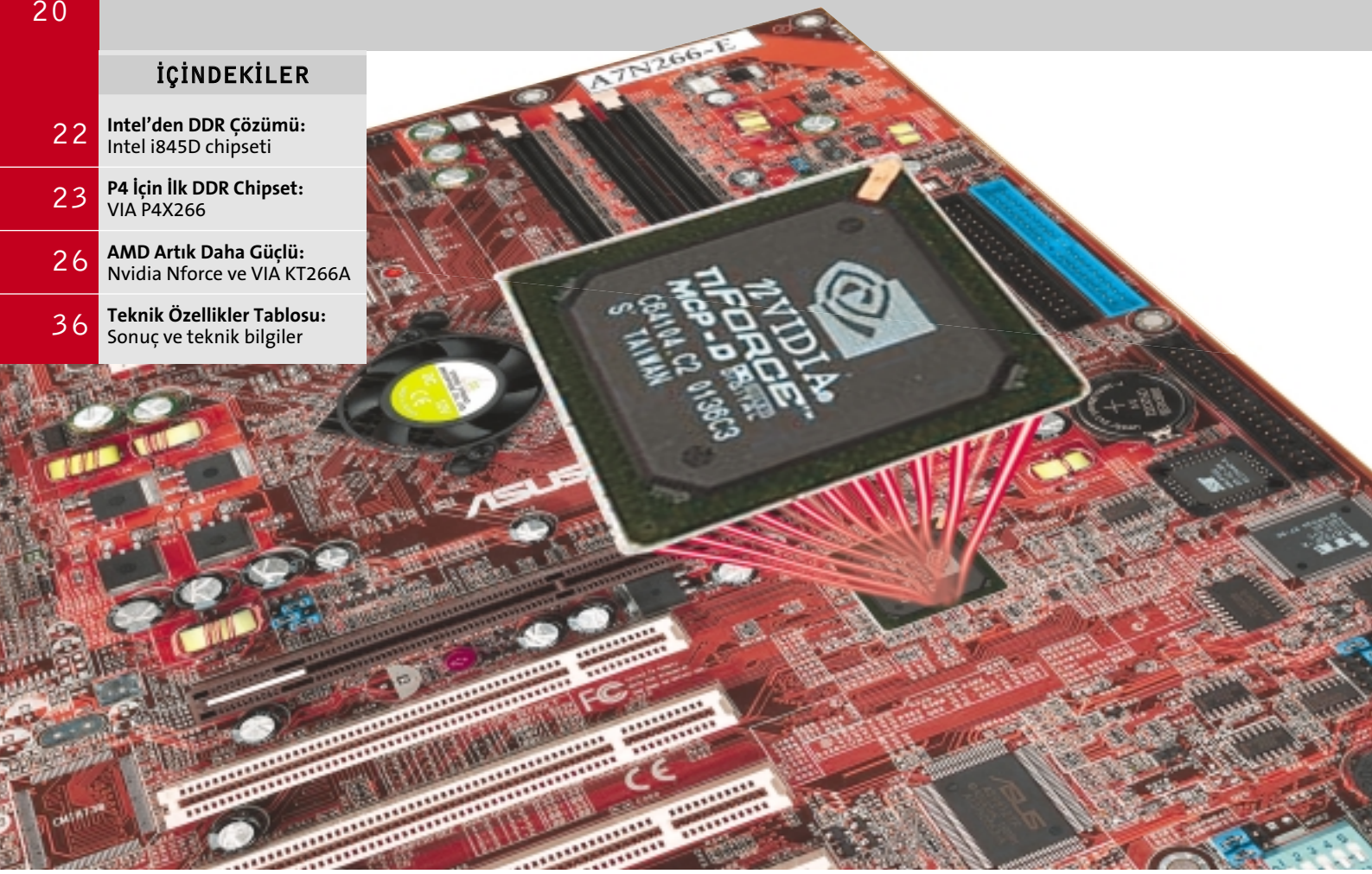

Anakart Chipsetleri Testi

Anakartınızın Kalbini Tanıyor musunuz?

Artık kimin dost kimin düşman olduğu belli değil. Anakart chipseti üreticileri, gemi azıya almış, tüm güçlerini en hızlı, en düşük maliyetli, en stabil ve en becerikli chipseti üretmek için seferber etmiş durumdalar. Rekabet en çok tabii ki biz kullanıcılara yarayacak.

CPU, bellek, sabitdisk ve diğer bileşenlerin bağlandığı anakart, gerçekten de adı üzerinde bilgisayarın bir anlamda annesi gibidir. Anakart, üzerindeki pek çok farklı yapıtaşının sağlıklı ve hızlı bir şekilde birbiriyle iletişimini sağlamaktan sorumludur. Bir kasanın içine anakartı monte edersiniz ve daha sonra tüm gerekli bileşenler teker teker sisteme dahil edilir. Anakartlar, görevlerinin karmaşıklığıyla bağlantılı olarak oldukça komplike bir yapı arzedebilirler. Özellikle son 1-2 yıldır farklı bellek tiplerinin kullanılmaya başlamasıyla anakartlarda oldukça temel farklılıklar görülebiliyor. Oysa 3-4 yıl önce BX chipset hala favoriyken ve tek yaygın bellek tipi SDRAM'ken anakartlar arasında performans açısından ciddi farklar yoktu. Fakat SDRAM'e ek olarak DDR ve RAMBUS gibi tamamen farklı bellek yapıları performansı doğrudan etkiliyor. Bunun sonucunda da aynı işlemciyi ve ekran kartını kullanan fakat chipsetleri farklı olan iki anakart arasında örnek vermek gerekirse bazı oyunlarda 30-40 kare/sn'ye varan farklar ortaya çıkabiliyor.

Bilgisayarın kalbi: Anakart, Anakartın kalbi: Chipset

Nvidia'nın yorulmak bilmez Ar-Ge laboratuarları sağolsun, yakın zamana kadar ekran kartları donanım dünyasındaki en fazla ilgi çeken bileşenlerin başında geliyordu. Fakat son zamanlarda anakart segmentindeki çeşitlilik, dikkatleri de bu yana kaydırdı gibi. Bu bağlamda biraz daha derine inmek ve konuyu anakarttan ziyade anakartın tüm niteliklerini belirleyen chipset bazında ele almakta fayda var.

Özellikle son zamanlarda donanım dünyasının yıldızı olan chipsetler, basit anlamda anakartın kendisidir dersek abartmış olmayız. Zira anakart üzerindeki giriş/çıkış (I/O) portları, CPU ve AGP bağlantısı ya da PCI yuvalarıyla ilgili tüm bağlantılar, kullanılan chipsetin becerileri doğrultusunda çalışır. Yani ses kartınız,

CPU ve ekran kartınız olabilir ama bunları birarada çalıştırabilmek için chipsetin fonksiyonlarına ihtiyaç duyarsınız. Zira chipset bu bileşenler arasındaki veri akışını düzenler. chipsetler genellikle kuzey köprüsü (North Bridge) ve güney köprüsü (South Bridge) olmak üzere 2 temel bileşenden oluşur. Kuzey köprüsü bellek, CPU ve AGP veriyolundan sorumluyken güney köprüsü (destekleniyorsa) tümleşik ses, USB, seri ve LPT portlar, IDE kanalları ve PCI yuvalarından sorumludur. Kuzey ve güney köprüleri genellikle ayrı iki chip olarak anakartın farklı uçlarında bulunursa da bazı chipsetlerde her iki birimin tek bir chip içine yerleştiği de görülüyor (ALi ' nin böyle chipsetleri var). Aslına bakarsanız en büyük chipset üreticisi olan Intel, uzun zamandır kuzey/güney köprüsü yerine isim olarak MCH (Memory Controller Hub) ve ICH (I/O Controller Hub) terimlerini kullanmayı tercih ediyor. Piyasada sözü geçen chipset üreticileri arasında ALi, SiS ve VIA hem AMD hem de Intel işlemciler için chipset üretirken Intel ve AMD sadece kendi işlemcilerini destekleyen chipsetler üretiyor.

Intel'den düşük maliyetli P4 çözümü: i845

Intel P4'ü tasarlarken PIII mimarisiyle gelinebilecek en uç noktaya gelmiş olduğunun farkındaydı. Bu yüzden sadece yeni bir işlemci değil aynı zamanda yeni bir chipsete de ihtiyacı olduğunu biliyordu. Her ne kadar RAMBUS mimarisi P4'ten önceye (i840) dayansa da düşmeyen fiyatları yüzünden RDRAM'e kullanıcılar hep temkinli yaklaştı. Öte yandan P4 tasarlanırken yüksek performansı yüzünden RAMBUS yapısı temel alındı. Her ne kadar RDRAM 1-2 yıl önceki kadar pahalı değilse de SDRAM fiyatlarındaki büyük düşüşler RDRAM ve SDRAM arasındaki fiyat farkının kapanmasına engel oldu. Buna bağlı olarak SDRAM'de hala gündemde kalmayı başardı ve bu bir süre daha böyle devam edecek gibi.

P4, i850 chipsetiyle birlikte lanse edilince pek çok kullanıcı bu yeni platformu bir anlamda "yadırgadı". RAMBUS yani RDRAM kullanan i850 chipseti hala pek çok kişi için soru işaretiydi. Bu aşamada Intel çok geçmeden SDRAM destekli P4 chipseti i845'i piyasaya sürdü. Bu yeni chipset fiyat ve toplam maliyet olarak i850'ye nazaran başarılıydı belki fakat performans için ne yazık ki aynı şeyleri söylemek zor. Zira i850 chipsetinin sahip olduğu Dual Channel RAMBUS mimarisinde bellek ve kuzey köprüsü (Memory Controler Hub ya da kısaca MCH) arasında 3.2GB/sn olan veri aktarım hızı, i845'te SDRAM'in sınırlamaları yüzünden 1.06GB/sn'ye düşüyordu. Intel i845 içine SDRAM'in tüm olanaklarından sonuna kadar yararlanmasını sağlayacak bazı yeni ve özel eklemeler yaptıysa da P4 işlemciler gerçekten de i845 chipsetinde hayal kırıklığı yaratan bir performans ortaya koyuyorlar.

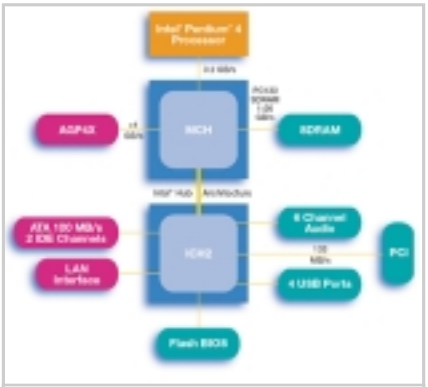

i845 CHİPSETİNİN BLOK ŞEMASI: i845 chipsetli anakartlar, gerek P4'ün avantajlarından yararlanamamaları, gerekse günümüz ihtiyaçlarına cevap vermemeleri açısından cazip değiller.

Eski AGP kartınıza elveda demenin zamanı

400MHz FSB hızında çalışan ve PC133 SDRAM destekli 82845 MCH, sadece 1.5V, 4x AGP kartları destekliyor. AGP ile MCH arasındaki veri aktarım hızıysa maksimum 1GB/sn'ye kadar çıkabiliyor. Güney köprüsü (I/O Controller Hub ya da kısaca ICH2) 82801BA ise toplam 4 USB portunu ve ATA 100 standardını destekliyor. Geliştirilmiş AC97 ile 6 kanal ses ve entegre ağ olanakları da 82801BA'nın yetenekleri arasında. Bunun dışında i845 chipsetinde MCH ile ICH2 arasındaki veri akış hızı 266MB/sn. i845 chipseti de tıpkı i850 gibi iki ayrı çıkış veren güç kaynağına sahip bir kasaya ihtiyaç duymakta. Bu arada testimizdeki i845, i845D ve i850'nin eski 3.3V AGP ekran kartlarını desteklemediğini hatırlatmakta fayda var. Bu tür bir kartın kullanılması durumunda anakartın zarar görmesi muhtemel. Kartın AGP2x ya da 4x olması yazık ki bu konuda ayırıcı olmaya yetmiyor. Yani grafik kartınızın slot bağlantısının 2 ya da 3 çentikli olması sizi aldatmasın. Zira bazı SiS, nVidia TNT2 ve TNT Vanta işlemcili kartların AGP4x 3.3V olduğu biliniyor. Bu aşamada en iyisi yeni bir anakart satın alırken desteklediği AGP kartın türünü iyi belirlemek ve mevcut ekran kartınızla karşılaştırmak. Her halükarda AGP2x kartların çoğunlukla 3.3V olduklarını ve bu konuda problem çıkardıklarını hatırlatmakta fayda var.

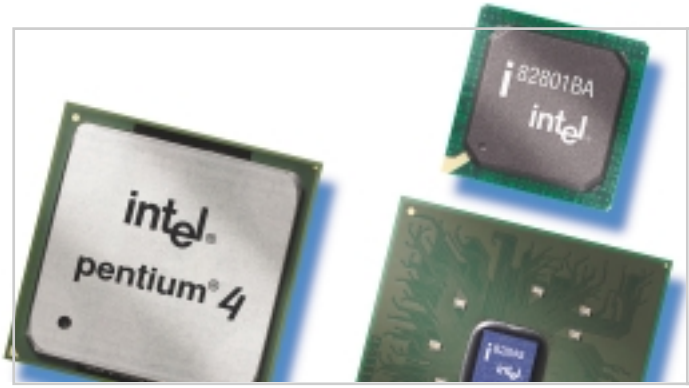

P4'E AYAK BAĞI: Yeni nesil bir işlemci olan P4'ün eski zamanlara ait tek bağlantısı olan SDRAM destekli i845 chipseti, uygun fiyatın herşey olmadığını anlatan iyi bir örnek.

SDRAM ve P4: Kesinlikle çok sevimsiz bir ikili

Testimizde i845 chipsetini Abit BL7-RAID temsil ediyordu. Bize herhangi bir sorun çıkartmayan anakart tüm testleri takılmadan bitirdi. Aslına bakarsanız SDRAM fiyatlarının bu kadar düştüğü bir zamanda böyle bir anakart insana göz kırpmıyor değil. Fakat bu durumda performans tablomuza bir daha bakmanızı öneririz. i845, P4 için üretilmiş en düşük performanslı chipset ve öyle ya da böyle bizim tarafımızdan tavsiye edilmesi mümkün değil.

Bu aşamada RDRAM için fazladan para ödemek istemeyen yeni sistem alacak okuyucularımız, fiyat olarak şu sıralar SDRAM ile RDRAM arasında seyreden DDR destekli P4 anakartlara yönelebilirler. PIII işlemcili sistemlerinden P4'e terfi etmek isteyen okuyucularımız ise (özellikle PIII800 gibi bir işlemcileri varsa) i845 chipsetli bir anakart satın almaları durumunda P4 işlemcisiyle ciddi bir perfor-

mans artışı yaşayamama ihtimalini gözönünde bulundurmalılar.

Intel DDR destekli i845D ile günah çıkarıyor

Bundan 2 yıl önce davet edildiğimiz ve Münih'te düzenlenen VIA Technical Forum'da gördüklerimiz oldukça heyecan vericiydi. VIA, AMD ve neredeyse tüm büyük bellek üreticileri DDR belleği yere göğe sığdıramıyordu. Bunu yaparken tabii RDRAM'i de yerin dibine batırdıklarını tahmin edersiniz. Intel'se doğal olarak (çoğu zaman resmi olmasa da) bunun tam tersi bir söylem içinde oldu ve DDR belleğin stabilite sorunlarından dem vurarak RAMBUS'ın üstünlüklerinden bahsetti. Zaman geçti fakat Intel haklı çıktı. Şu an için RDRAM yani i850 chipseti P4 için en performanslı chipset.

Bunu söylerken P4 destekli DDR chipsetlerin performansını dikkate alıyoruz. Fakat 850 chipsetini taşıyan anakartların yüksek fiyatına ek olarak RDRAM fiyatlarının da SDRAM ve DDR belleğe göre yüksek olması, kullanıcıları yeni arayışlar içine itmiyor değil. Aslında VIA'nın P4X266 ile bu konuda epey önceden atmış olduğu bir adım var. Ayrıca SiS de 645 ile DDR destekli P4 chipset kervanına katılmış durumda. Fakat bizzat Intel'in DDR destekli bir chipset üretmesi trendin gidişatı açısından önemli bir gelişme.

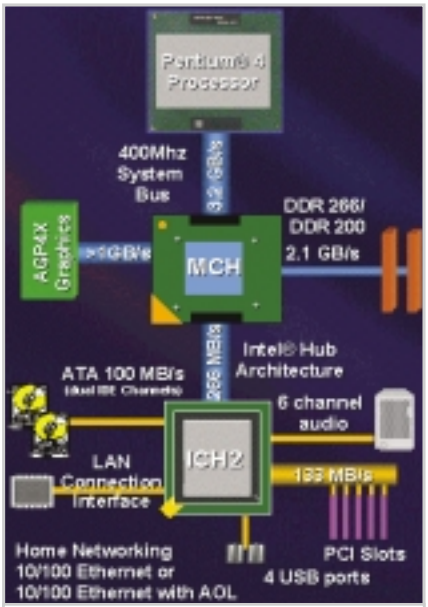

Intel Ata133'e Mesafeli: Intel'in yeni chipseti 845D'de DDR266 sayesinde 2.1GB/sn'lik veri aktarımı mümkün. Ancak serial ATA planları yapan şirketin ATA133 protokolünü chipset bazında desteklemeyeceği söyleniyor.

Intel'den güzel bir sürpriz: DDR destekli chipset

Intel bir iki "ufak" makyajla SDRAM destekli 845 chipsetini DDR destekli hale getirmeyi başardı ve i845D ortaya çıktı. Neden gerekli değişiklikleri ufak bir iki makyaj olarak nitelendirdiğimizi açıklayalım. Herşeyden önce iki chipset dış görünüş ve isim itibariyle aynı. Yani 845D chipseti de MCH olarak 82845 ve ICH2 olarak da 82801BA'yı kullanıyor. Ayrıca her iki chipsetin de aynı CPU Bus mimarisine sahip olması tesadüf değil. Tabii Intel gibi bir dev 845 chipsetini tasarlarken daha baştan DDR'a geçişi planlamış ve tasarımda bu yönde bir esnekliği dikkate almış olabilir, bunu bilemeyiz. Sonuç olarak MCH'de SDRAM'den DDR belleğe geçiş sırasında tabii ki bazı değişiklikler yapılmış. Bizce iyi de olmuş.

Her halükarda i845D genel özellikleri açısından SDRAM/DDR farkını saymazsak i845'e çok benziyor. Tabii performans konusu hariç. Şu an için DDR 200/266 desteğine sahip olan 845D, bunun bir sonucu olarak MCH ile bellek arasında maksimum 2.1GB/sn'lik veri aktarımını destekleyebiliyor. Bellek konusundaki önemli bir sınırlama 845'in aksine 845D 2 adet DIMM yuvasını ve maksimum 2GB belleği destekliyor. 3 adet DIMM yuvalı 845D chipsetli anakartlar üretmek mükünse de Intel bunu tavsiye etmiyor. 845D'nin 850'ye nazaran en dikkat çeken yönlerinden biri de hem performans olarak hem de güç tüketimi açısından makul olması. Bunun altında chipsetin 0.25mikron teknolojisiyle üretilen 850'nin aksine 0.18mikron teknolojisiyle üretilmiş olması yatıyor.

Chipset performansı ve anakartın özellikleri

Testimize katılan i845D chipsetli anakart MSI 845 Ultra-RU oldu. Performans testlerinde i850'ye meydan okuyan bu chipseti beğendiğimizi söyleyebiliriz. Doğrusunu isterseniz sadece bu anakart için bile birkaç sayfa yazı yazılabilir. USB 2.0 desteği ve toplam 8 adet USB yuvası bu anakartın en dikkat çeken özellikleriydi. Bunun dışında anakart üzerinde bulunan ve 2 adet IDE portuna ek olarak RAID desteği de sağlayan Promise kontrolör, anakartın özenle hazırlandığını hatta bir anlamda "best of" olması için üretildiğini gösteriyor. 3 adet DIMM yuvasına sahip olan anakart, C-Media 18738 chip'i üzerinden altı kanal ses desteği veriyor. Yaklaşık 1MHz kendinden overclock'lu olan anakartta 2GHz P4, 2.019MHz hızında çalışıyordu. Bu pek hoş değilse de test sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığımız için bu durum bizi pratikte rahatsız etmedi. Fakat CPU saat hızındaki bu fazladan 19MHz, performans testlerinde çok az da olsa rol oynamış olabilir.

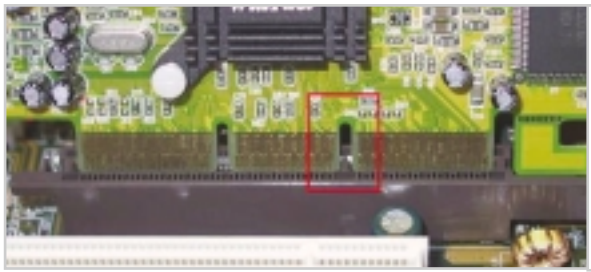

Grafik Kartınızı Tanıyın: Eski 2 çentikli AGP kartlar, P4 destekli Intel chipsetinizin kuzey köprüsünün yanmasına sebep oluyor. Fakat 3 çentikli de olsa ekran kartınızın 1.5 V'luk yeni tasarımlardan olduğuna emin olun.

845D chipsetli diğer anakart markalarının tasarımları henüz ortada yok çünkü bu çok yeni bir chipset. Fakat özellikle sunduğu fiyat/performans oranı ve genel özellikleri itibariyle MSI kesinlikle oldukça cazip bir anakart üretmiş. Tekrar chipsete dönersek MSI bu anakartta oldukça fazla özellik sunuyor ve doğal olarak bu fiyata da yansımıştır. Bu aşamada 845D chipsetini taşıyan ve çok daha uygun fiyatlı anakartları yakında görebiliriz. Sonuç olarak i845, testimizin en dikkat çeken katılımcılarından biri ve mükemmel bir 850 alternatifi.

P4 platformu için biçilmiş kaftan: i850

Aslına bakarsanız i850'nin özellikleri birkaç sayfaya sığacak gibi değil. Zira Intel P4 ve 850 chipsetiyle başlı başına bir konsept ortaya atıyor. Bu konseptin tüm yapılarına girmeye yerimiz müsait olmadığı için fazla detaya dalmadan i850'yi özetlemek durumundayız. i850, RAMBUS mimarisi üzerine kurulu bir chipset ve bunun sonucu olarak RDRAM kullanıyor. RDRAM modüllerinin pahalı olması ve 2'şer adet kullanılması zorunluluğu bir yana bırakılırsa P4 gerçekten de i850 chipsetiyle diğer

chipsetlere nazaran bariz olarak daha yüksek bir performans ortaya koyuyor. 82850 MCH ile bellek arasında 3.2GB/sn gibi oldukça yüksek bir bant genişliği var. 82801BA ICH2 ise 6 kanal AC97 ses, ATA100 ve 4 adet USB portunu destekliyor. MCH, 4 RIMM olmak üzere toplam maksimum 2GB belleği destekleyebiliyor.

MCH ile ICH2 arasındaki veri aktarım hızıysa 266MB/sn gibi artık düşük sayılabilecek bir değerdeyse de bu değerin çok az chipset tarafından aşılabildiğini söylemek gerek. Öte yandan dual channel RDRAM sayesinde elde edilen 3.2GB'lık veri aktarım hızı bu chipseti rakipsiz yapıyor. MCH'nin AGP veriyolu ile arasındaki hız, diğer pekçok chipsette olduğu gibi 1GB/sn.

Performans ve i850 hakkında genel düşünceler

Testimizdeki i850 chipsetli anakart olan Abit TH7-II RAID, yüksek performansıyla ünlü bir kart. Fiyat olarak da tüm testin en pahalı katılımcısı olan anakart fiyatının hakkını veriyor fakat bu manzara çok yakında değişebilir. Eğer performans sizin için çok önemliyse ve P4 işlemcili bir sistem düşünüyorsanız hemen gidip bir 850 chipsetli anakart alın. Zira şu an için P4 platformunun şampiyonu o. Fakat fiyatsal dengeler ve performanstan ziyade fiyat/performans oranı sizin için önemliyse o zaman 845D chipsetli ve DDR kullanan bir anakart size daha çok hitap ediyor demektir.

RDRAM'in fiyatının yüksek oluşu bir yana RAMBUS anakartların da rakiplerine oranla yüksek fiyatlı olması P4'ün performansını düşük maliyetle birleştirmek isteyen kullanıcıların farkında olmadan performanstan önemli derecede ödün vermelerine sebep oluyor. Bu aşamada SDRAM çözümleri yerine P4 işlemciniz için DDR destekli bir chipsetin hatta bizzat 845D'nin en iyi çözüm olduğunu tekrar hatırlatalım. Alternatif arayan okuyucularımızın ilk bakmaları gereken adres tabii ki SiS 645 chipseti olacaktır.

VIA'dan P4 platformu için ilk DDR chipset: P4X266

VIA gerçekten cesur davranıyor. DDR destekli ilk chipseti üreterek Intel'e meydan okumak kolay iş değil. Intel, VIA'nın P4X266'sına oldukça sinirlendi ve şirkete dava açtı. Dava hala sürmekte. Intel'in SiS'in DDR çözümü olan 645'e benzer tepkiyi vermemesini lisans anlaşmalarına bağlamak mümkünse de VIA'nın böyle bir anlaşma olmadan piyasaya girmesi ilginç. Davanın sonucu ne olur bilinmez fakat sonuçlanmasının uzun zaman alması bekleniyor. Tüm bunlar bir yana VIA'yı ilk DDR destekli P4 chipseti ürettiği için takdir etmeliyiz.

VT8753 kuzey köprüsünü kullanan P4X266, güney köprüsü olarak VT 8233/8233C chip'ini kullanıyor. chipsetin en ilginç yanı tıpkı ALi Magik1 gibi DDR ve SDRAM belleği destekleyebilmesi. Teste VIA P4X266'yı temsilen katılan Azza P4X2-AV ne yazık ki sadece DDR yuvalarına sahipti ve chipsetin SDRAM ile göstereceği performansı ölçmemiz mümkün olamadı. PC100/133 ve DDR 200/266 bellek destekli chipset maksimum 4GB belleği adresleyebiliyor. 3 kontrolör yardımıyla toplam 6 adet USB portuna sahip olan chipsetin kuzy/güney köprüleri arasındaki veri aktarım hızı VIA'ya özgü V-Link bağlantısıyla 266MB/sn olarak gerçekleşiyor. AC97 2.2 sesin yanında güney köprüsüne entegre 10/100MB ethernet ve 1/10MB Home PNA desteği P4X266'nın özellikleri arasında. Tabii P4'e özgü 400MHz FSB'nin yanında chipsetin ATA100 protokolünü de desteklediğini söylemeye gerek yok.

Uygun Fiyat ve Esnek Yapı: **İlk DDR destekli P4 chipset olan VIA P4X266, sadece DDR değil aynı zamanda SDRAM de desteklemesi ve uygun fiyatıyla dikkat çekiyor.**

Yeri gelmişken bu chipsetin de tıpkı 845 ve 850 gibi iki güç kaynağı bağlantısına ihtiyaç duyduğunu belirtelim.

VIA P4X266: Fiyat/performans oranı fena değil fakat...

Gerek düşük fiyatı gerekse SDRAM kullanan 845 chipsetinden daha yüksek performans ortaya koyması açısından P4X266 sempatimizi topladı. Fakat şu an için performans açısından bu chipset pek de cazip değil. Öte yandan chipsetin fiyat/performans oranının i845'ten daha iyi olduğu da aşikar. Tabii bunu uygun fiyatlı anakartlar üretmesiyle tanınan Azza'nın testimize yolladığı P4X2-AV'yi dikkate alarak söylemek durumundayız. Kısaca bundan 2 ay önce olsaydı bu chipseti kuvvetle tavsiye edebilirdik, fakat şu aşamada 845D chipsetli bir anakart sizi daha fazla memnun edecektir.

VIA, P4266A ile gündemde kalmaya devam ediyor

Aslına bakarsanız VIA chipsetlerinin hep daha gelişmiş bir A revizyonu çıkarmasıyla ünlü. P4X266A da kısa süre önce duyuruldu. Testimize yetişemeyen bu yeni chipsetin en dikkat çeken yanı CPU ile kuzey köprüsü (VT8753A) arasındaki 400MHz FSB'ye 533MHz'lik FSB desteğinin de eklenmesi. Özellikle yakın gelecekteki P4'ler için bu çok önemli bir özellik. Ayrıca güney köprüsündeki 8233A'daki ATA133 desteği de ilk bakışta dikkat çeken

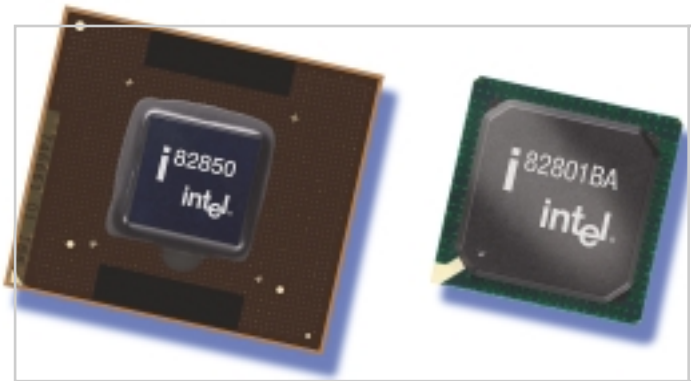

Mevcutların En Hızlısı: **Intel, i850 chipsetiyle P4'ün olanaklarını sonuna kadar kullanabiliyor. Bu chipset halen performans konusunda rakipsiz gibi.**

gelişmeler arasında. Eğer P4X266 ile 266A arasında AMD platformundaki KT266 ve 266A arasındaki kadar performans farkı olursa (ki olacağını tahmin ediyoruz) P4X266A oldukça ilgi çekecek gibi. Hatta bu chipsetin performans olarak i850'yi geçmesi sürpriz olmaz. Öte yandan Intel ile ters düşmek istemeyen anakart üreticilerinin VIA P4X ailesine mesafeli durdukları da bir gerçek. Hatta belki de bu yüzden VIA kendi markasıyla ürettiği P4X266 chipsetli anakartları piyasaya sürmek zorunda kaldı.

SiS'ten P4 platformu için başarılı bir çözüm

SiS'in epeydir P4 platformu için planları olduğu biliniyordu. Sonunda şirket 645 chipseti ile ağzındaki baklayı çıkardı. Herşeyden önce bu chipsetin PC mimarisindeki önemli bir darboğazı aştığını belirtmemiz gerek. Kuzey/güney köprüsü arasındaki veri aktarım hızı diğer chipsetlerde 266MB/sn iken SiS 645'te bu 533MB/sn'ye çıkıyor.

Chipset kuzeyde 645 güneyde ise 961 chip'inden oluşuyor. SiS de tıpkı Intel gibi kuzey/güney köprülerini kendi konseptine uygun olarak isimlendirmiş. Buna göre kuzey köprüsü HMAC (Host, Memory, AGP Controller) olarak adlandırılırken güney köprüsü MuTIOL Media I/O gibi uzun bir isme sahip.

Kuzey/güney köprüsü arasındaki hız PC'nin toplam hızına doğrudan etkir. Diğer chipsetlerdeki 266MB/sn ise çoğu zaman yetersiz kalır. Chipset üreticilerinin yapmak istedikleri ilk şey de zaten şu anda bir yolunu bulup bu hızı arttırmak. SiS erken davranıp bunu başarmış görünüyor. Zira 645 chipsetinde kuzey ve güney köprüleri arasındaki veri aktarım hızı 533MB/sn. Peki SiS bunu nasıl başarmış? Mevcut olanaklarla bunun imkansızlığını gören SiS mühendisleri MuTIOL (Multi-threaded I/O Link) teknolojisini geliştirmişler.

MuTIOL 3 ayrı safhadan oluşuyor. Buna göre güney köprüsü içine gömülü DMA kontrolörleri ve harici PCI kontrolörleri arasında 1.2GB/sn gibi bir veri aktarım hızı sağlanırken, yine güney köprüsü içindeki Multi-threaded I/O Link Encoder/Decoder ile kuzey köprüsü içindeki Multi-threaded I/O Link birimi arasında 533MB/sn hızında bir veri aktarımı gerçekleşiyor. Kuzey köprüsü 645 ise hem bellekle hem de güney köprüsü içindeki Multi-threaded I/O Link Encoder/Decoder birimi ile 533MB/sn hızında haberleşebilme özelliğine sahip.

SiS, 645 chipseti ile gelecek vaadediyor

Chipsetin yapı olarak hem DDR hem de SDRAM'i desteklemesi güzel. Fakat daha da ilginç olanı chipsetteki DDR333 desteği. Böylece SiS rakiplerinden farklı olarak kuzey köprüsüyle bellek arasında 2.7GB/sn gibi oldukça yüksek veri aktarım hızına ulaşabiliyor.

PC133 SDRAM kullanıldığındaysa doğal olarak bu rakam 1GB/sn'ye düşüyor. Chipset, testteki diğer P4 uyumlu chipsetler gibi iki güç kaynağı girişine sahip ve buna uygun bir kasaya ihtiyaç duyuyor.

Güney köprüsü: SiS 961 MuTIOL Media I/O

6 kanal ses desteği bulunan AC97 2.2 entegre ses ve 10/100MB ethernet'in yanında 1/10MB Home PNA desteği SiS 961'in ilk bakışta dikkat çeken özellikleri arasında. Ayrıca güney köprüsünün 6 adet USB portu, ATA 100 ve 6 adete kadar PCI yuvasını desteklemesinin yanında 133MHz'lik PCI iletişimi sırasında ortaya çıkabilecek bir darboğazı önlemek için Multiple DMA buses, Multi-threaded I/O Link ve MuTIOL Connect gibi patenti SiS'e ait teknolojiler kullanması takdire şayan.

Chipsetin testlerde gösterdiği performansın beklentilerimizin altında kaldığını söylemeliyiz. Öte yandan bu durumun en önemli sebeplerinden biri kuşkusuz testlerde DDR266 bellek modülleri kullanmamız. Zira söylediğimiz gibi chipset gerçek performansını DDR333 kullanıldığında ortaya koyabiliyor. DDR333 yani PC2700 bellek bulmak ne yazık ki şu an için çok zor. Bu yüzden testte sadece DDR 266 yani PC2100 bellek modülleri kullandık. Bunun dışında SiS'in VIA'nın aksine Intel'le yargıya ulaşmış bir lisans probleminin olmaması bu chipsetin ve sonraki mirasçılarının geleceğinin parlak olduğunu gösteriyor. Sonuç olarak SiS 645 performans olarak VIA P4X 266'yı geçiyor fakat i845D'nin gerisinde kalıyor. Öte yandan chipsetin uygun fiyatı onu cazip kılan etkenlerin başında gelmekte.

Testte kullandığımız SiS 645 chipsetli anakart olan Asus P4333'te 100 MHz olması gereken sistem bus hızı 100.9MHz olunca CPU saat hızı yaklaşık 2018MHz olarak ölçüldü. Yani bu kart da fabrika çıkışlı "dopingli" anakartlardan. Bunun dışında anakart oldukça zengin özelliklere sahip ve başarılı sayılabilir.

Aygıt	Bant Genişliği İhtiyacı
PCI Bridge	133MB/sec.
Dual ATA-100 Disk Controllers	200MB/sec.
Ethernet MAC (Full Duplex)	25MB/sec.
Dual USB Controllers	3MB/sec.
Audio Processing Unit	150MB/sec.
Audio Codec Interface	1MB/sec.
Legacy (LPC)	1MB/sec.
Toplam	*513MB/sec*

Performans Darboğazı: **266MB/sn'lik kuzey/güney köprüsü veri aktarım hızı ortalama bir PC'de aynı anda çalıştırılan uygulamalara bağlı olarak ciddi bir darboğaz oluştarabilir.**

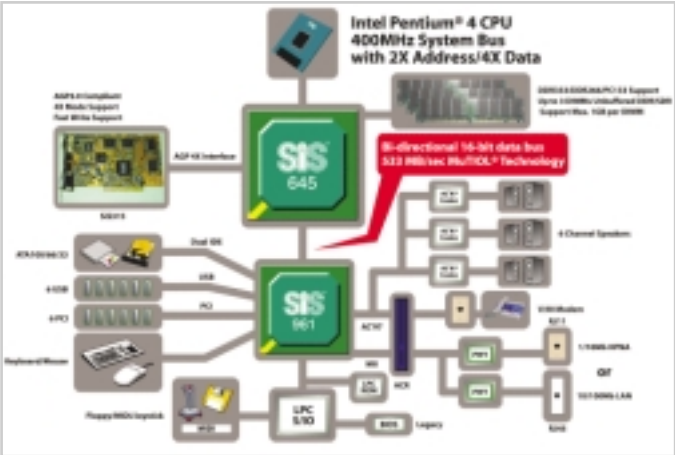

533 MB/sn'lik Hız: **SiS bu sefer gerçekten iddialı. NForce hariç tüm chipsetlerde kuzey/güney köprüsü arasındaki 266MB/sn'lik veri aktarım hızı önemli bir darboğazken, SiS bu veriyolu hızını 2 katına, yani 533 MB/sn'ye çıkarmayı başarmış.**

AMD Artık Daha Güçlü

AMD işlemcilerin en büyük problemi olan stabil ve problemsiz chipset eksikliği tarihe karıştı gibi. Yeni chipsetler gerçekten de tüm sürücüler ve yamalar yüklendiğinde oldukça başarılı ve güven veriyor.

AMD, Athlon ile sürpriz yaparak Intel'e ciddi bir rakip olduğunu göstermeye başladığında Athlon işlemcisi için stabil bir chipset olmayışı pek çok kullanıcıyı AMD platformundan soğuttu. Gerçekten de Athlon iyi bir işlemciydi fakat AMD için chipset üreten en büyük şirket olan VIA'nın chipsetlerinde ciddi problemler vardı. TV kartlarıyla uyumsuzluklar, DVD izlemede kare atlamalar ya da büyük boyutlu dosya kopyalama sırasında ortaya çıkan kilitlenmeler bu problemlerden sadece birkaçıydı. Bu sırada ortaya çıkan KT133 chipseti problemleri nispeten azalttı. Soket A destekli ilk chipset olan KT133'ü kısa süre sonra üretilen ve daha geliştirilmiş olan KT133A izledi. Bu yeni A revizyonunda pek çok hata düzeltiminin yanında PC133 bellek desteği ve bununla bağlantılı olarak da 266MHz FSB desteği gibi önemli gelişmeler de vardı. Chipset kuzey köprüsü olarak 8363A chip'ini kullanırken güney köprüsü olarak 686B işlemcisini kullanıyor ve maksimum 1.5GB belleği destekliyor.

686B güney köprüsünde Data Corruption problemi

4 adet USB portunu destekleyen KT133A; ATA 100, AGP4x, AC97 Audio, 200/266MHz FSB ve VCRAM desteği gibi özellikleri sayesinde kısa süre içinde popüler bir chipset olduysa da güney köprüsü olarak kullanılan 686B chip'i bu chipseti kullanan bazı anakart sahiplerinin epey canını sıktı. 686B Data Corruption (veri akışı sırasında ortaya çıkan bozulma) problemi olarak forumlarda epey yankılanan bu sorun, VIA'nın açıklamasına bakılırsa anakart üreticilerinden kaynaklanan bir problem. Problemin kaynağı güney ve kuzey köprüsü arasındaki yanlış registry ayarlarından kaynaklanıyor ve bu sorun daha çok SB Live! Ses kartı kullanan sistemlerde çakışmaya ve veri aktarımı sırasında bozulmalara sebep oluyor. VIA'nın problemi düzeltmek adına yaptığı ilk şey, yeni 4in1 sürücüleri çıkartmak oldu. Tabii kullanıcıları bu problemle ilgili olarak anakart üreticilerine yönlendirmelerini saymazsak. VIA'ya göre problemi düzeltecek bios güncellemesi anakart üreticileri tarafından kolayca hazırlanabilirdi. Gerçekten de bazı anakart üreticileri yeni bios verisyonlarıyla bu problemi bertaraf etmeyi başardı. Özellikle SB Live! Ses kartını kullanan sistemlerde ses kaydı sırasında oluşan bozulmaların ise chipset yüzünden değil anakart üreticilerinin hatalarından kaynaklandığını savunan VIA'nın bu konudaki bir tavsiyesi de kullanıcıların beta bios yüklememesi yönünde oldu. Sonuç olarak eğer halihazırda KT133A chipsetli ya da 686B güney köprüsünü kullanan bir anakartınız varsa ve sorun yaşamıyorsanız ne ala. Fakat yukarda bahsettiğimiz problemlere ek olarak CD yazamama, dosya kopyalama sırasında kilitlenme gibi problemlerle karşılaşıyorsanız en son bios ve sürücüleri yükleyerek çözüm yönünde önemli bir adım atabilirsiniz. Tabii her 686B chip'ini taşıyan anakartta bu sorunlar olmayabileceğini hatta uzun süredir yeni bios ve VIA sürücüleri sayesinde rapor edilen problem sayısında önemli bir azalma olduğunu söylemekte fayda var.

Testteki chipsetler dikkate alındığında KT133A'nın performans açısından son sıralarda yer alması sürpriz olmadı. Bunda chipsetin çıkış tarihi kadar desteklediği bellek tipi olan SDRAM de önemli rol oynuyor. Zira KT133A, özellikle AMD platformu için oldukça hızlı bir evrim yaşayan VIA chipsetlerinin bir anlamda büyük babası sayılabilir. Tabii bunun dışında SDRAM'in, DDR bellekle karşılaştırılınca oldukça düşük bir bant genişliği sunması da önemli bir dezavantaj. Bu aşamada AMD işlemcili bir sistem satın almayı düşünüyorsanız anakart olarak şu anda KT133A chipsetli bir seçenek pek mantıklı değil. Aslında böyle bir anakartı bulmak şu anda zaten kolay olmayabilir. Fakat biz yine de uyarımızı yapalım. Testlerimizde bu chipsete yer vermemizin sebebiyse tamamen halihazırda bu chipseti kullanan okuyucularımızın kendi sistemlerini yeni nesil chipsetlerle karşılaştırmalarına olanak sağlamak. Öte yandan

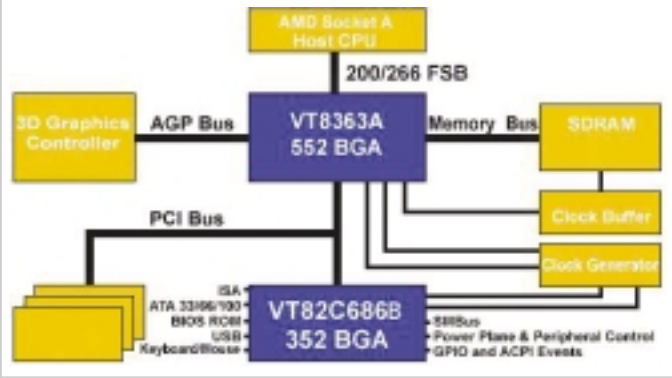

VIA'nın İlk Başarılı Denemesi: CPU ile güney köprüsü arasında geçerli olan saat hızının 200/266MHz olduğu KT133A, bazı pürüzleri saymazsak Athlon için üretilen ve nispeten stabil sayılabilecek ilk chipset.

133 MB/sn: Kuzey ve güney köprüsü arasındaki 133 MB/sn'lik veri aktarım hızı, günümüz şartları itibariyle düşük sayılabilir.

SDRAM'in miyadını doldurmak üzere olduğunu düşünürsek yeni bir sistem satın alırken DDR ya da RDRAM destekli bir anakart almakta fayda var. AMD işlemcileri için RDRAM destekli anakart yoksa da DDR, anakarttaki chipsete bağlı olarak hem Intel hem de AMD işlemciler için uygun bir bellek tipi.

Performans için bellek tipi önemli ama...

DDR belleğin SDRAM'den daha yüksek bir veri aktarımına sahip olduğunu söyledik fakat KT133A'yı SDRAM kullanan bir başka chipset olan ALi Magik1 chipsetiyle (Asus A7A) karşılaştırınca VIA'nın ALi'den bir kaç adım önde olduğunu söyleyebiliriz. Hatta aynı board üzerinde hem DDR hem de SDRAM belleği destekleyen ALi Magik1 chipsetini DDR bellekle test edince ürünün KT133A'yı DDR belleğin avantajlarına rağmen az farkla geçebildiğini gördük.

KT 133A chipsetini temsilen testimize katılan anakart olan Epox KTA3 Pro, 6 PCI, 1 ISA, 4 adet de DIMM yuvasına ve RAID kontrolörüne sahip oldukça oturmuş ve stabil bir tasarımdı. Kendinden overclock'lu anakartlardan olmayan ve en son bios/sürücü kombinasyonlarıyla test ettiğimiz anakartta testler sırasında SB Live! Value kullanmamıza rağmen herhangi bir sorunla karşılaşmadık. Kısaca ürün elkitabının yetersizliğini saymazsak genel itibariyle beğenimizi kazandı.

Acer Laboratories'den AMD platformu için ALi Magik1

Acer Labs. yani ALi; Magik1 ile oldukça ilginç bir tablo çiziyor. Zira AGP4x ve ATA100 gibi artık standart olmuş özellikler yanında bu chipset, hem PC100/133 SDRAM hem de PC1600/2100DDR bellek modüllerini aynı anakart üzerinde destekleyebiliyor. ALi Magik1 chipsetini temsilen testimize katılan anakart Asus A7A 266 oldu. Yeri gelmişken merak edenler için açıklamakta fayda var. Chipset aynı anda hem DDR hem SDRAM kullanılmasına (doğal olarak) izin vermiyor. Bu bellek tiplerinden birini seçmek zorundasınız. 200/266 MHz FSB hızına sahip olan chipset, kuzey köprüsü olarak M1647 chip'ini kullanıyor. chipsetin güney köprüsü olarak 4 ayrı chip varyasyonu var. Bunlardan 2'si mobil, 2'si desktop sistemler için tasarlanmış.

Güney köprüsü olarak masaüstü sistemler için üretilen 1535D ve 1535D+ versiyonlarının yanında 1535 ve 1535+ dizüstü bilgisayarlar için üretilmiş. Aslına bakarsanız ister masaüstü isterse dizüstü olsun ALi Magik1'in tüm versiyonlarının en dikkat çeken özelliklerinden biri düşük güç tüketimi. Öyle ki chipset, düşük güç tüketimi için AMD'nin dizüstü bilgisayarlar için tasarladığı ve Intel'in Speedstep teknolojisine benzeyen PowerNow özelliğini destekliyor. ALi Magik1'deki kuzey köprüsü, CPU ile bellek ve PCI arasında ayrı saat hızlarında yani asenkronize olarak çalışabiliyor ki bu hem SDRAM hem de DDR bellek için geçerli ve şüphesiz overclock meraklılarının çok hoşuna gidebilecek bir özellik. Güney köprüsü versiyonları arasında masaüstü ve dizüstü versiyonları kendi içlerinde minör farklara sahipken testimize katılan Asus A7A 266 güney köprüsü olarak 1535D+'ı kullanıyordu.

SDRAM olarak maksimum 3GB belleği destekleyen chipsetin desteklediği maksimum DDR bellek miktarıysa 2GB. 2 ayrı USB kontrolörü sayesinde toplam 6 adet USB portunu destekleyen ALi Magik1'in dahili ses olanakları oldukça başarılı.

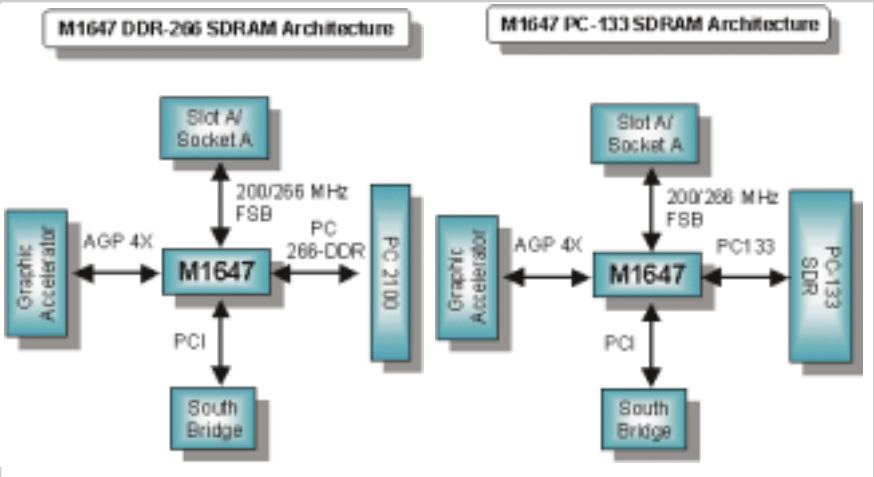

Esnek Mimari: ALi Magik1 chipseti sahip olduğu M1647 kuzey köprüsü üzerinden, hem SDRAM hem de DDR bellek kullanımına olanak sağlıyor. Tabii bunun için chipseti kullanan anakart üreticisinin gerekli yuvaları anakart üzerinde koyması şart.

ALi Magik1'in testlerde gösterdiği performans

Kullanılan PC2100 DDR sayesinde kuzey köprüsüyle bellek arasındaki veri aktarımı 2.1GB/sn gibi bir tepe değere ulaşabiliyor. Öte yandan SDRAM kullanıldığında anakartın performansı hiç de parlak sayılmaz. Öyle ki VIA KT133A neredeyse tüm testlerde SDRAM'le test ettiğimiz ALi Magik1'i rahatlıkla geride bıraktı. Tabii ki DDR bellek kullanıldığında tablo anında değişti ve chipset, KT133A'yı geride bırakmayı başardı. Fakat DDR bellek kullanan chipsetlerle karşılaştırdığımızda da ALi Magik1'in en sonda yer aldığını görüyoruz. Fiyat olarak Ali Magik1 kullanan anakartlar avantajlı görünüyorlar. Ancak tüm sempatikliği ve esnek yapısına rağmen, belki de en baştan dizüstü bilgisayarlar için tasarlanmasının yarattığı bir sonuç olarak ALi Magik1 performans isteyen kullanıcılar açısından pek çekici sayılmaz. Öte yandan 3D Studio Max gibi bellek canavarı uygulamalar çalıştırıyorsanız ve halihazırdaki bellek modüllerinizi kullanmaya devam etmek istiyor hatta (SDRAM bu kadar ucuzlamışken) sisteminize SDRAM eklemeyi düşünüyorsanız bu chipset sizin için ilginç

Güçten Tasarruf: ALi Magik1 sadece DDR/SDRAM'desteğiyle değil düşük güç tüketimiyle de dikkat çekiyor.

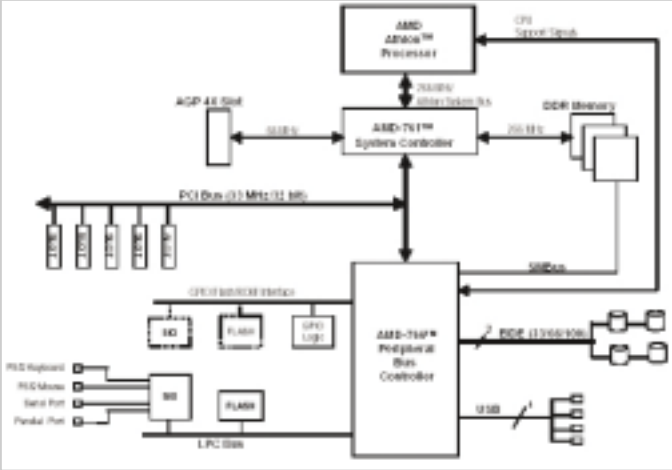

AMD 760 Chipsetinin Blok Şeması: Bazı anakart üreticileri güney köprüsü olarak resimdeki AMD 766 yerine daha uygun fiyatlı olan VIA 686B'yi kullanmayı tercih ediyor.

olabilir. Tabii ilk fırsatta DDR belleğe geçiş yapmak şartıyla. Fakat bize sorarsanız yine de testimizdeki daha yüksek performanslı chipsetlere bakmanızı tavsiye ederiz.

AMD ve VIA aynı Chipset içinde bir araya gelirse

AMD'nin piyasaya sürmüş olduğu 760 chipsetinde kuzey köprüsü olarak AMD 761 chip'i kullanılırken güney köprüsü olarak AMD 766 chip'i uygun görülmüş. Aslına bakarsanız gerçek anlamda AMD 760 chipsetli bir anakart bulmak neredeyse imkansız. Zira anakart üreticileri kuzey köprüsü olarak AMD761'i kullanırken güney köprüsü olarak AMD 766 yerine çok daha ucuz olan VIA 686B'yi kullanmayı tercih ediyor. Bu şekilde ortaya bir anlamda hybrid yani melez bir chipset çıkmış oluyor fakat bu chipseti kullanan anakartların performanslı olduğu da bir gerçek. Testimizde AMD 760 chipsetini test etmek için kullandığımız anakart olan Abit KG7-RAID daha önceden de test ettiğimiz beğenimizi kazanmış başarılı bir tasarım. VIA 686B hakkında daha önce yorum yaptığımız için doğal olarak bu satırlarda sadece AMD 761 kuzey köprüsüne değineceğiz.

AMD 761 kuzey köprüsü ile yüksek performans

Memory Error Correction Code (ECC) destekli chip, 7 adete kadar PCI yuvasını destekleyebiliyor. AMD'nin Irongate ile başladığı "zoraki" chipset üreticiliği rolünün son temsilcilerinden olan chip genel hatlarıyla başarılı sayılabilir.

100/200 ve 133/266MHz bus hızları ve AGP 4x gibi standart sayılabilecek özellikleri destekleyen AMD 761, bellek, CPU ve PCI arasında senkronize çalışmayı tercih ediyor ve asenkron çalışma mümkün değil. Bu durum overclock meraklılarının hoşuna gitmeyecek belki ama merak etmeyin chip yüksek performansıyla durumu dengeliyor. Öte yandan kuzey/güney köprüsü arasındaki 133MB/sn'lik veri aktarım hızı günümüz ihtiyaçlarına cevap veremeyebilir.

AMD 761/VIA 686B chipsetinin desteklediği bellek

Aslına bakarsanız AMD 761 ve 686B arasında yapı itibariyle bazı uyumsuzluklar yok değil. Bu uyumsuzluklardan bazıları AMD tarafından sunulan çözümlerle chipset bazında, bazıları da henüz anakart düzeyine inmeden anakart üreticileri tarafından düzeltildi. Çünkü AMD761/VIA686B kombinasyonu oldukça popüler olmuştu. AMD 761 chipsetli anakartlarda registered DIMM modülleri kullanıldığı durumlarda ACPI S3 (Suspend to RAM) moduna giriş ve çıkış zamanlarında data corruption problemleri görülebiliyor. AMD, 761/686B chipsetiyle birlikte registered DIMM modülleri kullanılmasını tavsiye etmiyor ve bu problemin bir çözümü olmadığını belirtiyorsa da bu problem 686B'ye özgü sayılmaz. Abit, KG7-RAID'de 4 DIMM yuvasının da registered DDR modülleriyle doldurulması durumunda data corruption problemini halletmiş görünüyor. 4'ten az bellek modülü kullanılacaksa bu durumda sadece 2 adet DIMM kullanılabiliyor ve 2 adet bellek modülünün registered değil unbuffered olması şart (tıpkı AMD 760 chipsetinde olduğu gibi). Bu durumda unbuffered DDR bellek kullanıldığında desteklenen maksimum bellek 2GB (2 adet DIMM ile) olurken, 4 adet registered DDR bellek kullanıldığında bu 4GB'a çıkıyor. Fakat dediğimiz gibi bellek kullanımındaki bu sınırlama AMD 761/VIA 686B kombinasyonundan ziyade AMD 761'in genel yapısıyla ilgili ve spesifik olarak 686B güney köprüsünü ilgilendirmiyor. Zira aynı sınırlama 761 kuzey köprüsüyle AMD 766 güney köprüsünün kullanıldığı anakartlarda da mevcut. Tabii registered ve unbuffered bellek modüllerinin karışık bir şekilde aynı anda kullanılamadığını söylemeye zaten gerek yok.

Test sırasında karşılaştığımız küçük bir aksaklık

AMD 761/VIA868B chipsetini taşıyan Abit KG7-RAID daha önce söylediğimiz gibi test merkezimize piyasaya sürülür sürülmez Tayvan'dan ulaştırılmış oldukça başarılı ve yüksek performansı zengin donanımsal olanaklar ve stabiliteyle birleştiren seçkin bir ürün. Neredeyse tüm testleri sorunsuz tamamlayan anakart, 3D Mark 2001 testinde bizi şaşırttı. AthlonXP 1800 ile gerçekleştirdiğimiz testlerde rendering pipeline olarak D3D Software T&L seçtiğimizde Lobby (high Polygon) testinde sistemin kilitlendiğini gördük. Kilitlenme hep aynı yerde gerçekleşiyordu ve ren-

Athlon XP: Yeni ve performanslı chipsetlerle Athlon XP'nin tüm performans olanaklarından stabiliteden ödün vermeden sonuna kadar faydalanabilirsiniz.

dering pipeline olarak Hardware T&L seçtiğimizde sorun kalmıyordu. Bios'tan yaptığımız müdahaleler işe yaramayınca AthlonXP ile ilgili küçük bir uyumsuzluktan kaynaklandığını düşündüğümüz bu sorunu aşmak için Lobby testini tek başına ayrı olarak yaptık. Daha sonra 3D Mark 2001 içindeki Lobby dışındaki testleri gerçekleştirdiğimizde program otomatik olarak bu iki oturumdan elde edilen sonuçları topladı ve böylece tek bir 3D Mark 2001 sonucu alabildik.

AMD 761/VIA 686B'nin testlerde ortaya koyduğu performans

AMD 761/VIA 686B chipseti çok yeni sayılmaz. Buna rağmen performans testlerinde başa güreştiğini söylemek mümkün. Özellikle VIA KT266'yı neredeyse tüm testlerde geçmesi bu chipsetin oldukça başarılı olduğunu ve sürekli güncellenen chipset arenasında popülaritesini yitirmediğini göstermeye yeterli. Şu an ülkemizde belli başlı markaların bu chipseti taşıyan modelleri mevcut ve AMD 761/VIA686B chipsetli bir anakart gördüğünüzde (hele hele bütçeniz için avantajlı bir alternatifse) satın alınacaklar listenize ekleyebilirsiniz.

VIA'dan AMD işlemcilere hediye: KT266 ve 266A

VT 8366 kuzey köprüsü ve VT8233 güney köprüsünü kullanan VIA KT266 AMD platformu için başarılı chipsetlerden biri. Aslında KT133A chipsetiyle büyük benzerlikler taşıyan chipsetteki en büyük gelişme kuşkusuz kuzey/güney köprüsü arasındaki hızın 266MB/sn'ye çıkarılmış olması. Bu VIA'nın 8 bit genişliğinde olan ve 133MB/sn'lik eski protokolü iki katına çıkılmasını sağlayan V-Link özelliği sayesinde gerçekleşiyor. Chipset hem DDR 266/200 hem de PC100/133 SDRAM bellek modüllerini destekleyebiliyor. VCM (Virtual Channel Memory) desteği de cabası.

Kalite, hız ve yüksek performans birarada

Desteklenen 4GB DDR2100 bellek, chipsetin bu konuda oldukça başarılı olduğunu gösteriyor. Zira 4GB maksimum bellek miktarı olarak saygı duyulabilecek bir rakam. 6 adet USB portunu destekleyen güney köprüsünde; artık standart hale gelmiş ATA 100, entegre 6 kanal ses desteği (AC97), 10/100MB ethernet ve 1/10MB Home PNA desteği ve entegre modem (MC97) gibi özellikler mevcut. Peki VIA, KT266 ile ne getiriyor? Aslına bakarsanız bu chipsetin en önemli yanı sunduğu fiyat/performans oranı. Yüksek sayılabilecek bir performans sunan chipset, genel itibariyle sağlam ve oturmuş bir yapı arzediyor ayrıca fiyatı da makul. Her ne kadar testimize katılan Asus A7V266, 1MHz kadar kendinden overclock'lu olu-

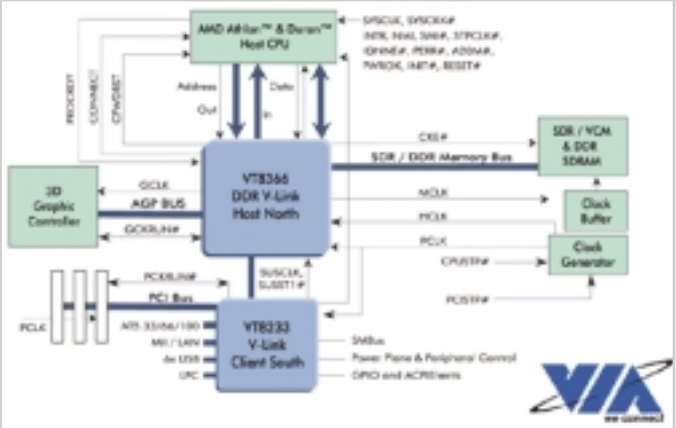

V-Link İle Daha Hızlı: VIA'nın KT266 ve 266A chipsetinde kullandığı V-Link özelliği sayesinde, kuzey/güney köprüsü arasındaki veri aktarım hızı 266MB/sn'ye çıkabiliyor.

şu yüzünden 1533MHz'te çalışması gereken AthlonXP1800'ü 1544MHz'te çalıştırıyorsa da chipsetin performans testlerinde AMD761'in çok yakınında olduğunu söylemek gerek. Öte yandan fiyat olarak AMD 761'den çok daha uygun olması bu chipsete sempati duymamıza sebep oluyorsa da karar vermek için acele etmeyin ve yazımızı okumaya devam edin

Daha yeni ve hızlı bir revizyon: KT266A

KT266 ilk çıktığında oldukça ilgi toplamıştı bu sırada VIA boş durmadı ve daha gelişmiş bir versiyon olan KT266A'yı ortaya çıkardı. Testimizde KT266A'yı temsilen Epox8KHA+ kullanıldı. Bu anakartın fiyatı ise KT266 kullanan Asus A7V266'dan sadece 6 dolar daha yüksek. Diğer markalar arasında nasıl bir ilişki var bilinmez ama bu şartlar altında KT266A chipsetli anakartlar dururken küçük bir fiyat farkı için performanstan ödün verip KT266 chipsetli bir anakart almak doğru olmaz. Aslına bakarsanız

Yeni Bir "A" Versiyonu: KT266'nın geliştirilmiş versiyonunu tanıdık bir şekilde KT266A olarak isimlendirerek piyasaya süren VIA yeni versiyonla oldukça iddialı.

KT266 ve 266A arasındaki sadece kuzey köprüsünde bir kaç küçük (ama önemli) fark var. Herşeyden önce kuzey köprüsündeki bellekten sorumlu birim daha geliştirilmiş ve buna ek olarak dahili tampon mekanizmaları çok daha başarılı. VIA bu geliştirilmiş kuzey köprüsüne "A" ekleyerek 8366A'yı dolayısıyla KT266A'yı yaratmış oldu.

AMD platformu için şu an en iyi seçim

Nforce hızlı, gerçekten hızlı bir chipset. Üstelik becerikli ve çok amaçlı yapısı da oldukça etkileyici. Fakat fiyatının yüksekliği şu an için büyük problem. Aslına bakarsanız toplam maliyet düşünüldüğünde nForce chipsetli bir anakart, üzerinde taşıdığı bileşenler dikkate alınırsa pahalı sayılmaz fakat öyle ya da böyle herkes yaklaşık 200 doları bir anakarta veremeyebilir. Bu aşamada KT266A nForce'a denk hatta daha iyi bir perfomans ortaya koyarken düşük sayılabilecek fiyatıyla da bizi şaşırtıyor. Zira şu an için AMD platformu için en hızlı diyebileceğimiz KT266A chipsetini taşıyan Epox 8KHA+, 108 dolarlık fiyatıyla çok cazip.

Nvidia, nForce ile chipset arenasına giriyor

İşte nVidia'nın çok ses getiren chipseti. NVidia gerçekten de grafik dünyasında

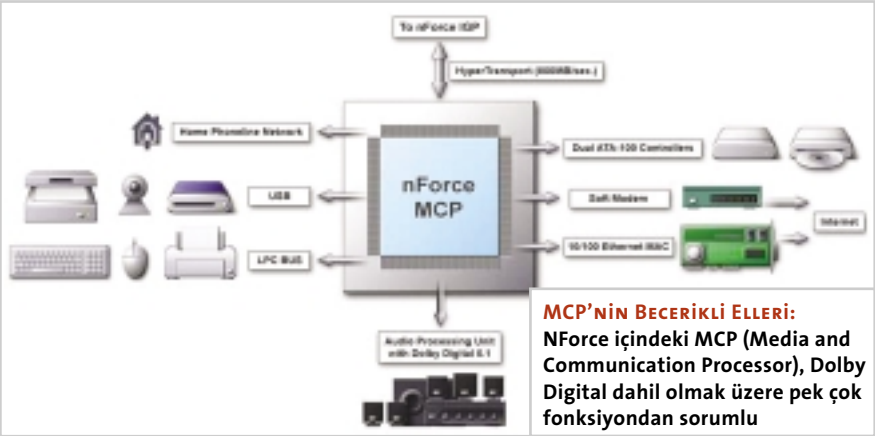

MCP'nin Becerikli Elleri: NForce içindeki MCP (Media and Communication Processor), Dolby Digital dahil olmak üzere pek çok fonksiyondan sorumlu

olduğu kadar chipset arenasının da altını üstüne getirmeye başladı bile. NVidia, nForce içindeki kuzey köprüsüne IGP (Integrated Graphics Processor), güney köprüsüne ise MCP (Media and Communications Processor) adını veriyor. AMD patentli Hypertransport teknolojisini kullanan IGP içinde GeForce2MX çekirdeği kullanan bir dahili görüntü birimi mevcut. HyperTransport sayesinde IGP ve MCP arasında veriler her iki yöndeki bağlantılarla iki ayrı kanaldan aktarılıyor.Böylece veri aktarım hızı 400+400 toplam 800MB/sn gibi oldukça yüksek bir değere çıkabiliyor. Tabii MX görüntü chip'i yüksek çözünürlük ve antialiasing gibi şu an için lüks sayılabilecek özellikleri seven oyun tutkunlarını tatmin etmeyebilir. Hele hele bu dahili görüntü biriminin sistem belleğini kullandığı düşünülürse. Fakat nForce All-in-One bir tasarım ve bu tür tasarımlarda herkesi memnun etmek mümkün değil. Her halükarda nForce chipsetli anakartlar AGP4x yuvaya da sahipler ve dahili görüntü birimini kullanmak istemeyen kullanıcılar, kendi grafik kartlarını anakarta takabilirler.

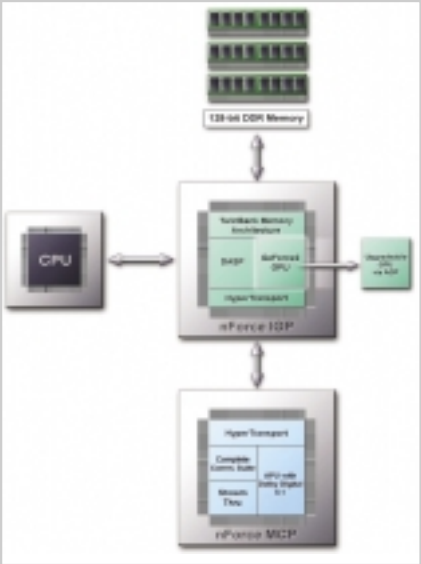

Nforce'un Blok Şeması: Nvidia'nın gururu Nforce'da kuzey-güney köprüleri arasındaki veri aktarım hızı 800 MB/sn

HyperTransport ve Twinbank ile yüksek veri aktarımı

IGP'de kullanılan Twin Bank Memory mimarisi sayesinde iki DDR bellek modülünü paralel kullanıyor ve onları 64bit bellek kontrolörleriyle yönetiyor. Böylece aslında 2.1GB/sn olan teorik veri aktarım hızı iki katına yani 4.2GB/sn'ye çıkıyor. Ayrıca IGP içindeki DASP (Dynamic Adaptive Speculative Pre-Processor) bellek ve işlemci arasındaki veri akışı sırasında belirli verilere ne zaman ihtiyaç duyulabileceğini tahmin ederek ek performans sağlıyor. MCP içindeki Complete Communications Suite, Home PNA, 10/100Mbit ethernet, 6 USB portu ve diğer I/O birimlerinden sorumluyken APU (Audio Processing Unit) Dolby Digital desteği de dahil olmak üzere pek çok gelişmiş ses özelliği sunabiliyor. Test sırasında anakart üzerindeki MX çekirdekli dahili görüntü birimiyle yaptığımız testlerden elde ettiğimiz sonuçlar doğal olarak testte kullandığımız Geforce3 ekran kartıyla elde ettiklerimizin çok altındaydı. Skorlardan örnek vermek gerekirse; Dronez ile elde ettiğimiz 76 (GeForce 3 ile 115), Quake3 ile 160 (GeForce3 ile 218) ve 3D Mark2001 ile 3035 (GeForce3 ile 4898) nForce 420 içindeki dahili görüntü biriminin oyun meraklıları için yeterli olmadığını ortaya koydu.

NForce başarılı fakat biraz beklemekte fayda var

Nvidia her zamanki gibi farklı (daha doğrusu esas ve kırpılmış) versiyonlarla karşımıza çıkıyor. Örneğin güzelim 128bit 420 mimarisini 64bite düşürüp

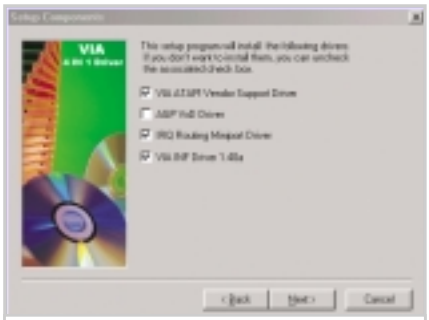

Abit Kg7'de Sürücü Yükleme: Eğer AMD 761/VIA 686 B chipsetli bir anakartınız varsa, VIA sürücülerini yüklerken AGP sürücüsünü yüklemeyin.

nforce220 olarak lanse etmek nVidia'ya yakışmıyorsa da nVidia'nın bu stratejisi artık oldukça tanıdık geliyor. Ayrıca testimizdeki 420 Dolby digital desteklemezken nForce420-D'de bu destek mevcut. Buradaki "D" ibaresi Dolby anlamına geliyor ve daha uygun fiyatlı 220 versiyonunun da bir D modeli olacak.

Testimizde nForce 420'yi temsilen

FARKLI BELLEK TİPLERİNE AİT ÖZELLİKLER

	Saat Hızı	Bit cinsinden veriyolu genişliği	Byte cinsinden veriyolu genişliği	Maksimum veri aktarım hızı
Dual Channel PC800 RDRAM	400 MHz	2 x 16-bit = 32-bit	2 x 2 byte = 4 byte	3200 MB/s
PC2700 DDR-SDRAM (DDR333)	166 MHz	64-bit	8 byte	2666 MB/s
PC2100 DDR-SDRAM (DDR266)	133 MHz	64-bit	8 byte	2133 MB/s
PC1600 DDR-SDRAM (DDR200)	100 MHz	64-bit	8 byte	1600 MB/s
PC133 SDRAM	133 MHz	64-bit	8 byte	1066 MB/s
PC100 SDRAM	100 MHz	64-bit	8 byte	800 MB/s

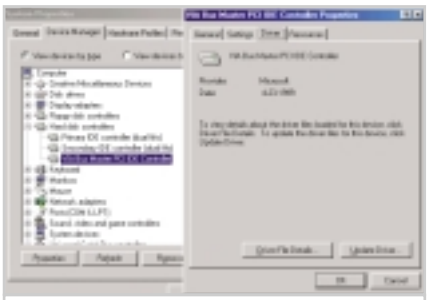

DİKKAT SÜRÜCÜ ARANIYOR!: Eğer sistem özellikleri bölümüne baktığınızda sabit disk kontrolörüne ait sürücü Microsoft imzalıysa gerekli sürücüler yüklenmemiş demektir.

Asus A7N266 katıldı. Sürücü kurulum sihirbazının Win98SE desteklememesi yüzünden gerekli sürücüleri elle tanıtmamız dışında herhangi bir problemle karşılaşmadık. Öte yandan kartın henüz mühendislik örneği olmasına rağmen oldukça performanslı olduğunu söylemek mümkün.

Genel olarak baktığımızda nForce 420, KT266A ile AMD platformunun şu an için zirvesinde bulunuyorlar. Her ne kadar VIA KT266A nForce420'yi geçse de aradaki farkın çok küçük olması dikkate değer. Bu aşamada yeni ve olgun nForce chipsetli anakartların daha perfomanslı olacağı düşünülürse yarış gittikçe kızışacak gibi. Satın alma konusuna gelince henüz nForce'u tavsiye etmek için erken. Fakat görünen köy de kılavuz istemez. Chipset hiçbir anakartta bulunmayan özelliklere sahip ve buna bir de yüksek performans eklenince sonuçta eğer bütçeniz uygunsa "neden olmasın?" diyoruz. Öte yandan çok daha uygun fiyatlı olması beklenen 220 serisinin başarısını beraber göreceğiz. Bir ihtimal 220 ve 220-D versiyonları 420 ve 420-D'den daha iyi bir fiyat/performans oranı ortaya koymaları durumunda tablo yeni baştan şekillenebilir.

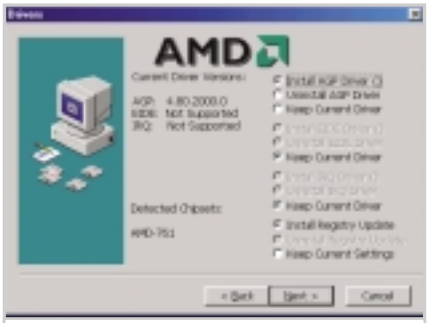

AMD CHİPSETİ İÇİN SÜRÜCÜ YÜKLEME: AMD 760 chipsetli bir anakartınız varsa AMD sürücü paketi tek başına yeterli olacaktır. AMD/VIA melezi bir anakarta sahipseniz VIA sürücülerinin yüklenmesinin ardından AMD sürücülerini yükleyebilirsiniz.

Sürücü yüklemek dikkat gerektiren oldukça önemli bir iş

Testimizde gerek AMD, gerekse Intel platformuna ait tüm popüler chipsetlere yer vermeye çalıştık. Bu chipsetlerin hepsi çok yeni sayılır ve testte kullandığımız işletim sistemi olan Win98SE tarafından tanınmaları mümkün değil. Testteki bazı chipsetler Win98SE içindeki eski sürücüleri kullanabilirken bazıları içindeki çeşitli bileşenler hiç tanınamadı. Bu konuda özellikle 3D ve oyun performansına doğrudan etkiyen CPU/AGP kontrolörü ve System Management Bus gibi bileşenlerin tüm özellikleriyle kullanılabilmesi için anakart'la beraber gelen CD içindeki sürücülerin doğru bir şekilde yüklenmesi şart.

Sürücü yüklemede dikkat edilmesi gerekenler

Anakartlara (daha doğrusu chipsetlere) ait sürücüleri yüklerken her zaman olduğu gibi beraber gelen CD'ye bağımlı kalmayıp internetten en son sürümlerini indirmekte fayda var. Bu, özellikle VIA chipsetleri için geçerli. Zira ortaya çıkabilecek pek çok donanım uyumsuzluğu ve stabilite problemlerini çözmek için ilk yapılması gereken son sürücüleri doğru bir şekilde yüklemek.

Testteki chipsetler arasında sürücü yüklerken en fazla dikkat edilmesi gereken AMD761/VIA 686B chipsetli Abit KG7-RAID oldu. Zira bu chipsetin melez yapısı onu diğerlerinden ayırıyor. Çünkü hem AMD hem de VIA sürücülerinin yüklenmesi sözkonusu. Bu chipset için öncelikle en son VIA 4in1 sürücülerini yükleyin fakat dikkat! yükleme sırasında gelen pencerede AGP VxD sürücüsünü işaretlemeyin. Zira AGP veriyolu AMD 761'in kontrolü altında. Sistem yeniden başladıktan sonra AMD sürücü paketini yükleyebilirsiniz. AMD sürücüleri sistemin güney köprüsünde VIA chip'i kullanıldığını algılayacak ve sadece AGP sürücülerini yükleyecektir.

Tüm VIA anakartlarda benzer sürücü rutinleri

VIA chipsetli tüm anakartlarda 4in1 sürücülerini yüklemeniz şart. Her ne kadar 4in1 sürücüleri içinde olsalar da 4in1 paketini yükledikten sonra bunun üzerinde VIA Bus Master sürücülerini ve AGP VxD sürücülerini ayrı ayrı yüklemeniz iyi olacaktır. Bus Master sürücülerini yükledikten sonra Denetim Masası/Aygıt Yöneticisi bölümünde sabit diskinizin artık Generic değil kendi adıyla göründüğünü farkedeceksiniz.

Bunun dışında işletim sisteminiz Win98SE ise özel bir USB yaması yüklemeniz gerekebilir. SiS 645 sürücüsü kolayca yüklenirken nForce chipsetli anakartlar işletim sisteminiz Win98SE ise sorun çıkarabilir. WinME ve Win2000'de nForce kurulum sihirbazı tüm sürücüleri kurarken Win98SE için bunu elle yapmanız gerekebilir. Buna göre önce SM Bus, sonra PCI standart host CPU bridge ve PCI standart RAM controller sürücülerini Denetim Masası/Aygıt Yöneticisi içinden nForce sürücüleriye güncellemelisiniz. En azından testimizdeki sample Nforce kartta biz böyle yapmak zorunda kaldık. Fakat yeni sürücülerin daha akıllı olması mümkün.

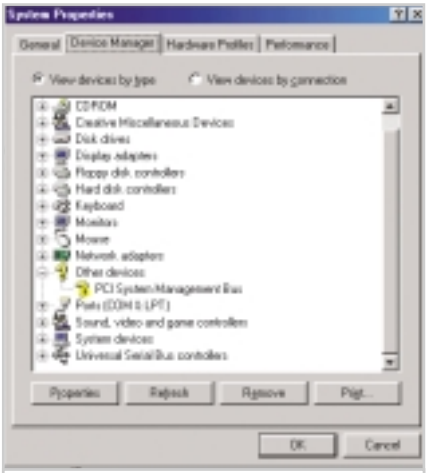

845'DE SÜRÜCÜ YÜKLENMESİ: i845 chipseti'ni Windows 98 SE, diğer pek çok yeni chipset gibi tanıyamıyor. Intel inf dosyasının yüklenmesinin ardından, system management bus birimi tanımlanmış olacak.

Intel chipsetleri ise nispeten daha sorunsuz. Gerekli sürücü güncellemesini yani inf dosyasını sisteme kopyalamak için kurulum programı yeterli oluyor. Sistem yeniden başladığında sizden sürücü isterse yapmanız gereken az önce Win98/System dizinine kopyalan inf dosyasını yerini göstermek. Daha sonraysa buna ek olarak en son Intel Ultra ATA sürücülerini de yüklemeniz gerekmekte.

Şahin Ekşioğlu, esahin@chip.com.tr

Sonuç

Hızlı AMD işlemcilerin keyfini çıkarın

Yakın zamana kadar AMD işlemcileri chipset bazındaki sorunlar yüzünden "problemli" zannıyla biraz hor görülüyordu. Artık durum değişti. Şu an için testimizden de anlayabileceğiniz gibi, AMD platformu için hem performanslı hem de güvenilir pek çok chipset mevcut. Bu aşamada nForce'un tüm markalarca piyasaya sürülmesini beklemek hem alternatifleri görmek hem de rekabetten kaynaklanan olası indirimlerden faydalanmak için iyi bir fikir. Beklemek istemeyen okuyucularımızsa şimdiden VIA KT266A chipsetli bir anakartı gönül rahatlığıyla alabilirler.

KT266A'ya en iyi alternatif tabii ki nForce420. İlk başta fiyatı biraz yüksek olacaktır fakat nForce genel özellikleri itibariyle oldukça cazip. Sonuç olarak şu an için AMD AthlonXP ve Duron oldukça başarılı 2 çalışma arkadaşına sahip dersek yanlış olmaz. Özellikle hızlı bir ekran kartı ve AsthlonXP1800+ gibi bir işlemciniz varsa KT266A chipsetiyle performans konusundaki sıkıntıların minimumda kalacağından emin olabilirsiniz. Bunun dışında testimizdeki diğer chipsetlere bakarak kendi bütçenize göre bir fiyat/performans oranı çıkarabilirsiniz.

Fakat ses kartı, ethernet kartı ve kabul edilebilir performans sunan bir görüntü kartı maliyetini dikkate alırsanız Nforce anakartların yüksek performansları da göz önüne alınırsa iyi birer seçenek oldukları sonucuna varmanız mümkün.

Test konfigürasyonu:

1024x768x16bitx85Hz
Intel P42GHz işlemci (Willamette)
AMD AthlonXP1800+ (1533MHz çekirdek hızı)
2x128MB PC800 Samsung RDRAM
2x128MB PC2100 Samsung DDR bellek CL2
Seagate ATAIV 80GB
SB Live! Value ses kartı
Detonator 21.83
VIA 4in1 V4.35
AMD Driver pack 1.20
Intel 3.20.1008
Intel Ultra ATA driver 6.20
DirectX8.0a
Divx codec 4.11

AMD işlemciler İçin chipsetler

Chipset Anakart	1 VIA KT266A Epox8KHA+	2 nForce420 Asus A7N266
Firma	Mascom	Çizgi Elektronik
Fiyat	108$+KDV	180 $ + KDV
İnternet (www.)	www.epox.com	www.cizgi.com.tr
Telefon	(212) 321 17 00	(212) 356 70 70
Faks	(212) 321 16 60	(212) 356 70 69
Toplam Puan	**100**	**98**
	Test Değeri / Puan (0–100)	Test Değeri / Puan (0–100)
Quake 3 (kare/sn) 640x480-16bit	7010 / 100	218 / 99
SpecViewperf DRV-07 1024x768-16bit	23.11 / 100	21.84 / 95
3D Mark2001 (Soft.) 640x480-16bit	4800 / 98	4898 / 100
3D Mark2001 (Hard.) 1024x768-32bit	7010 / 100	6985 / 100
SYSMark2001 I.C.C 1024x768-16bit	172 / 100	171 / 99
SYSMark2001 O.P. 1024x768-16bit	180 / 100	179 / 99
FlaskMPEGV0.6 1.1 (sn)	230 / 100	244 / 94
Dronez (kare/sn) 640x480-16bit	115 / 100	115 / 100
Teknik Veriler		
Kuzey köprüsü	VT8366A	Nforce MCP
Güney Köprüsü	VT8233	Nforce IGP
FSB hızı (MHz)	200/266	200/266
Bellek veriyolu hızı (MHz)	200/266, 100/133	200/266
Kuzey/güney köprüsü arasındaki hız (MB/sn)	266	800
Bellekle kuzey köprüsü arasındaki maks. hız (GB/sn)	2.1	4.2
Desteklediği bellek türü	PC1600/2100 DDR, PC100/133 SDRAM,VCRAM	DDR1600/2100
Testte kullanılan bellek türü	PC2100 DDR	PC2100 DDR
Desteklenen maksimum bellek	4GB	1.5GB
USB port sayısı	6	6
Entegre ses desteği	AC-97 (6 kanal)	AC-97,Dolby Digital 5.1, EAX
Entegre ethernet desteği	10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA	10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA
Desteklediği IDE protokolleri	ATA 33/66/100	ATA 33/66/100
Entegre modem desteği	MC-97	var
AGP	2x,4x	2x, 4x
Anakartta ölçülen CPU saat hızı	1536.81	1536.81

Değerlendirme kutucukları: 90-100 Puan = 5 Kutu, 75-89 Puan = 4 Kutu, 60-74 Puan = 3 Kutu, 45-59 Puan = 2 Kutu, 0-44 Puan 1 Kutu

3	4	5	6
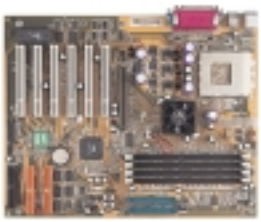			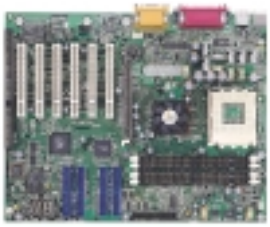
AMD 761 Abit KG7-RAID	**VIA KT266 Asus A7V266**	**ALi Magik1 (DDR) Asus A7A 266**	**VIA KT133A Epox8 KTA3 +Pro**
Okyanus	Çizgi Elektronik	Çizgi Elektronik	Mascom
162$+KDV	102$+KDV	100 $ + KDV	94 $ + KDV
www.cizgi.com.tr	www.cizgi.com.tr	www.cizgi.com.tr	www.epox.com
(212) 356 70 70	(212) 356 70 70	(212) 356 70 70	(212) 321 17 00
(212) 356 70 69	(212) 356 70 69	(212) 356 70 69	(212) 321 16 60
94	**93**	**88**	**83**

Test Değeri	Puan (0–100)	Test Değeri	Puan (0–100)	Test Değeri	Puan (0–100)	Test Değeri	Puan (0–100)
203	92	196	89	188	85	176	80
20.21	87	20.17	87	19.39	84	16.43	71
4502	92	4363	89	4130	84	4010	82
6820	97	6745	96	6547	93	6105	87
167	97	167	97	157	91	159	92
173	96	170	94	165	92	159	88
244	94	248	93	260	88	274	84
107	93	111	97	95	83	89	77

AMD 761	VT8366	M1647	VT8363A
VT82C686B	VT8233	M1535D+	VT82C686B
200/266	200/266	200/266	200/266
200/266	200/266, 100/133	200/266,100/133	100/133
133	266	133	133
2.1	2.1	2.1	1.06
PC1600/2100 DDR	PC1600/2100 DDR, PC100/133 SDRAM ,VCRAM	PC1600/2100 DDR, PC100/133 SDRAM	PC100/133 SDRAM ,VCRAM
PC2100 DDR	PC2100 DDR	PC2100 DDR	PC133 SDRAM
4GB	4GB	3GB	1.5GB
4	6	6	4
AC-97	AC-97 (6kanal)	AC-97	AC-97
Yok	10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA	Yok	Yok
ATA 33/66/100	ATA 33/66/100	ATA 33/66/100	ATA 33/66/100
MC-97	MC-97	AC-97	MC-97
2x, 4x	2x, 4x	2x, 4x	2x, 4x
1535.2	1544.49	1544.64	1533.39

Intel işlemciler İçin chipsetler

Sonuç

i850 alternatifleri arttıkça herşey daha iyi olacak

Şahin Ekşioğlu,
CHIP Test Merkezi

Intel her ne kadar VIA'ya dava üstüne dava açıyorsa da, aslında VIA ve P4 destekli chipsetleri sayesinde Intel'in daha fazla P4 satmadığını kim iddia edebilir? Sonuç olarak öyle ya da böyle P4 platformu için yeni chipsetler, yeni ve daha zengin anakart mimarileri demek oluyor ki bu da aslında Intel'in çok işine geliyor. Mevcut şartlar altında baktığımızda i850 hala zirveye oynuyorsa da rakipleriyle arasındaki mesafenin neredeyse kapanmış olmasına ek olarak bir de fiyat dezavantajını dikkate alırsak belki Intel'in neden VIA'ya bu kadar kızgın olduğunu anlayabiliriz. Zira testimize yetişemeyen VIA P4X266A büyük ihtimalle i850'den daha iyi bir performans ortaya koyacak. Bunun dışında şu an için Intel'in 845D chipseti kesinlikle bu testin parlayan yıldızları arasında. Tabii bu arada Intel'in 2002 ortasında, dahili görüntü birimi olan ve DDR destekli, 533MHz FSB'ye sahip 845G chipsetini çıkaracağının kulağımıza gelen söylentiler arasında olduğunu belirtelim. SiS 645 için söyleyebileceğimiz tek şey buradaki performansıyla onu değerlendirmenin haksızlık olacağı. Zira daha önce söylediğimiz gibi bu chipset gerçek gücünü DDR333 yani PC2700 bellekle ortaya koyacak. Dolayısıyla PC2100 sonuçları sadece genel bir fikir veriyor. Üstelik gayet iyi fikirler bunlar. Sonuç olarak SDRAM'in geleceği parlak görünmüyor. Chipset üreticileri DDR destekli çözümlere hız vermiş durumdalar ve kısa bir süre sonra SDRAM eskilerdeki bir anı olarak unutulabilir. Kısaca 2002'ye girerken P4 için pek çok alternatif var. Ayrıca kısa bir süre sonra piyasaya girecek olanlar da sırada. Performans ve stabilite artık P4 sistemlerde standart özellikler oldu. Dolayısıyla en fazla fiyat düşüren, pazar payını kapacak gibi görünüyor.

	7	1
Chipset Anakart	**ALi Magik1 (SDRAM) Asus A7A 266**	**Intel i850 Abit TH7-II RAID**
Firma	Çizgi Elektronik	Okyanus
Fiyat	100$+KDV	190$ + KDV
İnternet (www.)	www.cizgi.com.tr	www.intel.com
Telefon	(212) 356 70 70	(212) 356 70 70
Faks	(212) 356 70 69	(212) 356 70 69
Toplam Puan	81	99
	Test Değeri / Puan (0–100)	Test Değeri / Puan (0–100)
Quake 3 (kare/sn) 640x480-16bit	172 / 78	230 / 100
SpecViewperf DRV-07 1024x768-16bit	16.15 / 70	21.58 / 100
3D Mark2001 (Soft.) 640x480-16bit	3615 / 74	4429 / 100
3D Mark2001 (Hard.) 1024x768-32bit	6245 / 89	6905 / 100
SYSMark2001 I.C.C 1024x768-16bit	151 / 88	185 / 100
SYSMark2001 O.P. 1024x768-16bit	164 / 91	166 / 100
FlaskMPEGV0.6 1.1 (sn)	285 / 81	255 / 95
Dronez (kare/sn) 640x480-16bit	84 / 76	122 / 100
Teknik Veriler		
Kuzey köprüsü	M1647	i82850
Güney Köprüsü	M1535D+	i82801BA
FSB hızı (MHz)	200/266	400
Bellek veriyolu hızı (MHz)	200/266,100/133	Dual Channel 600/800
Kuzey/güney köprüsü arasındaki hız (MB/sn)	133	266MB/sn
Bellekle kuzey köprüsü arasındaki maks. hız (GB/sn)	1.06	3.2GB/sn
Desteklediği bellek türü	PC1600/2100 DDR, PC100/133 SDRAM	PC600/800 RDRAM
Testte kullanılan bellek türü	PC133 SDRAM	PC800 RDRAM
Desteklenen maksimum bellek	3GB	2GB
USB port sayısı		4
Entegre ses desteği	AC-97	AC-97
Entegre ethernet desteği	Yok	10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA
Desteklediği IDE protokolleri	ATA 33/66/100	ATA 33/66/100
Entegre modem desteği	AC-97	MC-97
AGP	2x, 4x	2x,4x sadece 1.5V'luk kartlar
Anakartta ölçülen CPU saat hızı	1544.64	1999.96

Değerlendirme kutucukları: 90-100 Puan = 5 Kutu, 75-89 Puan = 4 Kutu, 60-74 Puan = 3 Kutu, 45-59 Puan = 2 Kutu, 0-44 Puan 1 Kutu

2	3	4	5
		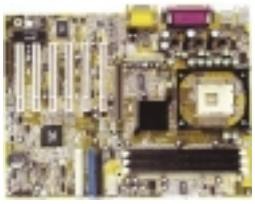	
Intel i845D MSI845 Ultra-RU	**SiS 645 Asus P4S333**	**VIA P4X 266 Azza P4X2-AV**	**Intel i845 Abit BL7-RAID**
Datagate, Arena	Çizgi Elektronik	Koyuncu	Okyanus Bilgisayar
154$+KDV	134$+KDV	110 $ + KDV	160 $ + KDV
intel.com.tr	www.sis.com.tw	www.via.com.tw	www.intel.com
(212) 282 98 80,	(212) 356 70 70	(216) 522 99 00	(212) 356 70 70
(212) 360 07 07			
(212) 282 98 79,	(212) 356 70 69	(212) 521 80 87	(212) 356 70 69
(212) 360 02 90			
96 ■■■■■	**88** ■■■■□	**83** ■■■■□	**77** ■■■■□

Test Değeri	Puan (0–100)	Test Değeri	Puan (0–100)	Test Değeri	Puan (0–100)	Test Değeri	Puan (0–100)
210	91	210	91	193	84	175	76
20.3	94	17.22	80	15.87	74	14.88	69
42122	95	3895	88	3744	85	3284	74
6765	98	6316	91	6291	91	5964	86
183	99	172	93	172	93	161	87
164	99	151	91	151	91	146	88
241	100	277	87	330	73	343	70
112	92	102	84	87	71	84	69

i82845	SiS 645	VT8233/VT8233C	i82845
i82801BA	SiS 961	VT8753	i82801BA
400	400	400	400
200/266	333/266/200/133	200/266,100/133	100/133
266MB/sn	533MB/sn	266MB/sn	266MB/sn
2.1GB/sn	2.7GB/sn	2.1GB/Sn	1.06GB/sn
PC1600/2100 DDR	PC 1600/2100/2700 DDR, PC133 SDRAM	PC 1600/2100, PC100/133 SDRAM	PC100/133 SDRAM
PC2100 DDR	PC 2100 DDR	PC2100DDR	PC133 SDRAM
3GB	3GB	4GB	3GB
4	6	6	4
AC-97	AC-97 (6 kanal)	AC-97 (6 kanal)	AC-97
10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA	10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA	10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA	10/100 BaseT Ethernet ve 1/10MB HomePNA
ATA 33/66/100	ATA 33/66/100	ATA 33/66/100	ATA 33/66/100
MC-97	AC-97 ,Dolby Digital 5.1	MC-97	MC-97
2x,4x ve sadece 1.5V'luk kartlar	2x,4x	2z, 4x	2x,4x ve sadece 1.5V'luk kartlar
2018.86	2018.15	1996.59	1999.93

İÇİNDEKİLER

44 **Tek İşlemci:** AMD'den Intel'e rakip çıktı

46 **Yeni Donanımlar Testte:** Ürün incelemeleri ve testleri

56 **RAM'ler Hakkında Herşey:** Eski ve yeni bellek teknolojileri

64 **CD Yazıcı Firmware'leri:** Upgrade ile yeni işlevler

70 **Ağ Güvenliği Serisi:** Network'lerde güvenlik

donanım

USB ve Firewire ile Yüksek Hız

Gelecekten Gelen Kablo

USB 2.0 ve Firewire 1394b, çevre birimlerin yeni bağlantı standardı olmak için birbirleriyle yarışıyorlar. Seri, paralel ve benzerleri ise yakında görev sürelerini dolduracaklar. Yaygın kullanıma sahip olan USB şu anda avantajlı görünüyor.

■ Çalışma masalarının arkasındaki PC kablo karışıklığı yavaş, ancak emin adımlarla bir düzene giriyor. Fare, yazıcı, tarayıcı ve daha bir çok aygıt artık bilgisayarla USB bağlantı noktası üzerinden haberleşiyorlar. Aynı zamanda ana kart üreticileri de bu eğilimi destekler şekilde, şu ana kadarki standart olan USB bağlantı sayısından daha fazla USB portuna sahip ürünler geliştiriyorlar.

USB'nin de dezavantajları var

Ancak şu anki USB 1.1 standardı, örneğin dijital kameralardan gerçek zamanlı video aktarımı veya yüksek hızlara sahip external sabitdisklere erişim sırasında 12 Mbit/s'lik veri aktarım hızına takılıyor. Bu tür uygulamalar ise bu zamana kadar, Apple tarafından geliştirilen IEEE 1394 standardını kullanıyorlardı. 400 Mbit/s'ye kadar çıkabilen veri aktarım hızı, görüntü aktarımları veya hızlı tarayıcı ya da sabitdisk erişimleri için bir sınır oluşturmuyor.

USB geliştiricilerinin kesinlikle bir firewire alternatifi üzerinde çalıştıkları açıktı. Bunun sonucunda 480 Mbit/s'ye çıkabilen veri aktarım hızı ile burun farkıyla firewire'ın önüne geçen USB 2.0 geliştirildi. Ancak bu, yarışın sona ermesine neden olmadı. Çünkü firewire geliştiricileri de çalışmaya devam ediyorlar. Henüz raflarda yer almayan yeni versiyon, 1394b veya daha kuvvetli bir anlatıma sahip olan "Gigabit 1394" olarak adlandırılıyor. Bu sayede elde edilebilecek olan 3.2 Gbit/s'lik veri aktarım hızı firewire'ın birincilik koltuğuna tekrar oturabilmesi için yeterli olacak.

USB pazarı ele geçirecek

Yüksek hızı sayesinde çığır açabilecek olan "Gigabit 1394" şüphe ile karşılanılabilir. Intel, AMD, VIA ve ALI; USB 2.0'ı chipsetlerine entegre ettiler ve hatta bu standart ile donatılmış ilk anakartları da hazırlamaya başladılar. Freecom, Adaptec, NEC ve Texas Instruments PC'lerin gelecekteki donanımlarını oluşturacak PCI controller'lar sunuyorlar. Bu sayede dijital camcorder'ların yakında firewire yerine USB 2.0 bağlantısını kullanmaları mümkün olabilir. Geriye uyumluluk, basit kullanım ve zaten varolan geniş bir USB kullanım ağı gibi nedenler, firewire'ın USB 1.1'e karşı savaşı kazanmasını oldukça zorlaştıracaktır.

Piyasada hala USB portuna dahi sahip olmayan bilgisayar sistemleri kimi işler için optimal yarar sağlayacak şekilde kullanılmaya devam ediyorlar. Monitörlerine dahi çok sayıda USB portu dahil eden üreticiler destekledikleri sürece USB standardı hem mevcut sistemlerin hem de upgrade edileceklerin tercihi olacaktır.

Cebe Standart Geliyor

Nokia ve Sony Ortak Oldu

Elektronik cihaz üreticileri, ürünlerinde çoğunlukla kendi sistemlerini destekleyen işletim

sistemleri veya donanımlar kullandıkları için, farklı markalar altındaki cep telefonlarının ve elektronik cihazların oluşturduğu standart enflasyonu karşısında tüketiciler de karışıklık yaşamaya başladı. Telefonunuzun şarjı bittiği zaman, eğer yanınızda taşımıyorsanız aynı üreticinin hatta bazen aynı modelin şarj cihazını bulmak zorunda kalmanız bu duruma en iyi örnek. Nokia ve Sony ise farklı marka ve modellerdeki cep telefonu ve elektronik cihazların birlikte çalışabilmesini sağlayacak ortak bir işletim sistemi geliştirmeye başladıklarını ve bu projenin tüm üreticilere açık olduğunu duyurdular. İşbirliği'nin ilk adımı, yeni kullanıcı ara birimleri, içerik yükleme, multimedya mesajlaşma, açık dijital haklar ve Ipv6'yı uygulamada uyum özelliğini kapsıyor.
Bilgi için: www.nokia.com

E-Paper'a Bir Adım Daha

Kağıt İnceliğinde Ekranlar

Philips, kağıt inceliğinde plastik materyalden elektronik ekran geliştirdi. Philips'in geliştirdiği

ince ekranın, merakla beklenen ve geliştiricilerin arasında yarış konusu olan elektronik kağıda (e-paper) ulaşmak yolunda önemli bir adım olduğu düşünülüyor. Yeni icadın geliştirilmesi devam ediyor, özelikle çözünürlüğünün arttırılması için çalışılıyor.
Bilgi için: www.cft.philips.com/aboutus/polyled.htm

AVRUPA'DAKİ CD PAZARI

2001'in 2. Çeyreğindeki Toplam Satış Payları

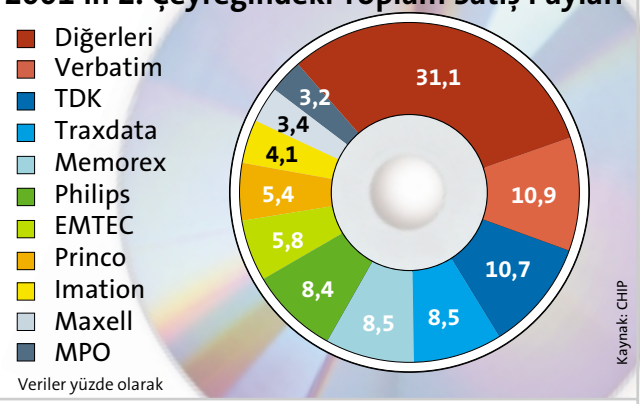

Sıcak Yarış: Bir çok firma CD-R pazarından daha büyük pay kapmak için savaşıyor. Endişelenmeye gerek yok! 2. çeyrekte ulaşılan 392 milyonluk disk satış rakamı, yeterince büyük.

Toshiba PocketPCe570

Toshiba'dan El Bilgisayarı

Toshiba da artık el bilgisayarı pazarına giriyor. Bu yeni aygıt Microsoft'un PocketPC-2002 işletim sistemini kullanıyor ve işlemleri Intel'in 266 MHz'lik StrongARM işlemcisini kullanarak yerine getiriyor. 64 bin renkli 3,5 inçlik TFT ekranı ve 64 Mbyte'lık SDRAM'i ile profesyonel kullanıcılara hitap ediyor. SD veya Compactflash slotları ile de ağa bağlanmak mümkün.
Fiyatı: 750 Euro
Bilgi İçin: www.toshiba-teg.com

Fujitsu-Siemens

Lifebook E-Serisi

Dizüstü bilgisayar seçimi ciddi bir yatırım kararı gibi ince elenip sık dokunarak gerçekleştirilen bir işlemdir. Pekçok üreticinin arasında Fujitsu Siemens Computers, Lifebook E serisi dizüstü bilgisayarlarına son teknoloji ürünü 1.066 GHz Intel Pentium III işlemci yükleyerek, mobil teknolojiyi makul bir fiyat karşılığında küçük işletmelerin hizmetine sunmasıyla öne çıkıyor.

Kurumsal müşterilerin yanı sıra KOBİ'lere ve küçük ofis/ev ofislere yönelik olan yeni Lifebook E serisi, oldukça ince ve hafif (2.6 kg) bir tasarım içerisinde 1400 x 1050 maksimum çözünürlük oranına sahip olan gelişmiş 14.1 inçlik SXGA+ veya XGA TFT ekranı ile de masaüstü bilgisayarları ile eş değer bir güç sunuyor.
Bilgi için:
www.fujitsu-siemens.com.tr

KISA... KISA...

Hafızalar Küçüldü
Intel, flash hafıza modüllerini 0,13 mikron teknolojisi ile üretecek. "3 Volt Advanced+Boot Block Flash" adındaki yeni hafıza chip'i atalarına kıyasla yarı yarıya küçük olacak ve daha az enerjiye ihtiyaç duyacak.
Bilgi için: www.intel.com

Yazıcıdaki Memory Stick
Sony, Memory Stick için entegre bir slot'a sahip ilk 24x CD yazıcısını tanıttı. Sony, sunduğu "Power Burn" teknolojisi ile Buffer Underrun hatalarını sona erdirmek istiyor.

El Bilgisayarları Düşüşte
Yapılan bir araştırmaya göre, 2001'in 3. çeyreğinde elde edilen el bilgisayarı satış rakamı, geçen yıla kıyasla yüzde 34 daha düşük.
Bilgi için: www.gartnergroup.com

EDİTÖR'DEN NOTLAR

Ecevit Bıktım,
CHIP Test Merkezi

ADSL Komedisi

ADSL bağlantısı ile Internet'e bağlanan kullanıcılar bu günlerde mağdur olmanın anlamını öğreniyorlar. Türk Telekom'un neredeyse hiçbir hazırlık yapmadan kör dalışı yaptığı yeni hizmeti için ne sorunlardan anlayan bir yetkili veya teknik eleman bulabiliyorsunuz ne de sağlıklı bir bağlantı kurabiliyorsunuz. Dial-Up bağlantımı özleten ADSL'in geçen haftalarda neredeyse bir hafta boyunca çöktüğünü de hatırlatmak lazım.

IN & OUT

PDA+GSM
Cep telefonları ile entegre cep bilgisayarları, GPRS isminin sık telaffuz edildiği şu günlerde ihtiyaç halini almaya başladı.

Seri Port
Her donanım için USB seçeneği söz konusuyken, yazıcıların dahi kullanmaz olduğu Seri Port kasalarda gereksiz kalmaya başladı.

Yeni İşlemciler

64 Bit'lik Performans Yolda

Yeni işlemciler yolda. Bu yeni jenerasyon, 64 bit işlemcilerden oluşuyor. AMD'nin yeni ürünü Hammer bu jenerasyonun ilklerinden biri. Bu işlemci için, "masaüstü bilgisayarlarda bile yer alacak" deniliyor.

AMD yeni işlemcisi ile performans değerlerini alt üst etmeyi planlıyor. Hammer adını taşıyan bu yeni işlemciden ilk kez, geçen aylarda gerçekleşen mikroişlemciler kongresinde söz edilmişti. Bu işlemcinin en önemli özelliği ise, çeşitli işlemleri 64 bit olarak işleyebilmesi. Bu rakam günümüz işlemcilerinin iki katı. Bu işlemcinin ne kadar etkili olabileceğini gösterebilmek için işlemcilerin tarihine bakmak yeterli. 1978 yılında Intel, 8086 ile ilk 16 bit işlemcisini piyasaya sürmüştü. 32 bit işlemcilerin (CPU/Central Processor Unit) piyasaya girmesi ise 1985 yılına denk geliyor. En nihayet 2002'de yani tam 17 sene sonra, işlemci gelişiminde yeni bir adımı atılıyor.

64-bit işlemcilerin kullanım alanları ve performans farkı

64 bit, teorik olarak 32 bit'lik bir işlemciden tam iki katı oranında bir işlem artışını öngörüyor. Yalnız işlemciyi pek zorlamayan uygulamalarda bu artış pek gözlenemiyor. Örneğin hesaplamalarının az olduğu Word gibi uygulamalarda veya Excel'in tablolamalarında gözle görülür bir artış beklemek yanlış olur. Ancak video veya dijital resimlerin işlenmesi gibi işlerde 64 bit işlemcilerin farkından söz etmek gerekir: 64 bit sayesinde filmler takılmadan seyredilebilir, video işlem hızları önemli ölçüde (real time olarak) artar...

64 bit yazılım desteği olmadan hızdan söz etmek zor

64 bit bir işlemciye sahip olmak iyi hoş da, piyasada sadece 32 bit yazılımlarının bulunması bu işlemcinin hızının hissedilmesinde başlı başına bir engel teşkil ediyor. Bu yazılımlar Hammer'in hızını gerçek anlamda kullanamazlar. Ama Windows XP 64 bit'te bu durum farklı. Çünkü Windows XP işletim sistemi, bu yüksek hızı desteklemek için tasarlanmış. Hammer geniş bir kesime hitap edebilmek için bu işletim sisteminin yanı sıra 32 bit ve 16 bit işletim sistemlerini de destekliyor.

İşlemciye hız veren özellik nedir? Çalışma frekansı ve önbellek

Çoğu zaman işlemcilerin hızları çalışma frekansları ile ölçülür. Örneğin günümüzün işlemcilerden AMD Athlon ve Intel Pentium 4, 1.7 GHz frekansında çalışıyorlar. 1.7 GHz, saniyede 1700 milyon işi aynı anda işleme sokabilmek demektir. Hammer ise 2 GHz'lik bir frekans değeri ile piyasada varolmayı düşünüyor. Frekans değerinin tek başına belirleyici rol oynamadığını hatırlatalım. Çünkü işlemcilerin bir çok bileşenden oluştuğunu unutmamak gerek. Bir işlemcinin en önemli birleşenleri aslında hesap tablosu, kontrol ünitesi ve önbellekdir (cache). Bu bileşenler arasındaki veri iletişimi tıpkı bir otoyola benzetilebilir. Örneğin otoyolun bir şeridinde bir çalışma olduğunda trafik aksar. Üç şeridin üçü birden düzenli olarak kullanıldığındaysa, trafik akıcı bir şekilde devam eder. İşlemcide bir tıkanıklığa neden olmamak için veri otoyolunu geniş tutmak gerekir. Bu genişlik ise bit sayısı olarak adlandırılıyor. Bir bit, 1 veya 0 değerini alan en küçük değerdir. 64 bit'e sahip olan bir işlemci 64 adet art arda sıralanmış sıfır veya birleri anlayıp işleme sokabiliyor. Frekans değeri ise bu işlemlerin saniyede ne kadar tekrarla yapılabildiğini gösteriyor. 64 bit işlemcilerin diğer önemli bir özelliği ise daha yüksek miktarda bellek kullanabilmeleri. Burada bellek bir adres defteri görevini görüyor. Yani işlemci belleklerden ihtiyacı olduğu bilgiyi (örneğin video ya da dijital resimler) depolayıp istediği zaman geri çağırıyor. 64 bit'lik Hammer 18.400 milyar (2 üzeri 64) adresi adresleyebiliyor.

Fiyatı firmalar arasındaki rekabet belirleyecek

Bu işlemciye sahip olan bir PC'nin ne değerde olacağını kestirmek için henüz çok erken. Çünkü AMD bu işlemcinin fiyatını 2002 yılının ikinci yarısında açıklamayı düşünüyor. Ayrıca 2002'nin başında IBM Power 4 ve Intel/HP McKinley 64 bit işlemcilerin de piyasaya sürülmesi tasarlanıyor. Ancak, bu işlemcilerin son kullanıcılara yönelik olmayacağını belirtmekte fayda var!

Ecevit Bıktım, ecevitb@chip.com.tr

İÇİNDEKİLER

47 **Anakart** MSI 845 Ultra
ADSL Modem Allied D. CopperJet 800 USB
Photo Printer HP Photosmart 100

48 **Ekran Kartı** MSI G3Ti500-VTG
LCD Monitör Sony SDM-N50PS
Anakart Abit BL7 Raid

50 **Ekran Kartı** MSI MX400 Pro-TC64S
22" Monitör Samsung Synm 1200 NF
Anakart Epox 8KHA+

52 **ADSL IP Router** ARESCOM NetDSL 1000
LCD Monitör Fujitsu-Siemens 3814
ADSL Router Modem Allied D. C.jet 800-E/U

53 **Kasa** Elan Vital A10
IDE Sabitdisk Samsung SV4002H
Lazer Yazıcı Xerox Phaser 3400

54 **Ses Kartı** Apollo PCI 5.1
Mouse-Klaye Seti Microsoft Wireless Desk.
TV Kartı Life View FLY VIDEO 3000

55 **Anakart** Asus A7N266-E

Yeni Donanım TESTLERİ

Bilgisayar piyasasına her ay yeni ürünler katılıyor. CHIP Test Merkezi olarak size bu ürünleri mümkün olduğunca tanıtmayı hedefliyoruz. Her ay bu sayfalarda yeni ve ilginç donanım ürünlerinin incelemelerini bulabilirsiniz.

Yeni yıla girerken, bilgisayar dünyasındaki yenilikleri ve yeni ürünleri, 2002 yılı bağlamında inceledik! Intel uzun süre DDR-RAM bellek modüllerini desteklemiyordu. 2002 yılında ise bu yeni bellek türünün Intel tarafından yavaş yavaş benimsendiğini göreceğiz. Çünkü Intel bu bellek türü için üç değişik chip üreteceğini açıkladı. MSI 845 Ultra, yeni yılın bomba ürünlerinden biri. Bu anakart üzerinde en son teknolojileri barındırıyor. Bunlardan Ultra Ata 133, USB 2.0 ve IDE RAID 0,1 desteği, sadece küçük bir bölümünü teşkil ediyor. Son zamanlarda ADSL modemlerde bir artış olduğu gözleniyor. Bu ayki sayıda yine birbirinden ilginç modellerin tanıtımlarını bulacaksınız. Bunların arasında en çok ilgi çekecek olanlar ise, kuşkusuz ADSL router modemler. Bilgisayar sistemlerinde artan güç ihtiyaçlarını göz önüne alan kullanıcılar için bir kasa incelememiz var. Elan Vital'ın son modeli olan A10 kasa, profesyonel kullanıcıların tam da aradıkları ürün. Sade görünümünün altında çok güçlü bir yapıya sahip olan bu kasa, yeni donanım ürünlerinin güç ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabiliyor. İlgi çeken ürünlerden bir başkası ise Sony'nin yeni LCD monitörü. N50PS adını taşıyan bu ürün, incecik yapısı ve hafifliği ile dikkat çekiyor. Ayaklarla gövdenin birbirinden bağımsız olarak tasarlandığı bu ürün, istendiğinde duvara monte edilebiliyor. Bilgisayarların oluşturduğu kablo salatasından sıkılan kullanıcılar için Microsoft Wireless Desktop ürününe bakmalarını tavsiye ediyoruz. Bu ürün klavye ve mouse'dan oluşan bir set. En büyük özelliği ise kablosuz iletişim teknolojisi ile çalışması. Son olarak tasarım ve grafik işinde çalışan kişilere yönelik bir üründen bahsetmek istiyoruz. Samsung SyncMaster 1200NF adını taşıyan bu ürün 22 inçlik bir dev. Bu dev, yüksek çözünürlüklerde temiz bir görüntü sağlıyor ve multimedya özelliklerini destekliyor.

Ecevit Bıktım, ecevitb@chip.com.tr

DEĞERLENDİRME

Donanım test sayfalarında, ürünler hakkında detaylı bilgi ve ürünleri puanlandıran bir not sistemi bulabilirsiniz. Puanlama sisteminin karmaşık olmaması için iki kategori oluşturduk. Bunlar "CHIP Puanı" ve satın almada önemli bir rol oynayan "Fiyat/Performans Oranı". Tüm ürünleri daha önce belirlediğimiz test platformu ve test kriterlerine uygun olarak inceleyip değerlendiriyoruz. Böylece önceki aylarda yer alan benzer ürünleri de birbirleri ile karşılaştırma fırsatını yakalayabilirsiniz. Bu yeni puan sistemini ürünleri daha kolay değerlendirip sıralandırmak için uygun gördük. Böylece puanlandırdığımız ürünleri başka ürünler ile kıyaslayıp size göre bir alternatif oluşturup oluşturmadığını belirleyebilirsiniz. Ürünlerin teknik verilerini ayrıca bir kutu halinde vermemizin sebebi ise, ürünler arasında karşılaştırmayı kolaylaştırmak. Burada test edilen ürünler, eğer puanları tutarsa her ay güncellediğimiz TOP 10 listelerimizde yer alabilecekler. Bu sayede piyasada bulunan en iyi 10 ürünü bir bakışta görebilirsiniz. Top 10 listelerinin tamamına www.chip.com.tr adresinden de ulaşabilirsiniz.

TOPLAM CHIP PUANI

çok iyi	(100–90 Puan)
iyi	(89–75 Puan)
orta	(74–60 Puan)
vasat	(59–45 Puan)
kötü	(44–20 Puan)
çok kötü	(19–0 Puan)

FİYAT/PERFORMANS

çok iyi	(100–90 Puan)
iyi	(89–75 Puan)
orta	(74–60 Puan)
vasat	(59–45 Puan)
kötü	(44–20 Puan)
çok kötü	(19–0 Puan)

CHIP ONLINE

Ayın ürünü hakkında daha fazla bilgiyi ve geçmiş sayılarda tanıtılan ürünlerden bazılarını www.chip.com.tr/donanim adresinde bulabilirsiniz.

AYIN ÜRÜNÜ CHIP 01/2002

Anakart

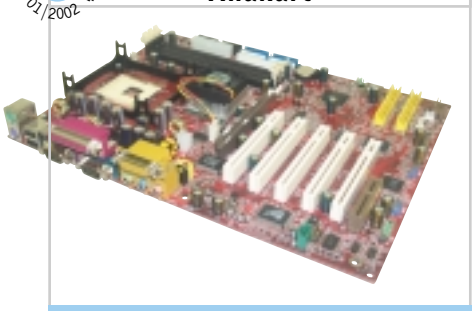

MSI 845 ULTRA

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Datagate
BİLGİ İÇİN	(212) 282 98 80
FİYAT	154$ + KDV

TEKNİK VERİLER	
Form Faktörü	ATX
Chipseti	i845D
İşlemci frekans ayarı	BIOS
FSB hızı	400 MHz
Bellek yuvası	3 x DDR SDRAM
Slot sayısı	1 AGP, 5 PCI, 1 CNR

Intel'den DDR desteği: Intel'in yeni geliştirdiği i845D cipsetine sahip olan bu anakart, üç adet DDR-RAM modülünü destekliyor. Bu sayede 2 GB'a kadar bir bellek desteği sağlayan MSI 845 Ultra, PC1600 ve PC2100 bellek modülleri ile çalışabiliyor. Socket 478 yuvası ile yeni nesil Pentium 4 işlemciler ile birlikte çalışabilen DDR-Ram bellekleri sistem performansını önemli ölçüde arttırıyor. Yalnız bu anakartın özellikleri bununla bitmiyor. Kullanıcılarının isteğine bağlı olarak MSI, Ultra ATA/133, USB 2.0 ve IDE RAID 0,1 teknolojilerini de bu anakart ile birlikte sunuyor. Anakart kullanıcıya sunduğu ekstra özellikleri ile de kendisinden söz ettiriyor. Bunlardan bazıları; internette iken en son sürücüleri otomatik olarak sisteminize yükleyen Live Drive, BIOS yüklemesini çok kolaylaştıran Live BIOS, Led takımı sayesinde hata kodlamalarını gösteren D-Bracket ve anakartı overclock etmenizi sağlayan Fuzzy Logic 3 yazılımı.

SONUÇ: Profesyonel kullanıcılara hitap eden MSI 845 Ultra, gerek performans değerleri, gerekse donanım bileşenleri ile beğenimizi kazmayı başardı.

- ⊕ DDR SDRAM ile yüksek performans
- ⊕ Ultra ATA/133, USB 2.0 ve IDE RAID 0,1 teknolojilerini destekliyor
- ⊕ Geniş yazılım desteğine sahip

ADSL Modem

ALLIED DATA COPPERJET 800 USB

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Allied Data Technologies
BİLGİ İÇİN	(216) 414 95 40
FİYAT	159$ + KDV

TEKNİK VERİLER	
Arabirim	USB
Splitter	var
Standart	ANSI T1.413, G.dmt, G.lite, G.hs
ADSL Chipset	Texas Inst. TNETD5200R
Boyutu	165mm x 75mm x 70mm
İşletim sistemi	Win95, 98/98SE, ME, 2000

ADSL modemlere yeni bir katılımcı: Türkiye'de ADSL kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, yeni ürünler de aynı doğrultuda ülkemize gelmeye başladı. Bu ürünlerden biri datacom ve komünikasyon ürünlerinin üretimini yapan Allied Data technologies'in CopperJet 800-USB cihazı. Ev kullanıcılarına yönelik olan bu ADSL modem, USB arabiriminden sisteme bağlanıyor ve birlikte verilen CD ile kolayca kuruluyor. Cihazı sistemin USB portuna takar takmaz kuruluma başlayabiliyorsunuz.

Bir arayüz ile adım adım kurulum ve konfigürasyonu gerçekleştiren CopperJet 800 Restart'tan hemen sonra hazır hale geliyor. Cihaz ile birlikte kurulan ADT DSL Monitor yazılımı sayesinde hattı kontrol edebilirsiniz ya da o an yapılan transfer oranına bakabilirsiniz. Genel olarak CopperJet 800'ün kolay kurulumu ve birlikte verilen yazılımından memnun kaldık. Sadece USB'den bağlanması ise, eski sistemlere sahip olan kullanıcılar için bir dezavantaj.

SONUÇ: Allied Data CopperJet 800 sorunsuz kurulumu ve kolay kullanımı ile beğenimizi kazanmayı başardı.

- ⊕ Kurulumu kolay
- ⊕ Yazılım desteği
- ⊖ Sadece USB'den bağlanıyor

Photo Printer

HP PHOTOSMART 100

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	HP Türkiye
BİLGİ İÇİN	(212) 224 59 25
FİYAT	185$ + KDV

TEKNİK VERİLER	
Çözünürlük	2400x1200 dpi
Hız	2.5 sayfa/dakika
Arabirim	USB
İşletim sistemi	Windows 98, Me, 2000, XP
Boyutu	218x108x115 mm
Ağırlık	1.31 kg

Portatif fotoğraf laboratuarı: Dijital fotoğraf makineleri ile çekilen resimler, değişik bellek kartlarında saklanıyor ve kart okuyucuları veya makinelerinin direkt PC'ye bağlaması suretiyle aktarılabiliyorlar. Dileyen kullanıcılar bir photo printer yardımı ile resimlerini evlerinde photo kağıdına basabiliyor. Bu avantaj sayesinde fotoğrafçıya gitmeden evinizde oluşturduğunuz laboratuar ile dilediğiniz resimleri anında basabilirsiniz. Hewlett Packard, yazıcı ailesine yeni bir ürün ekleyerek, taşınabilir yazıcılar kategorisine getirdiği farklı çözümler ile yeniden karşımıza çıktı. Bu yazıcı yukarıda bahsi geçen ve photo printer olarak adlandırdığımız yazıcılardan biri. Yalnız bu ürünü benzer ürünlerden farklı kılan çok önemli bir özellik var. O da, ürünün birden çok bellek teknolojilerini desteklemesi. Yani bu cihaz CompactFlash, SmartMedia ve Memory Stick bellek türlerini destekliyor. Yapmanız gereken tek şey bellek kartınızı cihazın yuvasına takmak.

SONUÇ: Yüksek bir baskı çözünürlüğü ile iyi bir baskı kalitesi yakalayan cihazın, dijital fotoğraf makinesi sahiplerini memnun edeceğine inanıyoruz.

- ⊕ Yüksek bir baskı kalitesine sahip
- ⊕ Küçük boyutu ve hoş görünümü
- ⊖ IBM MicroDrive desteklemiyor

CHIP TOP 10 | 1.Sıra

Ekran Kartı

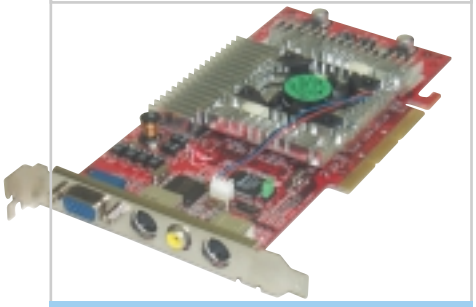

MSI G3TI500-VTG

CHIP PUANI	■■■■■
FİYAT/PERFOR.	■□□□□
FİRMA	Datagate, Multimedya
BİLGİ İÇİN	(212) 282 98 80, (212) 212 98 50
FİYAT	340$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Chipset	nVidia Geforce3 Ti 500
Bellek	64 MB DDR
Chip frekansı	240 MHz
Bellek Frekansı	500 MHz
Bus	AGP 4X/2X

Ekran kartlarında Titanium devri: nVidia'nın yeni serisini oluşturan titanyum grafik chip'leri çok hızlı yayılıyorlar. Ekran kartı üreticileri, bu yarışta seri başı olabilmeleri için, yeni nesil kartlara değişik özellikler katıyorlar. Değişik anakart seçenekleri, ekran kartları modelleri ve multimedya ürünleri ile tanıdığımız MSI'da bu yarışı ilk sıralarda tamamlamak isteyen firmalar arasında. MSI'ın ekran kartı kategorisindeki son modeli olan G3Ti500-VTG bu ay Test Merkezi'mize ulaştı. Bu kartta ilk gözümüze çarpan özellik, kartın kırmızı rengi ve üzerindeki bir video-in girişi ve TV-out çıkışlarının olması. Bununla birlikte kart ile birlikte oyun çılgınlarına bir 3D gözlük veriliyor. Karta direk olarak bağlanan bu gözlük sayesinde oyunların 3 boyutlu dünyasına kendinizi kaptırabilirsiniz. MSI'yı diğer kartlardan ayıran başka bir özellik ise, Twin Bios özelliği. Bu özellik sayesinde ekran kartının BIOS'una maksimum güvenlik sağlanıyor.

Sonuç: Multimedya ve oyun çılgınlarına hitap eden MSI, yüksek fiyatına rağmen yüksek performansı ve ergonomisi ile kendisinden çok söz ettireceğe benziyor.

- ⊕ Yüksek performansa sahip
- ⊕ Video-in girişi ve TV-out çıkışı var
- ⊕ Geniş yazılım desteğine sahip

LCD Monitör

SONY SDM-N50PS

CHIP PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■□□□□
FİRMA	Arena, Empa
BİLGİ İÇİN	(212) 239 32 00, www.empa.com.tr
FİYAT	875$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Ekran	TFT LCD
Görüntü alanı	15 inç
Maksimum çözünürlük	1024x768 piksel
Güç tüketimi	28 watt
Boyut	356x280x26 mm

LCD'de Sony farkı: Bu ay sizin için Sony'nin ilgimizi çekmeyi başaran SDM-M61 modelini inceledik. 15 inçlik bir LCD monitör olan bu cihaz değişik dizaynı ile dikkat çekiyor. Bu ürünü ister masaüstünde isterseniz de duvara monte ederek kullanabilirsiniz. İnce yapısı ve hafif kilosu ile her ortama rahatlıkla uyum sağlayabiliyor. LCD monitörlerde bakma açıları çok önemli. Çünkü kontrast veya renk dağılımları bu açılarla daha düzgün olabiliyor. Yüksek bir kalite yakalamak için cihazların 100 derecenin üzerinde bir bakma açısına sahip olmaları gerekiyor. Sony'de bu değer yatayda 140, düşeyde 120 derece olarak belirlenmiş. Yüksek bir görüntü kalitesine sahip olan bu ürün hafif ağırlığı sayesinde bir iş istasyonundan diğerini rahatlıkla taşınabiliyor. Testlerde iyi sonuçlar veren monitör, ergonomisiyle bizden geçerli not alamadı. Özellikle ayar düğmelerinin yapısı ve masaya üzerinde pek sağlam durmaması bunda en önemli nedenler arasında yer aldı.

Sonuç: Sony SDM-N50PS yüksek resim kalitesi ve geniş ekran görüntüsü isteyen küçük çalışma alanları için ideal bir çözüm oluşturuyor.

- ⊕ İnce yapılı ve hafif
- ⊕ İki video girişi var
- ⊖ Ergonomisi

Anakart

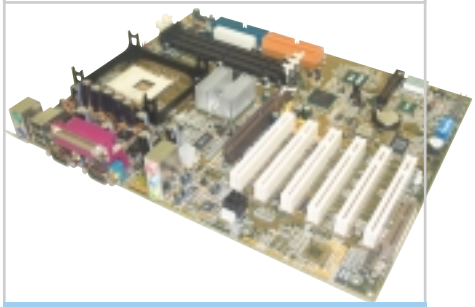

ABIT BL7 RAID

CHIP PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■■□□
FİRMA	Okyanus
BİLGİ İÇİN	(212) 356 70 70
FİYAT	155$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Form faktörü	ATX
Chipseti	Intel 845
İşlemci frekans ayarı	BIOS/Jumper
FSB hızı	400 MHz
Bellek yuvası	3x168 pin SDRAM
Slot sayısı	1 AGP, 6 PCI, 1 CNR

RAID ve debug sensör bir arada: Intel'in 845 chipsetini kullanan Abit BL7-RAID, her haliyle Abit kalitesini yansıtıyor. Soket 478 P4'ler için tasarlanan anakart, SDRAM kullanıyor.

BIOS'taki SoftMenuIII içinde ihtiyaç duyabileceğiniz her türlü donanım izleme özellikleri mevcut. Soket 478 yuvaya sahip olan anakart, kaliteli işçiliği ve RAID kontrolörle dikkat çekiyor. Abit BL7-RAID, üzerinde bulunan 4 bağımsız IDE yuvası giriş seviyesi kullanıcılar için değilse bile özellikle orta seviye kullanıcılar için oldukça faydalı olabilir. Onboard ses özelliğine sahip olan anakart, SoftMenuIII içindeki Fix PCI seçeneğiyle, özellikle overclock meraklıları için kesinlikle tavsiye edebileceğimiz bir ürün. Zira bu seçenek sayesinde veriyolu hızını ne kadar arttırırsanız arttırın PCI hızı 33 MHz'de sabitleniyor. Anakart üzerindeki debug sensör de cabası. Bu sayede oluşacak olası hataların belirlenmesi de kolaylaşıyor.

Sonuç: RDRAM kullanan bir P4 işlemcili sistem size pahalı geliyorsa, Abit BL7-RAID'in, 845 chipset'li anakartlar arasındaki en başarılı seçeneklerden biri olduğunu bilmenizde fayda var.

- ⊕ RAID denetleyici
- ⊕ Zengin BIOS özellikleri
- ⊕ Debug sensör

CHIP TOP 10 | 3.Sıra

Ekran Kartı

MSI MX400 PRO-TC64S

CHIP PUANI	■■■■■
FİYAT/PERFOR.	■■■□□
FİRMA	Datagate
BİLGİ İÇİN	(212) 282 98 80
FİYAT	84$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
İşlemci	nVidia Geforce 2 MX 400
Bellek	64 MB SDRAM
Chip frekansı	200 MHz
Bellek frekansı	183 MHz
Bus	AGP 4X/2X
Konnektör	VGA, S-Out, AV-Out

Uygun fiyata yüksek performans: Nvidianın Geforce2 MX modelleri, uygun fiyat/performans oranları ile kullanıcıların gözüne girmişti. Nvidia bu başarının ardından çok tutulan bu modeli geliştirerek piyasaya tekrardan sunmayı başardı. Chip ve bellek frekansı artırılan bu yeni modelde ram miktarı da önemli ölçüde yükseltildi. Bu değişikliklere sahip olan ekran chip'i ise Geforce 2 MX-400 olarak adlandırılıyor. MSI MX400 Pro-TC64S yukarıda saydığımız özelliklere sahip olan bir ekran kartı. VGA, S-Out ve AV-Out çıkışlarına sahip olan bu ekran kartı saniyede 2.8 GB'lık bir hafıza bandında işlemlerini gerçekleştiriyor. Kartın üzerinde basit bir soğutma sisteminin bulunması bizi şaşırttı. Dolaysıyla overclock çılgınlarının bu ekran kartından uzak durmaları gerektiğini düşünüyoruz. MSI'ın testlerimizde 16 bit renk derinliğinde iyi sonuçlar vermesine karşın, 32 bit renk derinliğinde ortalama değerlerin üstüne çıkamadığını söyleyebiliriz.

Sonuç: Yüksek performans ve multimedya uygulamalarına uyumlu bir ekran kartı arayan kullanıcılar için MSI iyi bir seçenek. Uygun fiyatı da artısı...

- ⊕ VGA, S-Out, AV-Out çıkışlarına sahip
- ⊕ Yazılım desteği
- ⊖ Soğutma yetersiz

22" Monitör

SAMSUNG SYNCMASTER 1200 NF

CHIP PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■□□□
FİRMA	Koyuncu, Kont
BİLGİ İÇİN	(216) 522 99 00 (216) 499 62 99
FİYAT	1100$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Ekran	NaturalFlat TM
Görüntü alanı	22 inç
Nokta aralığı	0.24 mm
Güç tüketimi	2048x1536 piksel
Boyut	500x510x473 mm

Profesyonellere özel: Grafikerler veya Cad kullanıcıları için hiçbir monitör büyüklük ve performans bakımından yeterli değil. Çünkü işleri gereği, görüntünün büyük ve dolaysıyla da resim kalitesinin de çok iyi olması şart. Samsung yeni modeli olan SyncMaster 1200 NF ile bu alanda ihtiyaçları karşılamayı hedefliyor. Bu monitör 22 inçlik görüntü alanı ve 0.24 mm nokta aralığının yanı sıra sahip olduğu NaturalFlat TM ekran tüpü ile kendisinden söz ettiriyor. Natural Flat özelliği sayesinde, özellikle kenar ve köşelerde görüntüde bir bozukluk meydana gelmiyor. Diğer monitörlere dikkatlice bakıldığında bu bölgelerde görüntünün buruştuğunu görebilirsiniz. Samsung kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamak için iki adet girişe sahip. Bu girişler sayesinde iki adet bilgisayarı bu monitöre bağlayabilirsiniz. Buna ek olarak bir USB hub da unutulmamış. Monitörün sahip olduğu Tight Aparture Grille Mask'i sayesinde çok daha net ve daha temiz görüntüler elde ediliyor.

Sonuç: Monitör sahip olduğu çeşitli özelliklerin yanı sıra testlerde göstermiş olduğu üstün performansı ile de beğenimizi kazanmayı başardı.

- ⊕ Yüksek çözünürlüklerde kaliteli görüntü
- ⊕ İkinci bir video girişi ile USB hub'u var
- ⊖ Kontrol panelinin ergonomisi

Anakart

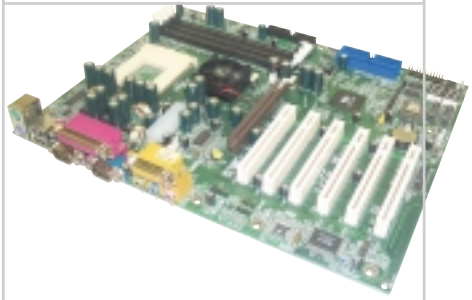

EPOX 8KHA+

CHIP PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■■□□
FİRMA	Mascom
BİLGİ İÇİN	(212) 321 17 00
FİYAT	108$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Form faktörü	ATX
Chipseti	VIA KT266A
İşlemci frekans ayarı	BIOS/Jumper
FSB hızı	200/266 MHz
Bellek yuvası	3x184 pin DDR DIMM
Slot sayısı	1 AGP, 6 PCI

VIA'nın en yeni chipseti: VIA'nın en son çıkan chipseti olan KT266A'yı kullanan Epox 8KHA+ şu an için AMD platformunda performans konusunda zirveye oynayan anakartların başında geliyor. PC1600/2100 DDR bellek modüllerini destekleyen anakartın BIOS'u oldukça iyi özelliklerle donatılmış. Ayrıntılı donanım izleme özelliklerinin yanı sıra CPU ısısının önceden ayarladığınız bir değerin üstüne çıkması durumunda sistemin otomatik olarak kendini kapatması sağlanabiliyor. Tabii en güzeli, anakart üzerindeki debug sensörü olarak kullanılan 2 basamaklı dijital gösterge. Bu sensör yardımıyla post sırasında sistem test ediliyor ve herhangi bir hata durumunda göstergedeki sayı/harf kombinasyonunun, anakart kitapçığındaki anahtardan kontrol edilerek problemin doğru teşhis edilmesi mümkün olabiliyor. 4x AGP slot'a ve ULTRA DMA 100 desteğine sahip olan anakart, VT8233 chip'i üzerinden AC97 ses desteği de veriyor.

Sonuç: AMD işlemcili bir sistem satın almayı düşünüyorsanız, Epox 8KHA+, bir anakarttan bekleyebileceğiniz pek çok özelliği kendisinde barındırırken, yüksek performansıyla da dikkat çekiyor.

- ⊕ Yüksek performans
- ⊕ Debug sensör
- ⊕ Zengin BIOS özellikleri

ADSL IP ROUTER

ARESCOM NETDSL 1000

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Teknotel Ere
BİLGİ İÇİN	(216) 384 87 60
FİYAT	**255 $ + KDV**

TEKNİK VERİLER	
Arabirim	USB, ethernet
Splitter	Var
Standart	ANSI T1.413, G.dmt, G.lite
Download hızı	Maksimum 8 Mbit/sn
Upload hızı	Maksimum 1.5 Mbit/sn
İşletim sistemi	Windows X, Mac, Linux, Unix

İnternet bağlantınızı paylaşın: Geçen ay sizlere Arescom'un ev kullanıcıları için geliştirdiği ADSL modemini tanıtmıştık. Bu ay ise aynı firmanın farklı bir modeli olan Arescom NetDSL 1000'i inceleme fırsatını bulduk. NetDSL 1000 bir çok çalışma grubunun internete çıkmasını sağlayan bir IP router.

Kendi içinde bir PPPoE'ye sahip olan bu ürün, bu sayede herhangi ekstra yazılıma gerek kalmadan ADSL bağlantısını gerçekleştirebiliyor. Toplam 253 kullanıcı destekleyen NetDSL 1000, 10 BaseT Lan ve USB arabirimlerini üzerinde barındırıyor. Üzerinde bir splitter bulunduran bu ürünün kurulumu çok kolay. Kurulduktan sonra ise web browser, SNMP ya da Telnet gibi arabirimlerle Arescom rahatlıkla ayarlanabiliyor. Kısaca, Arescom network'e dahil edildiğinde, size sadece onu kullanmak istediğiniz işe göre ayarlamak kalıyor.

SONUÇ: Çok uygun bir fiyata sahip olan bu cihazı, tek bir bağlantı ile bir çok sistemi internete çıkarabilmesi sayesinde, özellikle internet cafe'lerin tercih edeceğini düşünüyoruz.

- ⊕ Uygun fiyat
- ⊕ Kurulumu kolay
- ⊕ Ön panelde bulunan led takımı ile cihaz kontrol edilebiliyor

LCD Monitör

FUJITSU-SIEMENS 3814 FA-M

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Fujitsu Siemens Türkiye
BİLGİ İÇİN	(212) 33567 67
FİYAT	**449 $ + KDV**

TEKNİK VERİLER	
Ekran	TFT LCD
Görüntü alanı	15 inç
Maksimum çözünürlük	1024x768 piksel
Güç tüketimi	30 watt
Boyut	408x386x179 mm
Ağırlık	7 kg

Dar alanların yeni yardımcısı: LCD pazarı gün geçtikçe daha da gelişiyor. Önceleri bu ürünler yüksek fiyatları yüzünden sadece belirli bir kesim tarafından tercih ediliyordu. Günümüzde ise maliyetlerinin önemli ölçüde düştüğünü söyleyebiliriz. Geniş ürün yelpazesi ile tanıdığımız Fujitsu-Siemens bu ay LCD ekranı ile karşımıza çıktı. 3814 FA-M olarak adlandırılan bu monitör 15 inçlik bir görüntü alanına sahip. 15 inç size küçük gelmesin, çünkü LCD'lerde bahsedilen bu görüntü alanı 17 inçlik bir CRT monitöre benzer özellikte. Bu üründe yatay görüntü açısı 120/100 derece, düşey görüntü açısı da 100/80 derece arasında değişiyor. Bu değerler bir LCD monitörün kalitesi için ortalama değerlerdir. Dolayısıyla bu üründe öyle aman aman bir görüntü kalitesi beklemek yanlış olur. 3814 FA-M'in beğendiğimiz özelliği, multimedya fonksiyonlarına uyumlu olması, yani bu cihaz üzerinde hoparlörler (1 watt) ile mikrofon ve kulaklık girişinin mevcut olması.

SONUÇ: Fujitsu-Siemens 3814 FA-M multimedya özelliklerine sahip ve ortalama bir performans sunmasına karşın fiyatı uygun sayılabilir.

- ⊕ OSD menüsünün kolay kullanımı
- ⊕ Multimedya fonksiyonlarını destekliyor
- ⊕ Uygun fiyat

ADSL Router Modem

ALLIED DATA COPPERJET 800-E/U

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Allied Data Tehcnologies
BİLGİ İÇİN	(216) 414 95 40
FİYAT	**190$ + KDV**

TEKNİK VERİLER	
Arabirim	USB, ethernet
Standart	ANSI T1.413, G.dmt, G.lite, G.hs, G.992.1
Download hızı	Maksimum 8160 Kbit/sn
Upload hızı	Maksimum 896 Kbit/sn
ADSL chipset	Texas Instruments TNETD400R

Internet cafe'lerin yeni gözdesi: ADSL, mevcut telefon hattının kullanıldığı, internete ulaşmanın ve iletişim giderlerini azaltmanın en kolay yolu. Bu teknoloji sayesinde internetten dosya indirme hızı network ortamında dosya yollama hızına eşitlenebiliyor. ADSL'yi ISDN bağlantıları ile karşılaştırdığınızda onun ne kadar hesaplı olduğunu görebilirsiniz. Çünkü ISDN bağlantısı için özel hat çekilmesi gerekiyor. Üstelik pahalı. ADSL ise mevcut şebekeyi kullanıyor ve normal telefon hattından sabit ücret ile servis veriyor. Bu özellikler bir araya toplandığında ADSL'in özellikle network ortamları için çok hesaplı olduğunu söyleyebiliriz. Allied Data CopperJet 800-E/U, ADSL bağlantısını network ortamına taşıyan ve dolaysıyla internet erişimini paylaşmasını sağlayan bir router modem. Kurulumu gayet basit olan modem, kullanıcıya herhangi bir sorun yaşatmadan kendisini network'e dahil edebiliyor.

SONUÇ: Coperjet 810 profesyonel bir bridge/router cihazı. Bu cihaz sayesinde network ortamları tek bir hat üzerinden sorunsuzca internete yüksek hızlarla erişebiliyorlar.

- ⊕ Hem USB hem de ethernet destekli
- ⊕ Kolay kurulum ve kullanım
- ⊕ Birçok protokolü aynı anda destekliyor

CHIP TOP 10 | 5.Sıra

Kasa

ELAN VITAL A10

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Çizgi Elektronik
BİLGİ İÇİN	(212) 356 70 70
FİYAT	125$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Form faktörü	Big Tower
Güç kaynağı	330 Watt
Sürücü yuvaları	3 adet 5.25", 4 adet 3.5"
Ön panel	Güç anahtarı ve 2 adet USB port'lu
Soğutma	1 adet 120 mm, 1 adet 80 mm fan
Boyutu	220x472x503 mm

Donanım bileşenlerinin seçiminde kullanıcılar çok titiz davranıyorlar: Ama aynı özeni ne yazık ki, çok küçük bir kesim, kasalara gösteriyor. Halbuki günümüzde bu kasaların önemi büyük. Örneğin yeni nesil işlemcilerden Pentium 4 veya AMD Athlon'dan birini tercih ettiğinizi varsayalım. Bununla birlikte nVidianın Geforce serisi grafik kartlarını kullanmak istediğinizde kasanın güç kaynağı birden büyük bir önem taşımaya başlar. Profesyonel kullanıcılarının tanıdığı Elan Vital markası bu ay yeni bir kasa ile karşımıza çıktı. A10 olarak adlandırılan bu yeni kasa, 330 watt'lık (EVR-3006) bir güç kaynağına sahip. Bazı kasalarda güç kaynaklarının üzerinde 230 veya 250 watt yazsa da onun öyle olmadığını hemen anlaşılabiliyor. Elan Vital'da ise söylenen değere rahatlıkla güvenebilirsiniz. Sade görünümün yanı sıra boyutları biraz büyük olan bu kasanın iç tasarımı iyi yapılmış. Bazı kasalarda anakartı monte ederken güç kaynağını sökmeniz gerekiyor.

SONUÇ: Elan Vital A10 alışılagelmiş boyutuna karşın güçlü yapısı ve ergonomik iç yapısı ile profesyonel kullanıcıların tam aradıkları kasa.

- ⊕ Güç korumalı 330 watt'lık güç kaynağı
- ⊕ Geniş iş hacimli ve kolay kuruluyor
- ⊕ 1 mm. çelik gövdeli ve yeni dizayn

IDE Sabitdisk

SAMSUNG SV4002H

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Koyuncu, Kont, Ufotek, Armada
BİLGİ	(216) 522 99 00, 499 62 99, (212) 336 61 00, 230 89 80
FİYAT	88$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Ara birim	Ultra ATA/100
Kapasite	40 GB
Bellek	2 MB
Dönüş hızı	5400 rpm
Disk sayısı	1

Güvenli ve sessiz: Günümüzün oyunları en azından 1 GB'a kadar bir yere ihtiyaç duyuyor. Sistemde bir de MP3 arşivi tutmaya çalıştığınızda kısa zaman sonra kapasitenin size yetmeyeceğini fark edebilirsiniz. Bu durumda en iyi seçenek, var olan sisteme ikinci bir disk almak olacak. Ama aldığınız yeni diskin de güvenli ve sessiz olması gerekiyor.
Samsung yeni disk modeli SpinPoint serisi ile bu konuda çok iddialı. Testlerimizde genelde düşük sonuçlar veren Samsung, bu yeni model ile şeytanın bacağını kırarak, iyi sonuçlar vermeye başladı. Gerçi bu ay incelediğimiz ürün 5400 rpm ile 7200 rpm'lik disklere bir üstünlük sağlayamadığını biliyoruz. Ama kendi kategorisinde ve benzeri diskler ile karşılaştırıldığında ürünün performansının önemli ölçüde arttığını söyleyebiliriz. Sessiz çalışan bu diskin, iyi bir performansta çalışması ve çok da ısınmaması beğendiğimiz bir özellik oldu.

SONUÇ: Samsung bu yeni modeli sessiz çalışmayı sevip, çok yüksek performans aramayanlar için iyi bir seçenek oluşturuyor.

- ⊕ NoiseGuard teknolojisi ile sessiz
- ⊕ ImpacGuard ile darbelere karşı dayanıklı
- ⊖ Maksimum okuma ve yazma hızları düşük

Lazer Yazıcı

XEROX PHASER 3400

CHIP PUANI

FİYAT/PERFOR.

FİRMA	Xerox Türkiye
BİLGİ İÇİN	0800 211 30 97
FİYAT	770$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Çözünürlük	600x600
Hız	dakikada 16 sayfa
Arabirim	Paralel, USB
İşletim sistemi	Windows 98, Me, 2000, XP
Boyutu	362x299x409 mm
Ağırlık	16.1 kg

Küçük ve çalışkan: Xerox Phaser 3400, küçük ve orta boy işletmeler için tasarlanmış yeni nesil bir ofis yardımcısı. Dakikada 16 sayfa baskı yapabilen cihaz, 600x600 dpi çözünürlükte baskı yapabiliyor. Baskı işleminin daha hızlı gerçekleşmesi için Xerox Phaser 3400, 233 MHz'lik bir işlemci barındırıyor. PostScript Level 3, PCL5e-, PCL6-, Epson ve IBM ProPrinter-Emulasyonları desteklemesi ise bir avantaj. Bu sayede her ortamda rahatlıkla baskılar yapılabilir. Baskı esnasında art arda gelen işler sonrası yazıcının kilitlenmemesi için ayrıca 4 MB'lık bir bellek modülü yerleştirilmiş. Bu cihaz testlerimizde iyi baskı hızı ile karşımıza çıkmaya başardı. Resim kalitesi ise ortalamanın biraz üstünde yer alıyor. Ofis dokümanlarının baskısında ise herhangi bir yavaşlama ve tıkanmaya rastlamadık. Neticede Xerox Phaser 3400, gerek performansı gerekse de uygun boyutu ve ağırlığı ile çok iş yapacağa benziyor.

SONUÇ: Opsiyonel olarak takılabilen bir ethernet adaptörü ile bu cihaz, network ortamlarının en büyük yardımcısı olmaya aday.

- ⊕ Dakikada 16 sayfa basabiliyor
- ⊕ Geniş yazılım ve dokümantasyon desteğine sahip
- ⊖ Baskı kalitesi daha iyi olabilirdi

Ses Kartı

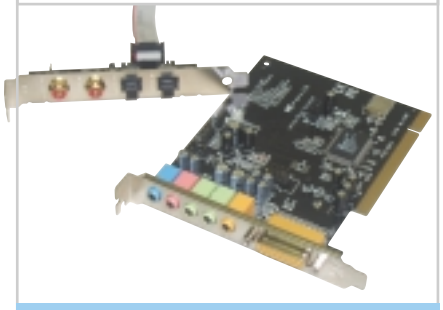

APOLLO PCI 5.1

CHIP PUANI	■■■□□
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
FİRMA	Kulvar Bilgisayar
BİLGİ İÇİN	(312) 466 59 82
FİYAT	31$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Ses chip'i	CMI 8738
Arabirim	PCI
Ses çıkışları	2x Stereo Line Out, Subwoofer/Center Out
Ses girişleri	Line In, Mikofon, CD, Aux
Konnektörler	MPU-401, MIDI/Gameport,

Ses kartlarında Dolby Digital standardı: Dolby Digital destekli ses kartları piyasaya ilk çıktıklarında yüksek fiyatları ile el yakıyorlardı. Evindeki bilgisayarı bir ev sinemasına dönüştürmek isteyen kullanıcıların bu ses kartlarını almaları gerekiyordu. Günümüzde Dolby Digital ses kartlarının fiyatlarının çok düştüğünü görüyoruz. Bu ses kartlarından biri de bu ay inceleme fırsatı bulduğumuz Apollo PCI5.1. Apolo PCI5.1 iki parçadan oluşuyor. İlk parça ses chip'inin bulunduğu ve PCI arabirimi ile haberleşen kart. İkinci parça ise Coaxial In/Out ve Optical In/Out bağlantılardan oluşuyor. Bu özellik kullanıcılara bir avantaj sağlıyor. Çünkü 5.1 ses standardına ihtiyaç duymayan kullanıcılar ikinci parçayı almayarak Apollo'yu çok daha ucuza alabilme şansına sahipler. DirectSound 3D ve A3D ses standartlarını destekleyen bu kart, 48 K formatında ses kaydı yapabiliyor. Neticede temel fonksiyonlardan fazlasını sunan Apollo'nun profesyonel kullanıcılara pek hitap etmediğini söyleyebiliriz.

SONUÇ: Uygun bir fiyata bir çok özelliği aynı anda sunan Apollo, ortalama performansı ile yeni başlayanlar için iyi bir tercih.

- ⊕ Fiyat/performans oranı
- ⊕ Geniş yazılım desteği var
- ⊕ Coaxial ve Optical giriş ve çıkışlara sahip

Mouse-Klavye Seti

MICROSOFT WIRELESS DESKTOP

CHIP PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
FİRMA	Microsoft Türkiye
BİLGİ İÇİN	(212) 258 59 98
FİYAT	58$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
İletişim	Radyo dalgalarıyla
Kısa yol tuşları	Programlanabilir 10 adet
Mouse	5 tuş + Scrol
Güç tüketimi	2 adet AA ve 2 adet AAA pil
Mouse teknolojisi	klasik
Diğer	Ergonomik dizayn

Kablosuz masaüstü: Bu ay size uzun zamandır beklediğimiz bir ürünü tanıtacağız. Bu ürün sayesinde masaüstünüzü kontrol etmek hem çok zevkli hem de çok kolay olacak. Bahsi geçen ürün multimedya ürünleri ile tanıdığımız Microsoft'un Wireless Desktop seti. Bu set iki parçadan oluşuyor. İlk parça optical mouse ikinci parça ise klavye. Buraya kadar her şey tamam, ama bu seti benzer mouse-klavye kombinasyonlarından farklı kılan bir özelliğe sahip. Mouse ve klavye, her ikisi de kablosuz iletişim teknolojilerini içeriyor. Yani her iki cihaz da radyo frekansları yöntemi ile kontrol edilebiliyor. İnternet kullanımının yaygın olduğu bu dönemde Microsoft, klavye üzerine programlanabilir kısa yol tuşlarını ön plana çıkarıyor. Bu tuşlar ileri, geri, arama, mail, sık kullanılanlar, bekleme modu, Explorer, bilgisayarım ve hesap makinası gibi uygulamaları anında çalıştırabilirler. Mouse'da ise üzerinde bulunan 5 tuşun yanı sıra bir de scrol düğmesi mevcut.

SONUÇ: Mouse ve klavyenin masa üstünde yarattığı kablo salatasından sıkılan kullanıcılar için Wireless Desktop iyi bir seçenek.

- ⊕ Ergonomik yapısı
- ⊕ Radyo dalgaları ile iletişim sağlıyor
- ⊖ Klavyede Türkçe desteği yok

TV Kartı

LIFEVIEW FLY VIDEO 3000

CHIP PUANI	■■■□□
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
FİRMA	Koyuncu, Boğaziçi,
BİLGİ İÇİN	(216) 522 99 00 (216) 499 62 99
FİYAT	44$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
TV broadcast	Full NTSC, PAL ve SECAM
FM radyo	76 MHz - 180 MHz
Capture çözünürlüğü	640x480 dpi
Uzaktan kumanda	Var
İşletim sistemi	Win95/98/2000/NT/Me/XP

Bilgisayarda stereo TV keyfi: FlyVideo 3000, kullanıcıya bir TV kartından fazlasını sunan bir ürün. Bu kart ile TV seyretme ve FM radyo dinlemenin yanı sıra video kayıt ve video capture işlemlerini de gerçekleştirebilirsiniz. Yani PCI arabirimine sahip olan FlyVideo otomatik kanal arama yapabilen 125 kanal kapasiteli bir TV Tuner görevini görüyor. Buraya kadar diğer TV kartları ile aynı özellikleri taşıyan bu ürün, WDM Teletext Data Extraction ve MPEG1 formatındaki capture özellikleri ile kendisini farklılaştırıyor. FlyVideo 3000 tüm Windows versiyonları için VXD ve WDM sürücülerini destekliyor. Kart ile birlikte verilen yazılımlar sayesinde yüksek çözünürlükte yapabileceğiniz capture'lara ek olarak resimleri BMP ya da JPG'lere veya videoları MPEG1 formatına dönüştürebilirsiniz. İnternet veya network ağı üzerinde görüntülü telefon olanağını da sağlayan kartı, birlikte verilen uzaktan kumanda cihazı ile de kontrol edebiliyorsunuz.

SONUÇ: Windows işletim sistemleriyle uyumlu çalışan FlyVideo 3000, demodulate stereo TV ses özelliği ile beğenimizi kazandı.

- ⊕ Capture özelliği var
- ⊕ Başarılı radyo fonksiyonu
- ⊖ Uzaktan kumandaya özen gösterilmemiş

Anakart: Asus A7N266-E

Komple Mulitmedia Çözümü

Nvidia'nın yeni nForce chipsetli anakartlar PC sistem maliyetlerini düşürmekla kalmıyor, multimedia için de sağlam zemin hazırlıyorlar.

Anakartlarda Nvidia depremi: Grafik chipleri ile tanıdığımız Nvidia, şimdi de yeni geliştirdiği chipseti ile söz sahibi olma yolunda. NForce adını taşıyan bu yeni chipset farklı özellikleri ile rakiplerini ciddi ölçüde terleteceğe benziyor. Bu chipseti ilk destekleyen anakart üreticilerinden biri bu ay yeni anakartını inceleme fırsatı bulduğumuz Asus. Asus A7N266-E adı altında piyasaya çıkan bu yeni anakart Socket A AMD Athlon XP, Athlon ve Duron işlemcilerini destekliyor. NForce 420-D chipsetine sahip olan bu anakart 200 ve 266 FSB hızında çalışabiliyor. Bu sayede PC2100/1600 DDR-SDRAM belleklerini de destekliyor. Asus A7N266-E kullanıcıya bir çok multimedya özelliklerini bir arada sunan bir anakart. Örneğin chipsetin 420-D olmasından dolayı Dolby Digital teknolojisinden faydalanabiliyorsunuz. Ayrıca Geforce-2-MX entegre grafik chipi ile de günümüzün uygulamalarını da rahatlıkla çalıştırabiliyorsunuz. Asus bu anakart ile birlikte bir yeniliğe daha yer veriyor. ACR olarak adlandırılan bu yenilik VIA'nın kendi chpsetleri için geliştirdiği bir yuva. Görüntü olarak PCI yuvasına benzeyen bu slot dikkatlice bakıldığında PCI yuvasını 180 derece ters takılmış hali gibi duruyor. Bu yuva Intel'in AMR ve CNR Slotlarına karşılık olarak geliştirildi. En büyük artısı ise DSL modemleri desteklemesi.

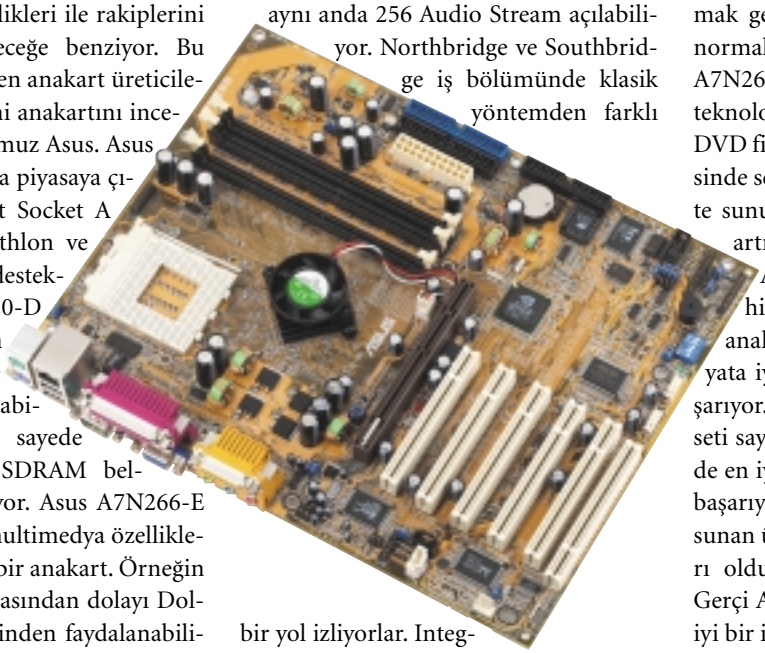

IGP ve MCP işlemcilerinin fonksiyonları ve çalışma performansları

Nforce, IPG olarak adlandırılan Northbridge ve MCP olarak adlandırılan Southbridge işlemcilerden oluşuyor. IGP Per-Pixel-Shading özelliğini destekleyen ve Transform and Lighting motoruna sahip olan bir Geforce2 çekirdeğine sahip. Buna ek olarak Nvidia'nın TwinBank bellek teknolojisi sayesinde 128 bit'lik bir veri bellek erişimi ile DDR-Ram bellekleri kullanılabiliyor. Nforce MCP ise Media ve Comunication işlemcilerden oluşuyor. MCP-D söz konusu olduğunda araya 3D-Positional-Audio ve Dolby Digital 5.1 özellikleri giriyor. Bu özellik sayesinde aynı anda 256 Audio Stream açılabiliyor. Northbridge ve Southbridge iş bölümünde klasik yöntemden farklı bir yol izliyorlar. Integrated Graphic Processor olarak adlandırılan IGP sistem işlemcisi, bellek ve grafiklerden sorumlu. MCP ise diğer işlerden sorumlu. Her iki işlemci AMD'nin Hyper Transport Teknolojisini destekliyor. Yani bu işlemciler verileri iki kanalda iletiyorlar. Bu sayede toplam saniyede 800 Mbyte'lık bir transfer oranı elde ediliyor.

Entegre Geforce 2 MX grafik chipinin özelliği

Anakartta entegre olarak bulunan Geforce-2-MX grafik cipi 175 Mhz'lik bir çalışma frekansı ile çalışabiliyor. Daha önce entegre bir Geforce-2-MX chipinin kullanılmamasının sebebi ihtiyaç duyduğu yüksek bant genişliği ile ilgili idi. Çünkü çalışması için gerek duyduğu bant genişliği işlemcinin ihtiyaç duyduğu bant genişliği ile paralel değildi. Nforce bu sorunu TwinBank mimarisi ile çözmeyi başardı. Bu mimari sayesinde AGP Bus 100 MHz'e kadar çıkabiliyor. Bu da AGP 6X'e denk geliyor. IGP bu işlemi kendi içinde otomatik olarak gerçekleştiriyor. Anakart üzerinde yer alan AGP yuvası 4X Bus'u destekliyor. Bu yuvanın bulunmasının sebebi daha performanslı bir ekran kartına ihtiyaç duyan kişilerin isteklerine cevap verebilmek. Yani istenildiğinde anakart etkilenmeden entegre grafik chipi devre dışı bırakılabiliyor.

En iyi ALL-IN-One seçimi: nForce 420-D

DVD filmlerini istenilen düzeyde seyredebilmek için iyi bir ses kartına sahip olmak gerekiyor. Bu kartların fiyatları da normal ses kartlarına göre daha yüksek. A7N266-E'nin desteklediği Dolby Digital teknolojisi beğenimizi kazandı. Öyle ki DVD filmleri iyi bir ses ve görüntü kalitesinde seyredebildik. Ayrıca kart ile birlikte sunulan geniş yazılım desteği de ona artı puanlar kazandırdı. Fakat Asus'un bu anakartının her kesime hitap etmediğini söylemeliyiz. Bu anakart kullanıcıya çok uygun bir fiyata iyi bir performans sergilemeyi başarıyor. Üzerinde bulunan MX grafik cip seti sayesinde ALL-In-One kategorisinde en iyi örnekler arasında da yer almayı başarıyor. Ama ALL-In-One çözümler sunan ürünlerin her zaman bir zayıflıkları olduğunu göz ardı etmemek gerek. Gerçi Asus bu zayıflıkları gidermede çok iyi bir iş başarıyor.

Sonuç: Asus, A7N266-E modeli ile özellikle toplama bilgisayarlardaki fiyat/performans oranını ciddi bir şekilde iyileştiriyor.

- ⊕ En iyi ALL-In-One çözümüne sahip
- ⊕ Dolby-Digital teknolojisine sahip
- ⊕ DDR-Ram bellek teknolojisini destekliyor

ASUS A7N266-E

CHIP PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
FİRMA	Boğaziçi, Çizgi Elektronik
BİLGİ İÇİN	(212) 217 29 29, (212) 356 70 70
FİYAT	205$ + KDV
TEKNİK VERİLER	
Form faktörü	ATX
Chipseti	nForce 420-D
İşlemci frekans ayarı	BIOS ve anakart
FSB hızı	266/200 MHz
Bellek yuvası	3 adet DDR-RAM
Slot sayısı	1 AGP, 5PCI, 1 ACR

İÇİNDEKİLER

68 **Bellekler nasıl çalışır?:** Bilgileri yazma ve okuma

68 **Geçmişten günümüze RAM:** Belleklerde yaşanan değişim

70 **Hangi tür daha hızlı?:** SD-RAM, DDR-RAM, RD-RAM

70 **Sonuç:** Geleceğin bellek teknolojileri

Geçmişten Bugüne RAM Teknolojileri

Bellek Dünyasında Seyahat

Donanım ve yazılımlar geliştikçe, bellek ihtiyacı da aynı oranda artıyor. Bu da kullanıcılara değişik türlerdeki bellekler arasında bir seçim yapma zorunluluğu getiriyor. Bu yazıda sizi bilgisayarların çalışması için kilit görevler üstlenen belleklerin dünyasında kısa bir yolculuğa çıkarıyoruz.

Geçmiş zamanlarda bellek modüllerinin seçimi çok kolaydı. Çünkü yapmak istediğiniz işe göre kullanacağınız bellek türleri çok kısıtlıydı. Günümüzde ise seçim giderek zorlaştı, çünkü çok fazla sayıda bellek türü ortalarda dolaşıyor. CHIP, çok sayıdaki bellek türü arasında bir seçim yapabilmeniz için sizi bellek dünyasında kısa bir yolculuğa davet ediyor. Bu sayede bellek seçimini daha kolay yapıp hangi belleğin daha çok hangi iş için kullanılması gerektiğini anlayabilirsiniz. İlk olarak RAM kavramı üzerinde kısaca duralım. RAM yani Random Access Memory (Rasgele Bellek Erişimi) dediklerine bakmayın. RAM aslında hiç de rasgele bir bilgiyi okuyup yazmıyor. Buradaki mantık, herhangi bir yerdeki verinin okunması, yazılması ve her yerde aynı hızda olması. Bir örnek belki bunu daha anlaşılır kılar: RAM'den farklı olarak sabitdisklerde verilere aynı hızlarda ulaşılamıyor. Burada kafanın önce plaka üzerindeki veriyi bulması gerekiyor. Veri plakanın dış kısmında hızlı, iç kısımdaysa aksine daha yavaş okunuyor. Bellek, sistemin çalışması için kullandığı verileri geçici olarak depolar. Bu veriler işletim sisteminin çekirdeği, sürücüler, programlar veya resimlerden oluşabilir. Bilgisayarlarımızda yer alan bellek türü ise D-RAM olarak adlandırılır. Buradaki D harfi "dynamic", yani değişken anlamını taşıyor. Bu güç kesildiğinde bellek üzerinde depolanan verilerin de otomatik olarak silineceği anlamına geliyor. Tabii bu her yedekleme modülü için geçerli değil. Örneğin sabitdisklerde güç kesilmesi durumunda bile veriler kaybolmuyor. DRAM modülleri aynı temele sahipler. Yani bu modüller transistor ve kondansatörlerden oluşuyorlar. Burada transistorun bağlantısı çok önemli. Çünkü duruma göre kondansatör yüklenmesi ile elektrik sinyali 1 değerini ya da kondansatörün boşalmasına göre 0 değerini alacaktır.

Bir Transistor yaklaşık yarım milyon elektronu yükleyebiliyor. Yalnız her bir bilgiye ulaşmak istediğimizde transistor üzerindeki her bir hücrenin de yeniden yüklenmesi gerekiyor. Tek bir chip üzerinde milyonlarca hücreyi entegre etmek ve bu işlemi hızlandırmak bir çözüm gibi görünebilir. Ama her bir hücreyi tek tek uyarmak mantıklı bir işlem değil. Çünkü bu durumda sonuca ulaşmamız için gerekli olan minimum efor bu yöntemle artar. Bu yüzden bellekler matris işlemlerinden tanıdığımız sütun ve kolonlara göre yapılandırılıyorlar. Silizsium chip'inde birden çok matris bulunuyor. Anakartın chip'i belleğin chip'ine isteğini iletiyor. Buradan da bu istek gerekli kolon ve sü-

tunlara iletiliyor. Ama iş bununla kalmıyor. Bir birim iş yaparken diğer birimin boş durmaması için bir organizasyon yapısı geliştirilmiş. Bu yapıda aynı numaraya sahip kolon ve sütunlar bir sayfada toplanıyor. Amaç burada bir matrise ulaşırken diğer matrislerde paralel olan kolon ve sütunlarda da işlemleri başlatmak. Bellek hücrelerinin her 64ms'de bir yenilenmeleri gerekiyor. Bu yenilenme işlemi, bir anda olmak yerine kolonların ve sütunların toplandığı sayfalarda gerçekleşiyor. Bellekler sürekli elektrik sinyalleri olarak yüklendikleri için yenilenme işlemi de büyük bir önem taşıyor.

Gelişimiş Organizasyon Yapısı: Aynı numaraya sahip kolon ve sütunlar bir sayfada toplanarak paralel olarak işleniyorlar

RAM modüllerinin çalışma mantığı

İşlemciler işlerini belleklerle gerçekleştirirler. Burada belleğin rolünü bir not defteri gibi düşünebilirsiniz. Yani yapılacak işler ilk olarak belleğe aktarılır. Sonraki iş ise bilgileri saklamak amacı ile sabitdiske kayıt etmek. Bilgisayarı kapattığınızda bellekteki bilgiler de otomatik olarak siliniyor. Sabitdiske aktarılan bilgiler ise makine kapalı olsa bile kaybolmuyor. Buna karşın sistem, bellekteki bilgilere sabitdiske göre çok büyük bir hızla erişebiliyor.

RAS ve CAS: Belleklerden bilgilerin okuması

Bellek modüllerinin içinde birden fazla adres yolu bulunur. Bu adres yolları istenilen bilgileri bellekler üzerinde aktarırlar. Satırlar RAS (Row Access Signal), sütunlar ise CAS (Column Access Signal) sinyalleri ile uyarılırlar. Bellek, onay sinyalini aldığında istenilen bilgileri satırlar halinde BUS'a yollar. Bu bilgi yollama işlemi bir STOP sinyali alınıncaya kadar devam eder. Bilgileri BUS'a yollamanın avantajı tek tek yerine satırlar halinde yollayarak önemli ölçüde zaman kazanmaktır. Yalnız bu sinyallerinin gidip gitmesi ve onaylanmasının da bir zaman kaybına neden olduğunu göz ardı etmemek gerek.

Geçmişten günümüze bellek türlerinin sıralanması

Piyasada bir sürü bellek modülü bulmak mümkün. Bunlardan DRAM, PC'lerin oluşumundan 90'lı yıllara kadar kullanılıyordu. Zamanla yavaş kalan bu bellek türü yerini daha hızlı olan FPM-RAM (Fast Page Mode) bellek türüne bıraktı. Ardından da EDO-RAM (Extended Data Output) bellek modülü bunları takip etti. Günümüzde en çok kullanan 133 MHz hızında çalışan SD-RAM. Bu bellek türü ile önemli bir hız artışı sağlanabildi. SD-RAM'in bir önceki modellerden en önemli farkı ise, bellekten istenen verilerin bir kere istedikten sonra ikinci bir istekte bu verilere daha çabuk ulaşılabilmesini sağlaması. SD-RAM'lerden bir sonraki adım ise DDR-SDRAM olarak adlandırılıyor. Çok farklı bir bellek türü olarak gösterilen bu bellek türü, esasında SD-RAM'lerinin geliştirilmiş bir türü. DDR belleklerinin açılımı Double Date Rate. Yani veri aktarma hızının ikiye katlanması. Burada her

Sinyal Yüklenmesi: Bilgiye ulaşmak için transistör üzerindeki her bir hücre yeniden yükleniyor.

RAM TÜRLERİ

» Statik ve dinamik modüllerin farkı

SRAM: Static Random Access Memory olarak adlandırılır. Bu RAM modülünde her bit için iki transistor kullanılıyor. Burada devreye akım sağlandığı sürece bilgiler kaybolmuyor. İki transistorun kullanılmasının sebebi ise ikinci transistorun birinci transistorun çıkışını kontrol etmesi. SRAM'ler 20 nanosaniyelik bir hıza sahipler. Pipelined Burst SRAM olarak adlandırılan daha yeni türler ise 4.5-8 nanosaniyelik hızlara sahip olmaları ile birlikte 133 MHz bir frekans değerinde çalıştırılıyor. SRAM'de 3-1-1-1 zamanlaması kullanılıyor. Bunun anlamı şu: Bellekten herhangi bir adrese ulaşmak için geçen zaman 3 olarak gösteriliyor . Adrese ulaşıldığında adres içinde bilgilere ulaşmak için ayrı bir zaman gerekiyor o da bu örnekte 1 olarak gösteriliyor. 66 MHz'lik sistemlerde ise 2-1-1-1 zamanlaması kullanılıyor. Üstü sistemlerde 3-2-2-2 zamanlaması tercih ediliyor. Neticede SRAM hızlı ve pahalı olmasından dolayı genellikle cache bellek olarak kullanılıyor.

DRAM: Dynamic RAM her bir bit için tek bir transistor kullanıyor. SRAM'e göre daha ucuz. Bunun nedeni daha az sayıda transistor ile çalışması ve karmaşık bir yapı içermemesi. Bu bellek modülünde çok basit bir teknik kullanılıyor. Transistordan akım geçtiğinde bilgi 1 değerini alır. Tersi bir durumda ise bilgi 0 değerini alıyor. Yalnız bu süre çok kısa olduğu için transistorun sürekli olarak tazelenmesi gerekiyor. SRAM'e göre kıyaslandığında DRAM yavaş kalıyor. DRAM'lar genellikle bellek chip'lerinde kullanılıyorlar. Üzerindeki numaralar ile bu ürünlerin hızlarını belirliyor. Burada sayının küçük olması belleğin hızlı olması anlamına geliyor. Yalnız dikkat edilmesi gereken bir konu ise aynı sistemde kullanılacak bellek chip'lerinin aynı hızlara sahip olması. Aksi taktirde sistemde ciddi performans kayıpları meydana gelir.

BELLEK YUVALARI

» Her belleğin bir yuvası var

SIMM: Single Inline Memory Module, bellek modüllerini bir arada tutmak için kullanılan bir paketleme şekli. İlk SIMM'ler 30 pin olarak piyasaya sürülmüşlerdi. Sonra pin sayısı 72'ye yükseldi. Pentium sistemler 32 bit'te çalıştıkları için SIMM'lerin ikişerli gruplarda kullanılması gerekiyordu. Bunun en büyük nedeni Pentium sistemlerinin 64 bit'lik bir data BUS'ını kullanmaları. SIMM yuvalarında modüller hafif eğik olarak dururlar.

DIMM: Dual Inline Memory Module'ler 168 pin'lik modüllerden oluşuyorlar. 64 bit'lik iletişim sağlayabildikleri için Pentium sistemlerde tek başlarına kullanılabiliyorlar. Günümüzde en yaygın olan bellek modülü 3.3 voltluk DIMM'ler. DDR uyumlu DIMM yuvalarında ise 2.5 volt kullanılıyor. SDRAM ve DDR RAM yuvalarının aynı pin sayısında olmalarına rağmen, her birinin kendisine ait yuvasının olduğunu unutmamak gerek. Son olarak DIMM'ler yuvalara dik olarak takılırlar.

RIMM: 184 pin'lik RAMBUS sistemlerinin en önemli özelliği ise modüllerin seri çalışması. Burada sinyal bir chip'ten diğerine iletiliyor. Sinyalin kesilmemesi için bellek yuvalarının dolu olması gerekiyor. Bu yüzden anakartlarla birlikte RAM modülüne benzeyen ama üzerinde bir chip bulunmayan bir modül veriliyor. Bir kanalda bulunabilen maksimum chip sayısı 32 ile sınırlı. RIMM yuvalarına bellekler dik olarak takılıyor.

bir sinyale karşı 1 bit yerine 2 bit ulaştırılıyor. Yalnız bu bellek türü Intel'de pek kabul görmüyor. Nedeni ise DDR-SDRAM'in AMD ve Via'nın ürünlerine göre optimize edilmiş olması. Intel de bunun üzere bu işi daha iyi yapabileceğini iddia ederek RAMBUS'ı geliştirip standartlaşmaya gitti. Yalnız burada küçük bir problem var: RAMBUS bellekler DDR-SDRAM belleklere göre çok daha pahalı. Üstelik fiyatına göre performans artışı da pek kayda değer değil. Bu bellek türü 800 MHz bir frekans değerinde çalıştığı için farklı bir teknolojiye ihtiyaç duyuyor. Bu da haliyle fiyatı önemli ölçüde arttırıyor.

Sıra sistem üzerinde bulunan bellek tiplerine göz atmaya geldi. Bir sistem üzerinde iki tip bellek bulunur. Bunlardan ilki BIOS'larda karşımıza çıkan ve Read Only Memory diye adlandırılan ROM bellekleri. İkincisi ise anakartın bellek yuvasına takılan Random Access Memory yani RAM'ler.

UYUM: Sadece birbirine benzer olan bellek modülleri bir arada ve sorunsuzca çalışabilirler.

ROM: ROM bellekler yukarıda söz ettiğimiz gibi anakart BIOS'larında yer alırlar. Eskiden BIOS, Electrically ProgRAMmable Read Only Memory'de yani EPROM'da yazılırdı. EPROM'u programlayabilmek de öyle kolay değildi. Onun için özel bir cihaza ihtiyaç duyulurdu ve silme işlemi de mor ışıklarla gerçekleştirilirdi. Yani BIOS'u değiştirmek için ilk önce sistemden EPROM'u çıkartmanız gerekirdi. Mor ışığın altında tuttuğunuzda bilgi siliniyordu ve özel bir cihazla da EPROM yeniden programlanıyordu. Günümüzdeyse Flash bellekler kullanılıyor. Flash bellekler elektrik sinyali ile silinebiliyor ve programlama için de ekstra bir cihaza gerek duyulmuyor. Örneğin BIOS'u yeni bir sürümü ile değiştirmek istediğinizde yeni BIOS'u diskete yüklüyorsunuz ve özel bir yazılım yardımı ile yeniliyorsunuz.

CMOS: Bir başka RAM türü ise CMOS-RAM. Complementary Metal Oxide Semiconductor olarak adlandırılan bu tür, sistem bilgilerini üzerinde saklıyor. Verilerin silinmemesi için anakartta bulunan pilden kendisini besliyor. Bilgisayarın bazen konfigürasyonunu unutmasının sebebi CMOS'un pilden beslenememesinden kaynaklanıyor. RAM bellek ile aynı özellikte olan bu tür, pil ile entegre bir devrede bulunuyor. BIOS'da yapacağınız herhangi bir değişiklikte CMOS devreye giriyor ve yeni bilgileri kayıt ediyor.

EPROM: Son zamanlara kadar BIOS programları bu tür devrelerde yer alıyordu.

CACHE: Bilgisayar teknolojilerinin çok hızlı bir şekilde gelişmesi, ayrıca günümüz yazılımlarının daha ayrıntılı ve komplike hale gelmesi, bellek ihtiyacını da önemli ölçüde arttırıyor. Bu yüzden daha büyük bloklara daha az bir zamanda bilginin yazılması gerekiyor. Durum böyle olunca cache belleğin önemi ortaya çıkıyor. Pentium öncesi işlemcilerde 8K boyutunda cache bellekler kullanılıyordu. Bu bellekler işlemcinin sıkça kullan-

HATA KONTROLÜ

» RAM'lerin yardımcı teknolojileri

Parity: Pariteli RAM'ler giren ve çıkan bilgileri kontrol ederler. Yani burada elektrik sinyallerin oluşturduğu 1'ler ve 0'lar toplanıp farklı bir chip üzerinde kayıt edilir. Okuma esnasında bilginin içindeki checksum ile kontrol chip'indeki checksum birbirine tutuyorsa sorun yok. Tutmuyorsa sistemde hatalar oluşur. Pariteli bellekler genelde 9 ya da 18 chip'li olarak bulunuyorlar.

Error Check Code: ECC günümüzde çok kullanılan bir yöntem. Burada 1 byte için kullanılması gereken 1 bit yerine 8 byte'a 7 bit'lik bir kontrol yöntemi kullanılır. ECC 1 bit'lik hataları otomatik olarak düzeltir. 1 bit'in üzerindeki hatalarda ise sistem kilitlenir. Bu yöntem sistemi biraz yavaşlatır. Bu yüzden daha çok kritik uygulamalarda kullanılır.

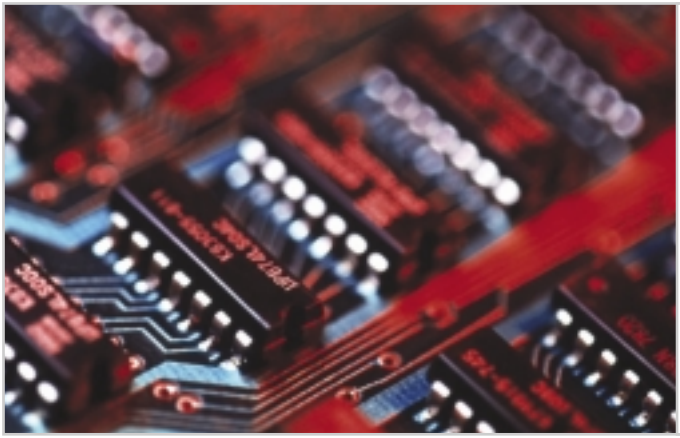

Bilgiler Güvende: Devreler üzerinde sıkça rastlanan bu bellek türünde gücün kesilmesi durumunda bile bilgiler kaybolmuyor.

dığı bilgileri sistemin belleğine gitmeden okuyorlardı. 2. seviye cache bellek yani Level-2-Cache ortaya çıktığında, bir önceki örnek Level-1-Cache olarak adlandırıldı. İşlemcilerinin gelişmesi ile birlikte bu bellekler de önemli ölçüde artmıştı ve artmaya da devam ediyor. Pentium II işlemciler ile birlikte cache bellekler de bir değişime uğradı. Öyle ki günümüzde 256k ile 2048k arasındaki büyüklüklerde cache bellekler bulunuyor. Cache bellekler sistem belleklerinden önce bir yedekleme yaparak sistem performansını arttırıyorlar.

VRAM: Video RAM, görüntü bilgilerini hızlı bir şekilde işlemek ve aktarmak için kullanılan bellek türüdür. DRAM'lerde tek bir giriş/çıkış bulunuyor. Dolayısıyla iki ayrı birim aynı anda belleğe erişemiyor. VRAM'de ise iki ayrı giriş/çıkış mevcut. Bu sayede görüntü bilgisini oluşturmak için bir devre ve oluşturulan bilgileri monitöre yollamak için farklı bir devre kullanılabiliyor. DRAM hücrelerinde toplam bilgi akışı bant genişliği yani bandwith olarak adlandırılıyor. Yalnız VRAM'in sahip olduğu çift port, bant genişliğini ikiye katlamak yerine sadece biraz daha arttırıyor. Bant genişliğinin yüksek olması, yalnız yüksek çözünürlükte ve çok sayıda rengin söz konusu olduğu durumlarda geçerli. Düşük çözünürlüklerde VRAM'in ekstra bant genişliği çoğu durumlarda kullanılmıyor.

WRAM: Windows RAM bellekleri, VRAM belleklerin daha gelişmiş bir çeşidi. WRAM belleklere eklenen ek devreler aracılığı ile bazı özel görüntü fonksiyonlarının daha hızlı gerçekleştirilmesi sağlanır. Bu devreler özellikle animasyon işlerinde yüksek performans sağlıyorlar.

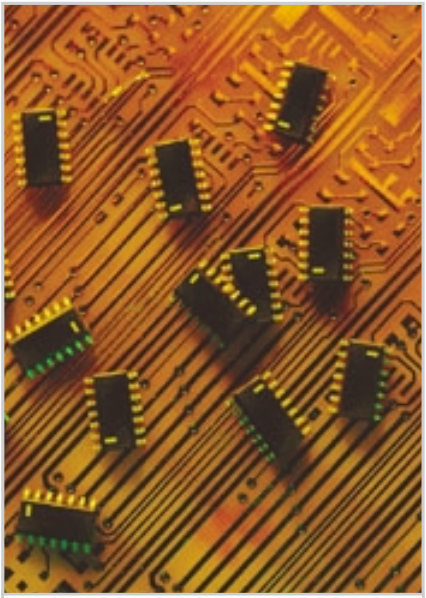

Mobil Bellekler: Ekran kartı, SCSI kartı ve anakart gibi devrelerde entegre olarak yer alırlar.

Diğer işlerde belirgin bir üstünlük göstermiyorlar. WRAM bellekler Matrox görüntü kartlarının bazı modellerinde bulunuyorlar.

SGRAM: Synchronous Graphics RAM,

TEMEL BİLGİLER

» Dikkat edilmesi gereken hususlar

Bellek yuvaları: EDO RAM'lerin ikili gruplar halinde çalıştırılması gerekiyor. SDRAM'lerde modüller teker teker çalışabiliyor. DDR-RAM'lerde tek başlarına çalışabiliyor. RDRAM'lerde ise ikili gruplar mecburi. Buna ek olarak boş bir bellek yuvası da özel bir ürün ile sonlandırılmalıdır.

Parite: Pariteli modüller üzerlerinde 3, 6, 9, 12, 18 vs. adet chip bulunur. Paritesiz modellerde chip sayısı 2, 4, 8, 16... olarak değişiyor. Pariteli bellek ile paritesiz bellekler birlikte çalıştırılmamalı.

Kombinasyon: Bazı anakartlar değişik bellek kombinasyonlarını kabul etmiyorlar. Örneğin 64 MB'lık bir RAM ile 128 MB'lık bir RAM aynı anda çalışmayabilir. Bu yüzden bu özelliğe dikkat edilmeli ve mümkün olduğunca aynı miktardaki modüller kullanılmalı.

Türler: Bazı anakartlar iki farklı RAM yuvasına sahipler. Yani bu anakartlar iki değişik RAM türünü destekleyebiliyor. Bu durumda bir RAM türü seçilmeli ve o kullanılmalı. Diğerini de aynı anda kullanmak sistemde çakışmalara neden olabilir.

Hız: Nanosaniyeleri veya frekans değerleri farklı bellekleri aynı sistemde kullanmak tavsiye edilmez. Örneğin 600 MHz RDRAM ile 800 MHz RDRAM modülleri gibi...

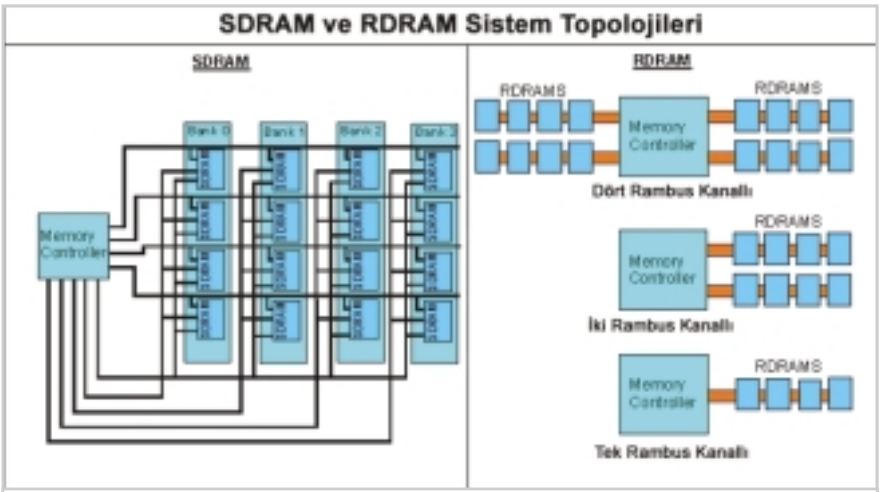

Veri Kanalları: Memory Controller her bir modüle farklı davranıyor. RD-RAM ve SD-RAM modüllerinin topolojileri yukarıdaki şemada görünüyor.

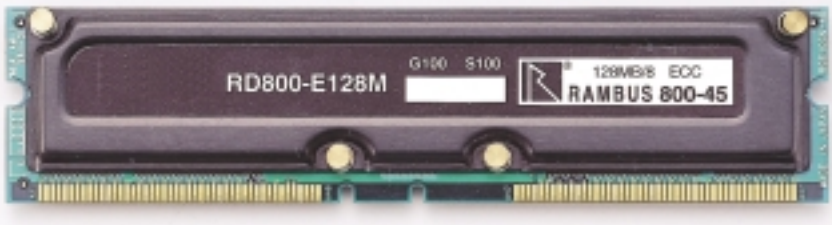

RD-RAM: RAMBUS tarafından geliştirilen bu bellek türü 800 MHz'lik çalışma frekansı ile saniyede 1.6 GByte'lık bir bant genişliğine sahip.

SDRAM'in grafik tabanlı işler için geliştirilmiş halidir. SGRAM, verileri tek tek yerine bloklar halinde alıyor ve işliyor. Bu sayede okuma ve yazma performansı önemli ölçüde artıyor. Dolayısıyla grafik kartının performansı da doğru orantılı olarak etkileniyor.

SDRAM: Synchronous DRAM adını taşıyan bu bellek türü, sistem frekansı ile senkronik bir şekilde çalışıyor. İşlemcinin sahip olduğu sistem, saat frekansı ile belleğin çalışma frekansının birbiriyle eşit çalışması için ayarlanmış. Bu sayede belleğe giden komutlarda bir hızlanma ve sistem performansında bir artış gözleniyor. SDRAM bellekleri günümüzde en yaygın olarak kullanan modüllerdir. Bu modüller üç türden oluşuyor; PC66, PC100 ve PC 133... Buradaki sayılar bellek modüllerinin çalışma frekansını belirliyorlar. Örneğin PC66 FSB hızı 66 MHz olan sistemler için düşünülmüş olan bir bellek türü. PC133'ler PC100'lerin yerini almaya başladılar. Bunun en önemli nedeni ise, iki model arasında bir fiyat farkının bulunmaması ve PC133'lerin daha düşük FSB'li sistemlerde de çalışabilmesi.

DDR-RAM: Double Data Rate olarak adlandırılan bu bellek türü bazı çevreler tarafından SDRAM II olarak da adlandırılıyor. Bu bellek türü ilk olarak Nvidia'nın Geforce chip'li ekran kartlarında ortaya çıkmıştı. DDR-RAM, SDRAM'in geliştirilmiş versiyonu olarak tanımlanıyor. Bu bellek türünde çalışma frekansı çok daha yüksek. Örneğin ekran kartlarının sahip olduğu 150 MHz çalışma frekansı bu bellek türü kullanıldığında 300 MHz'e çıkıyor. Piyasada bu türe ait iki model bulunuyor. Bunlar 100 MHz hızında çalışan PC 200 ve 133 MHZ hızında çalışan PC 266...

SD-RAM: Sistem frekansı ile senkronize bir şekilde çalışan bu bellek türü günümüzde en yaygın olarak kullanılan RAM teknolojisi.

RAMBUS: RDRAM, Concurrent ve Direct RDRAM olmak üzere üç değişik üründen oluşuyor. DDR SDRAM modüllerindeki gibi RDRAM de düşen ve yükselen frekans değerlerini veri iletişimi için kullanıyor. Burada 8 bit'lik bant genişliği sayesinde 400 MHz'lik bir çalışma frekansı elde ediliyor. DDR SDRAM ve SDRAM bellek modülleri buna karşın 64 bit'lik bir bant genişliğine sahip.

Concurrent RAMBUS, RDRAM modüllerinin daha gelişmiş bir türü. Bu modülde küçük veri bloklarının hızlı bir şekilde iletilmesi için bir protokol yer alıyor. Veri transferi bu teknolojide senkron olarak işleniyor. Concurrent RAMbus 600 MHz'lik bir çalışma frekansı ile saniyede 600 Mbyte'lık bir veri transferi gerçekleştirebiliyor. Direct RAMBUS teknolojisi diğerlerine göre daha yüksek bir transfer oranına sahip. Direct RDRAM'ler diğer modüller gibi aynı sinyal tipine sahip olmasına karşın 16 bit'lik bir RAMBUS kanalı ile 800 MHz'lik bir çalışma frekansı ile çalışıyor. Yani bu durumda tek bir Direct RDRAM saniyede 1.6 Gbyte'lik bir orana ulaşıyor. Dolayısıyla uyumlu bir anakartta 4 adet yuva olduğuna göre maksimum bant genişliği de 6.4 Gbyte/saniyeye çıkıyor.

BELLEKLERİN BANT GENİŞLİKLERİ

RAM Tipi	Veri Transfer Hızı
SDRAM 100 MHz	100 MHz X 64 bit= 800 MB/San
SDRAM 133 MHz	133 MHz X 64 bit= 1064 MB/San
DDRAM 100 MHz	2 X 100 MHz X 64 bit= 1600 MB/San
DDRAM 133 MHz	2 X 133 MHz X 64 bit= 2128 MB/San
RDRAM 800 MHz	800 MHz X 16 bit= 1600 MB/San

Çalışmalarına göre RAM: Hangisi daha hızlı

Fast Page Mode RAM: Bellekler sütun ve kolonlardan oluşurlar. FPM DRAM ilk önce istenen bilgiye ait sütunu sonra da kolonu aktif eder. Bilgiler okunduktan sonra kolon pasif hale getirilir. Bu işlem elektrik sinyali gönderilerek gerçekleştirilir. Çünkü her bir bit, kolonun bir hücresinde yer alır. Bilginin devamı içinse bir sonraki kolona aynı işlem uygulanır. Pasifleştirme işlemi ve bilginin kolonda olmaması sistem performansını önemli ölçüde etkiler.

En iyi FPM zamanlaması 5-3-3-3 olarak kabul ediliyor. Fakat gelişen teknoloji ile birlikte işlemci hızlarının da önemli ölçüde artması sonucu, üreticiler de farklı yöntemler geliştirmek zorunda kaldılar. Çünkü yollanan elektrik sinyalleri çok yavaştılar. Bu sayede de EDO RAM'ler doğdu.

EDO RAM: Extended Data Out RAM'leri 70-60 ve 50 nanosaniyelik hızlarla bulmak mümkün. EDO RAM'in FPM RAM'lere göre en büyük farkı kolonlarda pasifleşme işlemini yapmaması. Yani bu RAM modülü 5-2-2-2 zamanlamasında çalışıyor. Dolayısıyla 66 MHz'de çalışan bu bellek türü, FPM'ye yaklaşık yüzde 30'lik bir fark atıyor.

Burst Extended Data Out: BEDO RAM'ler EDO RAM'lerinin geliştirilmiş

INTEL'DEN RD-RAM DESTEĞİ: RD-RAM bellekler Pentium4 işlemciler ile birlikte yüksek bir performansa ulaşıyorlar.

hali. Bu teknolojide okunması gereken bilgilerin hep bir sonraki adreste olduğu varsayılıyor. Bu sayede bekleme süresi azalıyor ve 5-1-1-1 zamanlamasında çalıştırılması sağlanıyor. Sadece Via chipsetlerinde çalışan bu bellek türü Memory Controller'i devreden çıkararak işlemlerini gerçekleştiriyor.

SDRAM: SDRAM'lerin çalışma mantığı yukarıda anlatılan diğer RAM türlerinden daha farklı. Diğer modüllerde erişilmesi gereken bilgiler, sıralı bir şekilde sütunlar ve kolonlarda taranıyordu. SDRAM'de ise bir Memory Controller devreye giriyor. Memory Controller adreslerin kolon kısımlarını ve büyüklüklerini kontrol eden bir sayaç oluşturuyor. Bu sayaç sayesinde işlemci tarafından bilgilerin erişimi önemli derecede hızlanıyor. SDRAM'ler 5-1-1-1 zamanlamasını kullanırlar ve ilk bilgiye erişme süreleri yaklaşık 10 nanosaniye sürer. Yani bu modül EDO RAM'lere kıyasla yaklaşık yüzde 20'lik bir hız artışı sağlıyor. SDRAM modülleri ilk olarak 66 MHz sistem frekans değerleri ile piyasaya çıkmışlardı. PC100 SDRAM'lerin çıkması ile birlikte bant genişliği saniyede 800 MB'a kadar çıktı. Burada 64 bit'lik bir bağlantı kuruldu ve sistem frekansı da 100 MHz'e çıkarıldı. Günümüzde 133 MHz'lik SDRAM modülleri kullanılıyor. 133 MHz bu bellek türü için sınır değeri teşkil ediyor. Daha yüksek değerde bu modüller elektrik yüklenmesinin uzunluğuna bağlı olarak işlerini düzgün yapamıyor.

DDR-SDRAM: DDR-SDRAM, 184 yerine 168 Pin'e sahip olmasına karşın SDRAM chip'leri ile aynı mimariye sahipler. 200 MHz'lik modüller saniyede 1.6 Gbyte'lık bir bant genişliğine ulaşıyorlar. 266 MHz'lik modüllerde ise bu oran 2.1 Gbyte/saniye. Gerilim ihtiyacı ise SDRAM'lerden bildiğimiz 3.3 volttan 2.5 volta indirildi. Bu sayede mobil sistemler için de bu modül cazip hale getirilmiş.

RDRAM: Workstation uygulamalarında sistem belleği önemli bir rol oynuyor. Nedeni ise büyük miktarda verileri işlemciye bir an önce aktarma ihtiyacı duymaları. Örneğin 3D grafikler, video ve animasyonlar yüzlerce megabyte hatta gigabyte boyutunda olabiliyorlar. Yani bu verilerin iletilmesi gerçekten kolay bir iş değil. Bu yüzden workstation'ların performansları üzerindeki bellek miktarı ile doğru orantılı olarak artıyor. Bu yüzden Intel daha yüksek bir performansa sahip bir bellek geliştirme yoluna gitti. Direct RAMBUS DRAM ya da Direct RDRAM olarak adlandırılan bu bellek teknolojisi RAMbus Technology firmasının bir ürünü. Intel mimarisi ile entegre edilmiş olan bu bellek modülü saniyede 3.2 GB'lık bir bant genişliğine sahip.

Sonuç: Yeni bellek modülleri kapımızda

Şu ana kadar kullanılan RAM modüllerini şimdi geride bırakarak, yakın gelecekte piyasaya girecek olan diğer modüller hakkında kısaca bilgi edinelim. Bunlardan ilki VCMSD RAM. Virtual Channel Memory diye adlandırılan bu bellek türü, SDRAM mimarisi ile uyumlu ve ondan daha hızlı bir alternatif. Bu yeni teknolojide bellek chip'leri ile I/O pin'ler arasında belirli sayıda kanal oluşturuluyor. Bu kanallar sayesinde herhangi bir hız kaybı olmadan aynı anda bellek okunup, yazılıp güncellenebiliyor. VCM teknolojisinin DDR-RAM yapı taşlarının içine de entegre edileceği söyleniyor. Karşımıza çıkacak olan diğer bir bellek türü ise DDR333. 166 MHz'lik bir çalışma frekansına sahip olacak olan bu yeni nesil bellek modülü 1.5 GHz üstü işlemciler için tasarlanmış. Bu modülde çalışma frekansını yükseltip Pentim 4 işlemciler için daha yüksek bir senkronizasyon işlemi hedef alınıyor. Pentium 4 işlemciler için hedeflenen değer 200 MHz. Gördüğünüz gibi sürekli olarak bir değişim rüzgarı içinde olan bilgisayar teknolojilerine yetişmek çok zor. Bu yüzden sağlam bir temel ile bu değişimlere ayak uydurmak da kolaylaşır. Bu bellek teknolojileri için fazlasıyla geçerli. Yukarıda bellek modüllerinin temel yapıları ve çalışma mantıklarının yanı sıra piyasadaki durumları hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık. Umarız ki bu yazı ile RAM dünyasında yaşanan yenilikleri ve hangi birleşenler ile neden daha iyi çalıştıklarını anlamak artık daha kolay gelir.

Ecevit Bıktım, ecevitb@chip.com.tr

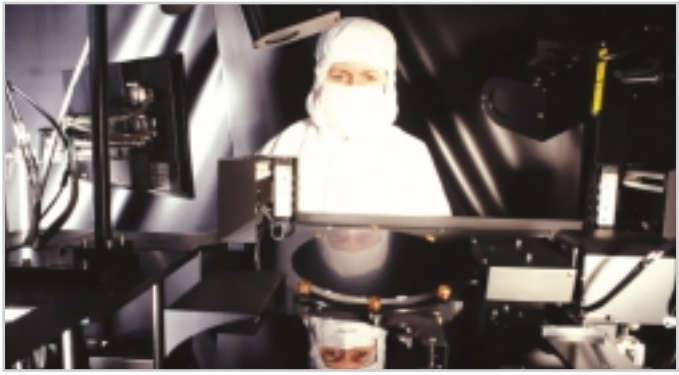

GELECEĞİN BELLEKLERİ: Üretim teknolojisinin giderek karmaşık bir yapıya bürünmesiyle birlikte yeni bellek türleriyle karşılaşmamız an meselesi.

DDR-SDRAM: Bu bellek türü ilk olarak nVidia'nın GeForce chipli ekran kartlarında ortaya çıktı. Farklı bir tür olarak gösterilen DDR, SDRAM'in geliştirilmiş hali.

İÇİNDEKİLER

68 **CD Yazıcı Firmware'leri:** Bedavaya yeni işlevler

68 **CD Yazma Sözlüğü:** Önemli terimlerin anlamları

70 **Adım Adım Güncelleme:** Firmware nasıl yüklenir?

70 **Web Adresleri:** Önemli kaynaklar ve bilgiler

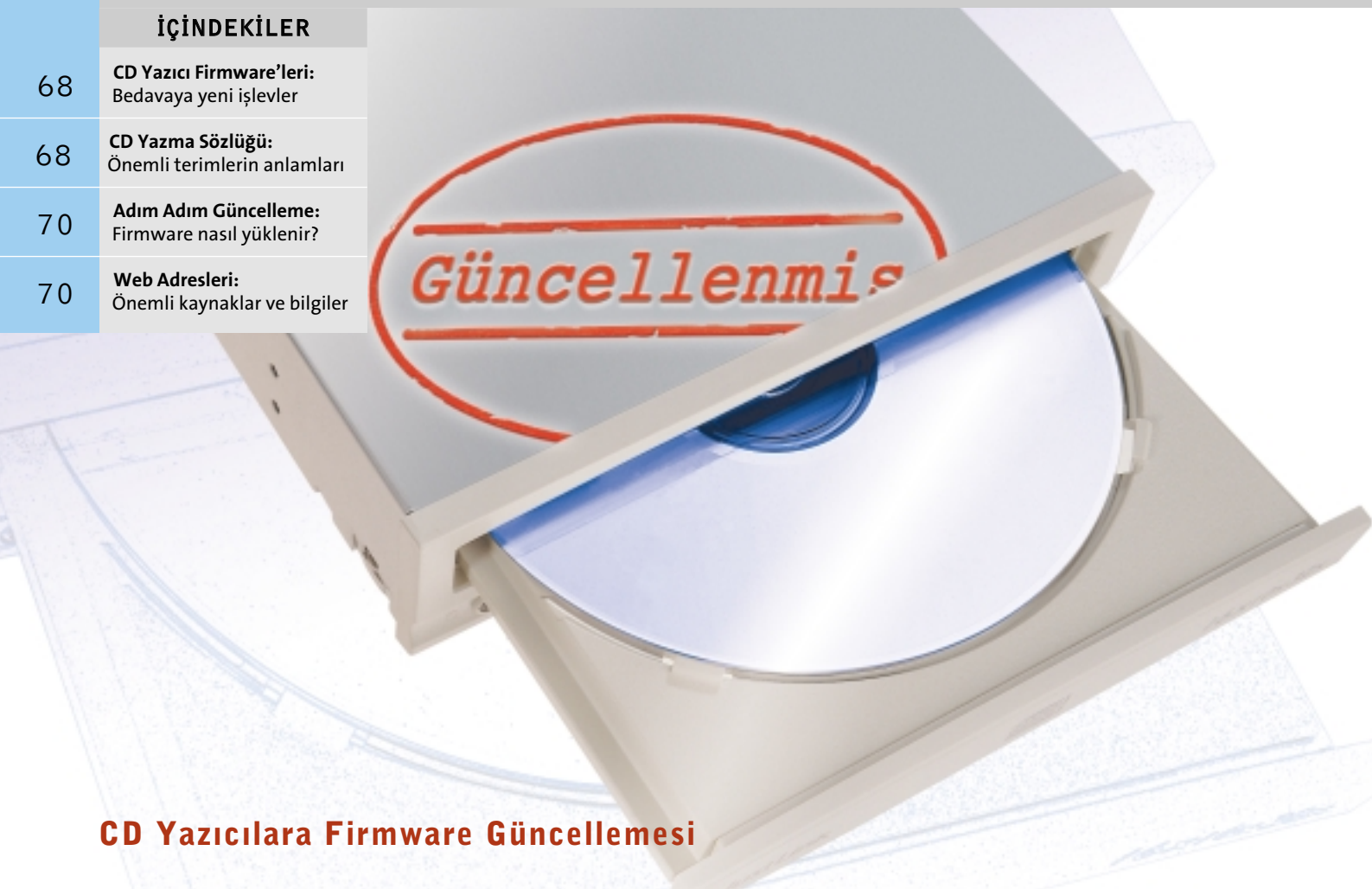

CD Yazıcılara Firmware Güncellemesi

CD Yazıcınızı Güncelleyin

CD yazıcıların BIOS'u denilebilecek Firmware'leri güncelleyerek CD yazma ile ilgili problemlerinizi çözebilir, daha işlevli, daha hızlı ve daha sorunsuz yazan bir CD yazıcıya sahip olabilirsiniz. Acemi kullanıcılar için ayrıca Firmware güncellemesinin nasıl yapılacağını adım adım açıklıyoruz.

CD yazıcınız yine hesaplı boş CD'lerle çalışmayı ret mi ediyor? Müzik parçalarınızı parçanın adı ve yorumcusu gibi ek bilgilerle donatamıyor musunuz? Ya da yazıcınız Raw modunu desteklemediği için bir güvenlik kopyasının yaratılması başarısızlığa mı uğruyor?

Tasalanmak için bir neden yok! Yalnızca CD yazıcınızın firmware'ini en yeni durumuna getirin. Bunun için ihtiyacınız olan her şeyi internetten PC'nize ücretsiz yükleyebilirsiniz. Sonrasında ilgili programla firmware'in üzerinde depolanmış olduğu chip'i güncelleştirin.

Güncel cihazlarda bu chip üzerine yeniden yazılabiliyor. Bunun avantajı, üreticilerin sonradan cihazın performansını optimize etmek, yeni işlevler oluşturmak ya da işletim hatalarını ortadan kaldırmak gibi olanaklara sahip olması.

Cihazların performansının ne kadar çok firmware'e bağlı olduğunu daha önceki tecrübelerimiz göstermişti: Brainwave CRD-BP1500PN müzik test CD'sini TDK Cyclone 24/10/40'dan neredeyse dört kat daha hızlı okuyor, üstelik de cihazların aynı yapıya sahip olmasına rağmen. Bu yüzden Cyclone'nin yeni bir firmware sürümüyle Brainwave kökenli rakibiyle arayı kapatması yalnızca bir zaman meselesi olsa gerek. Bir diğer örnek Philips kökenli PCRW 1208: Bu yazıcıda en yeni firmware (sürüm 3.1) SeamlessLink, CD metin desteği gibi işlevleri etkinleştiriyor ve üstüne üstlük audio CD'ler için okuma hızını (audio-grabbing) 12'den 24 kata yükseltiyor.

Firmware güncellemeleri ile daha fazla performans

Philips'in cihazında, o zamanki firmware tarafından tümüyle kullanılmayan bir teknik önceden gündeme getirilmişti. Ancak bu tip ağırlıklı işlev genişletmeleri bir kural niteliği taşımıyor.

Firmware güncellemeleri daha ziyade cihaz ince ayarı olarak anılıyor. Böylece üreticiler örneğin sürücü ve yazıcı yazılımı arasındaki işbirliğini iyileştiriyor ve CD-R'lar ile CD-RW'ler için okuma ve yazma hızını yükseltiyor. Çoğu kez sürücülerin hata düzeltimi de iyileştiriliyor ya da güvenlik kopyalarının yaratılması için talep edilen Raw modu açığa çıkartılıyor.

En sık rastlanan firmware değişiklikleri

Subchannels: Burada CD üzerinde ek bilgiler depolanıyor. Müzik CD'lerinde bu ek bilgiler örneğin şarkının adı ve yorumcusu. Bazı CD player'lar bu verileri gösteriyor. Bazı yazıcılar ek bilgileri okuyabiliyor ve yazabiliyor.

Raw mode: CD'ler gitgide artan bir biçimde kopyalanmaya karşı korunuyor. Buna rağmen yine de bir güvenlik kopyası oluşturabilmeniz için, CD yazıcı ham verileri (Raw) okuyabilmek ve yazabilmek zorunda.

CD müzik parçaları: Bu yetenek yalnızca müzik tutkunları için ilginç. Böylece kullanıcı kendi şarkılarını CD üzerinde adı ve yorumcusu ile adlandırabiliyor.

Hata düzeltimi: Çok iyi bakım görmüş bir CD'de de zamanla çizikler oluşuyor. Bu durumda CD üzerindeki veriler CD oynatıcılar tarafından okunmakta zorlanıyor. Hata düzeltimi hasar görmüş verileri tanıyor ve bunları yeniden oluşturuyor.

Bir firmware güncelleme için gerekli tüm bilgiler

Yazıcınızı güncelleştirebilmeden önce bazı bilgilere ihtiyacınız var. Burada öncelikle cihaz ile ilgili üç veri önem kazanıyor: Model nitelemesi, üretici ve o anki firmware sürümü.

1 Başlat/Ayarlar/Denetim Masası üzerinden Denetim Masası'nı açın. Sistem üzerine çift tıklamak "Sistem Özellikleri" menüsünü etkinleştirecektir.

2 Aygıt Yöneticisi kayıt kartına geçin. CD-ROM üzerine çift tıklayın ve yazıcınızı seçin. Ardından Özellikler düğmesini etkinleştirin.

3 Genel kayıt kartı üzerinde doğrudan CD-ROM sembolü yanında sürücünün model nitelemesi ve üreticisi durmaktadır. Her iki veriyi de bir kağıt üzerine not alın.

4 Ayarlar diyalog alanında ise "Firmware-Version" noktası bulunmaktadır. Bu veriyi de bir kenara yazın.

Güncel firmware sürümüne ulaşmak

Yazıcı ile ilgili veriler elinizdeyse, sürüm numarasına bakarak yazıcının en güncel firmware ile çalışıp çalışmadığını sınamalısınız. Bunun için CD-Recorder'ınızın sürümünü internetten edinilebilecek güncel firmware ile karşılaştırın. Unutmayın, yalnızca en son sürüme sahip değilseniz, bir güncelleme gerçekleştirmelisiniz!

Güncel firmware için en iyi başvuru merkezi http://perso.club-internet.fr/farzeno/ firmware/ adresli internet sayfası. Burada şu sıralar edinilebilecek neredeyse tüm CD yazıcılar ve DVD sürücüler için büyük olasılıkla en büyük firmware koleksiyonunu bulacaksınız.

Bir diğer adres ise yazıcı yazılımı Nero'nun üreticisi Ahead'in anasayfası. http://www.nero.com/en/firmware.htm sayfasında sayısız üretici, bunların yazıcıları ve güncel firmware listelenmiştir. Bu iki sayfadan birinden ihtiyacınız olan dosyaları indirin. Yazılım çoğunlukla ZIP ya da EXE formatında komple bir paketten ibarettir.

ZIP arşivlerini Winzip (www.winzip.com) shareware'i ile açın. Sonrasında verileri örneğin "C:\flash" gibi seçtiğiniz bir dizin içinde açın.

Firmware güncellemesinde garanti hakkı tehlikede değil

Güncelleme programını başlattığınızda, çoğu kez sorumluluğun size ait olduğu

CD YAZICILAR

» Bedavaya yeni ve iyileştirilmiş işlevler

BP1400N

Üretici: Brainwave
Yeni İşlevler:
- Subchannel eklenmiş (Müzik CD'lerinde parçanın adı ve yorumcusu gibi ek bilgiler)
- Fuji Film, Hitachi ve Maxell boş CD'leri destekleniyor
- 99 dakikalık boş CD'ler destekleniyor

CRW2200EZ

Üretici: Yamaha
Yeni İşlevler:
- Ricoh kökenli 20 hızlı boş CD'ler için genişletilmiş destek
- 40 kat hızla iyileştirilmiş okuma performansı
- CD-R'lar için optimal yazma hızının otomatik seçimi oldukça iyileştirilmiş

MP7200A

Üretici: Ricoh
Yeni İşlevler:
- CD-RW'ler üzerine yazma hızı yükseltilmiş
- CD-RW'lerin doğrudan üzerine yazmada hız yükseltilmiş
- CD-R'ler üzerine yazma hızı yükseltilmiş

PCRW1208

Üretici: Philips
Yeni İşlevler:
- Buffer-Underrun koruması (Seamless-Link) etkinleştirilmiş
- Audio okuma hızı 24 kata yükseltilmiş
- CD metin desteği eklenmiş

yönünde bir mesaj belirecektir. Bunun anlamı, üreticinin her türlü sorumluluğu üstlenmeyi reddetmesidir. Ancak piyasa lideri birçok üretici, normal garanti süresi içinde oluşmuş hasarları tamirde kullanıcıya kolaylık göstereceği güvencesini veriyor.

Garanti hakkı, yalnızca eğer üreticinin firmware'i yerine modifiye edilmiş bir sürüm kullanmışsanız ortadan kalkıyor. Sony örneğin ilke olarak web'de yazıcıları için güncellemeler sunmuyor. Yani güncelleştirme için sürücüyü her seferinde göndermeniz gerekiyor.

Bir sonraki sayfada size Ricoh ve Acer kökenli programlarla bir güncellemenin nasıl işlediğini adım adım gösteriyoruz. Öteki yazıcı üreticilerinin Flash yazılımı normalde yalnızca kullanıcı arayüzü bakımından farklı, izlenecek yol ise çoğunlukla aynı.

Firmware terfisi:
Acer'in modelleri

1 Sürücü ve Firmware dosyasını seçmek: Yazıcı üreticinizin Flash yazılımını başlatın ("C:\flash" download dizininden mesela). "Drives"da yazıcınızı seçin.

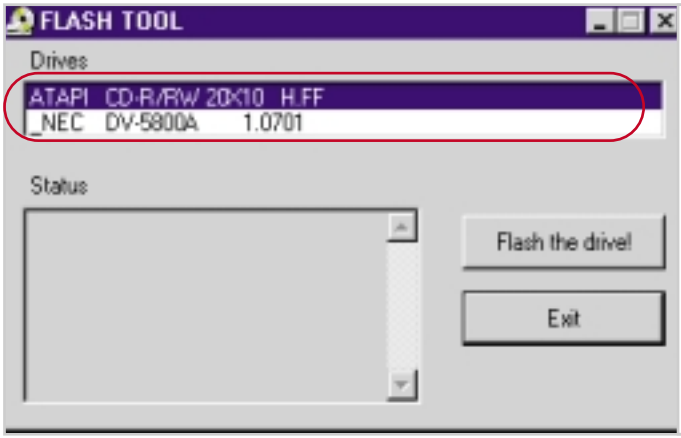

CD Yazıcının Seçimi: Flash yazılımından önce Firmware'ini güncelleyeceğimiz CD yazıcıyı seçiyoruz.

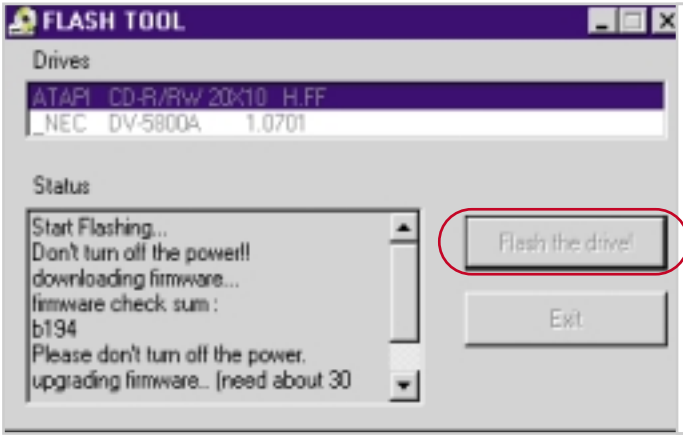

Firmware'in Yazılması: Yeni Firmware dosyasının yazımı sırasında elektriklerin kesilmemesi gerekiyor.

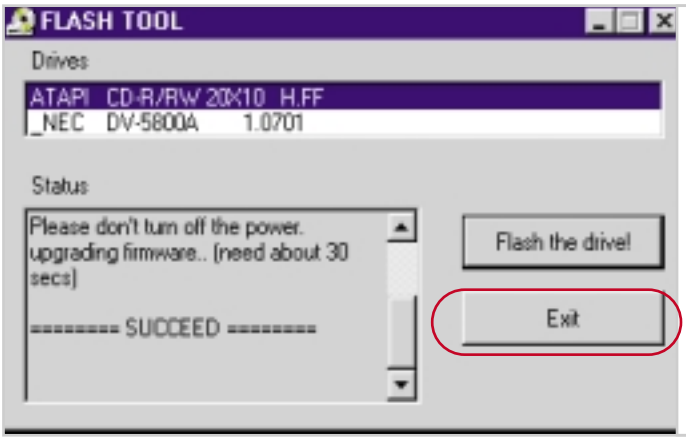

Başarılı: Yeni Firmware başarıyla yüklendi. Artık programdan çıkıp sisteminizi yeniden başlatabilirsiniz.

ÖNEMLİ TERİMLER

Audio-CD-R: Hi-fi CD recorder'larda kullanılmak üzere üretilen özel boş CD'ler, çünkü bu recorder'lar normal CD-R'lar ile çalışamıyor. Bu boş CD'ler bir Serial Copy Management System ile donatılıyor. Böylelikle audio CD recorder'ların kopyadan başka kopyalar yaratması önlenmiş oluyor.

Aşırı uzunlukta CD-R'ların yazılması: Tüm boş CD'lerde preegrove denilen ve lazerin verileri boylu boyunca CD üzerine yazdığı spiral biçiminde bir sevk kanalı bulunuyor. Bir CD ne kadar fazla veri kapsarsa, boş CD üzerindeki bu spiral de o kadar dar olarak düzenleniyor. Görece eski yazıcılar çoğunlukla lazerlerini bu tip dar bir sevk kanalına uyumlandırmakta sorun yaşıyor ve böylelikle boş CD'leri yazamıyor.

Disk at Once (DAO): Bu yazma tekniği profesyonel audio CD'ler oluşturmak üzere öncelikle müzik branşında kullanılıyor. Burada boş CD'nin tamamı bir kerede yazılıyor ve tamamlanıyor.

Multisession: Bu tip bir CD bir kereden fazla yazma olayından ibaret. Burada en kullanışlı yöntem Linked Multisession olarak adlandırılıyor. Bu yöntemle her bir yazma olayının içerik dizini bir öncekiyle bağlantılandırılıyor. Böylelikle boş CD bir kereden fazla yazma oturumlarından sonra, tamamı yazılmış olsa bile, bir kerelik yazmayla oluşmuş gibidir.

Bellek boyutu: CD çağının başında bir CD'nin kapasitesi Red Book adı verilen audio CD standardı ile 74 dakikalık müzik ile sınırlandırılmıştı. 80 dakikalık CD'ler de bu standarda dahil edilmiş bulunuyor. Bu yüzden yazıcılar bu iki boyutla da çalışabiliyor. Görece büyük CD'leri (90, 99 dakika) bu yüzden yazma olayı sırasında oluşabilecek sorunları önlemek için ancak yazıcı üreticisine danıştıktan sonra kullanmalısınız.

Track at Once (TAO): Bu biçim bir Multisession CD'de uygulanıyor. Burada bir kerede her zaman sınırlı bir veri paketi yazılıyor ve bundan sonra CD'nin içerik dizini (TOC) uygun bir biçimde güncelleştiriliyor, ama tamamlanmıyor.

Aşırı yazma: Boş CD'ler değişik veri miktarları için yapılandırılmıştır. Ahead (www.ahead.de) kökenli Nero gibi yazıcı yazılımı yardımıyla bu tip bir CD üzerine düzenlendiğinden daha fazla veri de yazılabiliyor. Cihazınız bu işlevi desteklemediği halde aşırı yazarsanız, spesifikasyon dışındaki işletim CD yazıcınızın mekaniğine zarar verebilir.

AÇIK SEÇİK

Firmware cihazdaki bir chip üzerinde depolanmış bir tür işletim sistemini niteliyor. Firmware yazıcının işlevlerini yönetiyor.

Seamless-Link yazma olayının kesintiye uğramasını önlüyor. Böylelikle hasar görmüş boş CD'ler geçmişte kalıyor.

Audio-Grabbing ("Ripping" de deniyor) ile bir audio CD'deki parçaların adlarını dijital okuma ve sabitdisk üzerine depolama olayı niteleniyor.

2 Terfi olayını başlatmak: "Flash the drive!" ya da başka durumlarda "Flash" düğmesine tıklayın. Üzerine yazma olayı şimdi başlatılmış bulunuyor.

Chip'in güncelleştirilmesi sırasında bilgisayarı kapatmayın. Yazılım firmware chip'inin üzerine yeniden yazarken bilgisayarda çalışmayın. Böylelikle sorunları önlemiş olursunuz.

3 Terfi başarıyla tamamlandı: Yazma olayının başarıyla tamamlanmasından sonra "SUCCEED" beliriyor. Bir hata mesajı oluştuğunda olayı ikinci adımdan itibaren yeniden başlatın. Başarılı olduğunuzda Exit üzerine tıklayın. PC'yi yeniden başlattıktan sonra Aygıt Yöneticisi'nde DMA modunun etkinleştirilmiş olup olmadığını kontrol edin.

Firmware terfisi:
Ricoh'un cihazları

1 Yazıcı seçmek: "Rflash" programını ("C:\flash" download dizininde mesela) başlatın. "Target Drive" alanında kendi yazıcınızı seçin.

2 Firmware dosyasını seçmek: Drop-Down listesindeki "Source File"da güncel firmware dosyasını seçin. Kontrol için bunun yanındaki alanda verili sürüm numarasını indirdiğiniz numara ile karşılaştırın. Her iki veri birbirinin aynısa, doğru dosyayı seçmişsiniz demektir. Eğer durum böyle değilse, bir sonraki dosyayı seçin.

3 Terfi olayını başlatmak: Terfi olayını başlatmak için Next ve Start düğmeleri üzerine tıklayın.

Güncelleştirmeden sonra Close üzerine tıklayın ve bilgisayarınızı yeniden başlatın. Sistem başladıktan sonra Aygıt Yöneticisi'nde CD yazıcı için DMA modunun etkinleştirilmiş olduğundan emin olun.

Garo Antikacıoğlu, agaro@chip.com.tr

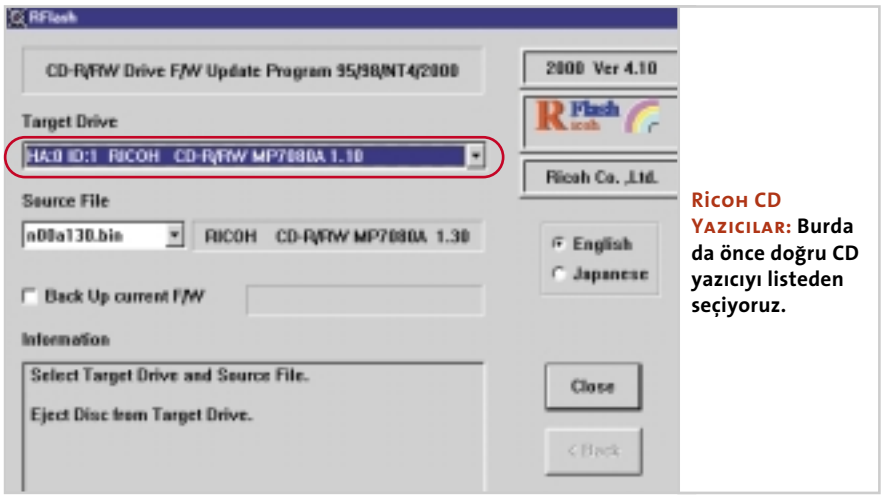

Ricoh CD Yazıcılar: Burda da önce doğru CD yazıcıyı listeden seçiyoruz.

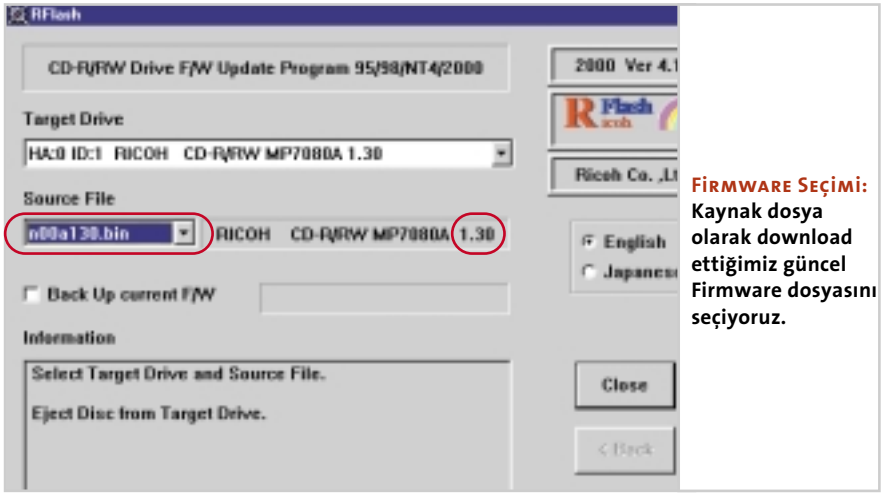

Firmware Seçimi: Kaynak dosya olarak download ettiğimiz güncel Firmware dosyasını seçiyoruz.

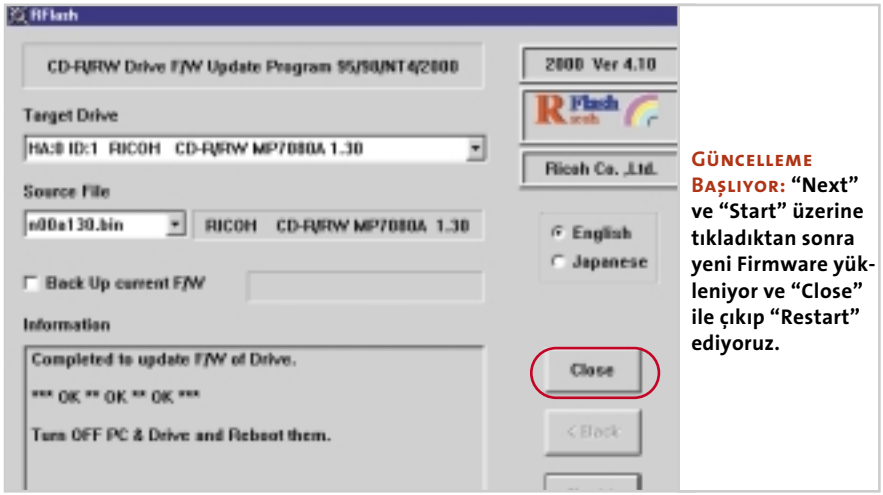

Güncelleme Başlıyor: "Next" ve "Start" üzerine tıkladıktan sonra yeni Firmware yükleniyor ve "Close" ile çıkıp "Restart" ediyoruz.

EK BİLGİLER

Firmware adresleri: Yazıcılar ve DVD sürücüler için internetteki en geniş dağarcık http://perso.club-internet.fr/farzeno/firmware/ adresinde bulunuyor. Firmware için bir diğer adres ise http://www.nero.com/en/firmware.htm

Ayrıntılarıyla tüm yazıcılar: www.feurio.com/Writerdb/index. shtml adresi altında kapsanan CD'nin tüm özel performans belirtilerini size bir tablo biçiminde gösteren bir veritabanı bulacaksınız.

Güvenlik kopyaları: Raw yetenekleri olan bir yazıcıya ihtiyacınız var. www.elby.org/CloneCD/english/index.htm adresinde tek tek cihazların ham veriler ile ilişkilerinin ayrıntılı bir biçimde betimlenişini bulacaksınız.

İÇİNDEKİLER

71 **Uzaktan Kontrol Yazılımları:** Dikkat edilmesi gerekenler

71 **Denetim Yazılımları:** Genel değerlendirmeler

72 **Ürün Tanıtımı:** pcAnywhere 10.5

Network Güvenliği ve Denetim Yazılımları - Bölüm 3

Denetim ve Yönetim

Bilgi işlem departmanları, sunucu yönetimi ve kullanıcı hatalarından kaynaklanan olası sorunları "Uzaktan Kontrol" yazılımlarını kullanarak kolayca giderebiliyorlar. Firmalara maliyet ve zamandan tasarruf kazandıran bu araçlar CHIP tarafından özel olarak incelendi.

Ağ işletim sistemleri ve bunların korunmasına yönelik geliştirilen "Firewall ve Denetim" yazılımlarının incelenmesine kaldığımız yerden devam ediyoruz. Kısaca hatırlatmak gerekirse ilk 3 bölümde firewall ve anti-virüs yazılımları üzerine temel bilgiler vermiş ve çeşitli testlerle birlikte ağ üzerindeki potansiyel güvenlik açıklarını incelemiştik. Bu ayki konumuz ise teknik destek birimleri tarafından sıkça kullanılan uzaktan kontrol (remote control) yazılımları. Hemen belirtmeliyiz ki bu araçlar performanstan önce güvenlik kriterleri göz önüne alınarak incelendi. Bu arada bir değişiklik yaparak, bir önceki sayıda duyurduğumuz iki kurumsal firewall incelememizi son bölümümüzde yayınlamaya karar verdik. Önümüzdeki ay yayınlanacak son bölümün konusu sadece kurumsal firewall'lara ayrıldığından, tüm bu inceleme ve test sonuçları, toplu olarak tek bir bölüm halinde yer alacak.

Uzaktan kontrol yazılımlarının kullanım alanları oldukça geniş. Ancak bu araçlar gelişmiş özelliklerle donatıldıklarından doğal olarak çeşitli güvenlik problemlerini de beraberlerinde getiriyorlar. Ayrıntılı incelemeye geçmeden önce söz konusu araçların yapılarından ve kullanım alanlarından biraz bahsedelim.

Bu tür yazılımlar bir sunucu (host) ve bir misafir araçtan (guest) oluşur. Uzaktan kontrol erişiminin sağlanabilmesi için her iki yazılım parçasının da aynı anda çalışıyor olması gerekir. Bazı programlarda yazılım çalıştırıldıktan sonra, sunucu ya da misafir olarak kullanılma amacına göre özel bağlantı ayarları ve yolları izlenmesi şarttır. Bazıları ise program çalıştığı anda hem sunucu hem de misafir görevini aynı anda yerine getirme özelliğine sahiptirler. Ancak kontrol ve güvenlik düzeyleri açısından her iki görevi de aynı anda yerine getirebilen yazılımların, pratik

AĞ GÜVENLİĞİ SERİSİ

10/01	Ağ güvenliği ve metodolojiler
11/01	En önemli 10 güvenlik açığı
12/01	Ağ üzerinden kontrol ve kısıtlamalar
1/02	Denetim araçları ve uzaktan yönetim
2/02	Kurumsal firewall'lar

ve kullanışlı oldukları düşünülerek hemen tercih edilmemesi gerekir.

Uzaktan kontrol yazılımlarında dikkat edilmesi gerekenler

Trojan mantığı ile aynı çizgide çalışan bu yazılımlar, trojan parçacıklarından (bir çeşit script/exe) farklı olarak NT domain şifrelerini kullanabiliyor ya da kendi tanımladığınız şifre ve/veya IP/IP blokları üzerinden bağlantıya izin veriyorlar. Kripto özelliği sayesinde fare hareketlerini ve klavyeden gönderdiğiniz metin komutlarını dahi şifreleyebiliyorlar. Böylece uzaktan kontrol mekanizmasını bir nevi kişiselleştirmiş oluyorsunuz. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta; orta düzeyde bir hacker, kripto tekniği bulunmayan yazılımlar ile yapılan veri transferlerini çok kolay bir şekilde deşifre edip, sunucu veya misafir konumunda bulunan bilgisayarlara müdahale edebilecek yetkiye ulaşabilir. Bu da bankalar, hastaneler, aracı kurumlar gibi müşteri bilgilerinin yoğun olduğu platformlarda yüksek risk anlamına gelir.

Üstelik söz konusu bağlantılar lokal ağ içerisinden değil de WAN ortamından, TCP/IP protokolü kullanılarak LAN ortamına ulaşılmasını gerektiriyorsa, buna paralel olarak güvenlik riskinin boyutu da ciddi ölçülerde artacak demektir. Çünkü bu tip yazılımlar bazı işlemler için RPC (Remote Procedure Call) komutlarını kullanırlar ve spesifik bir kaç port'un açık bırakılmalarını gerektirirler. Ve en önemlisi de çalışabilmek için firewall'lar tarafından -zorunlu olarak- serbest bırakılma durumundadırlar.

Örneğin, yönlendirici üzerinde bulunan bir firewall bu programları (farklı şekilde tanımlanmamışsa) default olarak bloke edecektir. Bu durumda sistem yöneticisi söz konusu programın çalışabilmesi için gerekli bir kaç port'u ve tanımlanmışsa RPC servisini firewall üzerinden serbest bırakmak zorundadır. Bu da sisteme sızmak isteyen potansiyel bir hacker için açık kapı anlamına gelir. Sistem yöneticilerinin uzaktan kontrol programlarını seçerken, performanstan önce özellikle şifreleme kriterlerini göz önünde bulundurmaları ve dışarıdan (external) yapılacak bağlantıları gerekli olması durumunda serbest bırakmaları önerilir.

Önemli yazılımlar ve genel değerlendirme

Ağ üzerindeki sunucu ve/veya masaüstlerinin uzaktan kontrol edilmesi ve yönetimi üzerine büyük yazılım firmalarının profesyonel anlamda bir çok çözümü bulunmakta. Örneğin, Microsoft'un SMS(System Management Server), IBM'in Tivoli, Computer Associates'ın Unicenter TNG(Desktop Management Suite), Hewlett Packard'ın OpenView, Novell'in ZENworks (for Servers/for Desktops) ve Symantec'in pcAnywhere gibi yazılımları, multiplatform ve diğer gelişmiş özelliklerinden dolayı sistem yöneticileri tarafından mutlaka incelenmesi gereken ürünler. Ancak bu araçları satın almak ve uygulamaya geçirmek maliyetlidir. Üstelik tanınmış firmaların ürünlerini kullanmanız güvenlik açısından bir risk altında bulunmadığınızı göstermez. Bu açıdan sağlıklı kararlar verebilmek için tarafsız test ünitelerine gönderilmiş programları incelemenizi öneririz.

Bir diğer önemli konu ise internet üzerinden yapılan taramalar sonucu ortaya çıkan ücretsiz (free) programlar. Üreticisi tanınmayan ve yeterlilik testlerinden geçirilmemiş bu tip araçlar, deneme amaçlı da olsa kesinlikle bir ağ ortamına entegre edilmemelidir. Sisteminizde açık kapı yaratabilecek potansiyel ajan yazılım olma ihtimalleri yüksek bu araçlar, sistem çökmeleri ve tescilli bilginin çalınması gibi çok ciddi problemlerle karşı karşıya kalmanıza neden olabilirler. Bu açıdan üreticisi bilinen ürünleri tercih etmeniz ağ güvenliğiniz için son derece önemli bir etkendir.

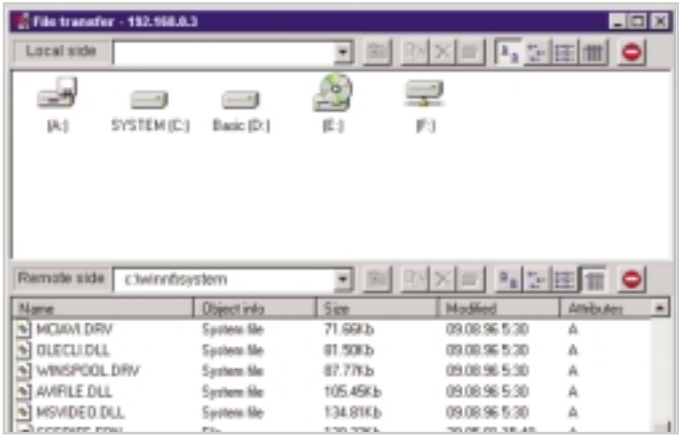

RADMİN: Network'ünüzde güvenle kullanabileceğiniz bir uzaktan kontrol yazılımı olan "Radmin" yüksek performans ve şifreleme özellikleri ile öne çıkıyor.

Güvenliğe önem veren bir yazılım: NetOp Remote Control

Uzaktan kontrol yazılımlarının kullanım alanları genişledikçe, bu tür yazılımların sayısında da paralel bir artış görünüyor. Piyasa da şu an profesyonel anlamda kullanılan en popüler yazılım Symantec'in pcAnywhere ürünü. (Bu yazılım ile ilgili ayrıntılı incelemeyi ürün tanıtımı kutusunda bulabilirsiniz) Ancak Danimarka kökenli bir firma olan Danware Software'in NetOp Remote Control ve Famatech'in Remote Administrator yazılımları da oldukça gelişmiş özelliklere sahip kullanışlı araçlar. Özellikle NetOp Remote Control'ün veri transferleri sırasında 272 bit şifreleme sistemi kullanması güvenliğe önem veren bir yazılım olduğunu gösteriyor. Üstelik bu güvenliği "Access Security Server" adını verdiği merkezi güvenlik modülü ile daha da yukarı taşıyor. Ayrıca Cross-platform desteğine de sahip. Yani herhangi bir Windows PC ile Dos veya IBM OS/2 işletim sistemleri kullanan makinaları da uzaktan yönetebilmeniz mümkün. Bunlara ek olarak, teknik destek sırasında kullanıcı ile on-line konuşma imkanı sağlayan "Type and Talk" modülü ve yüksek hızda veri transferi NetOp Remote Control'ün öne çıkan diğer özellikleri. Bir sunucu (host) ve bir misafir (guest) araçtan oluşan NetOp ülkemizde "prP Multimedya" tarafından temsil ediliyor. Ürün ile ilgili ayrıntılı bilgiyi www.danware.com adresinden temin edebilirsiniz. →

Famatech'den "Remote Administrator"

Famatech'in hazırladığı "Remote Administrator" da yakından incelenmeye alınması gereken bir program. Çoklu bağlantıya izin veren araç, bütün bağlantıları tek bir ekran üzerinden kontrol edebiliyor. Radmin'in bizi en etkileyen tarafı Windows NT tabanlı sistemlerde, domain üzerinden bağlanmayı desteklemesi oldu.

Böylece sadece sistem kullanıcıları kullanıcı ad ve şifreleriyle bağlantı kurabiliyorlar. NT olmayan sistemler için ise birden fazla kullanıcı tanımlamak mümkün değil. Ayrıca NT sistemlere telnet ile bağlanabilmek için bir telnet sunucu açma imkanı da sunulmuş ancak güvenlik açısından bu tip bağlantıları kullanmamanızı öneririz. Radmin tüm veri transferlerini ve mause/klavye hareketlerini 128 bit kriptolama özelliğine sahip. Buna ek olarak IP ya da IP blokları üzerinden de bağlantıya olanak tanıyor. Burada bir not düşmek istiyoruz: Veri transferlerinin kriptolanması, kriptonun algoritma düzeyine göre performansta yüzde 5-10 düşüş yaşamanızı sağlar.

Buna rağmen, kripto özelliklerini kullanmanızı ya da en azından sunucu (server) bağlantılarında devreye almanızı öneririz. Ekran görüntülerini aktarmak için Windows NT'deki "video hook" teknolojisini kullanan Radmin, performans açısından pcAnywhere ile yarışabilecek düzeyde bir araç. Video Hook teknolojisinin özelliği, ekranda hareket olduğu zaman değişikliği yakalamak ve işlemek. Böylece bir saniye içerisinde yüzlerce ekran görüntüsünü yakalayabilmeniz mümkün. Program sadece TCP/IP protokolünü kullanıyor ve standart olarak 4899 numaralı port'u kendine seçiyor. Ancak bunu değiştirmeniz mümkün. İki parça halinde çalışan "Remote Administrator" hakkında daha ayrıntılı bilgi ve deneme sürümünü www.famatech.com adresinden temin edebilirsiniz.

İlginç bir uygulama: "RapiDeploy"

Bu arada sadece uzaktan uygulama dağıtımı ve güncellenmesi üzerine odaklanmış firmalar da mevcut. Bunlardan biri de Altiris. Güçlü ürünleri bulunan firma özellikle bilgisayarlara yazılım dağıtımı ve yansıma konularında uzmanlaşmış görünüyor. Altiris, Jan Newman ve Kevin Turpin (biri yönetim kurulu başkanı diğeri baş teknoloji sorumlusu) tarafından 1997 yılında, yazılım sınama laboratuvarı "KeyLabs Inc." şirketinin bir parçası olarak kurulmuş.

Firmanın ortaya çıkış öyküsü ise oldukça ilginç. İki ortak, KeyLabs Inc. Laboratuvarlarında uygulamalarını sınatmak üzere yer ayırtan müşteriler için, bir kaç dakika içinde bir kaç yüz bilgisayarın işletim ortamını değiştirme ihtiyacı duyduğu gibi farklı kişiler için farklı şifrelerde tanımlayabiliyorsunuz. Daha sonra bu kullanıcıları farklı gruplara ayırıp sistem üzerindeki yetkilerini belirleyebilirsiniz. Diğer ilginç bir özellik, Windows'a ait kullanıcı şifresi ve ekran koruyucu parolalarını da bir önlem olarak devreye alabilmeniz. Bunun avantajı, bağlantı kurmaya çalışan kişinin bir de Windows kullanıcı şifresi ve ekran parolasını bilmesi gerekiyor. Administrator olarak sistemlere pcAnywhere'i kuran kişi, yapmış olduğu ayarların yetkisiz kişiler tarafından kurcalanmamasına yönelik programa "admin" şifresi atayabiliyor.

Veri güvenliği açısından güçlü şifreleme (encryption) yöntemleri kullanan pcAnywhere, karşılıklı transfer edilen dosyaları otomatik virüs kontrolünden de geçirebilme özelliğine sahip. Şifreleme hizmetini Microsoft'un API'sini kullanarak devreye alıyor. Ayrıca yoğun veri transferleri için sıkıştırma desteğide sunuyor. Bu bant-genişliği açısından mutlaka kullanılması gereken bir özellik. (Hızlı veri transferi için "Speed Send" adı verilen tescilli teknolojiyi kullanıyor.) Bağlantıların her iki bilgisayarda da kaydı (Log) tutulabildiği gibi, yapılan işlemlerin "session recording" seçeneği aktivite edilerek, bir film şeklinde kaydedilmesi de sağlanabiliyor.

Ayrıca bağlandığınız bilgisayarda ne yaptığınızın anlaşılmaması için işiniz bitene kadar söz konusu bilgisayarın ekranını karartabiliyorsunuz. Bunlara ek olarak, bağlantı sırasında ev sahibi bilgisayarın duvar kağıdı resmini -hızlı görüntü trasferi açısından- geçici olarak diskalifiye etmesi pcAnywhere'in öne çıkan diğer özellikleri. Önceki sürümlerde görülen çeşitli kod hataları ve güvenlik açıkları son versiyonda başarılı bir şekilde giderilmiş. Açıkcası program burada sıralayamadığımız daha bir çok gelişmiş özelliğe sahip. Profesyonel anlamda kullanabileceğiniz bir uzaktan kontrol yazılımı. Programın 30 günlük deneme sürümünü (trial version) Symantec'in web adresinden indirebilirsiniz.

Bilgi için: www.symantec.com
Distribütör: Index, Arena
Tel: (212) 312 05 05, (212) 233 30 50
⊕ Güçlü şifreleme yöntemleri
⊕ Geniş bağlantı seçeneği
⊖ Sadece Windows platformlarına yönelik
Dokümantasyon: Yeterli

ÜRÜN TANITIMI

» pcAnywhere 10.5

Norton Utilities ve Norton AntiVirus gibi yazılımlarla tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ciddi bir müşteri potansiyeline sahip "Symantec" firması, uzun süredir piyasa da bulunan pcAnywhere ürünü ile uzaktan kontrol alanına da oldukça güçlü bir çözüm getiriyor.

Tek parçadan oluşan bu program, üzerinde yapılacak çok basit bir ayarla, kolay bir şekilde sunucu veya misafir moduna geçirilebiliyor. Programın en büyük dezavantajı multiplatform desteğinden yoksun olması. Yani, Macintosh, Unix/Linux gibi işletim sistemleri ile iletişim kuramıyor. Buna karşılık bağlantı çeşitliliği ve güvenlik açısından oldukça zengin özelliklere sahip. Bu program ile ev sahibi konumunda bulunan bir bilgisayarı modem bağlantılarına yanıt verecek bir çeşit sunucu haline getirebilirsiniz. Bağlantı için, IPX, SPX, NetBIOS, TCP/IP gibi çeşitli ağ protokollerinden birini seçebiliyorsunuz.

Ayrıca gerekli donanımlara sahipseniz bu program ile iki bilgisayarı kızılötesi (infrared) iletişime dahi geçirebilirsiniz. Ürün tüm Windows familyasını destekliyor. (Win95-98-Me-NT-2000-XP Home-XP Pro) Windows 2000 pro (Service pack 2) üzerine kurarak yapmış olduğumuz testlerde hiç bir sorunla karşılaşmadık. Normal kurulum şeklinin ardından sistemi yeniden başlatan pcAnywhere, tüm ayarların pratik olarak yapılabilmesi için kullanıcıya programın üst kısmında yer alan dört adet ikon sunuyor. Bilgisayarı sunucu konumuna geçirmek, uzaktaki bir bilgisayara bağlanmak veya dosya transferi gibi tüm işlemleri bu ikonlar sayesinde hızlıca yapabiliyorsunuz. En ilginç ikon ise en son da yer alan "Be a Gateway" ikonu. Bu fonksiyon, gateway konumunda bulunan bir bilgisayarı kullanarak birden çok bağlantı yapabilmenize olanak tanıyor.

Program yetkisiz erişimleri engellemek için geniş şifreleme özelliklerine sahip. Örneğin, sisteme bağlanmak isteyen her kullanıcı için ortak bir ad ve şifre atayabilece-

muşlar. Bunun üzerine otomatik dağıtım ve yansıma uygulaması olan "RapiDeploy" geliştirilmiş. Ancak bu uygulama müşteriler tarafından da istenmeye başlanınca Altiris'i kurmaya karar vermişler. Bu uygulama bize biraz Symantec'in "Norton Ghost" programını anımsatıyor ancak yönetim özellikleri açısından aslında ikisi de çok farklı çözümler. Altiris'in iki uygulaması daha mevcut. Bunlardan ilki, yazılım güncellemelerini ve kayıt defteri değişikliklerini otomatik yapan "RapidInstall" ve diğeri bir çeşit durum yönetim programı olan "Altiris eXpress".

Altiris ürünlerinin en önemli avantajı, yazılımların bilgisayarlara dağıtımı sırasında iş gücü maliyetini büyük miktarda azaltması ve masaüstüne gitmeye gerek bırakmaması. Ürün bu açıdan üzerine düşen görevi başarıyla yerine getiriyor. Açıkçası küçük/orta ölçekli işletmelerde ve sistem kuruluş bölümlerinde oldukça işe yarayabilecek bir araçlar kümesi. Altiris'in ürün politikası, büyük yazılım firmalarının sunmuş olduğu, SMS, Tivoli, ZENworks gibi araçlara, yardımcı ek araç konumunu üstlenmek. Özellikle BT satıcılarının işine yarayabilecek bu araçlar kümesi ile ilgili daha ayrıntılı bilgiyi www.altiris.com adresinden elde edebilirsiniz.

Uzman Çözümü: Güçlü ürünlere sahip Altiris, uzaktan yazılım dağıtımı ve yansıma konularında artık uzmanlaşmış bir firma.

Öne çıkan diğer yazılımlar ve genel yönetim ve güvenlik özellikleri

Masaüstü yönetim araçlarına dönecek olursak, az önce incelediğimiz Radmin ve NetOp'dan başka piyasada bu alana yönelik hazırlanmış daha bir çok program olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin incelediğimiz diğer araçlar arasında Laplink ve Timbuktu Pro'da vardı. Timbuktu bir dönem teknik destek birimlerinde oldukça popüler bir yazılımdı. Halen popülerliğini koruyan bu program ayrıca Macintosh desteği sunuyor. Timbuktu ile ilgili ayrıntılı bilgi ve deneme sürümünü www.netopia.com adresinden temin edebilirsiniz. Laplink ise yapmış olduğumuz testler de pcAnywhere'e eş düzey özellikleri ile dikkatimizi çeken bir program oldu. pcAnywhere gibi çeşitli yollarla bağlantıyı ve bağlantı kurulduktan sonra aktarılan veriyi şifreleyebilme (encryption) seçenekleri ve otomatik olarak belli saatte uzaktaki bir bilgisayara bağlanması için bir zamanlayıcı (scheduler) modülünün bulunması Laplink'in ilk göze çarpan özellikleri. Kurulum sırasında bilgisayarı bir kontrolden geçiren Laplink, bulduğu (ağ kartı, modem, infrared portu v.s.) bağlantı yollarını kullanıcıya göstererek birini tercih etmesini istiyor. Tercih yapılmazsa hepsini kullanılabilecek şekilde konfigüre ediyor.

Klasik Laplink: Laplink'in gelişmiş konfigürasyon seçenekleri diğer ürünlerde göremediğimiz bir özellik. Laplink'in kaliteye önem veren bir ürün olduğu çok açık.

Ayrıca yine pcAnywhere'de olduğu gibi, bağlantı sırasında geçici olarak duvar kağıdını kaldırabilme özelliği Laplink'te de bulunuyor. Program kurulduğu andan itibaren hem sunucu hem de misafir görevini aynı an da yerine getirebilme özelliğine sahip. Yani siz bir bilgisayara bağlandığınız sırada, o an da bir başkası da sizin bilgisayarınıza bağlanabiliyor. Ancak bu tip bir bağlantı için öncelikle güvenlik (security) ayarlarına girerek size yapılacak bağlantıları serbest bırakmak durumundasınız. Bunlara ek olarak, bağlantı sırasında bir sohbet (chat) ekranı açabilmeniz ya da voice chat (sesli sohbet) yapabilmeniz programın öne çıkan diğer özellikleri. Sadece Windows platformları için (Win95-98-NT-2000-Me-XP) geliştirilmiş bir ürün olan Laplink'e www.laplink.com adresinden ulaşabilir ve deneme sürümünü indirerek test edebilirsiniz.

Ayrıca bir de AT&T telekomünikasyon firmasının kendine özel bir çözüm olarak geliştirmeye çalıştığı VNC adında (neredeyse bir disketlik) bir uzaktan kontrol yazılımı var. AT&T laboratuarlarının Cambridge Web Sitesinden "www.uk.research.att.com/vnc" indirilebilen yazılımın multiplatform desteği ise oldukça ilginç. Bütün Windows versiyonları, Unix/Linux, Macintosh, Solaris. Sitesinde kaynak kodlarının da sunulduğu VNC'nin tarafımızdan tavsiye edilmemesinin tek nedeni güvenlik derecesinin sıfır olması ve daha beta aşamasında oluşu. Ancak incelediğimiz kadarıyla gelecek vadeden bir program. Bu açıdan bu ve buna benzer programları profesyonel bir ağ ortamında, veri tabanınızın güvenliği açısından kesinlikle kullanmamanızı öneririz.

Unutmayın ki ortaya çıkan her yazılım, programcılarla aynı diplomaya sahip profesyonel hacker'lar tarafından da incelenmekte ve güvenlik açıkları aranmaktadır. Basit çözümleri tercih etmeniz, ağınıza sızmak isteyen bir hacker'a çok güçlü ipuçları temin edebilir! Bir sonraki sayı sadece kurumsal firewall'lar konusuna yer verilecektir. Ağ Güvenliği serisinin bu son bölümünü, serinin önceki bölümleri ile birlikte, Şubat 2002 CHIP CD'deki Suxxess bölümünde HTML formatında bulabileceksiniz.

Ersen TUNCA, net-work@consultant.com

İÇİNDEKİLER

78 **Ayın Shareware'leri:** Sizin için seçtiğimiz yazılımlar

80 **Yeni Yazılımlar Testte:** Yazılım incelemeleri

86 **Ocak CHIP CD İçeriği:** Programlar ve bölümler

88 **Kendi PC'ni Kendin Test Et:** Benchmark ve test araçları

100 **Smart Tag Kursu:** Kursun 3. bölümü

108 **Windows XP'ye Terfi:** Kurulum ve konfigürasyon

116 **Biri Bizi Gözetliyor:** Biyometrik tanıma sistemleri

Ses Denetiminde Devrim

"Bilgisayar, Benim İçin Bağlantı Oluştur!"

Saymore'un XP4 teknolojisi ile e-postalar ve veri tabanları sabit komutlara bağlı kalınmadan ses ile denetlenebilecek.

■ Enterprise uzay gemisi günümüzde bilim kurgu olmaktan çıktı. "Bilgisayar, şimdi Ecevit Bıktım'a bir e-posta yazmak istiyorum ve konusu da "Davetiye olacak" diyorsunuz. Hemen yeni ileti için bir e-posta penceresi açılıyor ve isim, konu satırları otomatik olarak dolduruluyor. Nünberg'li firma söz konusu teknolojiyi geliştirdi. Kullanıcı emirlerini, daha önceden tanımlanmış komutlara dikkat etmesine gerek kalmadan, tamamen istediği şekilde konuşma dilini kullanarak verebilir.

Normal ifadelerle insancıl komutlar

PC'lerin denetlenmesi için şu ana kadar sadece "command&control" metodu kullanıyordu: Kullanıcı, prensipte daha önceden verilen tıklama sonuçlarını söylemek zorundaydı: "Dosya" – "Yeni" ve bu şekilde devam eden adımlar. XP4 ile beraber bir çok isteği tamamen serbest olarak istediği sırada dile getirebilir: "Bilgisayar, İzmir'den Ahmet Yaşar'ın son 3 aydaki dokümanlarını göster!" Komutların bu şekilde beraber kullanılması ses denetiminin sadece "doğal" olmasını sağlamıyor, aynı zamanda klavye ve fare kullanımına göre daha yüksek hız sunuyor.

Saymore XP4 bir ürün değil, aslında bir teknoloji. Bu teknoloji var olan ses tanıma yazılımlarını, örneğin ViaVoice veya Dragon, denetim bileşeni olarak bir adım ileri taşıyor. Söz konusu modül, dile getirilen cümleden posta, ileti gibi kelimeleri veya isimleri seçiyor ve bunları muhtemel fonksiyon ve alanlara dönüştürüyor. Saymore, geliştirdiği tekniğin ses tanıma alanında devrim yaratacağına inanıyor. Firma, şu aralar XP4'ü yazılımlarında kullanabilecek üreticilerle diyalog halinde. Ses denetiminin e-posta istemcilerinde, veritabanı uygulamaları ve yönlendirme sistemlerinde kullanılması düşünülüyor.

Internet Explorer'da Güvenlik Açığı

Microsoft'un Şeffaflığı

Açık kod sistemine dahil yazılımları ticari açıdan fazla şeffaf ve kişisel güvenlik açısından yeter-

siz bulan Microsoft'un ünlü web tarayıcısı Internet Explorer'daki yeni fark edilen bir açık nedeniyle, kullanıcıların kişisel bilgilerinin hacker'ların eline geçebileceği belirtildi. Konu hakkında hemen açıklama yapan Microsoft, Internet Explorer 5.5 ve 6.0 kullanıcılarını kredi kartı ve şifre gibi kişisel bilgilerin başkalarının eline geçmesine neden olabilecek açığa karşı uyardı ve açığın risk derecesinin yüksek olduğunu belirtti. Microsoft'un duyurusunda bu açıktan etkilenmek istemeyen kullanıcılar için tavsiye de yer alıyor. Internet Explorer'da Araçlar/Seçenekler (Tools/Options) menüsündeki 'active scripting' seçeneğini pasif hale getirmek gerekiyor.
Bilgi için: www.microsoft.com

DeCSS Kararı

Kaynak Koda Söz Hürriyeti!

Eğer ileride C++ kodlarını incelerken vatandaşlık hakları ile karşılaşacak olursanız sakın şaşırmayın. Kalifonarya'da alınan bir mahkeme kararına göre kaynak kod dil olarak geçiyor. Böylece program kodunun açıklanması düşünce özgürlüğü olarak görülüyor ve böylece yasaklanamıyor. Film endüstrisi için acı! Çünkü karşılarına DVD'nin kopya korumasını kıran DeCSS aracı çıkıyor. Masters of ReverseEngineering adlı bir hacker grubu tarafından hacklenen bir site sahibi bu kodu açıkladı. Bu kanuni koruma sadece kodun açıklanması için geçerli. Bunu kullanarak program yazmak ve sunmak daha önce olduğu gibi halen illegal.

NETWORK GÜVENLİĞİ

Sık Karşılaşılan Güvenlik Sorunları

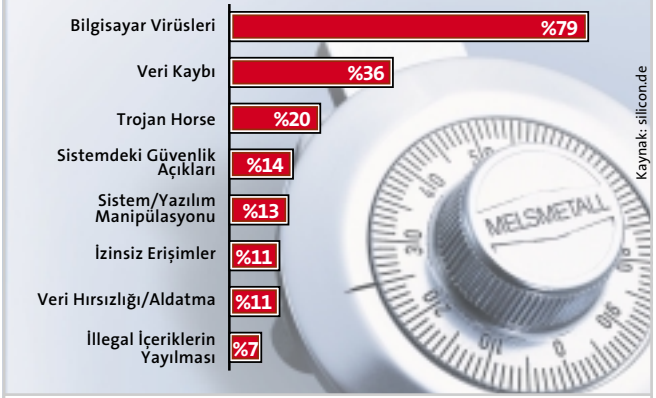

Tehlike Yaratan Virüsler: Firmaların dörtte üçünden fazlası son bir buçuk sene içerisinde virüs saldırıları ile savaşmak zorunda kalmış. Yüzde yirmi beşinden fazlası ise veri kayıplarına uğramış.

MathType 5.0

Gelişmiş Formül Editörü

MathType, karmaşık matematik formüllerini ve eşitlikleri basit ve güzel bir şekilde PC üzerinde görüntülüyor. Yeni 5.0 versiyonunun en önemli özelliği ise Word dokümanlarını formüllerin GIF veya MathML olarak kullanıldığı HTML biçimine dönüştürmesi. Artık Quark gibi Layout programları ile çalışması da mümkün. MathType 5.0 Office ve Windows XP'yi destekliyor.
Fiyatı: 130 dolar
Bilgi için: www.dessci.com

Dünya IT Academy

IT Meslek Yüksek Okulu

Dünya IT Academy, İsviçrenin IBZ Meslek Yüksek Okulları ve Berlin IT Academy ile yaptığı lisans anlaşmaları doğrultusunda bu okulların müfredatlarını Türkiye'de Almanca ve İngilizce olarak uyguluyor. 14 Aylık meslek yüksek okulu olarak hizmet veren Dünya IT Academy aynı zamanda kısa süreli IT kursları da düzenliyor.
Bilgi için:
www.dunyaegitim.com.tr

Cebimize Girdi

Street Fighter Oyunu Cep'lerde

Tüm dünyada 24 milyon adetlik satış rakamına ulaşan ünlü Street Fighter isimli oyunun yeni yılın ilk çeyreği içinde cep telefonlarında da oynanabilmesi için çalışmalara başlandı. İlk defa 14 yıl önce piyasaya çıktıktan sonra yıllardır popularitesini kaybetmeyen ve filmi de yapılan oyunun WAP ve SMS üzerinden oynanan versiyonları hazırlanacak.

Bilgi için: www.warthog.co.uk

KISA... KISA...

- **Roxio'dan Windows XP Güncellemesi**
  Easy CD Creator 5 Platinum ve Go-Back 3 kullanıcıları Roxio'nun web sayfasından ücretsiz bir Windows XP güncellemesi indirebilirler.
  Bilgi için: www.roxio.com
- **Mandrake Linux Powerp. 8.1**
  Adobe eBook Reader yazılımı içindeki "Bookstore" düğmesi ile İngilizce dışında kitaplara da erişmek mümkün olacak.
  Bilgi için: www.adobe.com

EDİTÖR'DEN NOTLAR

Mahmut Karslıoğlu
CHIP Yazı İşleri Müdürü

Windows XP ve Alışkanlıklar

Microsoft, piyasaya sunduğu her yeni sürüm işletim sistemi ile birlikte kullanıcılara daha fazla rahatlık sağlamak için artan ihtiyaçları göz önüne alarak çeşitli yardımcı araçları da sisteme dahil ediyor. Bu şekilde bakıldığı zaman, kullanıcıların işletim sistemini bir kere kurduktan sonra herhangi bir 3. parti yazılıma ihtiyaç duymayacak olmaları bir avantaj sayılabilir. Ancak diğer taraftan, o iş için özel hazırlanmış yazılımlar kadar olmasa da ihtiyaçları karşılayan bu Windows araçları yılların alışkanlıkları, 3. parti yardımcı araçları da yavaş yavaş saf dışı bırakmaya başladı. Windows XP'ye rağmen halen eski alışkanlıkların devam edip etmeyeceğini ise zaman gösterecek.

IN & OUT

Virüs Koruma
Artık sadece kurumlar değil, kişisel kullanıcılar da basit, kısa bir mail kontrolünde virüs alır oldular. Virüs koruma yazılımları altın günlerini yaşıyorlar.

Offline Diller
Yazılan programın internet veya mobil araçlar üzerinden kullanılmasına imkan vermeyen eski programlama dilleri artık rağbet görmüyor.

SHARE WARE

Top-Downloads www.chip.com.tr

1.	**KazaA Media Desktop** Bu program ile popüler P2P ağında arama yapabilirsiniz
2.	**ICQ 2001 b** Arkadaşlarınız ile sohbet için en tanınmış iletişim aracı
3.	**DivX Player ve Codec** DVD kalitesindeki filmleri izlemek için gerekli codec
4.	**ZoneAlarm** Internet üzerinde güvenliği sağlayacak firewall yazılım
5.	**Download Accelerator** Bağlantı kopmadan hızlı bir şekilde dosya transferleri için
6.	**Ad-Aware** Kullandığınız yazılımlardaki reklamları kaldırabilen bir araç
7.	**Nero Burning ROM** Her türlü CD yazma işlemini gerçekleştirebilen yazılım
8.	**Audiogalaxy Satellite** Her türlü CD yazma işlemlerini arama ve indirme motoru

CD'DE YERALANLAR
◎ CD-Code SHAREWARE

Get Tiffany 3.5◎

İyi Olan Kazansın!

Internet bağlantınız varsa, tüm dünya üzerinden erkekler ile güzel Tiffany'yi kapmak için yarışabilir, eğlenirken aynı zamanda da kendinizi ispat edebilirsiniz!

Gerçek hayatta bir kız arkadaş bulmakta zorlanıyorsanız, kızlara karşı nasıl davranacağınız ve onları nasıl tavlayacağın konusunda yardıma ihtiyacınız varsa bu eğlenceli yazılımı kullanarak pratik yapma şansına ulaşabilirsiniz. Get Tiffany isimli bu oyun, aslında şu sıralar oldukça popüler olan Battlemail Kungfu tarzı online karşılıklı oynanabilen oyunların farklı bir türü olarak da nitelendirilebilir. Farklı olarak burada Tiffany adlı oldukça hoş bir bayanı elde etmek için, tek bir insanla değil 3 kişiyle birden kapışmanız gerekiyor. Oyuna başladığınız zaman, önce saç stilinden saç rengine, tip ve ırk seçiminden giyime kadar belli seçimleri yapmanız gerekiyor. Böylelikle diğer oyuncular her zaman sizi tanıyabiliyor. Daha sonra oyuna başlayabiliyorsunuz.

Tabi ki bir yarışmanın başlayabilmesi için internet üzerinden farklı dört kişinin bir araya toplanabilmesi gerekiyor. Tüm yarışmacılar 50 Mojo puanı ile yarışmaya başlıyorlar ve ilk önce 100 Mojo puanına oluşan Tiffany'yi kazanıyor. Bunun için, sıra tabanlı oynanan oyunda her oyuncunun Tiffany'nin dikkatini çekmek için havalı bir şeyler yapması ya da karşı tarafı komik duruma düşürmesi gerekiyor. İsterseniz oyun sırasında karşı tarafın yapacağı hareketler hakkında bilgi sahibi olmak için diğer yarışmacılarla sohbet etme şansınız da bulunuyor. Eğer oyunu kazanırsanız, alacağınız puanlar toplam puanınıza ekleniyor. Daha sonradan da tüm oyuncular arasındaki yerinizi istatistiklerden kontrol edebiliyorsunuz. Get Tiffany'nin içinde ayrıca bir forum ve kişisel mesajlaşma sistemi de bulunuyor. Oyunu oynayabilmek için internet bağlantısı gerekiyor ve bu shareware sürümde bazı oyuncu grafikleri de iptal edilmiş.

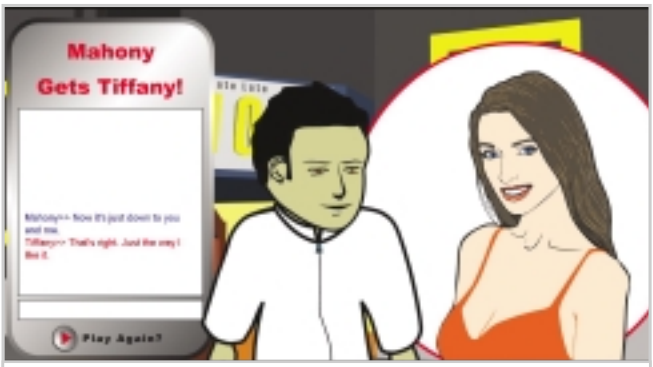

MUTLU SON: Tüm rakiplerinizi geride bıraktıktan sonra güzel Tiffany ile baş başa sohbet etme imkanı bulabiliyorsunuz.

Oyunları çok fazla ciddiye alanlara!

Bazı kullanıcılar bilgisayarda oyun dendiği zaman, ekran başına geçip kendisine tanınan haklar sona erene kadar, oyunun gerektirdiklerini yerine getirip eğlenmekten başka bir şey düşünmezler. Ama bazıları için oyunlar çok daha fazla ciddiye alınacak yazılımlardır. İşte bu yüzden piyasada oyunlar üzerine kullanabileceğiniz bir çok yazılım bulunur.

Bunlar arasından özellikle GameWiz32, oyunlar üzerinde pek başarı sağlayamayıp da uykusu kaçanların oldukça fazla ilgisini çekecektir. Windows 95/98/ME/2000 altında ya da pencere içinde DOS modunda çalışan tüm oyunlar için kullanılabilecek bu program hile kodları olsun olmasın oyunlar altında hile yapabilmenize imkan tanıyor. Birçok oyun, çalışırken para, enerji, hak gibi oyun bileşenlerinin değerlerini hafızada tutar. İşte bu noktada GameWiz32 devreye girerek bildiğiniz bu değerleri hafızada aratıp hafıza adresini kullanıcıya sunuyor. Daha sonra ise bu değerleri istediğiniz gibi değiştirip sabitleme şansınız oluyor.

Programın deneme sürümünü tüm özellikleri ile 30 gün boyunca kullanmanız mümkün oluyor. Diğer bir ilginç yazılım olan GameSpy Arcade ise tek başına ya da bilgisayara karşı oyun oynamayı sevmeyenler için bir çözüm sunuyor. Program, tüm dünya üzerinde aynı oyunu seçen oyuncuları bir araya getirmeyi hedefliyor. Bunun için program, birçok kişiselleştirilebilir özellik, sohbet seçenekleri ve GameSpy ağı ile de mükemmel bir uyum sunuyor.

GameSpy Arcade, Quake, Half-Life gibi action klasiklerinden, masaüstü oyunlar, spor ve strateji oyunlarına kadar çok geniş bir yelpazede çeşit sunuyor. Ayrıca oynamak istediğiniz ne olursa olsun, GameSpy Arcade istediğiniz oyunu ve oynayabileceğiniz insanları size bulup başlamanız için her koşulu sağlıyor. Ek olarak program gerçek zamanlı sesli sohbet de destekliyor. Fiyatı ise 20$

CuteFTP Pro 2.0

Şirin Değil Ama Popüler

FTP üzerine ilk akla gelen programlardan olan CuteFTP Pro'nun 2.0 sürümü sunduğu gelişmiş yeni özellikler ile dosya transfer işlemi üzerine önemli gelişmeler sağlıyor. Ayrıca yeni sürüm SSH2, SSL ve S/Key şifre koruma kullanan güvenli bağlantılar için destek ve çok parçalı dosyaların simültane transferi gibi özelikler de sunuyor. Program aynı zamanda COM destekli transfer motoru, VBS, Perl ve JavaScript gibi dillerin kullanıldığı scripting, dosya transferlerinin sıraya konması ve klasör senkronizasyonu, dahili HTML ve metin editörü, zeki üzerine yazma ile tam HTTP ve HTTPS bağlantı desteği gibi gelişmiş özellikler de içeriyor. 2.0 sürümünde klasik ve profesyonel arabirimler arasında geçiş imkanı da bulunuyor. Ayrıca otomatik dosya sıkıştırma ve hızlandırılmış dosya transferi seçenekleri programın diğer artılarını oluşturuyor.

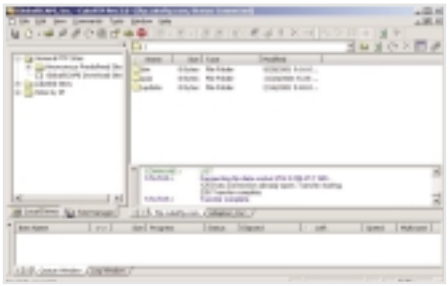

Thumber 3.33

Mini Mini Resimler!

Dijital kamera sahiplerinin ve dijital resimlerle ilgilenenlerin İsviçre çakısı görevini görecek bu yazılım bünyesinde birçok araç barındırıyor. Şimdilik sadece Windows 95/98/NT işletim sistemleri altında çalışan bu yazılım, özellikle dijital resimler üzerine gerçekleştirilen rutin işlemler üzerinde bir otomasyon sağlayabiliyor. Thumber, web sayfaları oluşturmak, resimler hakkında bilgi almak, çoklu resim dosyalarını otomatik isimlendirmek, onlara yorum eklemek, düzenlemek ve tabi ki görüntülemek için kullanılabiliyor. Demo sürümünde her uygulama çalıştırıldığında üzerinde işlem yapılacak dosya sayısı sınırlandırılmış.

AcroForm3.1

Web Formlarını Ona Bırakın

AcroForm 3.1, günümüzde her tür e-ticaret uygulaması için gerekli olan formları hazırlayıp; faturalar düzenlemenize, sipariş almanıza, müşteri memnuniyet raporları hazırlamanıza ve kayıtları tutmanıza yardımcı olabiliyor. Program paketi; çizim, metin ve import araçlarının yanı sıra oldukça detaylı sıralama ve layer araçlarına da sahip. Böylece, gerçekten profesyonel kalitede ürünler yaratmanız mümkün olabiliyor. Ayrıca program kart tabanlı çoklu sayfalardan oluşan formlar hazırlayabiliyor ve drop-down listeler, otomatik güncelleme, TWAIN, OLE2, ODBC/OLE veri tabanı desteği de sunuyor. Hazırlanan formların program yardımı ile PDF, HTML ve RTF gibi popüler formatlara export edilebiliyor.

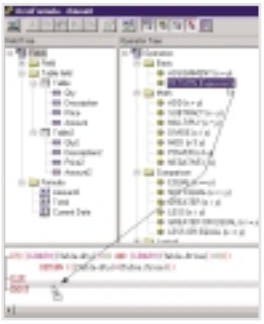

Stagecast Creator 2.0

Kendi Sahnenizi Kurun!

Stagecast Software tarafından hazırlanmış ve kolayca yüksek oranda etkileşimli simülasyonlar, modeller, oyunlar, hikayeler ve dersler yaratmak için kullanabileceğiniz Stagecast Creator, kullanıcıya bir uygulama geliştirme aracı, Stagecast oynatıcı, bir ücretsiz run-time oynatıcı ve Stagecast geliştirici de sunuyor. Bu araçlarla tüm işlemler oldukça kolaylaşıyor. Hazırladıktan sonra uygulamaların bir web sayfası olarak yayınlanması ya da Windows ve Macintosh bilgisayarlara indirilip yerel olarak çalıştırılması ve CD üzerinde dağıtılması da mümkün oluyor. İstenirse bu uygulamalar kullanıcıların üzerinde rahatlıkla değişiklik ve ekleme yapacakları bir şekilde de dağıtılabiliyor.

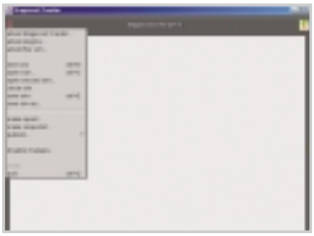

TransMac 5.1

Macintosh'lara Göz Gezdirin

Bu yazılım Windows altından Macintosh formatlı disketler, CD-ROM ve IDE ya da SCSI diskler üzerinde okuma ve yazma yapabilmenizi sağlıyor. Ayrıca SyQuest, Bernoulli, Zip ve optik sürücüleri ve uzun dosya isimlerini de başarıyla tanıyabiliyor, klasörlerin silinmesi ve kopyalanması ve dosya tarihlerinin korunması ya da güncellenmesi gibi işlemleri de gerçekleştirebiliyor. 5.1'e Windows XP desteği, HFS+ (Extended) bölümlere erişebilme, disk image dosyaları oluşturabilme imkanı eklenmiş ve birkaç ufak hata da düzeltilmiş. Shareware sürümünde TransMac ile kopyalanacak dosyaların boyutları 1.4 MB ile sınırlandırılmış.

KISA... KISA...

3D Spins 1.2
Oyun oynarken sürekli garip uzaylı yaratıkları ve zombileri öldürmekten bıktınız mı? Eğer farklı ve yeni bir deneyim arıyorsanız 3Dspins'i mutlaka deneyin. Uzaktan kumandalı dönen bir topacı yönettiğiniz bu oyunda başarılı olabilmek için belirli kurallar uyup platformlar üzerinden atlayarak doğru çıkışı bulmanız gerekiyor. 100 adet 3 boyutlu labirent içinde uzay mikroçipleri toplamanız gereken oyunun deneme sürümünde 10 seviye bulunuyor.

Forecast Your Baby's Gender 1.32
Bu gerçekten ilginç ve komik yazılım sizin ve eşiniz için doğacak bebeğin cinsiyetini tahmin edebiliyor. Bunun için doğuda oldukça yaygın bir şekilde kullanılan mistik sekiz diyagramını kullanan program annenin doğum tarihi ve hamile kalma gününe göre hesap yapıyor. Doğruluk oranının yüksekliği ile kendini kabul ettirmiş bu yöntem ister doru olsun ister yanlış sonunda bir oyun.

Twins Stream Ripper 1.1
Internet üzerinden yapılan canlı müzik yayınlarından hoşunuza gideni sabit diskinize kaydetmek ister misiniz? Cevabınız evet ise bu programı mutlaka denemeniz gerekiyor. Yayın yapan sunuculara bağlanan Twins Stream Ripper, tüm veriyi sabit diskinize mp3 dosya biçiminde kaydedebiliyor. Gerçekten hoş bir arabirimi olan program, internet radyolarını daha sonradan kullanmak üzere sık kullananlara da ekleyebiliyor.

Composer for Ringtone 2.0
Cep telefonu melodilerinizi elle yazıyorsanız bu program işleri çok kolaylaştıracaktır. MIDI dosyalarını key-press ve RTTTL cep telefonu zillerine çeviren program tüm cep telefonları içinde de destek sağlıyor. MIDI dosyalarını ya da kendi melodilerinizi sayılarla belirtilmiş müzikler haline dönüştüren program, şarkıyı cep telefonundan en doğru şekilde duymanızı sağlıyor.

İÇİNDEKİLER

81
Grafik Tasarım Yazılımı
Adobe Illustrator 10
Masaüstü Geliştirme
Microsoft Plus! for WinXP
Web Tasarım Yardımcısı
Cirkadia inavigate 3.3

82
Ses Tanıma Yazılımı
IBM Via Voice Pro 9.0
Masaüstü Geliştirme
Sensiva
PDA Bağlantı Yazılımı
Laplink PDAsync

84
Disk Düzenleme Yazılımı
Powerq. PartitionMagic 7.0
Resim İzleme Yazılımı
ACD Systems ACDSee 4.0
Resim Düzenleme Yazılımı
Ulead Sys. PhotoImpact 7.0

Yeni Yazılım TESTLERİ

Yazılım dünyasında firmalar her geçen gün daha fazla özellik içeren yazılımlar ile kullanıcıların karşısına çıkıyorlar. Bunlar arasında en dikkat çekenleri yazılım testi sayfalarımızdan inceleyebilirsiniz.

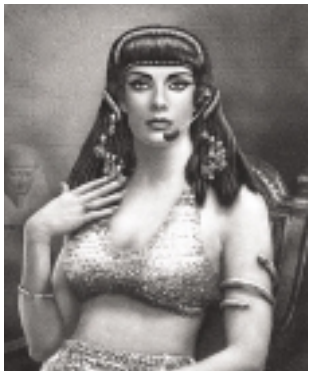

Bu ay yine çeşitli yazılımların piyasaya sunulmuş en yeni sürümlerinin yanı sıra farklı ve ilginç yazılımlara da yer vermeye çalıştık. Bunlar arasında özellikle Adobe, popüler tasarım yazılımı Illustrator'ın 10. sürümüyle, Powerquest ise güçlü disk bölümleme aracı PartitionMagic'in 7. sürümü ile dikkat çekiyor. Ayrıca ACDSee ve PhotoImpact yazılımları da yeni sürümleri ile birlikte çok fazla yenilik sunan yazılımlar arasında yer alıyor.

Yavaş yavaş bir gelenek halini almaya başlayan Microsoft'un Plus paketinin Windows XP için hazırlanmış yeni sürümü ise bu sefer eski çekiciliğinden oldukça uzak görünüyor. Benzer şekilde Laplink'in PDAsync yazılımının da iddialı özelliklerle piyasaya çıkmasına rağmen, PC'leri ile bağlantı için paketle birlikte gelen standart bir yazılıma sahip olan PDA sahipleri için çekici olmayı başaramıyor. Yazılım inceleme bölümünde yer alan diğer yazılımlar ise daha çok içerikleri ile dikkat çekiyorlar.

Örneğin Sensiva adlı yazılım fare yardımı ile ekrana çizeceğiniz sembolleri aynı PDA'lardaki grafiti özelliğinde olduğu gibi tanıyarak bununla bağlı uygulamayı otomatik başlatabiliyor ve bu şekilde programlara daha hızlı ulaşılıyor. İşlerinizi kolaylaştıracak bir başka yazılım ise IBM'den geliyor.

Şirketin ViaVoice Pro adlı yazılımının 9. sürümü de yine ses tanıma, ses ile bilgisayar yönetimi ve sesli metin okuma işlemlerini başarıyla yerine getiriyor. Son olarak Cirkadia firmasına ait iNavigate ise web tasarımcıların korkulu rüyası olan site içi menü sistemini başarıyla yürütebiliyor.

Mahmut Karslıoğlu, mkars@chip.com.tr

CHIP CD

Yazılım inceleme bölümünde yer alan ve CD-Code'una sahip ürünlerin deneme sürümlerini CHIP CD'sinde bulabilirsiniz.

CHIP ONLINE

Ayın ürünü hakkında daha fazla bilgiyi ve geçmiş sayılarda tanıtılan ürünlerden bazılarını **www.chip.com.tr/yazilim** adresinde bulabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME

CHIP, yazılımların kalitesini 0 ile 10 arasında bir puanlama sistemiyle değerlendiriyor ve burada ki üç kriter olan işlevsellik, ergonomi ve kaynaklar 4:3:3'lük bir ortalamayla toplam değerlendirmeye giriyor.

Kriterlerden işlevsellik, yazılımın konusundaki görevini ne derece yerine getirebildiği sorusuna cevap veriyor. Burada ne kadar az hata yaptığı ve ne kadar fazla özelliğe sahip olduğu değerlendirmeye giriyor. Ergonomide ise CHIP, yazılımın dokümantasyon ve kullanışlığının kalitesi değerlendiriyor. Kullanım kitapçığı ne kadar anlaşılır ve kapsamlı? Online yardım alınabiliyor mu? Asistanlar mevcut mu?.. gibi sorulara cevap aranıyor. Kaynaklarda ise donanımla arasındaki uyumluluğa puan veriliyor. Bu toplam puanlamadan sonra CHIP ayrıca fiyat ve performans değerlerini tavan puan 100 üzerinden değerlendiriyor. Bu değerlendirme yazılıma verilen paraya deyip deymediğini gösteriyor.

TOPLAM CHIP PUANI

çok iyi	(100–90 Puan)
iyi	(89–75 Puan)
orta	(74–60 Puan)
vasat	(59–45 Puan)
kötü	(44–20 Puan)
çok kötü	(19–0 Puan)

FİYAT/PERFORMANS

çok iyi	(100–90 Puan)
iyi	(89–75 Puan)
orta	(74–60 Puan)
vasat	(59–45 Puan)
kötü	(44–20 Puan)
çok kötü	(19–0 Puan)

Grafik Tasarım Yazılımı

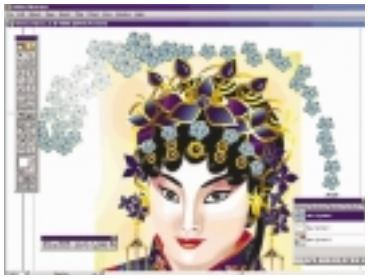

ADOBE ILLUSTRATOR 10

CHIP TOP. PUANI	■■■■■
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
SİSTEM	Win 98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ	www.adobe.com
FİYAT	399$

Henüz bir önceki sürümün piyasa sunulmasının ardından 1,5 yıl bile geçmemişken, Adobe, Illustrator'un yeni sürümü olan 10'u da piyasaya sürdü. Üstelik sanılanın aksine, aradan çok kısa bir süre geçmesine rağmen yeni sürüm de en az eskisi kadar çok fazla yenilik ve özellik içeriyor. Illustrator'u yeniden vektör grafik uygulamaları arasında profesyonel tasarımcıların bir numaralı seçimi haline getirmeyi başaran yeni sürümdeki özellikler ise, programın daha çok elektronik yayımcılık yönünü ön plana çıkartmış. Daha önce rakiplerinin en büyük avantajı olan semboller de programa dahil edilmiş. Ayrıca CSS katmanları desteği ile nesne tabanlı dilimleme, dinamik veri ile oluşturulan grafikler ve SVG round-tripping de programın diğer çekici özelliklerini oluşturuyor. Yeni eklenmiş seçkin çizim araçları, daha karmaşık şekillerin yaratılmasını ve düzenlenmesini oldukça kolaylaştırıyor. Benzer şekilde yeni distortion efektleri de yaratıcılık seçeneklerini geliştiriyor. Illustrator 10 artık Photoshop, GoLive ve InDesign ile daha rahat uyum sağlıyor.

Sonuç: Bir önceki sürümle de birçok yenilik sunan Adobe, kısa bir sonra piyasaya sürdüğü yeni sürüme de epey özen göstermiş. 10'da sunulan çok sayıdaki yeni özellik ile Illustrator, tasarımcıların yanı sıra web geliştiricileri için de artık daha çekici hale gelmiş.

- ⊕ Semboller eklenmiş
- ⊕ Dinamik veri destekli grafikler
- ⊖ SVG efektleri için özelleştirme yok

Masaüstü Geliştirme Yazılımı

MICROSOFT PLUS! FOR WINDOWS XP

CHIP TOP. PUANI	■■■□□
FİYAT/PERFOR.	■■□□□
SİSTEM	Windows XP
BİLGİ	www.microsoft.com
FİYAT	40$

İşletim sistemi Windows'un her yeni sürümünün piyasaya sürülmesinin ardından Microsoft, içinde ev kullanıcıları için eklentiler bulunan bir Plus paketini de kullanıcılara sunuyor. Ancak Windows XP için hazırlanmış Plus, bu sefer tam anlamıyla eskilerin gölgesinde kalmış. Çünkü daha önceki sürümlerde bulunan oyunlar, virüs tarama programları gibi yararlı araçlar ve çok çeşitli temanın aksine Microsoft Plus! for XP'de birkaç ufak eklenti, az sayıda masaüstü teması ve ekran koruyucu geliyor. Ayrıca bu pakette yer alan oyunların ve ses araçlarının da zaten işletim sistemi ile birlikte gelmesi gerekirdi. Aslında benzer araçların web üzerinde tamamen ücretsiz bulunması da mümkün. Dolayısıyla bu ürüne vereceğiniz 40 dolar ile XP'nize anti virüs yazılım gibi bir başka yardımcı araç alabilirsiniz. Plus! sabitdiskinize hiçbir sorun çıkarmadan yükleniyor. Ayrıca sadece Başlat menüsü altına eklenmek yerine işletim sistemi yapısına da kendini yerleştiriyor. Başlat menüsü altındaki şık arabirim ise Plus! eklentilerini ve diğer tüm aksesuarlarını tek bir pencere altından kontrol imkanı sunuyor. Buradan her işlemin uygulanması mümkün oluyor.

Sonuç: İnternet üzerinde benzerlerine ücretsiz sahip olabilecekken bu pakete para ödemek çok da cazip değil. Ancak netten toplama ile uğraşmak yerine hazır bir paket arıyorsanız değerlendirebilirsiniz.

- ⊕ Kullanımı kolay arabirim
- ⊕ Tüm bileşenler XP ile entegre oluyor
- ⊖ Benzer özellikler nette ücretsiz bulunabilir

Web Tasarım Yardımcısı

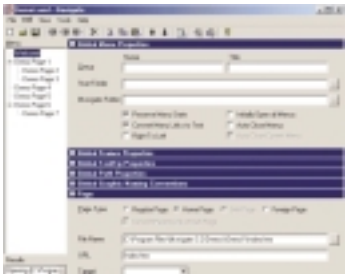

CIRKADIA INAVIGATE 3.3

CHIP TOP. PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
SİSTEM	Win 95/98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ	www.cirkadia.com
FİYAT	40$ (Server sürümü)

Web tasarımcılarına gerçekten çekici gelecek başarılı bir program olan iNavigate 3.3, çok hızlı ve basit bir şekilde Windows gezgini tarzı dinamik menüler yaratmak için kullanılabiliyor. Program bu menüleri yaratmak için XML dilini kullandığından menülerin çalışması için herhangi bir bileşene ve plug-in'e de ihtiyaç duyulmuyor. Ancak menülerin çalışabilmesi için mutlaka IE 5, Netscape 6 ve üstü bir sürüm browser gerekiyor. Farklı grup isimleri kullanımı ile aynı web sayfası altında birden fazla menü yaratmaya da olanak tanıyan iNavigate'de yaratılan menü yapısında farklı bir bölüm seçildiğinde diğer bölüme ait alt menüler kapanıyor. Böylece menü gereksiz yere uzamamış oluyor. Ayrıca çoğu rakibinin aksine frame kullanan sitelerde de program başarılı bir şekilde çalışabiliyor. Sınırsız sayıda alt menü desteği de sunan program QueryString de kullanabiliyor. Ziyaretçilerin daha önceden açık bıraktığı menüleri de hatırlayan iNavigate bir sonraki ziyarette kalınan yerden devam etmeyi de mümkün kılıyor.

Sonuç: Eğer hazırladığınız web sayfalarına menü yapısı oluşturmak için çok uğraşıyorsanız bu programı edinmenizde fayda olabilir. Hiçbir şekilde programcılık gerektirmeyen iNavigate ile şık dinamik menüler hazırlamak oldukça kolay ve hızlı...

- ⊕ Bir web bileşeni ve plug-in gerektirmiyor
- ⊕ %100 istemci tarafında çalışıyor
- ⊖ En yeni sürüm browser'ları gerektiriyor

◎ CD-Code Navigate

Ses Tanıma Yazılımı

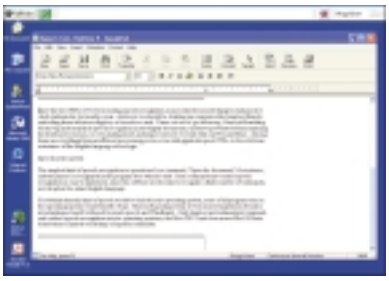

IBM VIA VOICE PRO 9.0

CHIP TOP. PUANI
FİYAT/PERFOR.

SİSTEM	Win 98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ	www.ibm.com
FİYAT	220$ (Server Sürümü)

Ses tanıma yazılımları içinde ViaVoice Pro'nun en son sürümü olan 9.0'ı başarılı bir yazılım yapan özelliklerin başında yüksek kelime tanıma kapasitesi ve sadece konuşarak sörf yapabilme gibi özellikler bulunuyor. Ayrıca program Word ile Office XP'nin kendi konuşma motorundan bile daha uyumlu çalışabiliyor. Dezavantajı ise fiyatı. Yeni sürüm ile köklü bir değişiklik de sunmayan program bir önceki sürümü ile hemen hemen aynı. Program halen kurulduktan sonra sabitdiskinizden 500 MB'lık oldukça yüksek sayılabilecek bir disk alanı götürüyor. Hatta iç yapısındaki değişikliklerin haricinde ViaVoice'ın kullanıcı arabirimi bile aynı kalmış. Yeni sürümde de, program konuşulan kelime ile ilgili 3 farklı yöntem uygulayabiliyor. İlkinde konuşulan kelimeler, program tarafından tanımlanıp metin kabul eden her uygulamaya aktarılabiliyor. Diğer bir yöntemde ise konuşma ile komut verilmesi ve hemen hemen her Windows uygulamasının kullanılması sağlanabiliyor. Diğerlerinden tam ters şekilde çalışan sonuncu yöntemde ise program yazılı olan metni okuyor.

Sonuç: Eğer zaten bir önceki sürüme sahipseniz güncellemeye hiç gerek yok. Ama elinizdeki 7.0 ya da daha önceki bir sürüm ise mutlaka güncelleyin. Para harcamak istemiyorsanız Office XP'nin kendi programı da size yetecektir.

- ⊕ %92'lik yüksek tanıma oranı
- ⊕ Ücretsiz yüksek kalitede USB mikrofon
- ⊖ Hızlı işlemci ve fazla hafıza gerektiriyor

Masaüstü Geliştirme Yazılımı

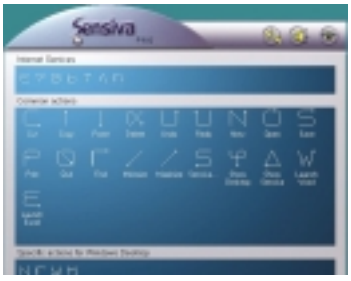

SENSIVA

CHIP TOP. PUANI
FİYAT/PERFOR.

SİSTEM	Win 95/98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ	www.sensiva.com
FİYAT	30$

Oldukça ilginç bir yazılım olan Sensiva, kullanıcılara uygulamalar için farklı bir kısayol şekli sunuyor. Bu yazılımı kullanarak fareniz ile ekrana karalayacağınız simgelerle bağlantılı olarak çeşitli uygulamaları açmanız mümkün. Örneğin bir programı maximize etmek için farenin tuşuna basılı tutup imleci sağ üst köşeye çekmek yeterli oluyor. Standart Windows kullanımında başlangıçta otomatik başlamayan bir uygulamayı çalıştırmak için ya masaüstündeki simgesine çift tıklamak ya da Başlat menüsünden Programlar altındaki kısayolunu çalıştırmak gerekir. Ancak Sensiva'nın yeni sürümü tüm bu sürekli tekrarlanan yorucu işlemler yerine sabırsız insanlar için çok daha hızlı bir kısayol sunuyor. Farenizin sağ tuşuna basılı tutup programın özel sembollerinden birini ekrana çizdiğinizde, onunla bağlantılı program rahatlıkla açılabiliyor. Yeni sürüm olan 3.0'da web sayfalarının özelleştirilmesi ve log-in ekranlarının atlanması da mümkün olabiliyor. Program 3 farklı bölüm altında 19 adet tekrar düzenlenebilir sembol içeriyor.

Sonuç: Sensiva, XP dahil tüm Windows sürümleri ve fare çeşitleri ile çalışabiliyor. Ancak sembolleri çizerken olabildiğince orijinal şekillere yakın çizmeye özen göstermek gerekiyor.

- ⊕ Tüm Windows sistemlerinde çalışıyor
- ⊕ Log-in ekranları otomatik geçiliyor
- ⊖ Sembolleri hassas çizmek gerekiyor

◎ CD-Code Sensiva

PDA Bağlantı Yazılımı

LAPLINK PDASYNC

CHIP TOP. PUANI
FİYAT/PERFOR.

SİSTEM	Win 95/98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ	www.laplink.com
FİYAT	20$

LapLink'in PDAsync yazılımı, çok geniş bir yelpazedeki avuçiçi bilgisayarları ve cep telefonlarını PC tabanlı PIM'ler ve adres defteri yazılımları ile senkronize edebiliyor. Üstelik kullanıcıya PDA ve telefonları ile verilen yazılımlardan çok daha esnek çözümler sunabiliyor. Ancak yine de sunduğu özellikler karşısında fiyatın fazla olup olmadığı tartışılabilir. PDAsync Windows CE, Pocket PC, Palm OS ve Casio Pocket Viewer işletim sistemlerini kullanan PDA'ları ve Ericsson R300, R520, T39 ile T60 modeli cep telefonlarını destekleyebiliyor. Senkronizasyonu sağladığı yazılımlar arasında ise Outlook, Lotus Notes, Lotus Organizer, ACT! ve Goldmine gibi popüler birçok PIM de bulunuyor. Senkronizasyon sırasında elektronik postalarınızın veri boyutuna ya da tarihe göre işlenmesi de mümkün oluyor. Veri transferi sırasında bir sorun oluştuğunda ise, zeki çakışma giderici devreye girerek sizin istediğiniz doğrultusunda bir dizi işlem uyguluyor. Böylelikle bilgilerinizin gereksiz kopyalarının alınması ya da bilgi kaybetmeniz engellenmiş oluyor.

Sonuç: Bu program, özellikle birden fazla mobil cihazın tek bir PC üzerinden ya da tek bir mobil cihazın birden fazla PC üzerinden senkronize edilebilmesi için kolaylık sağlıyor. Ayrıca senkronizasyon sırasında da daha fazla esneklikle karşılaşıyorsunuz.

- ⊕ Geniş yelpazede PDA ve PIM desteği
- ⊖ AvantGo desteği yok
- ⊖ Yaptığı işe göre pahalı

Disk Düzenleme Yazılımı

POWERQUEST PARTITIONMAGIC 7.0

CHIP TOP. PUANI
FİYAT/PERFOR.

SİSTEM	Win95/98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ	www.powerquest.com
FİYAT	70$ + KDV

Birden fazla işletim sistemi kurabilmeniz için sabitdisk üzerinde farklı bölümlemeler yaratmanıza, var olanları birleştirmenize ya da bölmenize, kopyalamanıza ve birbiri arasında dönüştürmenize olanak tanıyan programın yeni sürümünde aslında çok da fazla bir yenilik bulunmuyor. Yani eğer 6.0 sürümüne sahipseniz ve Windows XP kurmayı da düşünmüyorsanız böyle bir güncellemeye pek gerek yok. Çünkü yeni sürümde en büyük yenilik Windows XP desteği. Ancak daha önce denemediyseniz mutlaka kurun. Yeni sürümde Windows XP desteğinin yanı sıra artık USB disk sürücüler ile 80 GB'dan büyük diskler de desteklenebiliyor ve NTFS bölümlerin birbirine bağlanması da mümkün oluyor. Yeni özellikleri arasında en dikkat çeken ise Secure Erase sayılabilir. Bu şekilde bir disk üzerindeki verilerin bir daha geri alınamayacak şekilde silinmesi mümkün olabiliyor. Disk büyüklüğüne göre ortalama 10 dakika süren bu işlem özellikle bilgisayarı satmak ya da devretmek için hazırlarken yardımcı olabilir. Ayrıca program tüm bu işlemleri sabitdisk bölümlerindeki veriye zarar vermeden gerçekleştirebiliyor.

SONUÇ: Eğer 6.0 sürümüne sahipseniz ve Windows XP kullanmayacaksanız güncellemeye gerek yok. Aksi takdirde alın.

- ⊕ Windows XP ve büyük sabitdisk desteği
- ⊕ Gizli bölümler için DOS'ta çalışabilme
- ⊖ Çok az yeni özellik

◎ CD-Code Partition

Resim İzleme Yazılımı

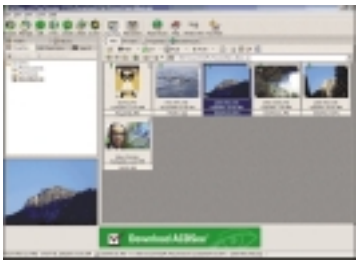

ACD SYSTEMS ACDSEE 4.0

CHIP TOP. PUANI
FİYAT/PERFOR.

SİSTEM	Win95/98/ME/NT/2000 /XP
BİLGİ	www.acdsystems.com
FİYAT	50$ (Download)

Bilgisayarların olmazsa olmaz yazılımları arasında bulunan ACDSee, 4.0'daki yeni özellikleri ile de yine göz dolduruyor. Eğer üstesinden gelemeyeceğiniz kadar çok dijital fotoğrafınız varsa ACDSee 4.0, bu koleksiyonunuzu bir şekle sokabiliyor. Ayrıca bu dijital fotoğraf yönetim aracı ile resimleri organize etmenin yanı sıra, izleme, yazdırma ve internet üzerinden paylaşma olanağı da bulabiliyorsunuz. Aslında program daha çok Windows XP'ye terfi etmeyi düşünmeyen dijital fotoğrafçılara hitap ediyor. Eğer XP kullanıyor ya da terfi etmeyi düşünmüyorsanız bu programa 50 $ vermek gereksiz olacaktır. En son sürümde yeniden düzenlenmiş arabirimin yanı sıra web paylaşım özellikleri ve daha fazla multimedya dosya tipi için destek de yer alıyor. Ancak yeni arabirim eskiye oranla çok daha fazla karışık. ACDSee ile birlikte sunulan fotoğraf düzenleme aracı olan FotoCanvas Lite ise halen oldukça basit ve yetersiz. Yeni ekran yakalama özelliği ise programın büyük bir açığını kapatmış.

SONUÇ: Her ne kadar ACDSee, multimedya ve resim dosyalarını izlemek için vazgeçilmez bir yazılım olsa da resim düzenleme özellikleri oldukça zayıf. Eğer bu özellikler sizin için önemliyse PhotoImpact daha iyi bir seçim olacaktır.

- ⊕ Başarılı resim organizasyonu
- ⊕ Ekran yakalama özelliği
- ⊖ Kısıtlı resim düzenleme araçları

◎ CD-Code Acdsee

Resim Düzenleme Yazılımı

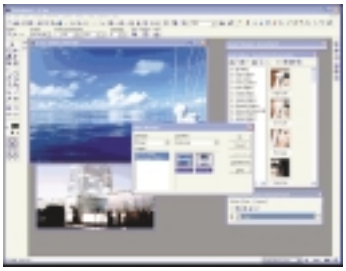

ULEAD SYSTEMS PHOTOIMPACT 7.0

CHIP TOP. PUANI
FİYAT/PERFOR.

SİSTEM	Win98/ME/NT/2000/XP
BİLGİ	www.ulead.com
FİYAT	90$ (Download)

Eğer fiyatına bakarak PhotoImpact 7.0'ı değerlendirecek olursak hata etmiş oluruz. Çünkü bu resim düzenleme yazılımı kullanıcıya fiyatıyla kıyaslandığında çok daha fazlasını sunuyor. Dijital resimler üzerinde çalışabilmenin yanı sıra web sayfaları için de bileşenler oluşturabiliyor ve bitmap ile vektör resimleri beraber başarı ile kullanabiliyor. Tabii ki programı Photoshop ile aynı kefeye koymak mümkün değil, ama kendi fiyat aralığındaki en iyi seçim sayılabilir. Program içinde yer alan yeni özelliklerden "The Batch Manager" en dikkat çekenlerden birini oluşturuyor. Size çok fazla zaman kazandıracak bu özellik ile birden fazla resim üzerinde aynı efekti ya da aracı otomatik olarak kullanmanız mümkün oluyor. Diğer bir ilginç özellik olan çoklu baskı ise bir sayfa üzerinde birden fazla fotoğraf yerleştirebilmeniz için size bir dizi seçenek sunuyor. Böylelikle değerli fotoğraf kağıtlarınızı en verimli şekilde kullanmış oluyorsunuz. PhotoImpact'in Image Optimizer'ı ise GIF, JPEG ve PNG formatındaki resimler üzerinde çalışırken sıkıştırmadan önce ve sonraki hallerini kullanıcıya sunabiliyor.

SONUÇ: Bu program oldukça düşük bir fiyata, hem amatörler hem de yazılıma fazla para ayırmak istemeyen profesyoneller için her şeyi barındıran bir paket sunuyor.

- ⊕ Çokça kullanımı kolay düzenleme aracı
- ⊕ Otomatik çoklu dosya düzenleme aracı
- ⊕ Web tuşları ve banner'ları hazırlayabiliyor

◎ CD-Code Photo

CHIP CD İÇERİĞİ

SHOUTcast DNAs Server
DJ olmak isteyenler için ideal

CHIP CD
Ocak CHIP CD içeriği

ICQ 2001 beta
Sanal ortamlarda yeni renkler

Music Match Jukebox
Tam anlamıyla bir jukebox

Doruk Net erişim Paketi
Kurulumu hakkında herşey

SHOUTcast DNAs Server

DJ Olmak İster misiniz?

Nulsoft'un bu MP3 sunucusuyla, kendi müzik zevkinize göre oluşturduğunuz playlist'inizi diğer internet kullanıcılarıyla paylaşabilirsiniz.

Dünyada en çok kullanlan MP3 çalıcısı olan Winamp'ın yapımcısı Nullsoft'un bir başka ürünü olan Shoutcast Streaming Server ile müzik yayını yapabiliyorsunuz. Winamp'da oluşturduğunuz playlist'inizi internet üzerinden yayınlayabiliyorsunuz.

Yazılım paketiyle kurabileceğiniz radyonuzu ister sadece kendi arkadaşlarınıza dinletebilir, isterseniz yapacağınız ayarlar ile shoutcast.com adresinde yer almasını ve birçok insanın radyonuza ulaşmasını sağlayabilirsiniz. Program Windows 95/98/ME/2000, Linux (glib Intel), FreeBSD 3x/4x (Intel), BSDi (Intel) ve Solaris 7 (SPARC) platformlarında çalışabiliyor. İlk aşamada Shoutcast DSP 1.8.2 paketini kurmanız gerekiyor. Sabitdiskinizde pek yer kaplamayan bu paket aslında bir Winamp plug-in'i kuruyor. Kurulum sırasında GUI, Console ya da Custom adı verilen özel kurulum seçenekleri ile isterseniz bir arayüze sahip olabilir ya da sadece konsoldan yönetebileceğiniz sunucu ortamını oluşturabilirsiniz.

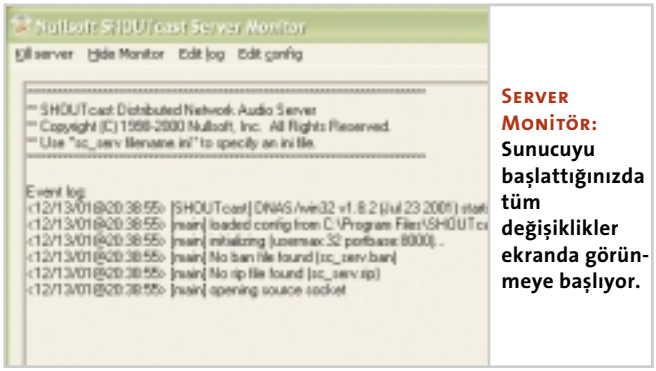

Server Monitör: Sunucuyu başlattığınızda tüm değişiklikler ekranda görünmeye başlıyor.

Güvenlik ve kalite için konfigürasyon

Arayüz içerisinde Edit Config menüsüne tıkladığınızda karşınıza gelecek konfigürasyon dosyası içinde çeşitli değerler bulunuyor. Bu değerler; Portbase, MaxUser, Password, Logfile, RelayServer, RelayPort ve Relay Public olarak sıralanabilir. Bunların arasında önemli olanları PortBase ile hazırda bulunan 8000 port'unu, kullanılan diğer port' larla çakışmaması için değiştirebilirsiniz. MaxUser ile sunucunuza en fazla kaç kullanıcı girebileceğini ayarlayabilir, Password komutunu kullanarak sunucunuzun ayarlarını sadece bir yönetici şifresiyle değiştirebilirsiniz. LogFile ile sunucunuzun başında kullanıcıları anında takip edemeyecek durumda iseniz bir dosyaya kullanıcı durumlarını kaydedebilirsiniz.

Son olarak Winamp içinde Prefences menüsünde DSP/Effect başlığında bulunan Source for Winamp özelliğini seçebilirsiniz.

Ocak CHIP CD İçeriği

CHIP CD içindeki programları kurmak için önce ana başlıkların bulunduğu butonlara tıklamanız gerekiyor. Karşınıza, o ana başlık altındaki ilgili programların isimleri çıkacak. Program isimlerine tıkladığınızdaysa, programın kısa açıklamasını ve genel özelliklerini göreceksiniz. Daha sonra 'Programı KUR' butonuna basıp, istediğiniz programı bilgisayarınıza kurabilirsiniz.

Kategorilere ayrılmış onlarca program

Kullanım kolaylığı temel alınarak hazırlanan CHIP CD'de, onlarca program belirli kategorilere ayrılarak kullanıcısına sunuluyor. Buradaki amaç, çok sayıdaki programların içinde kaybolmadan, ulaşmak istediğinize olabildiğince hızlı bir şekilde ulaşmanıza yardımcı olmak. Örneğin Basic Kit kategorisi içinde, hepinizin ihtiyaç duyacağı, sisteminiz için gerekli temel programları bulabilirsiniz. Shaware bölümünde ise, internet, multimedya ve masaüstü programlarını bulabilirsiniz. CHIP TV bölümündeyse yakında sinemalarda gösterime girecek olan filmlerin fragmanlarını izleyebilirsiniz.

CHIP TOP 10 Testlerinin nasıl yapıldığını anlatan "Nasıl Test Ettik?" bölümü de her ay olduğu gibi bu ay da CHIP CD'de yerini aldı.

Ocak 2001 Sayısı CD'de: Bu aydan itibaren her ay bir sene önceki CHIP dergisini PDF formatında CHIP CD'de bulabilirsiniz.

ICQ 2001 beta

Sanal Ortamlarda Yeni Renkler

Tüm dünyada en çok kullanılan internet aracı olan ICQ eskiden sadece yazışma amaçlıydı. Yıllar geçtikçe kullanım amacını ve kullanıcı kitlesini artıran program son versiyonuyla da oldukça genişlemiş durumda.

Yeni ICQ ilginç özellikleriyle şaşırtıyor

Programın en ilginç özelliği günümüzde internetin ilk kullanım amacı olan dosya paylaşımı olmuş. Artık ICQ kullanıcıları aralarında MP3, film veya resim gibi dosyalarını takas edebilecekler. 2000b versiyonunda eklenen SMS özelliği, bu versiyonda klasik mesajla birleştirilmiş. Yazdığınız mesaj aynı anda hem SMS hem de e-mail olarak gönderilebiliyor. Tüm ICQ kullanıcıları için en büyük sorun bir başka bilgisayardan ICQ kullanmak istediklerinde kullanıcı listelerinin olmayışıdır. İşte bu son ICQ versiyonunda programı kurduktan sonra ve ilk internete bağlandığınızda ICQ listeniz kaydediliyor ve daha sonra her kuruşunuzda son bıraktığınız şekilde buluyorsunuz listenizi. Sonuç olarak güvenlik açıkları tam anlamıyla belli olmasa da teknolojinin son harikası bu son ICQ'yu denemenizde yarar var.

Dosya Paylaşımı: Yeni sürümle birlikte, kullanıcıların aralarında dosya paylaşması da mümkün oluyor.

Music Match Jukebox

Tam Anlamıyla Bir Jukebox

MP3 teknolojisi sayesinde, kaydetme süreleri gerçek zamanlının tam 12 katına çıkmış. CDDB desteği ile, internete bağlandığınız zaman yeni MP3'lerle ilgili bilgiler görebilirsiniz. Şarkıcı adı, albüm ismi ve şarkı isimleri otomatik olarak görünüyor ve eskisine göre çok daha gelişmiş bir tanımlama formatı olan ID3v.2 standardına destek verdiği için MP3'lerinizin şarkı sözlerini ve notalarını da rahatlıkla kaydedebiliyorsunuz.

Ayrıca klasör görüntüsü altında dijital müzik koleksiyonunuzu oluşturabilir, şarkıları daha önceden tespit edilmiş pop, rock, jazz, dance, hip hop, rap, ve techno gibi 17 müzik kategorisine göre sınıflandırabilirsiniz.

Versiyon 7.0 ile gelen yenilikler

İlk önce beklenen değişikliklerden biri de arayüzün değişmesiydi. Zaten skin desteği bulunan programın arayüzü iyice renklenmiş.

Oldukça gelişmiş ID Tag desteği CD-ROM desteğiyle tam bir editör olmuş. Ses ayarları oldukça gelişmiş ve Intel P4 optimizasyonu yapılmış. Genelde Plus versiyonunda bulunan özelikler kadar başarılı diyebileceğimiz MusicMatch tam anlamıyla bir Jukebox.

Skin desteği: Daha önceki sürümlerinde de skin desteği sunmasına rağmen yeni arabirim eskisine göre daha renkli.

DorukNet Erişim Paketi

Kurulum ve Ayarların Yapılması

CHIP CD açılış sayfasındaki DorukNet logosuna tıkladığınızda başlayacak olan kurulumdan sonra masaüstünüze eklenen simgeye tıklamalısınız. abone@yeni olan kullanıcı adının altına CHIP CD üzerinde bulacağınız şifreyi girebilirsiniz. Ayarlar kısmında ise DorukNet erişim numaraları bulunmakta. Bu bölümden bulunduğunuz bölgeye göre İstanbul Anadolu ve Avrupa, Ankara, Bursa, İzmir, Adana, Malatya ve Samsun için erişim numaralarını değiştirebilirsiniz. Daha sonra bağlan tuşuna tıkladığınızda internet bağlantınız başlayacaktır.

Erişim Numaraları: Her bölge için farklı bir erişim numarası oluşturulmuş.

KISA... KISA...

Dijital Dergiler

PCONLiNE
Her ay olduğu gibi bu ay da ilginç web sitelerinin tanıtımına devam ediyoruz. Siteler genelde güncel ve popüler olarak seçiliyor. Bu ayın en ilginç web sitesine ise supergreg.com'u örnek gösterebiliriz. Bu ayki özel konumuz online şans oyunları. Bu oyunların yasal olup olmadığını veya ne kadar güvenli olduğunu merak ediyorsanız yazımızı okumalısınız.

Computer Easy
MS Word, Excel ve Windows kurslarımız yanında bu ay başlayan "Meslek Liseleri Bilgisayar Bölümü" için

hazırladığımız bölümümüz bulunuyor. Bu bölümde bilgisayarın temeli elektronik olduğundan Yarı iletken Diyotlar konusuyla bir başlangıç yapıldı. Portatif araçlar için veri depoların karşılaştırıldığı testimizi de inceleyebilir, her cihazın karşılaştırıldığı tablolardan yararlanabilirsiniz. MP3 Pro hakkındaki teknik açıklamalar da ilginizi çekebilir. Bu yeni teknolojinin ne kadar sıkıştırma gücüne sahip olduğunu ve detaylı özelliklerini Computer Easy'de bulabileceksiniz. Ayrıca geçen ay başladığımız Excel Tim'in konuları bu ay da devam ediyor. Bu ay Excel içindeki yumurtaların nasıl ortaya çıkarılacağı ayrı ayrı her versiyon için açıklanıyor.

Suxxess - LEVEL
Bu ayki elektronik iş konumuz ise Armada'nın eOrtak Projesi hakkında. LEVEL'da geçen ay yer alan, okurların büyük ilgisini çeken ve artık bir klasik haline gelmiş Sid Meier'ın oyunu, Civilization'ın yeni sürümü Civilization III'ün yazısının tamamını bu ay CHIP CD içerisinde bulabilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

89 **Benchmark Uygulaması:** Bu noktalara dikkat

90 **Benchmark Programları:** En iyi araçlar

90 **Uzmanlar Nasıl Çalışır?** CHIP Test Merkezi'nin araçları

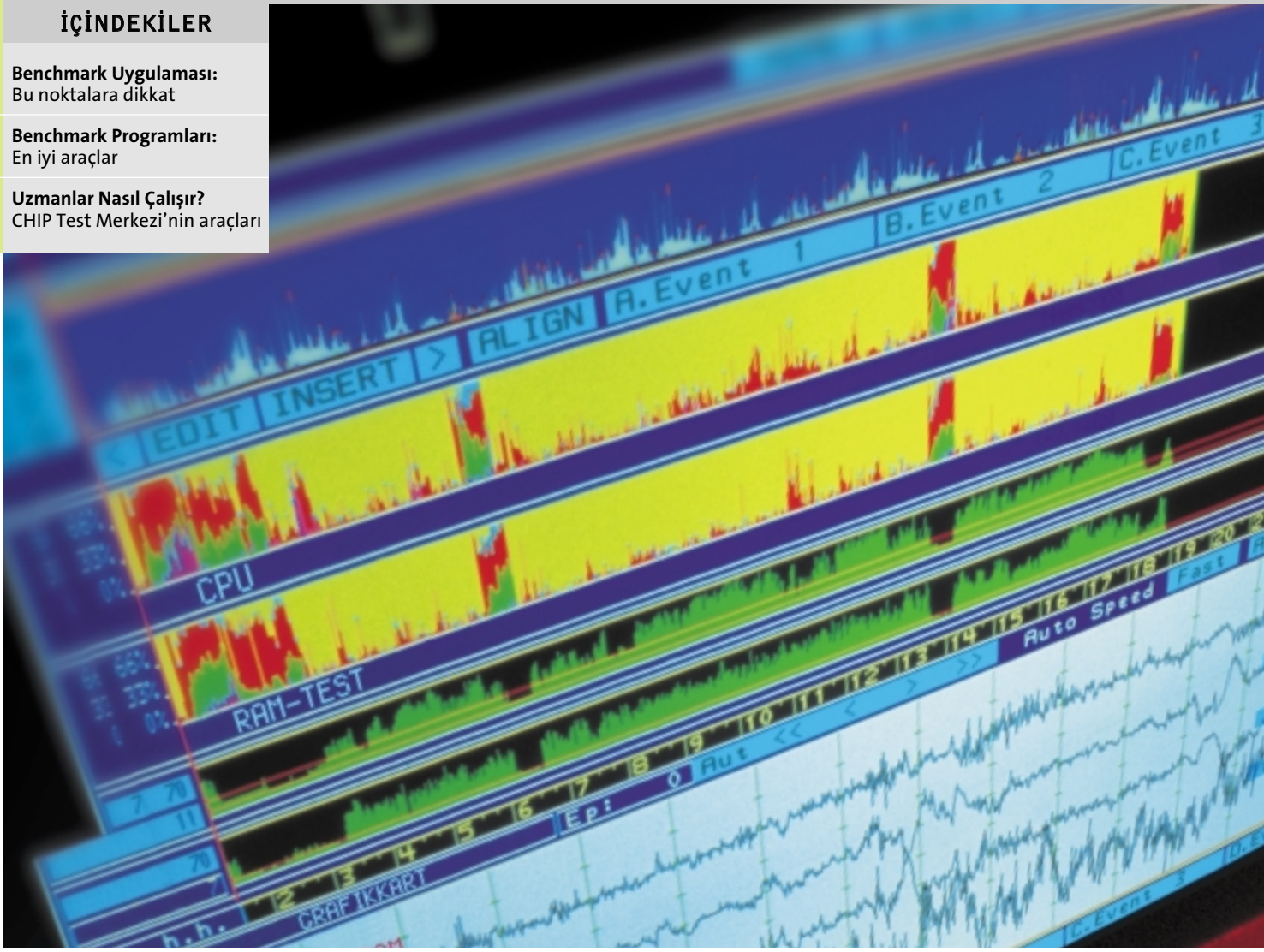

Test Araçları

PC'nizi Test Edin!

Donanımınızı en iyi şekilde konfigüre etmek ya da overclock yapmak istiyorsanız, öncelikle bileşenlerinizi test etmeli ve ardından yeni test sonuçları ile bunları karşılaştırmalısınız. CHIP sizlere en güçlü benchmark yazılımlarını ve bunlarla PC'nizi nasıl test edebileceğinizi açıklıyor.

Bilgisayarlar birbirlerine tıpa tıp benzemezler. Aynı bileşenlere sahip iki bilgisayar bile hız konusunda farklılık gösterebilir. Karışım ve değerlendirme gerçek performansı ortaya koyar. Bilgisayarınızın içinde yatanları bilmek için parçaların tek tek değerlendirilmesi yeterli olmaz.

Bu durumda donanım üreticileri kendi ürünlerini öven ölçüm yöntemlerini tercih ederler. Üstelik bileşenlerini tanınmış benchmark'lara göre tasarlayıp, oldukça "yüksek değerler" elde edebilirler. Bu sonuçlar kulağa hoş gelse de, günlük hayatta kesinlikle işinize yaramayacaktır. Bu bölümde CHIP'in gösterdiği araçlar ile artık doğru olmayan beyanlardan kurtulacaksınız: Ölçümlerinizi yapın ve PC'niz için en anlamlı değerlere ulaşın!

PC'nizde kurulu olan donanımları, all-in-one araçlar ile genel bir şekilde inceleyebilirsiniz. İnternette farklı benchmark'lar sunan birçok DOS ya da Windows programı bulunur. DOS programları ile interrupt (program akışını yöneten kesmeler) ve register'a (donanımlarla ilgili parametrelerin bulunduğu hafıza alanı) direkt olarak ulaşabilirsiniz. Buna karşılık Windows altındaki benchmark'lar birçok bilgiyi PC'den alıp doğrulama gibi bir avantaja sahiptir.

Sandra Pro 20001te: Program, görünür bir şekilde, sadece bir pencere üzerinde çalışıyor. Sandra, PC'nizi Information, Benchmark, Listen (INI dosyaları) ve Test/Diagnose gibi alanlara ayrılan 50 modül altında inceliyor. Sandra, CPU yanında çalışma hafızası, ekran kartı ve sürücüler için normal etkinlikler ve çokluortam uygulamalarında benchmark'lar

üretebiliyor. Bunun dışında Sandra bir yerel ağda veri transferini ölçüyor. Yazılım her modül için sisteminizi en iyi hale getirebileceğiniz öneriler sunuyor. [F1] tuşuna basarak her modülün içeriğine göre sıralı yardım konularına ulaşabilirsiniz.

CPU için kullanılan Dhrystone-Benchmark yöntemi performansı bulma konusunda endüstri de sık sık başvurulan bir kaynaktır. Ayrıca CPU'nun sayısal operasyon sayısının belirlenmesi de gerekir. Sandra'da sonuç MIPS (saniyedeki bir milyon operasyon sayısı) cinsinden verilir. Bu benchmark'ta elde edilen değerler, diğer işlemcilerle karşılaştırmak için kullanılır. Sandra aslında burada Whetstone-Benchmark'ı için Unix-Benchmark'ının 32 Bit sürümünü kullanıyor. Whetstone-Benchmark, programların akıcı hesaplamalar yapabilmesi için gerekli olan FPU hızını da ölçer. Sandra burada sonucu MFLOPS (saniyede yapılan bir milyon matematik işlem sayısı) cinsinden veriyor. Hafıza işlemleri ise STREAM-Benchmark ile (www.cs.virginia.edu/stream adresine bakın) ölçülüyor. STREAM ile ölçüm yapabilmek için fiziksel hafızanın en azından yüzde 50'sinin kullanılması gerekir. Minimum değer 16 MByte'dır. Bu yüzden Sandra'nın haricinde diğer tüm programları kapatmanız gerekir. Sandra CD-ROM/DVD sürücülerinin hızlarının ölçülmesi için büyük dosyaların bulunduğu (64 MByte'dan fazla) en azından 600 MByte'ı dolu bir CD'ye ihtiyaç duyar. Yazılım normal veri CD'leri dışında video CD ya da bir DVD ile de sürücünün hızını ölçebiliyor.

Sandra tüm benchmark'lar için güçlü bilgisayarların yer aldığı karşılaştırma de-

UYGULAMADA BENCHMARK'LAR

»Bu noktalara dikkat!

- Diğer PC'ler ile karşılaştırabileceğiniz değerler elde edebilmek için bilgisayarınızda arkaplanda çalışan tüm programları kapatın. Ancak bilgisayarın çalışması için gerekli uygulamaları kapatmamaya dikkat edin.

- Karşılaştırılabilir en iyi değerlere ulaşmak için benchmark'ı bilgisayarın çalıştırılmasının hemen ardından başlatın. Ek olarak çalıştırılan programlar benchmark sonuçlarını yanıltabilir.

  Çünkü bunlar sabitdiske göre daha hızlı olan önbellekte kalır. Eğer donanımların performansını ölçmek istiyorsanız testler sırasında fareyi bile hareket ettirmemelisiniz.

- Yanlış ayarlanmış donanım sürücüleri sistemi yavaşlatır. Donanımlarınızın doğruluğunu Sistem altında Aygıt Yöneticisi'nden kontrol edebilirsiniz. Eğer bu pencerede herhangi bir donanım bileşeninin önünde ünlem işareti bulunuyorsa kesinlikle doğru sürücünün kurulumu gerekir.

- BIOS'da yer alan Advanced Power Management (APM) ayarları birkaç saniye içinde işlemcinin enerji tasarrufu moduna geçmesine neden olabilir. Bu durum programlar çalışırken herhangi bir fare hareketi ya da klavye tepkisi olmadığı zamanda gerçekleşebilir. İhtiyacınız olmadığı zamanlarda bu özelliği kapatmanız bilgisayarın çalışma hızını etkileyecektir.

BENCHMARK ARAÇLARI

En Önemli Benchmark Programları

Sık kullanılan ve en önemli araçlar hakkında bilgi sahibi olabilmeniz için, bunları bir tablo içerisinde sizlere sunuyoruz. Çok küçük boyutlu bazı programların oldukça detaylı bilgiler sunması gerçekten ilginç. Bu programlardan bazılarını CHIP CD içerisinde PC Test Bölümünde bulabilirsiniz.

GENEL ARAÇLAR

SiSoftware Sandra Professional 2001te

Bilgilendirmeye yönelik ve kullanım kolaylığı sağlayan bir araç. Sandra 50 modülü sayesinde geniş kapsamlı inceleme yapıyor.
www.sisoftware.co.uk (SiSoftware)
OS: Win 9x\Me\2000\NT — **Fiyat: 25 Dolar**

Dr. Hardware 2001

Dr. Hardware ile beş kategori altında tüm bilgilere ulaşabilirsiniz. Donanım, arabirimler, işletim sistemi, kaynaklar ve güç. Tüm önemli PC-Bileşenleri için gerekli Benchmark'lar sunuluyor.
http://drhardware.com (Peter Gebhard)
OS: Win 9x\Me\2000\NT — **Fiyat: 25 Dolar**

PC Analyser 2.75

PC Analyzer 1400'ün üzerinde PCI aygıt tanıyor ve işlemciyi 200 farklı sistem testiyle denetliyor (Arabirim, CPU-ID, BIOS yada Anakart)
www.pcanalyser.com
(David Espenschied, Sven Bergemann)
OS: MS-DOS — **Fiyat: 20 Dolar**

Hardinfo 2001 Professional

Program CPU, DVD-, CD-ROM, sabitdisk ve ekran kartı için Benchmark'lar sunuyor. Highlight: Prefessional sürüm Remote Computing destekliyor.
http://www.usro.net (Ultimate Systems)
OS: Win Me\2000\XP — **Fiyat: 29 Dolar**

CoolInfo 2001

Donanım ve sistem yazılımları hakkında teknik bilgiler sunan Diagnose yazılımı. Sabitdisk, çalışma hafızası, RAM ve CPU hakkında analizler gerçekleştiriyor.
www.tometasoftware.com (Tometa Software)
OS: Win 9x\Me\2000\NT — **Fiyat: 30 Dolar**

PassMark PerformanceTest 3.4

Çok fonksiyonlu bu araç CPU, RAM, ekran kartı ve sabit disk ile ilgili Benchmark'lar sunuyor. Değerler ayrı bir pencerede veriliyor. Burada sonuçları diğer bilgisayarların sonuçlarıyla karşılaştırabilirsiniz.
www.passmark.com (Passmark)
OS: Win 9x\NT\2000 — **Fiyat: 18 Dolar**

PC-Config 9.33

Sistem analizi bu yazılımın en büyük gücü. PC ile bütünleşik tüm donanımlar tanınıyor ve donanım hataları aranıyor.
http://holin.com (Holin Datentechnik)
OS: MS-DOS — **Fiyat: 10 Dolar**

BENCHMARK ARAÇLARI

Dacris Benchmarks 4.1

Sadece farklı bileşenler üzerine değil aynı zamanda bilgisayarın yazılımlarla ortak performansını da ölçen çok fonksiyonlu bir Benchmark yazılımı

www.dacris.com (Dacris Software)

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: 25 Dolar**

CPU

WCPUID 3.0d

WCPUID programı bilgisayardaki işlemci ile ilgili ayrıntılı bilgiler sunuyor.

www.h-oda.com

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

CPU Mathmark 3.0

Basit işlem adımlarıyla bilgisayarın hızını ortaya çıkıyor.

www.31337.s5.com

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

Motherboard Monitor 5.09

Araç PC'nin dahili sensörlerini ayarlanan parametreler ile denetim altında tutuyor.

http://mbm.livewiredev.com

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

CpuIdle 5.8

Yüksek ısıda yada ihtiyaç duyulmadığı durumlarda program işlemciyi yavaşlatıyor.

www.cpuidle.de

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: 20 Dolar**

CPUInfo 2.0

Bu program bilgisayarınızdaki CPU hakkında detaylı bilgi sunuyor

www.pcanalyser.de

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

CPU-Z 1.1

Bu araç sayesinde aklınızda işlemciyle ilgili hiçbir soru kalmayacak.

www.cpuid.com/cpuz.htm

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

Vcool 1.6

Bu program bekleme modunda Athlon ve Duron sistemlerinde işlemcinin kapatılmasını sağlıyor.

www.nagglegames.de/vcool/Vcool.html

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

BELLEK

GoldMemory 5.07

Program hataları ve diğer düzensizlikleri tanıyarak arızanın giderilmesi için seçenekler sunuyor

www.goldwave.cz

OS: MS-DOS **Fiyat: 25 Dolar**

System Analyser 2000

Bu program hangi uygulamanın ne kadar hafızaya ihtiyacı olduğunu gösteriyor.

http://sa.yzsoftware.cjb.net

OS: Win 9x **Fiyat: 15 Dolar**

Ading FreeRAM 1.2

Bu program ile çalışma hafızanızı birleştirebilir ve daha fazla alana sahip olabilirsiniz.

http://ading.hypermart.net

OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: 10 Dolar**

CacheMaster 1.0.46

Sabit disk ön belleği ve diğer özelliklerin ayarları bu programla el ile değiştirilebiliyor.

www.chip.de

OS: Win 9x **Fiyat: Freeware**

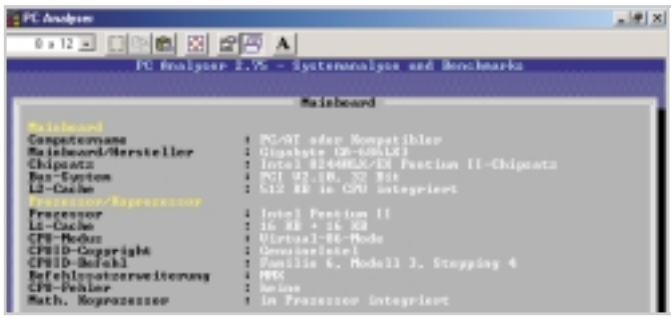

DETAYLI: Pc Analyser programıyla, bileşenleri açık bir şekilde görüntüleyip analiz edebilirsiniz.

ğerleri sunuyor. Burada ortaya çıkan değerleri tek başına değerlendirmek mümkün olmayacağından programın diğer bilgisayarlarda çalışırken aldığı değerlerle karşılaştırmak gerekir. Sandra güncelleme özelliğiyle en yeni bilgisayarların karşılaştırma değerlerini sürekli yenileme imkanı sunuyor. Çok işlevli bu programın, her üç ya da dört ay içerisinde, yeni bir sürümü sunuluyor.

PC Analyser: Pc Analyser programı DOS ortamında çalışan çok fonksiyonlu bir araç. Üstelik program rakiplerinden farklı olarak geniş kapsamlı bir PCI analizi uyguluyor. Bu şekilde sadece bağlı olan aygıtlar değil, aynı zamanda üreticileri de görünüyor. Erişim ve okuma testleri sırasında PCI BUS'da karşılaşılan hatalar da teşhis ediliyor. Test sayısının fazla olmasının yanı sıra Analyser açık menü yapısı ve ayrıntılı dokümanlarıyla kolay kullanım imkanı sunuyor. Bir PC'yi kurulu olan işletim sisteminden bağımsız olarak analiz etmek için aracı Boot disketinde de çalıştırabilirsiniz. Ancak programın kapsamı durumu karmaşık hale getiriyor: Açılış için kullanılacak disketin yanında bir de PC Analyser arşivinin bulunduğu diskete ihtiyacınız olacak. Bu arşivin nasıl yaratılacağını Analyser'ın yardım dosyalarından öğrenebilirsiniz.

CPU-Testi

Bilgisayarınızın hızını etkileyen en önemli faktörlerden biri işlemcinizin optimizasyonu olduğundan, kullanıcılar için en ilginç karşılaştırmalardan birisi de daima CPU benchmark'larıdır. Test araçları birbirlerine yakın güçteki bilgisayarlardan alınan sonuçları karşılaştırır. Böylelikle deneyimsiz kullanıcılar bile bilgisayarın nasıl bir değerde çalıştığını görebilir. Dikkat: CPU benchmark'larında hatanın iki büyük kaynağı vardır. Bu hatalar yazılımın işlemciyi tam olarak tanımlayamamasından kaynaklanabilir. Aynı zamanda test birkaç defa arka arkaya çalıştırıldığında da hata oluşabilir. Bu durumda CPU işlemin sadece bir kısmını tekrarlar ve verileri bilgisayarın hızlı önbelleğinden alır. Bu durum sonucun büyük oranda yanlış görünmesine neden olur. Benchmark testlerini tekrarlamadan önce sisteminizi yeni baştan başlatmanız önerilir.

WCPUID 3.0: WCPUID programı kullanıcıya bilgisayarın kasasını açmadan donanımları kontrol etme imkanı tanır. Program işlemcinin dahili ve harici saat frekansıyla ilgili bilgilerini ortaya çıkarır. Böylelikle CPU'nun saat hızı, saat çarpanı (gerçek işlemci hızını öğrenmenizi sağlayacak değer), önbellek boyutu ve merkezi işlemcinin tipi gibi önemli bilgilere erişebilirsiniz.

CPU Mathmark: Bu araç işlemcinin yük altındaki davranışını ölçmek için ağır bir test uygular. Bunun için kullanıcıya iki tercih sunuluyor: Bunlardan ilki art arda benchmark testlerinin uygulandığı ve buradan ulaşılan değerlerin hesaplandığı normal bir testtir. İşlemciye özel diğer hassas "Burn-in-Test"inde ise birçok uygulama gelişigüzel çalıştırılarak işlemciye uzun süreli bir test uygulanır. CPU'nuz ile elde edilen sonuçlar daha sonra diğer sonuçlar ile karşılaştırılır. Programda karşılaştırma için kullanılacak değerlerden oluşan uzunca bir liste de sunulur. Kullanıcılar farklı işlemlerde hız değerlerini ölçerek test sonuçlarını ortaya çıkarabiliyor. Bu palet içerisinde basit temel işlemlerden virgülden sonra 250 milyon basamaklı PI sayısının hesaplanmasına kadar birçok işlem yer alıyor.

RAM Testi

Bilgisayarınızda bulunan hafıza akıcı bir çalışma için oldukça önemlidir. İşletim sistemi, oyunlar ya da CAD programları →

BENCHMARK-TOOLS

Mathlon 3.0
Bu program kullanıcılarına Athlon sistemlerin L2-Önbellek ayalarını değiştirmesine olanak tanıyor.
www.nexus.hu/plusabit
OS: Win 9x\NT\2000\Me — **Fiyat: Freeware**

MemDefrag
Bu program hafızanın düzenlenmesine ve diğer uygulamalar için de boş yer açılmasına imkan tanıyor.
www.mcgsoftwares.com
OS: Win 9x\2000\Me — **Fiyat: 20 Dolar**

MemMonster 2001 1.1
Bu program ile Windows'unuzun hafıza yönetimini düzenlemiş oluyorsunuz
www.magellass.com
OS: Win 9x\NT\2000\Me — **Fiyat: 15 Dolar**

Ram Boost 2.6
Uygulama Windows'un kullanılmayan dosyaları hafızadan sabit diske atmasını sağlıyor.
www.wolffsoftware.de
OS: Win 9x\NT\2000\Me — **Fiyat: Freeware**

EKRAN KARTLARI

3DMark2001
Program PC'nin kalbini test ederek geniş kapsamlı bir test sunuyor.
www.madonion.com
OS: Win 9x\NT\2000\Me — **Fiyat: 25 Dolar**

Quake 3a
Tanınmış Shoot-em-up oyunu ekran kartları için Benchmark yaratılırken oldukça yardımcı oluyorlar.
www.idsoftware.com
OS: Win 9x\2000\Me — **Fiyat: Demo**

DC Genie 1.1
Bu araç ile birçok ekran kartının gizli kalmış ayarlarını yapabilirsiniz.
www.inmatrix.com
OS: Win 9x — **Fiyat: Freeware**

GeTune 1.0
GeTune ile Athlon sistemlerinde AGP-Bus'larının hızını değiştirebilir ve böylelikle hız artışı sağlayabilirsiniz.
www.dbsnet.co.za/detonator/
OS: Win 9x\2000 — **Fiyat: Freeware**

Performance Tuner
Bu araç PC kullanıcılarına ekran kartı ayarlarını zahmetsizce sunuyor.
www.entechtaiwan.com
OS: Win 9x\NT — **Fiyat: Freeware**

PowerDesk Resolution Manager 4.1
Eğer bir Matrox kartına sahipseniz buradan tüm çözünürlükleri değiştirebilir ve masaüstü simgelerinin yerlerini bile saklayabilirsiniz.
www.matroxusers.com
OS: Win 9x\2000 — **Fiyat: Freeware**

RivaTuner 2.0
Nvidia kullanıcıları bu programla ekran kartı sürücülerinin gizli kalmış ayalarını düzenleyebilirler.
http://guru3d.com (rivatune)
OS: Win 9x\2000, Ekran kartı Tweaker Özel
Fiyat: Freeware

NVmax 3.0 Beta
Detonator sürücülerine sahip Nvidia ekran kartı kullanıcıları için Tweaker. Nvidia sürücleri için güncelleme özelliği de sunuyor.
www.nvmax.com (A. Charnley)
OS: Win 9x\2000\Me — **Fiyat: Freeware**

gibi işlemci gücü gerektiren uygulamalarda RAM'de birçok farklı program dizisi oluşturur ve artık yavaş sabitdiskler üzerinde çalışmak istemez. Bir yazılım hafıza modüllerini yanlış tanıdığında tipik zorluklar ortaya çıkar. Bu durumda ekrana bir hata mesajı gelir ya da hiçbir uyarı olmadan bilgisayarınız çökebilir.

GoldMemory: Goldware firmasının Goldmemory programı hafızayı hatalara karşı denetliyor. Her ne kadar bu tip uygulamalardan binlercesine rastlasak da bu araç biraz daha fazlasını sunuyor. Yazılım hafıza modülünün hatalı ya da diğer modül ile uyumsuz olup olmadığını ortaya çıkarıyor. Yeni bir RAM satın aldığınızda bu özellik size yardımcı olacaktır. Böylelikle hataların nereden kaynaklandığını hızlı bir şekilde bulmak mümkün olur.

Örneğin Windows'un önbellek miktarını yanlış tanıması gibi sistemdeki hatalı ayarlar da program tarafından tanımlanıp anında düzeltilebiliyor.

System Analyzer 2000: RAM optimizasyonu konusunda uzman sayılan bu araç, çalışma hafızasını denetliyor ve kullanıcıya ayrıntılı bilgi veriyor. Ayrıca acemilere bilgisayardaki hafızanın nasıl yerleştirildiği de gösteriliyor. Bunun yanında hafızayla yakından ilgili uygulamaları listeliyor. Arkaplanda çalışan ve normalde işletim sisteminin tanımadığı programlar da bu program tarafından ortaya çıkarılıyor.

Ekran Kartları

Ekran kartları benchmark konusunda her zaman önemli bir yere sahiptir. Oyunlar ve DVD player ya da grafik tasarımlarının hesaplandığı rendering yazılımları kullanıcılar için oldukça değerlidir. Birçok kullanıcı yeni bir bilgisayar alırken özellikle bilgisayarın işlemci ve ekran kartı hızıyla ilgilenirler. Bu yüzden ekran kartı üreticileri tercihleri üzerlerine çekmek için tanıtımlarda 40 Frames/s gibi ekran kartı hızını belirten değerler kullanırlar. Kullanıcıların burada yazan değerlere ulaşması ise oldukça zordur. Ancak kendi testinizi yapabileceğiniz ve ayrıntılı grafik testleri sonucunda gerçek değerlere ulaşabileceğiniz özel programlar bulunuyor.

3Dmark2001: MadOnion firmasının meşhur grafik benchmark programı, geniş ve ayrıntılı test imkanı sunuyor. Programın, ücretsiz dağıtılan sınırlı sürümü ve gelişmiş profesyonel sürümü olmak üzere iki farklı sürümü bulunuyor. Oldukça başarılı testler sunan tam sürüm için 30 Doları gözden çıkarmalısınız. 3Dmark'ın hangi benchmark'ları gerçekleştireceğini kullanıcı kendisi belirliyor.

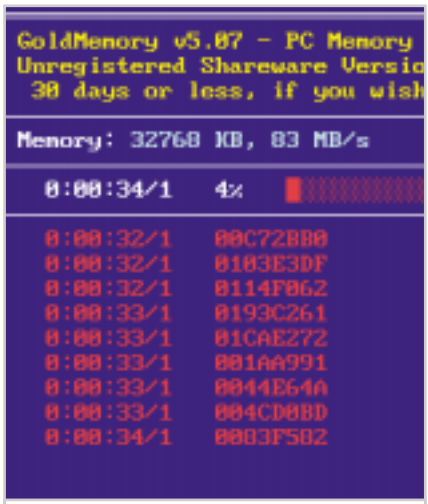

Küçük Ama Kullanışlı: GoldMemory sadece hataları göstermekle kalmıyor, aynı zamanda ortadan kaldırabiliyor.

İşlemlerin sonunda uygulama genel bir değerlendirme yaparak sonuçları listedeki diğer bilgisayarın test sonuçlarıyla karşılaştırıyor. Benchmark'larda PC'nin eş-zamanlı hesaplamalar yapmasını sağlayacak farklı senaryolar gösteriliyor. Grafik sürekli olarak yenileniyor ve yeni oyunla-

ADING FREERAM

»İnce ayar: RAM'in düzenlenmesi

▸ Ading firmasının FreeRAM programı bir tıklamayla sistemin hızlandırılmasına yardımcı oluyor. Program çalışma hafızasını düzenleyerek (Defragment) RAM'de programlar için oldukça değerli MByte'lara yer açıyor. Hafızada sistem tarafından korunan program blokları sonlandırıldığında boşalan yerin birleştirilmesi için hafızanın sık sık düzenlenmesi gerekiyor.

Kullanıcılar FreeRAM aracını belirli periyotlarda ya da sınıra ulaşıldığı anda çalıştırılmak üzere aktif hale getirebilirler. Böylelikle her zaman diğer programlar için yeterli hafıza bulmak mümkün olur.

BENCHMARK-TOOLS

ATI Tweaker 1.40

ATI-Tweaker ATI-Rage_Pro-128 ekran kartları için sistem kaydı ayarlarını düzenliyor(Özellikle DirectX, OpenGL ve DVD ayarları)
http://gizmo.4-all.org (Gizmo)
OS: Win 9x\Me **Fiyat: Freeware**

RadeonTweaker 1.1

ATI'nin Radeon ekran kartları için Open-Source bir yazılım projesi. Program kullanıcılarına sadece Overclock için gerekli ayarları değil aynı zamanda farklı Overclock değerleri için profiller de sunuyor.
http://sourceforge.net/projects/radeontweaker
OS: Win 9x\NT\2000 **Fiyat: Freeware**

Kyro Tools 1.0.2.94

Bu araç Hercules firmasının Kyro-I ve Kyro-II ekran kartları için DirectX ve OpenGL ayarlarının değiştirilemesi imkanı sunuyor. Aynı zamanda sürücüler hakkında detaylı bilgi veriyor.
http://pvr.gamestats.com/Dynamic/Standard.shtml?/kyrotools/kyrotools
OS: Win 9x\Me\2000\XP **Fiyat: Freeware**

WickedGL 3.02

WickedGL 3dfx ekran kartlarında Q,Q2,Q3,Unreal ve diğer OpenGL-Engine tabanlı oyunlarda hız artışı sağlıyor.
www.wicked3d.com (Wicked3D)
OS: Win 9x\Me\2000 **Fiyat: 8 Dolar**

Artifact Tester 5.0

Overclock'cular için ideal: Bu araç ekran kartının yüksek değerlerde overclock edildiğinde ortaya çıkarağı sonuçları gösteriyor.
www.geocities.com/artifacttester (Alberto Fajardo)
OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

MONİTÖR

Powerstrip 3.02

Bu program ekran kartı ve monitör ayarlarınızı optimize ediyor. Ek olarak ekran kartınızı düzenleyip sistem performansını yükseltebilirsiniz.
www.entechtaiwan.com
OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: 30 Dolar**

Nokia Monitor Test

Program birkaç basit adımda monitörün kalitesini ölçüyor ve ekranın artılarını ortaya koyuyor.
www.construnet.hu/nokia/Monitors/TEST/monitor_test.html
OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

HZ-Tool 1.4

Bu araç yardımıyla monitörünüzü farklı yenileme değerlerine ayarlayabilirsiniz.
http://hem.spray.se/doxx
OS: Win 9x **Fiyat: Freeware**

Monitor Tester 1.0.5

Bu program ekran görünümünün ayarlanmasına yardımcı oluyor.
www.geocities.com/tvdarekz
OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

Test Screens

Bu monitör testi ekran kalitesini belirleyebileceğiniz sekiz farklı test ekranı gösteriyor.
www.programming.de
OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

SciTech Display Doctor 6.5.3

Bu program ekran kartı ayarlarını değiştirlmede ve hataları önlemelerde için yardımcı oluyor.
www.scitechsoft.com
OS: Win 9x **Fiyat: 30 Dolar**

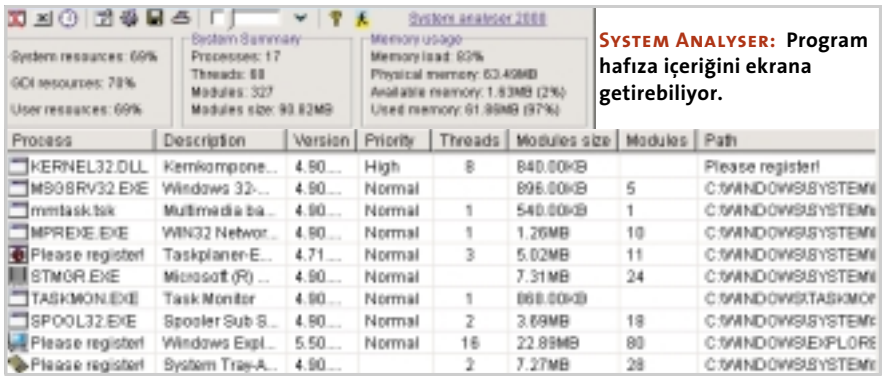

SYSTEM ANALYSER: Program hafıza içeriğini ekrana getirebiliyor.

ra geçiliyor. Uzun süren ve sürekli tekrarlanan testler bir süre sonra sıkıcı bir hal alabiliyor. Ancak 3DMark çoğunlukla ekran kartı üreticileri tarafından da tercih ediliyor, çünkü günlük hayatta ihtiyaç duyulan hız güncel oyunlarla en iyi şekilde ölçülebiliyor.

Quake 3Arena: Oyun dünyasında ID firmasının meşhur Quake oyununu tanımayan yoktur. Bu sürüm ise sadece bilgisayar tarafından oynanılan tanıtımı içeriyor. Ancak bu küçük programın arkasında ekran kartları için birçok benchmark testinde kullanılabilecek bir dev yatıyor. Kullanıcı bu sayede en son nesil işlemcili bilgisayarlarda bile ekran kartı hızını karmaşık bir biçimde test etme imkanına sahip oluyor. Böylelikle fps değerlerinin (frames per second) bildirilmesiyle sadece ekran kartının değil aynı zamanda bilgisayarın saniyede kaç resim görüntüleyebileceği de belirlenmiş oluyor. Ancak oyun kuşkusuz sadece ekran kartı gücünü test etmiyor. İyi bir sonuca erişilmesi ve oyunun rahat bir biçimde çalıştırılabilmesi için işlemci yanında tüm bileşenlerin de birlikte çalışması gerekiyor.

Monitör Testi

Bazı test programları da PC'nin donanım bileşenleriyle ilgilenirler. Bunlar arasında en kolay karşılaştırılabilen bileşenlerden birisi de monitörlerdir. Yanlış ayarlanmış ya da arızalı monitörlerin sağlık açısından zararları ölçülebilir. Aynı yapıya sahip modeller de olsa kalite donanımdan donanıma değişir. Bu yüzden monitör üreticileri monitör kalitesi ve yenileme hızını ölçüp analiz eden araçlar geliştirirler.

Powerstrip 3.02: Taiwan firması olan EnTech'in küçük ancak güçlü aracı, diğer yazılımların gösteremediği performansı sunuyor. Powerstrip hem monitör ayarlarının hem de ekran kartının analiz edilip düzenlenebileceği çok fonksiyonlu bir araç. Bunun için kullanıcılara birçok seçenek sunuluyor. Ve bu ayarlar arasında örneğin ekran yenileme hızı ve monitörün renk karakteristiği gibi bilgiler de veriliyor.
Özel seçenekler sayesinde monitörün renk ve aydınlık ayarlarını yazılım ile düzenleyip profil halinde saklayabilirsiniz. Powerstrip aynı zamanda bu profilleri sadece bir programın başlatılması sırasında da uygulayabiliyor. Kullanıcı uygulamayı çağırdığında Powerstrip otomatik olarak kaydedilen profile dönüyor ve Monitör yeniden ayarlanıyor. Böylelikle her başlangıçta uygun olmayan ayarlar değiştirilmiş oluyor.

Nokia Monitor Test: Bir monitörün test edilmesi için birçok farklı programdan birini tercih edebilirsiniz. Üstelik bunların çoğu oldukça karmaşık ve kullanıcıya yüzlerce fonksiyon sunar. Ancak iyi bir

BASİT: 3Dmark programıyla fazla bilgiye sahip olamadan da grafik benchmark'ları yapabilirsiniz.

BENCHMARK-TOOLS

W.I.R.M 2.0

Bu program görüntü ayarlarını birkaç tıklayamayla değiştirmenizi sağlıyor.
www.prometheusuk.freeserve.co.uk/betafiles
OS: Win 9x\NT\2000\Me **Fiyat: Freeware**

ZTAGP Tool 1.6

Bu programla örneğin hız gibi birçok AGP-BUS ayarlarını değiştirebilirsiniz.
www.zoiah.nl/programming/ZTAGPTool
OS: Win 9x\2000 **Fiyat: 30 Dolar**

SABİTDİSK VE SÜRÜCÜ

HD Tach 2.61

Sabit diskler ve ZIP sürücleri gibi disketler için geliştirilmiş bir Bencmark aracı. Program ölçüm sürecinde kendi sürücülerini kullanıyor.
www.tcdlabs.com (TCD Labs)
OS: Win 9x/Me **Fiyat: 50 Dollar**

Nero CDSpeed 99

Ücretisz ve kolay kullanıma sahip bu program veri transfer hızı, erişim süresi, CPU kullanımı, Burstrate, DAE kalitesi ve Spinup/Spindown sürelerini ölçüyor.
www.cdspeed2000.com (Erik Deppe)
OS: Win 9x\Me\2000\NT **Fiyat: Freeware**

CD Bremse 1.15

Araç CD ve DVD sürücülerin devir sayısını düzenliyor. Araç aynı zamanda mevuct Firmware'e göre sürücünün hızını düşürerek gürültüyü azaltmayı amaçlıyor.
www.cd-bremse.de (Jörn Fiebelkorn)
OS: Win 9x\Me\2000\NT **Fiyat: Freeware**

CD-R Diagnostic 1.6.6

Yazılım bir CD-R yada CR-RW üzerindeki verilerin zarar görüp görmediğini araştırıyor. Böylelikle diğer programların erişemediği zamanlarda CD üzerindeki verilere ulaşabilirsiniz.
www.cdrom-prod.com (CD-ROM Productions)
OS: Win 9x\Me\2000\NT **Fiyat: 50 Dolar**

Data Advisor 5.0

Bu araç bir açılış disketi yaratıyor ve mevcut hataları tespit etmek için sabit disk üzerinde testlar gerçekleştiriyor. İşletim sistemi başlatılamadığı zamanlarda kullanılabilir.
www.ontrack.de (Ontrack)
OS: Win 9x/Me **Fiyat: 15 Dolar**

CDR Identifier 1.63

Araç CD ve DVD sürücülerin devir sayısını düzenliyor. Araç aynı zamanda mevuct Firmware'e göre sürücünün hızını düşürerek gürültüyü azaltmayı amaçlıyor.
www.gum.de (Frank Wolf)
OS: Win 9x\Me\2000\NT **Fiyat: Freeware**

SeaTools Disc Diagnostic

Seagate'in aracı bir açılış disketi yaratarak sabit diskteki hataların taranmasını sağlıyor.
www.seagate.com (Seagate)
OS: MS-DOS **Fiyat: Freeware**

INTERNET

Broadband Wizard 3.0

Broadwand Wizard band genişliğine bağlı transfer hızının analizini gerçekleştiriyor.
www.broadbandwizard.net (KISSCO)
OS: Win 9x\Me\2000\XP **Fiyat: 20 Dolar**

Modem Doctor 2.0

Modem Doctor seri arabirime bağlı modeminizi test etmek için 60 farklı test gerçekleştiriyor.
www.modemdoctor.com (Hank Volpe)
OS: Win 9x\Me\2000\NT **Fiyat: 15 Dolar**

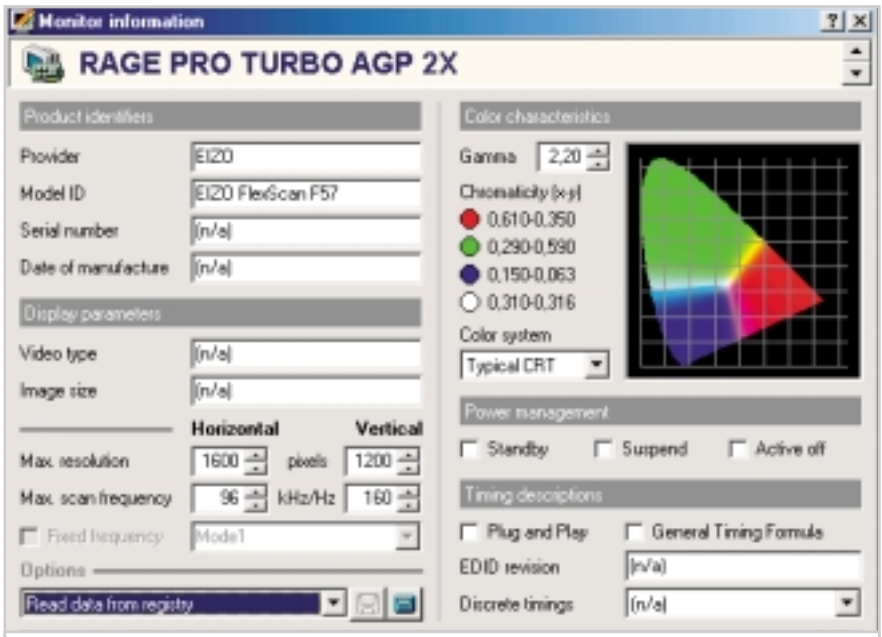

Geniş Kapsamlı: Powerstrip yazılımı sadece ekran kartı ayarlarını verirken, monitör hakkında da detaylı bilgi sunuyor.

program üzerindeki ayarlarla değil uygulamadaki elverişliliğiyle ölçülebilir. Nokia Monitor Test ise örneğin yeni bir monitör alırken günlük hayatta yeterli olabilecek birkaç temel özellik sunuyor. Yeni bir donanım satın almak için bilgisayar satıcınıza gittiğinizde bu programı da bir diskette götürüp monitörün hatalarını yada görüntü kalitesini ölçebilirsiniz.

Sabitdiskler ve sürücüler

Dosyalarınız ne kadar hızlı transfer ediliyor? Dosyalarınızı sakladığınız ortam kusursuz mu? Bu soruların cevabını ancak konusunda uzman yazılımlar verebilir. Tablolarda verilen ek programlarla bir CD'nin hasarlı olup olmadığını öğrenebilirsiniz.

HD Tach 2.61: Sabitdiskler ve Zip sürücüleri gibi disketler için klasik sayılabilecek bir benchmark yazılımı. HD TACH, Windows 9x/Me üzerinde direkt olarak donanıma erişmek için VXD dosyalarını sanal sürücü olarak kullanıyor. Program aynı zamanda Windows uyumlu Vcache gibi programlarla da uyumlu çalışıyor. HD Tach, modern sabitdisklerin, disk üzerindeki dosyaları bulundukları konuma bağlı olarak farklı hızlarda okuduğunu da göz önünde bulunduruyor. Araç dosyaları yazıp okuyarak bu sayede bir ortalama çıkarıyor. HD Tach aynı zamanda diskin arabelleğinde bulunan dosyalara sistem tarafından ne hızda erişildiğini gösteren "drive burst" hızını da ölçüyor.

CDSpeed 99: Bu araç CD-ROM sürücüleri ve yazıcıları hız ve hatalara karşı test ediyor. Merkezi test DAE hızının (Digital Audio Extraction) ölçülmesini sağlıyor, çünkü CD sürücüleri audio CD'lerini sadece belirli bir hızda okuyabilirler. Karşılaştırma için www.cdspeed2000.com adresli web sitesinde bir veritabanı bulunuyor. Burada sürücünüzün ne seviyede olduğunu bulabilirsiniz. "On the fly" modunda veri kopyalarken veri kümelerinin okuma hızı yazılandan her zaman daha hızlı olmalıdır. Aksi takdirde Buffer Un-

Kullanışlı: Nokia Monitor testleriyle bir monitörün kalitesi çok hızlı bir şekilde belirleniyor.

derrun hatasıyla karşılaşılır. Kopyalama programının işlemi yarıda kalır ve CD bir daha kullanılamaz hale gelir. Bu yüzden veritabanı maksimum yazma hızlarını içerir. Bununla birlikte CDSpeed veri CD'lerinin hem okuma hem de yazma için transfer değerlerini analiz eder ve bu sonuçları grafik olarak sunar. Bu testlerle sürücünün devir hızı ve CD'nin verileri nasıl okuduğu ölçülür. CAV'da (Constant Angular Velocity) dönme (rotation) sabittir ve veri iletişimi CD'nin kenarlarına gidildikçe hızlanır. CLV (Constant Linear Velocity) ise veri iletişim hızının sabit kaldığı ve CD devir hızının sürekli olarak değiştirildiği anlamına gelir.

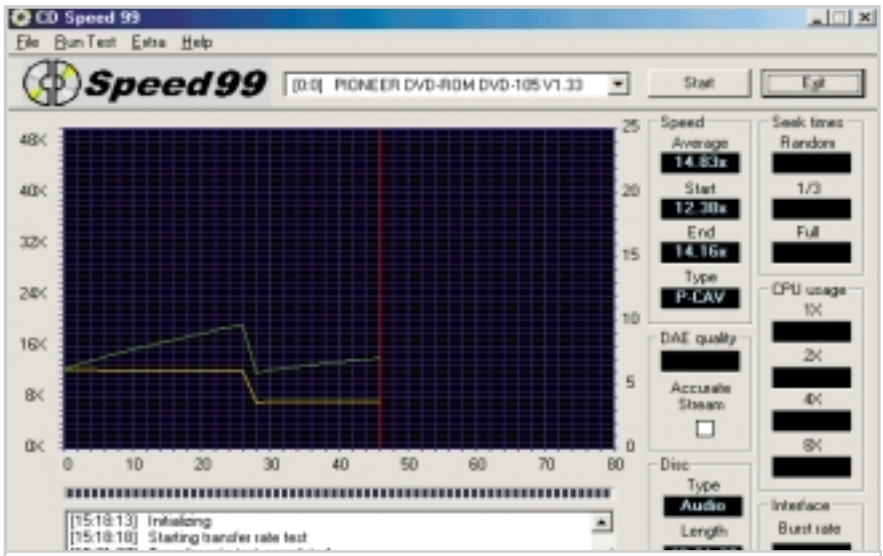

CDSPEED: Bu araç, veri transfer hızını ölçerek grafiksel biçimde sunuyor. Aynı zamanda verilerin hangi yöntemle okunduğunu da görüntülüyor.

İnternet

Web'e gerçek bağlantı hızınız ne? Sistem kaydında birkaç ayar değişikliği yaparak web'de gezinti hızınızı arttıracak programlar bulunuyor.

Ancak Tuning ya da Tweak işlemlerinden önce sisteminizi ölçüp analiz eden araçlar kullanmalısınız.

Broadband Wizard 3.0: Bu araç DSL ya da kablo modem bağlantı hızınızın ölçülmesi için kullanılabilir. Program belirli boyuttaki verileri servis sağlayıcıya gönderip alarak veri transfer hızının ölçülmesini sağlıyor. Daha sonra bu paketlerin boyutu azaltılarak sadece minik veri paketlerinin gönderilmesi sağlanıyor. Kullanıcının "True Speed" testi için belirli aralıklarda işlemleri tekrarlaması gerekiyor. Bu durum programın dar boğazları algılamasını sağlar. Broadband Wizard sistem kaydında veri paketlerinin büyüklüğü anlamına gelen mevcut MTU (Maximum Transmission Unit) değerlerini değiştirerek iletişimi düzenleme imkanı sunuyor.

Modem Doctor 2.0: Modem uzmanı programın ilk çalıştırılması sırasında COM port'larına bağlı donanımı analiz ediyor. Bunun ardından araç modemin ne kadar etkili çalıştığını test ediyor. Windows altında modemler Uart chip'inin (modem ve COM arabirimi arasında arabellek) ayarları için bir sürücüyle desteklenir. Modem Doctor, uart sinyallerinin aktif olup olmadığını kontrol ediyor ve bununla ilgili bir uyarı veriyor. Araç aynı zamanda her iki bileşene de seri komutlar göndererek modem ve sürücünün ortak çalışmasını sınıyor.

MM/Murat Karslıoğlu, muratk@chip.com.tr

BENCHMARK-TOOLS

Modem Monitor 3.3

Çevirmeli ağ için kullanışlı bir analiz aracı. İletilen veri kümelerini sürekli bir grafik haline getiriyor. Bunun için bir Ping aracı kullanılıyor.
www.geocities.com/ashoka_kumar_2000 (Ashok Kumar)
OS: Win 9x/NT — **Fiyat: Freeware**

Modem Booster 2.5

Program Internet bağlantı ayarlarınızı test ve optimize ediyor. Kullanıcı MTU (Maximum Transmission Unit) ve RWIN (Receive Windows) ile ilgili ayarlara ulaşabiliyor.
www.inklineglobal.com (inKline Global)
OS: Win 9x\Me\2000\NT — **Fiyat: 20 Dolar**

AnySpeed 1.3

AnySpeed ile gerçek sörf hızını belirleyebilirsiniz. Grafikler veri iletişiminin en yüksek olduğu saatleri ortaya çıkarıyor.
www.pysoft.com (PYSoftware)
OS: Win 9x\Me\2000\NT — **Fiyat: 19 Dolar**

Speed-O-Meter 2.1

Araç ağ kartı yada modem ayırt etmeksizin TCP/IP bağlantısının gerçek hızını ölçüyor.
www.freeturtles.com (Trevor Paskett)
OS: Win 9x\NT — **Fiyat: Freeware**

NetStat Live 2.11

Internet bağlantısının gerçek iletişim değelerini ortaya koyan kolay ve hızlı kullanılabilen bir TCP/IP monitörü.
www.analogx.com (AnalogX)
OS: Win 9x\NT — **Fiyat: Freeware**

CD BREMSE 1.15

»İnce ayar: CD-ROM'unuz fısıltı modunda

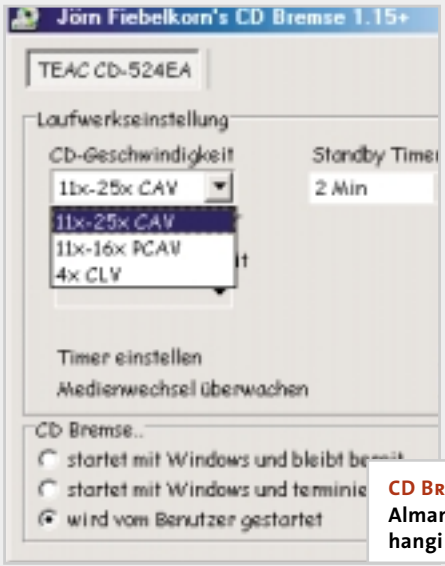

▸ Bazı sürücüler, okuma hızları yüksek gerçek güç canavarlarıdır. Ancak bu yüzden epey fazlaca gürültü çıkarırlar. Ancak audio CD ya da DVD'lerin yüksek hızda okunması gerekmez. Mütevazı hızlar bile bunların oynatılması için yeterli olur. CD Bremse sürücünüzün firmware'inin izin verdiği sürece yavaş ancak sessiz çalışmasını sağlar. İsteğe göre bu işlem otomatik olarak da gerçekleştirilir. Ayrıca bu aracın geliştiricileri web sitelerinde bir sürücü listesi sunar (www.cd-bremse.de). Burada bilgisayarınızdaki CD ya da DVD sürücünüzün "Sessiz" modunu destekleyip desteklemediğini görebilirsiniz.

CD BREMSE programı maalesef sadece Almanca sürümü var. CD-ROM sürücünün hangi hızlara düşürülebileceğini gösteriyor.

İÇİNDEKİLER

101 **En Kolay Geliştirici, MOSTL:** Excel ile yaratılan etiketler

104 **Tanımlama Listesini Sıkıştırma:** Avantaj ve dezavantajları

106 **MakeTrie ve TesTrie:** İki popüler sıkıştırma aracı

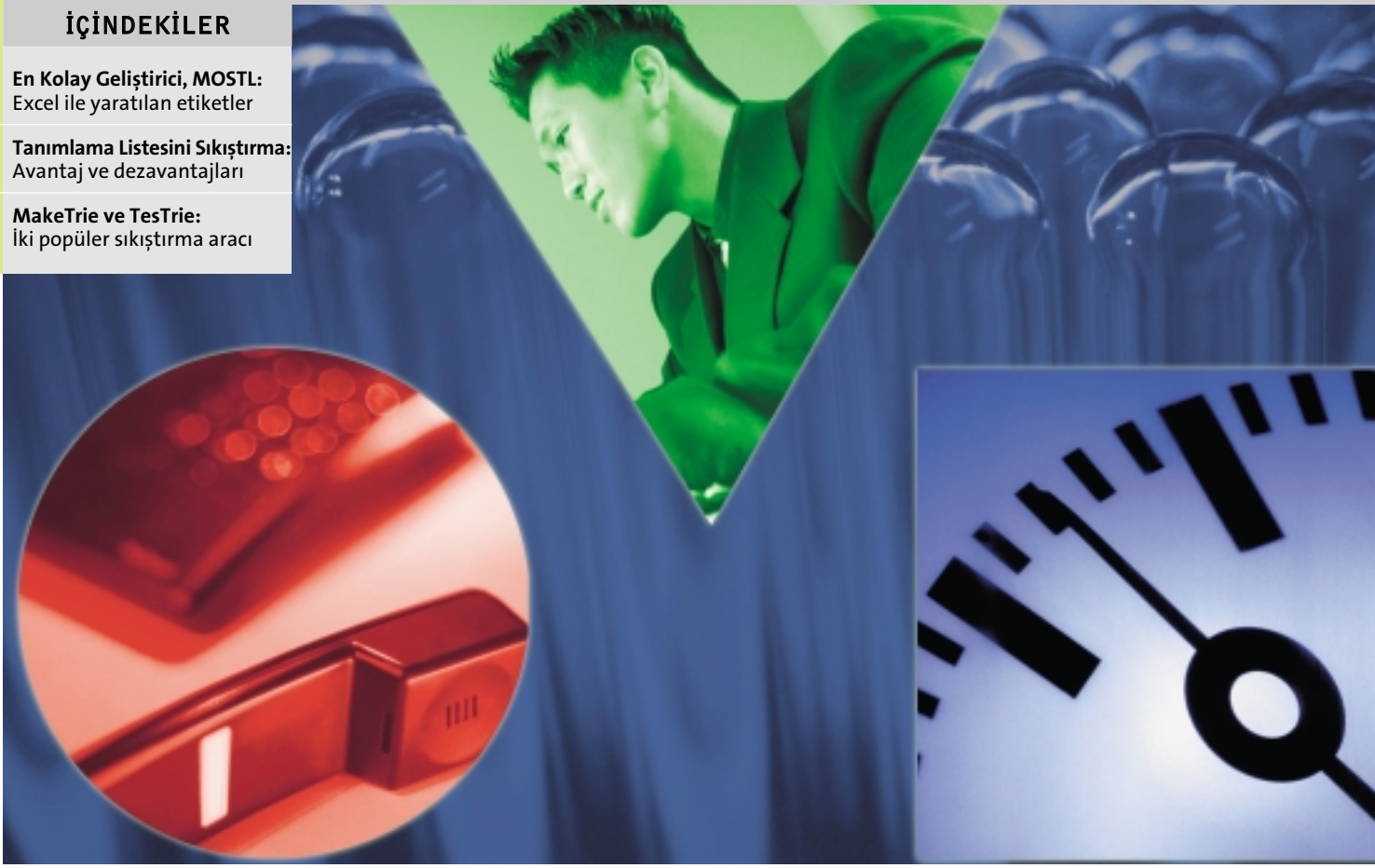

Smart Tag Kursu - Bölüm 3

Gelişmiş Akıllı Etiket Araçları

Akıllı etiket listelerinin manuel olarak oluşturulması konusuna daha önceki bölümlerimizde detaylı olarak değinmiştik. Bu ay ise listeleri otomatik oluşturmak için kullanabileceğiniz 3 farklı yazılım üzerinde duracağız.

Microsoft Office XP altında kullanmak üzere akıllı etiket listeleri oluşturmak istiyorsanız bunun için kullanabileceğiniz 3 adet yardımcı yazılım bulunuyor. Aynı amaca hitap etmelerine rağmen farklı özelliklere sahip bu programlardan Microsoft Office Smart Tag List Tool (MOSTL), sadece akıllı etiket XML liste dosyaları oluşturmak için kullanılıyor. Smart Tag List Builder aracı ise bu dosyalara ek olarak list update dosyaları da yaratabiliyor. İki yazılımın birleşmesinden oluşan MakeTrie ve TestTrie araç paketi ise binary formatında akıllı etiket dosyaları yaratmanıza ve test etmenize olanak tanıyor. Yazının devamında detaylı olarak inceleyeceğimiz bu araçlardan MOSTL, SmartTagMOSTL-Generator.xlt isimli bir Excel çalışma sayfası taslağından, Smart Tag List Builder aracı ise STTools.dll isimli bir DLL dosyasından oluşuyor. Bu araçlardan sadece MakeTrie ve TestTrie çalıştırılabilir EXE dosya olarak karşımıza çıkıyor. Bir DLL olarak pakette yer alan Smart Tag List Builder biraz daha profesyonel olduğundan şimdilik ondan bahsetmeyeceğiz. Diğer araçları incelemeye başlamadan ise, öncelikli olarak başarılı bir akıllı etiket listesi oluşturabilmek için neler yapabileceğimize bir bakalım.

Akıllı etiket listelerini tasarlamak en az oluşturmak kadar önemli

Bir akıllı etiket geliştirmeye başladıktan sonra işletmenize yardımcı olacak bir çok parlak fikir daha ortaya çıkabilir. Bu yüzden gerçek tasarım ve geliştirme işlemine başlamadan önce kafanızda bir akıllı etiket prototipi oluşturmanız yararlı olacaktır. Bu şekilde; akıllı etiketlerin gerçekten kullanıcıya bir yarar sağlayıp sağlayamayacağı, atanmış anahtar kelimelerin doğru tanımlanıp tanımlanmayacağı, eksik ya da fazla anahtar kelime olup olmadığı, anahtar kelimelere atanmış "action"ların yararlı mı yoksa karışık mı olduğu gibi fikirlerin kontrolü de sağlanmış olur. Ayrıca daha çok pratik fikirler üzerine yoğunlaşılacağından gereksiz fikirlerin geliştirilmesi için zaman harcanması da engellenecektir.

Bir akıllı etiket prototipi oluşturmak için ise daha önce de bahsettiğimiz 3 yazılımdan biri olan MOSTL'u kullanmak doğru bir seçim olacaktır. Herhangi bir şekilde kod yazmaya ihtiyaç olmadan kullanıcıların hızlı bir şekilde kendi akıllı etiketlerini oluşturmalarına imkan tanıyan bu araç, Microsoft Office XP Smart Tag SDK'deki tanımlamalara bağlı kalarak Extensible Markup Language (XML) dosyaları oluşturabiliyor. Bu noktada oluşan

MOSTL XML dosyaları, Office XP'ye hangi anahtar kelimeyi tanıyacağı ve buna karşı ne tip bir davranış sunacağını belirtebiliyor.

Aslında MOSTL bir Excel çalışma sayfasından başka bir şey değil

Bir Excel çalışma sayfası üzerine hazırlanmış MOSTL Generator, aslında sadece bir akıllı etiket oluşturmak için gerekli bilgileri toplamak için kullanılıyor. SmartTagMOSTLGenerator.xlt ismini taşıyan bu çalışma sayfası taslağı, kullanıcıların çalışma sayfasını nasıl kullanacaklarını anlamları için açıklama ve örnek verilerle de zenginleştirilmiş. Açıklamalar, her hücrenin sağ üst köşesinde kırmızı üçgenlerle ifade ediliyor.

MOSTL, bilgileri 3 farklı bölüm altında topluyor. Bunlardan ilki olan MOSTL Properties bölümü, akıllı etiketler üzerine temel bilgileri içeriyor. Bu bilgiler içinde akıllı etiketlerin kullanıcıya gösterilecek ismi, dil seçimi için yerel ID'si, amacının tanımı, daha fazla bilgi için Uniform Resource Locator (URL)'si, bir namespace olarak tanımlanmış akıllı etiket tipi ve son olarak da Word ya da Excel içinde kullanılmak üzere tanımlanmış bir akıllı etiket menü başlığı da yer alıyor.

İlkinden farklı olarak sadece akıllı etiket "action"larını içeren bu bölümde öncelikle her "action" için kendine has bir ID tanımlanması gerekir. Bu ID istediğiniz kadar uzun olabilir. Caption bölümü ise kullanıcılara her "action"ın ne işe yaradığını belirtmek için kullanılır. Bu caption'lar, kullanıcının belge içinde bir akıllı etikete tıklamasıyla görüntülenirler. Son olarak URL'ler de gerçekleştirilecek işlemi içerirler ve formatları da çok fazla esnektir. Herhangi bir geçerli URL olabileceği gibi URL içine bir "{TEXT}" de yerleştirilebilir. Daha sonra URL'nin yüklenmesi durumunda anahtar kelime bu {TEXT} ile değiştirilecektir. Bu da kullanıcılara anahtar kelimelere bağlı dinamik URL'ler oluşturabilme şansı tanıyacaktır.

MOSTL tanımlamaları içinde yer alan son bölüm ise tanımlanacak anahtar kelimelerin listesinin yer aldığı Recognizer Terms bölümüdür. Bu liste elle girilerek oluşturulabileceği gibi bir arama sonucunda da oluşturulabilir. Bu noktada Excel, kullanıcılara bir veri tabanından ya da Web'den anahtar kelime listeleri girişi için birçok yararlı veri sorgulama aracı sunarak yardımcı olabiliyor. Veritabanından veri girişi için, Excel'in Data menüsünden Import External Data'yı seçip Import Data kısmına tıklamak yeterli oluyor. Daha sonra açılacak olan sihirbazdaki adımları takip ederek bir veritabanına bağlanıp anahtar kelime listesini alabilirsiniz. Bir web sayfasındaki veri ile bağlantı sağlanmak istendiğinde ise bir web sorgulaması yapılması gerekir. Web sorgulamalarına da yine Excel'in Data menüsünden bu sefer Import External Data seçeneğine tıklayarak ulaşabilirsiniz.Daha sonra da yeni web sorgulaması tuşuna basmanız gerekir.

Tüm bu bilgiler toplandıktan sonra kullanıcı "Export MOSTL XML" tuşuna tıkladığında basit Visual Basic for Applications (VBA) rutini yardımıyla, MOSTL XML dosyası uygun Office XP klasörü altına yerleştirilecektir. Yukarıdaki kutuda bu şekilde oluşturulmuş örnek bir XML dosyası yer almaktadır.

ExportSettings kartı ise MOSTL XML'lerin oluşturulması için gerekli bir dizi ek ayarlama içerir. Burada ilk girilecek bilgi XML'nin kaydedileceği klasörün

MOSTL İLE OLUŞTURULMUŞ AKILLI ETİKET KODU

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-16"?>
<FL:smarttaglist xmlns:FL="urn:schemas-microsoft-com:smarttags:list">
  <FL:name>Web Standards Smart Tag</FL:name>
  <FL:lcid>1033</FL:lcid>
  <FL:description>Test of Smart Tag List Generator for
   Excel</FL:description>
  <FL:moreinfourl>http://</FL:moreinfourl>
  <FL:smarttag type="urn:schemas-
   smarttaglistgenerator:excel#webstandards">
    <FL:caption>Web Standards (MOSTL)</FL:caption>
    <FL:terms>
      <FL:termlist>XML,XSLT,CSS,HTML,JavaScript,VBScript,</FL:termlist>
    </FL:terms>
    <FL:actions>
      <FL:action id="msdn">
        <FL:caption>MSDN Web Site</FL:caption>
        <FL:url>http://search.microsoft.com/us/dev/default.asp?qu={TEXT}
     </FL:url>
      </FL:action>
      <FL:action id="deja">
        <FL:caption>Google Newsgroup Search</FL:caption>
        <FL:url>http://groups.google.com/groups?q={TEXT}
      </FL:url>
      </FL:action>
    </FL:actions>
  </FL:smarttag>
</FL:smarttaglist>
```

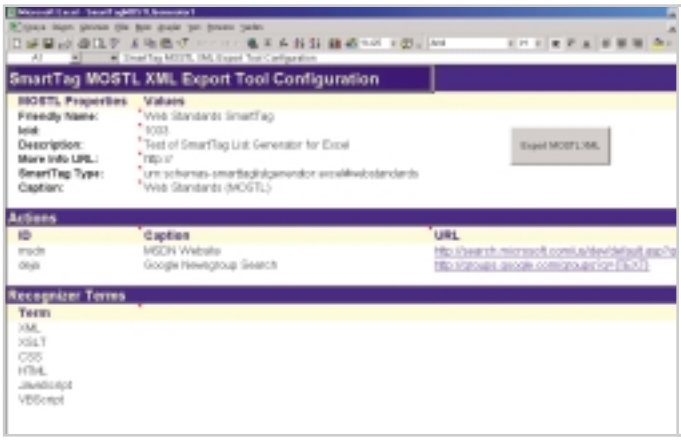

Sadece Excel Yetiyor: SmartTagMOSTLGenerator.xlt çalışma sayfası taslağı, tüm anahtar MOSTL XML bileşenlerinin tanımlanması için kullanılıyor.

adıdır. Office XP MOSTL XML dosyalarını kaydetmek için default olarak C:\Program Files\Common Files\Microsoft Shared\Smart Tag\Lists\ klasörünü kullanır. Ancak sizin ayarlarınıza göre bu klasörün değiştirilmesi gerekebilir. İkinci girilecek bilgi ise MOSTL XML dosyasının ismidir. Yine default olarak, akıllı etiketin daha önceden belirlenmiş tanımla isminden otomatik bir dosya ismi oluşturulacaktır. İsterseniz bu hücreye farklı bir isim yazıp bunu da kullanabilirsiniz.

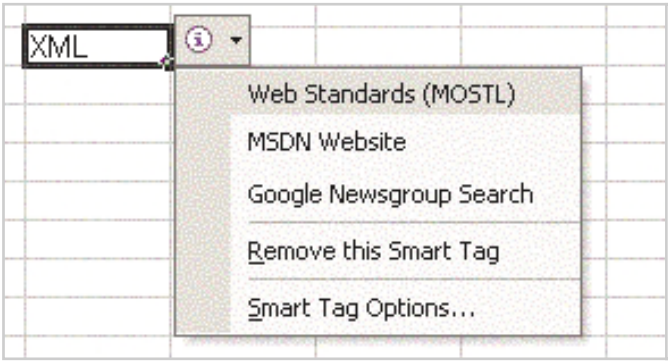

Orjinali Kadar İyi: SmartTagMOSTL Generator.xlt çalışma sayfası taslağı tarafından yaratılmış bir örnek akıllı etiket sorunsuz çalışabiliyor.

Akıllı etiket sınırlarını aşmak ve veri entegrasyonu için iki araç

Daha öncede bahsettiğimiz gibi bir XML dosya olan Microsoft Office Smart Tag List Tool (MOSTL), kullanıcıların HTTP tabanlı "action"lar ile hızlıca akıllı etiketler oluşturmalarına yardımcı oluyor. Bu XML dosya SDK'da tanımlanan akıllı etiket liste şemasına uygun olarak hazırlanıyor ve içinde de tanımlamada kullanılan anahtar kelimeleri içeren akıllı etiket ile ilgili bilgiler yer alıyor. XML'in kullanılmasıyla da tanımlama terimlerinin hızlıca ve tanınmış bir dosya biçiminde saklanması gibi bir avantaj da elde edilmiş oluyor.

Ancak bu avantaja rağmen geliştiriciler bazen tanımlama terimlerini binary dosya biçiminde saklamak da isteyebilir. Çünkü bu şekilde akıllı etiket liste şemasının ve XML dosya formatının sınırları aşılabiliyor ve veri entegrasyonu da daha kolay oluyor. Bu tür durumlarda kullanılabilecek MakeTrie aracı ile oluşturulacak binary dosya biçimindeki tanımlama terimleri listesi ise MOSTL ile yaratılmış akıllı etiket listeleri ile de tam uyumlu oluyor.

Komut satırından çalışan Maketrie.exe geliştiricilerin akıllı etiket tanımlama terimlerini binary (.BIN) dosya formatında saklamalarını mümkün kılıyor. Bu şekilde özellikle düşük bant genişliğine ya da depolama alanına sahip olunması durumunda terim listelerinin çok fazla büyük olması dezavantajının da önüne geçilmiş oluyor.

Binary tanımlama listelerinin diğer listelere göre avantajları

MOSTL, HTTP tabanlı "action"ları destekleyen akıllı etiket listelerinin oluşturulmasına izin verir. Bir akıllı etiket listesi ile ilgili bilgiler ise akıllı etiket liste şeması ile uyumlu bir XML dosyasında saklanır. Bu şema akıllı etiketin tanıyabileceği terim listelerine izin verir. Listeler ise XML dosyası içinde virgülle ayrılmış bir şekilde bulunabileceği gibi ayrı bir binary veri dosyası içinde de bulunabilir. Her iki metodun da kendine has avantajları bulunmaktadır. Bunları depolama, ölçeklenebilirlik ve veri entegrasyonu şeklinde 3 başlık altında inceleyebiliriz.

▸ **Depolama:** Binary dosya formatı, XML'den çok daha verimli bir depolama ortamıdır. Binary biçiminde saklanmış tanımama listeleri sabit diskte daha az yer kaplayacağı gibi kurulum ya da güncelleme sırasında ağ üzerinde daha hızlı da transfer edilebilirler. Eğer depolama alanı ve transfer hızları işinizde en çok dikkat edilecek hususlarsa, binary depolama XML'e göre çok daha iyi bir çözüm olacaktır.

▸ **Ölçeklenebilirlik** XML'ler basit ve anlaşılır bir yapıya sahiptirler. Ancak bir XML akıllı etiket listesi ancak 5,000 tanımlama terimi içerebilir. Eğer bundan daha fazla tanımlama terimine ihtiyacınız varsa ya da zaman içinde bu limiti açacak gibi duruyorsa en baştan, binary dosya biçimini kullanmak doğru seçim olacaktır. Binary dosya biçimi 100,000 tanımlama terimi içerebilir.

▸ **Veri entegrasyonu:** XML dosyaları düz metin dosyaları olduğundan herhangi bir metin editörü ile içlerini açıp düzenlemek çok kolay olur. Ancak bazen kullanıcılar istemeyerek de olsa XML dosyasının içeriğini değiştirip akıllı etiket listelerinin işlevini bozabilirler. Binary depolama ise iyi bir güvenlik ve altyapı sağlamasa bile kullanıcılara yanlışlıkla yapılacak değişikliklere karşı hafif bir koruma sağlayabilir. Ayrıca binary dosya biçimindeki tanımlama listeleri de aynen XML biçiminde olduğu gibi rahatlıkla güncellenebilir.

Metin tabanlı terim listelerini binary dosyaları ile değiştirmek

Binary tanımlama listeleri MakeTrie aracı ile oluşturulmuş bir .BIN dosya içinde yer alır. Bir binary dosya biçimindeki listeyi kullanmak için ise XML akıllı etiket listesi dosyasına, içinde liste olan .BIN dosyası için bir gösterge koymak gerekir. Bunu XML dosyasına bir <termfile> tag'ı koyarak yapabilirsiniz. Bu yeni tag, <terms> tagı içindeki virgülle ayrılmış değer listesinin yerine alacaktır. <termfile> tag'ı mutlaka içinde .BIN dosyasının isminin bulunduğu bir <filename> tag'ı da içermelidir.

Aşağıdaki örnek, belirli borsa hisselerini tanıyan akıllı etiket listesi içinde kullanılan terim listesinin nasıl tanımlandığını göstermektedir:

```
<FL:terms>
  INTL, MSFT, CMPQ, QQQQ
</FL:terms>
```

Aşağıdaki bir diğer kod örneği ise içinde

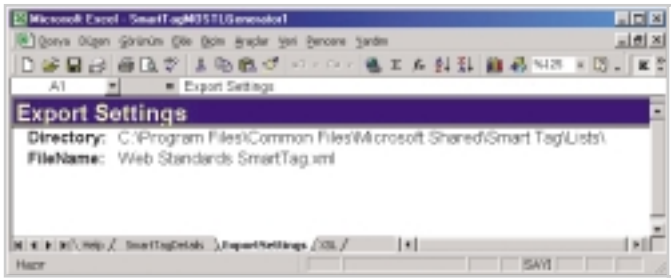

Kayıt Özellikleri: Oluşturulacak akıllı etiketin kaydedileceği yeri belirtmeyi unutmayın.

terimlerin bulunduğu .BIN dosyasına nasıl bağlantı yapıldığını göstermektedir:

```
<FL:terms>
  <FL:termfile>
      <FL:filename>stocks.bin</FL:filename>
</FL:termfile>
  </FL:terms>
</FL:terms>
```

.BIN dosyası mutlaka yerel bilgisayar üzerinde XML dosyasının bulunduğu akıllı etiket klasörüne kopyalanmalıdır.

Komut satırı yazılımları ile çalışmak çoğu zaman zordur

Binary tanımlama listeleri ile çalışmak için ise Microsoft, kullanıcılara 2 yararlı araç sunuyor. Bunlardan daha önce de ismini telaffuz ettiğimiz MakeTrie binary tanımlama listeleri yaratmak için TestTrie ise bunları test etmek için kullanılıyor. MakeTrie bir metin listesini binary .BIN dosyaya çevirdikten sonra isterseniz TestTrie adlı programı kullanıp bu .BIN dosyası içindeki tanımlama terimlerinin doğru olup olmadığını kontrol edebilirsiniz.

Daha öncede belirttiğimiz gibi komut satırından çalışan MakeTrie, dosya biçimi olarak metin dosyalarını açar. Dolayısıyla da programı kullanabilmek için öncelikle akıllı etiket listelerinin tanıyabileceği terim listelerinden oluşan bir metin dosyası oluşturmak gerekir. Bu dosyada da her öğe tek bir satıra gelecek şekilde girilmelidir. Ayrıca terim listesindeki büyük küçük harf farkının da önemli olduğunu unutmamak gerekir. Yani her terim hem küçük harflerle hem de büyük harflerle iki kere girilmelidir. Örneğin tanımlama terimleriniz terms.txt adlı bir dosyanın içindeyse komut satırınız şu şekilde gözükmelidir:

```
C:\maketrie.exe terms.txt
```

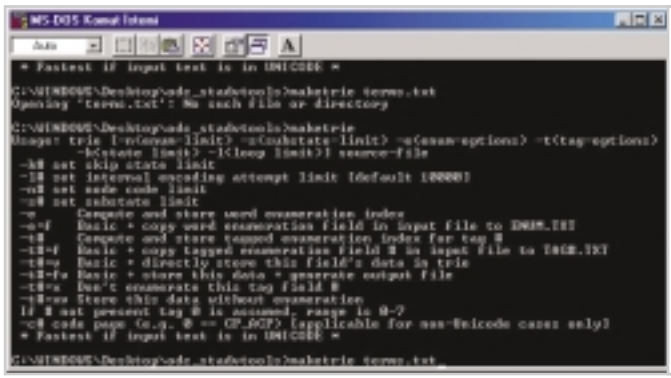

MakeTrie Parametreleri: Temel kullanımda pek gerek duyulmasa da program zengin bir parametre listesine sahip.

Bu komut terms.bin ismi altında ve içinde tanımlama terimlerinin yer aldığı bir binary dosya oluşturacaktır. Programın diğer parametrelerine ulaşmak için ise yine komut satırında bu sefer maketrie.exe –help komutunu kullanarak detaylı bir yardım menüsüne erişebilirsiniz.

MakeTrie'yi kullanırken aklınızda bulunması gereken ayrıntılar

Programı kullanırken dikkat etmeniz gereken noktalar oldukça fazla. Örneğin hazırladığınız metnin Unicode formatında kaydedilmesi tavsiye olunuyor. Eğer metin dosyanızı bu formatta kaydetmezseniz, MakeTrie kullanılan karakter seti konusunda bir tahmin yürütecek ve ona göre davranacaktır.

Bu da bazı uluslararası işleyen sistemlerde sorunlara yol açacaktır. Bunun yanında metin dosyasının her satırının da en fazla 128 karakterden oluşma zorluğu bulunuyor. Herhangi bir şekilde bir satırı tekrarlamak ya da metin dosyası içindeki son satır da dahil olmak üzere boş satırlar bırakmaktan da kesinlikle kaçınmak gerekiyor.

Program tüm veriyi otomatik olarak sıralar. Dolayısıyla sizin daha önceden zaten sıralı olarak veri girişi yapmanız sistemi hızlandıracaktır. Ancak çok da gerekli değildir. Ayrıca daha önce de belirttiğimiz gibi tanımlama terimleri arasında büyük küçük harf farkı bulunduğundan, akıllı etiketlerin anahtar kelimeleri sorunsuz tanıması için her iki türlü de belirtmeniz yararlı olacaktır. Son olarak da herşey bittikten sonra diğer araç olan TestTrie ile hazırladığınız dosyayı test etmeniz de tavsiye edilir.

Yine bir komut satırı programı olan TestTrie, MakeTrie ile hazırlanmış .BIN dosyalarının içeriğine göz atmak için kullanılır. Binary .BIN dosyaları okuyabilen program çıkış olarak dosya içindeki tanımlama terimlerinin bir listesini sunuyor. Örneğin:

```
C:\testtrie.exe terms.bin
```

komutu, terms.bin içindeki tüm terimleri listeleyecektir. Unicode olmayanlar da dahil olmak üzere herhangi bir code page belirlemek için ise, /c parametresini tüm komutlara ek olarak en sona eklemek yeterli olacaktır. Aynı MakeTrie'de olduğu gibi komut satırında testtrie.exe –help yazdığınız zaman program ile ilgili yardım alabilirsiniz.

Son olarak bir değerlendirme yapacak olursak, akıllı etiket XML listesi dosyasındaki "action"ların hep HTTP tabanlı olanlarla sınırlı kaldığı açıkça görülebilir. Bu da, tanımlanmış nesnelerden uygulama belgelerine bilgi besleyebilmek gibi güçlü bir görevi olan akıllı etiketleri sınırlamaktan başka bir şey değildir. Akıllı etiket XML listeleri aslında yazı boyunca anlattığımız şekli ile de oldukça başarılıdır. Ancak daha üst seviye kapasiteye sahip "action"lar daha çok akıllı etiket action DLL'leri formunda karşımıza çıkarlar. Ancak bunları kullanmak programcılık üzerine biraz daha fazla bilgi gerektirir.

Önümüzdeki ay Smart Tag kursumuzun son bölümü CD üzerinde yer alacaktır. Ayrıca önceki bölümleri kaçırmış olanlar da tüm eski bölümlere yine CD üzerinden ulaşabilirler.

MahmutKarslıoğlu, mkars@chip.com.tr

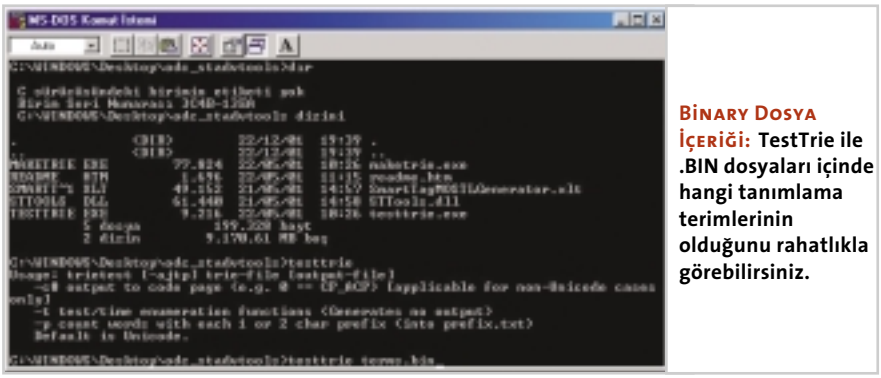

Binary Dosya İçeriği: TestTrie ile .BIN dosyaları içinde hangi tanımlama terimlerinin olduğunu rahatlıkla görebilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

109 **Windows XP'nin getirdikleri:** Geçiş için 10 neden

110 **İspiyonlanan Kullanıcı:** "Microsoft'un öğrendikleri"

112 **Tweak-XP:** Windows XP'nin ince ayarları

114 **Her duruma karşı:** XP'nin kaldırılması

İşletim Sistemi

Windows XP'ye Sorunsuz Geçiş

Microsoft, Windows XP ile sonunda her iki pazara da hitap ediyor: Yeni işletim sistemi, Windows 2000 ile 9x yapısını mükemmel bir şekilde birleştiriyor ve kullanıcılara heyecan dolu bir gelecek vaat ediyor.

Windows Millenium işletim sistemi bir yıldır piyasada ve Windows 2000'in kullanıma sunulmasının üzerinden de çok az bir süre geçti. Ancak Microsoft yepyeni işletim sistemi XP (Experience) ile yeniden evinize girmeyi hedefliyor. Bu durumda tekrardan yeni bir işletim sistemi kurmalı ve en nihayet oturtmaya çalıştığınız sistemi yeni baştan yaratmalısınız. Çoğu kullanıcı bugüne kadar bilinçli bir şekilde XP'yi bekledi ve Millenium çocuğu Windows 2000'i tercih etmedi. Her zaman olduğu gibi yeni bir işletim sistemiyle akıllarda oluşan soru işaretleri XP'de de tekrarlanarak karşımıza çıkıyor. Gerçekten XP'ye geçmeye değer mi? Yeni bir kurulumda her şeyi baştan ayarlamak ve kurmak büyük bir yük sayılmaz mı? Ve tabii ki, yeni donanımlar için harcamanız gereken yatırımın karşılığını alabilecek misiniz?

Eğer böyle düşünüyorsanız ya da tasarruf etmek zorunda olduğunuz bir döneme girdiyseniz, ne yazık ki yeni ve güzel bir geleceği de kaçırıyorsunuz demek. Çünkü Windows XP sadece mükemmel derecede stabil olmakla kalmıyor aynı zamanda (uygun donanımlar bulunduğu takdirde) hayatınıza da gerçekten neşe katıyor. Yeni işletim sistemini kurmak için katlanacağınız zahmete kesinlikle değecektir. CHIP yeni işletim sistemine geçişin nasıl yapılacağını ve dikkat etmeniz gerekenleri size adım adım gösteriyor.

Home ve Professional sürümleri arasındaki fark:

Windows XP iki farklı sürüm ile piyasaya çıktı. Son kullanıcı için tavsiye edilen Home-Edition ve tamamen işletmelere yönelik hazırlanmış Professional-Edition. İkinci sürümün Home sürümünden farklı

özellikleri mevcut.

Bu ek özellikler; çok işlemci desteği, Remote Desktop, domain üyeliği, geliştirilmiş ağ imkanları, özel giriş kontrolü, kullanıcı grubu yönetimi ve birçok dil destekleyen arabirime sahip uzaktan kurulum hizmeti (Remote Installation Service) olarak sıralanabilirler...

1 Windows XP çok mu güçlü? Ya da PC'niz çok mu zayıf?

Tüm enerjinizle işe girişmeden önce PC'nizin Windows XP için uygunluğundan emin olmalısınız. Microsft'un XP sayfalarında belirtilen sistem konfigürasyonu şöyle: En azından 233 MHz işlemci (300 MHz ya da üstü tavsiye edilir), 128 Mbyte RAM ve 1,5 Gbyte sabitdisk alanına sahip bir sistem. Bu donanımlara sahip bir PC, XP'yi gerçekten çalıştırabilir: Ancak "çalışmak" burada "biraz yerinden kımıldamak" anlamına geliyor. Üstelik çevik Millenium ile XP'yi karşılaştırdığımızda Millenium sisteminin sadece daha hızlı başlatıldığını değil aynı zamanda günlük işlemlerde de daha akıcı çalıştığını söyleyebiliriz.

Yeni Windows işletim sistemiyle gerçek anlamda çalışmak için 700 MHz işlemcili, en azından 128 ya da 256 MByte RAM'e ve en yeni donanımlarla donanmış bir bilgisayara sahip olmalısınız. Bu sınırın altındaki sistemler verimli kullanılamaz.

Ekran kartı konusunda ise gereksinim çeşitlilik gösteriyor. Eğer çoğunlukla 2D düzleminde çalışıyorsanız 8-Mbyte'lık bir kart günlük çalışmalarınız için yeterli olur. Oyunseverler ya da grafikle uğraşan kullanıcılar eğer parmak sinemasıyla karşılaşmak istemiyorlarsa bunun için 3D hızlandırıcılı ve en azından 32 Mbyte RAM'e sahip ekran kartlarını kurmaları gerekir. www.microsoft.com/windowsxp/pro/techinfo/planning/appcompat/AppCompatXP.dox adresinden Windows XP tarafından desteklenen donanımlar hakkında bilgi alabilirsiniz. Eğer donanımınız buradaki listede bulunmuyorsa www.microsoft.com/hcl altında arama işlemi başlatabilirsiniz.

Güncel donanımlara sahip yeni PC'ler işletim sistemleriyle genelde büyük sorunlara neden olmaz. Ancak eski ve zayıf bilgisayar sahipleri artık yenileme fikrini tekrar düşünebilirler. Aynı zamanda çoğu üreticinin sürücü desteği konusunda da eski donanımlarını dışladıklarını görüyoruz. Her üretici firmanın internet sayfasında en yeni sürücüleri arayın. XP altında çoğunlukla Windows 2000 sürücüleri de çalışabilir. Firmaların XP için çalışmalarına hız verdiklerini ve beta sürücüler geliştirdiklerini görebilirsiniz.

! DİKKAT: XP'nin Modem ya da ISDN kartınızı destekleyip desteklemediğini önceden öğrenin. Aynı durum SCSI aygıtları için de geçerli.

XP'nin bir diğer yumuşak karnı da TV kartları gibi donanımlar. Burada Windows 2000 sürücülerini deneyebilirsiniz.

XP'NİN GETİRDİKLERİ

» Windows XP'ye geçiş için 10 neden

SAĞLAMLIK: Microsoft yeni sürücü mimarisiyle işletim sisteminin sağlamlığını arttırıyor

GÖRSELLİK: Luna ile işletim sisteminin görünümü de değişiyor. Artık her şey eskisine göre biraz daha renkli olacak.

YAZILIM: XP, kullanıcılarına daha önceden satın almak zorunda kaldıkları birçok yazılımı ücretsiz olarak sunuyor.

CD KAYIT: Artık 1:1 yedekleme ve kopyalama için başka bir CD kayıt programına ihtiyacınız yok. Hepsi işletim sistemiyle birlikte geliyor.

DVD: Bir DVD-Encoder paketiyle DVD'lerinizi Media-Player üzerinden de oynatabilirsiniz. Cyberlink'in sunduğu yazılım yaklaşık 15 dolara satılıyor.

MP3: Windows 98 temelinden gelenler artık MP3'lerini ekstra bir yazılım kullanmadan çalabilirler.

FLASH5 PLAYER: Bu çalıcı yardımıyla çoklu ortam biçimini internetten seyredebilirsiniz.

SİSTEM GERİ YÜKLEME: Windows Me'den tanıdığımız yedekleme çözümü XP ile birlikte de geliyor.

FIREWALL: Sonunda bilgisayarınızın güvenliğinden endişe duymanıza gerek kalmadı. Dahili firewall kişisel bilgisayarınızı yabancı saldırılardan koruyor.

KULLANICI YÖNETİMİ: Görsel değişikler sayesinde artık daha da kolay.

2 Kurulum başlıyor: XP'ye uzanan yol

Windows XP'nin kurulumu sırasında, Windows 98, Me kurulumlarıyla karşılaştırıldığında, çok az etki imkanına sahip olduğunuzu göreceksiniz. XP kullanıcıya hangi temel yazılımları kurmak isteğini sormuyor. Bu durum hem "Tam" hem de "Yükseltme" sürümleri için de geçerli. Windows XP'yi kurarken önünüze üç seçenek çıkıyor: Tam, Yeni ve Paralel kurulum. Yeni ve Paralel kurulum prensipte sadece Windows XP için özel bir disk alanı ayıracaksanız farklılık gösteriyor. →

WINDOWS XP'DEKİ YENİLİKLER

DÜZENLİ: Windows XP'nin yeni görünümü kullanımı hızlandırıyor.

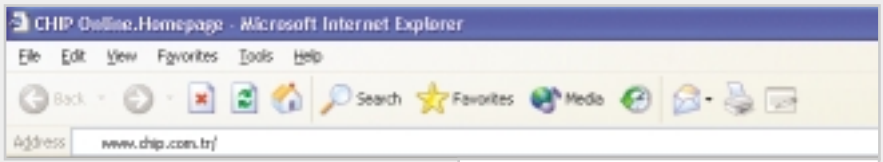

SABİT: Internet Explorer'in görünümünde pek fazla değişiklik gerçekleştirilmemiş.

GÖRÜNÜM: Yeni Media-Player için birçok yüzey kaplaması bulunuyor.

3 Temizlik zamanı: Sağlam bir Windows'un temel taşı

Bu adımın zorunlu olmadığı söylenebilir, ancak yine de yerine getirilmesi tavsiye edilir. Sabitdiskinizi Windows programı olan Scandisk ile hatalı sektörlere karşı tarayabilir ve Scandisk tarafından otomatik olarak onarılmasını sağlayabilirsiniz. Bunun için Windows'un "Bilgisayarım" klasöründe birleştirilmiş bir sabitdisk üzerine sağ tuşla tıklayın. "Özellikler" altında "Araçlar" kartına gelin ve Scandisk'in çalıştırılması için "Şimdi Denetle" seçeneğine tıklayın.

Bu işlemin ardından diski tekrar birleştirmeniz gerekebilir. Aynı zamanda bu seçeneğe de "Araçlar" altında "Şimdi Birleştir" ile ulaşabilirsiniz. Artık sabitdiskiniz XP için tamamen hazır. Bu sürecin tamamlanması çeşitli nedenlerden dolayı birkaç saatinizi alabilir.

Disk birleştirmenin etkileri: Sistem kurulumun ardından sabitdiskin bir bölümünde toplanacağı için küçük bir hız avantajı sağlanabilir. Bu işlem okuma kafalarının işini kolaylaştırır ve sürekli olarak sabitdiskin bir bölümünden diğerine atlamasına engel olur.

4 Olasılıklar: Kurulumdan önce dosyaları saklayın

Yeni bir işletim sisteminin kurulumu baştan kolay görünse de aslında öyle değildir; bazen bilgisayar birden bire çökebilir. Bu durumda gerekli dosyaların kaybedilmesi canınızı sıkabilir. Bu nedenle tüm önemli dosyalarınızı Zip ya da CD-R gibi harici bir saklama ortamına aktarmalısınız. Aynı işlemler e-mail'leriniz ve adres defterleriniz için de geçerli olacaktır. Outlook'da bir dosya "export" edip bunu bir yedekleme ünitesine saklayarak verilerinizin kaybolmasını engelleyebilirsiniz.

Ayrıca "Belgelerim" klasörünü de farklı bir ortama yedekleyin. Başka bir klasör seçilmediği takdirde Windows bu klasörde sadece kullanıcı tarafından yaratılan dosyaları saklar.

Bu yüzden en çok gezdiğiniz web sayfalarını içeren "Sık Kullanılanlar" klasörü de önemlidir. Bunu da aynı şekilde yedekleme ortamınıza kaydedin. İleride bu klasörü tekrar eski konumuna kopyalamak için ihtiyacınız olacak. Güvenlik gerektiren tüm dosyalarınıza da aynı işlemleri →

İSPİYONLANAN KULLANICI

»Microsoft'a neler gönderiliyor?

Microsoft çatısı altında "ürün aktivasyonu" olarak tanınan işlem, kullanıcının bilgileri üzerinde korsanlık yaptığı gerekçesiyle spekülasyonlara neden oluyor. Zorunlu olarak yapılan bu kayıt sürecinin sonunda Bill Gates'in ne gibi bilgilere ulaştığını şu ana kadar kimse bilmiyordu. Ancak sonunda anlaşıldı: Tabii ki bu amaçla Microsoft bilgisayarınızdaki donanımların ayrıntılı bir listesini çıkarmıyor.

Ürün aktivasyonu sırasında 50 kayıttan oluşan kodun web ya da telefon aracılığıyla Microsoft'a ulaştırılması gerekiyor. Bunların içerisinde bilgisayarınızla ilgili 10 özellik yer alıyor. Örneğin CD-ROM sürücünüzün modeli. Ancak 50 kayıtlık kod, modelin tamı tamına ulaştırılması için yeterli olmuyor. Bu yüzden Microsoft'un bilgisayarınız hakkında her şeyi öğrenmediğinden emin olabilirsiniz.

KAÇ PARÇA DONANIMI DEĞİŞTİREBİLİRSİNİZ?

Windows XP'nin kayıtlı kullanıcısı olduktan sonra yeni bir "Etkinleştirme" işlemi gerçekleştirilmediği sürece sisteminizde sınırlı sayıda değişiklik yapabilirsiniz. Ancak burada Dockingstation'lı bir dizüstü ile normal PC birbirinden ayrılıyor. Dockingstation'lı bir dizüstü bilgisayarda sekiz parça donanım değiştirilebilirken, masaüstü PC'lerde bu sayı üç ile sınırlı kalıyor.

XP NELERİ KONTROL EDER VE GÖNDERİR?

- Windows-Partition seri numarası
- Ağ kartının MAC adresi
- CD-ROM-ID-No
- Ekran kartı-ID-No
- İşlemci-ID-No
- Sabitdisk-ID-No
- SCSI-Adaptörü-ID-No
- IDE-Denetleyici-ID-No
- İşlemcinin modeli
- RAM'in kapasitesi

uygulayın. Böylelikle veri kaybından sakınmış oluruz.

5 Eşit paylaşın: Her OS'a bir disk alanı ayırın

Windows XP'nin, Windows 98 ya da Me'nin bulunduğu disk alanlarına kurulması tavsiye edilmez. Öncelikle XP'nin kendi görevlerini yerine getirebileceği mantıksal bir disk alanı yaratın. Bu işlem için en azından 2 GByte sabitdisk alanı ayırmalısınız. Sabitdiskin bölünmesi için yeni sürümünde aynı zamanda yeni dosya yapısını da destekleyen PowerQuest firmasının Partiton Magic 7.0 yazılımını kullanabilirsiniz. Böylelikle değişiklikten önceki disk içeriğinin de kaybolmaması sağlanır ve yeni disk yapısına hızlı bir geçiş yapılabilir. Partition Magic 7 yazılımının deneme sürümünü CHIP-CD'de bulabilirsiniz.

6a Yükseltme kurulumu: Yeniler için en konforlu yol

Microsoft, ev kullanıcılarının sistemlerini, XP Professional sürümüne yükseltmelerine (update) olanak tanımıyor. Windows XP'nin Home-Edition sürümüne yükseltilmesi ise sadece Windows 98 ya da daha üstü sistemlerden gerçekleştirilebiliyor. Windows 95 ve Windows 3.1 kullanıcılarının ise bu durumda işletim sistemlerini yeniden kurmaları gerekir.

Windows 2000 Professional ve Windows NT 4.0 kullanıcıları ise benzer şekilde sistemlerini XP Professional sürümüne güncelleyebiliyorlar. Ancak XP Professional Türkçe'nin tam sürümü ise önümüzdeki günlerde piyasaya sürülmeye hazırlanıyor. Eğer Windows'u tamamen baştan kurmak istemiyorsanız güncelleme sürümleri işinizi kolaylaştıracak. Böylelikle XP eski sistemin özelliklerini kabul ediyor ve "Program Ekle veya Kaldır" altından kaldırılabiliyor. Office paketi gibi önceden kurulmuş programlar yeni işletim sisteminin kurulumundan sonra da sorunsuz olarak çalışabiliyor. Ancak bu durumda tüm gereksiz sistem kayıtlarının ve dosyalarının ileride sorun yaratabileceğini düşünebilirsiniz. Dinamik güncelleştirme özelliği kurulum sırasında XP için en güncel yamaların ve güncellemelerin indirilmesini ve sisteme entegre edilmesini sağlıyor.

TWEAK-XP

»XP'nin ince ayarları

Aralık 2001 CD'mizde de bulabileceğiniz Tweak-XP programıyla Windows'un görünüşünü ve davranışlarını değiştirebilirsiniz.

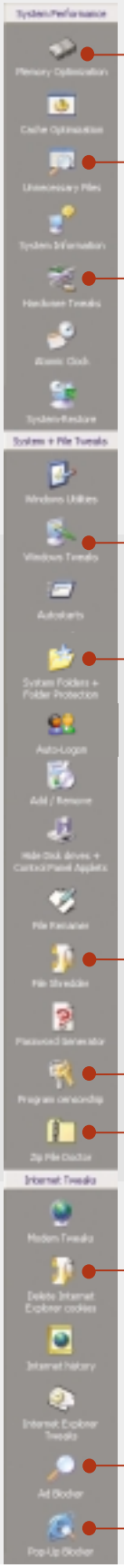

Sistem Performansı

Memory Optimization: Böylelikle programlar hafızada düzene sokuluyor ve yazılımlar için daha fazla alan sağlanıyor.

Unnecessary Files: Bu araç ile gereksiz dosyaları silebilirsiniz. "Uninstall some Programs" seçeneği de bulunuyor.

Hardware-Tweaks: Burada basit adımlarda ekran kartınızı, CD/DVD sürücünüzü ve PC'nizin anakartını ayarlayabilirsiniz.

Sistem ve Dosya İpuçları

Windows-Tweaks: Bu simgenin arkasında Windows XP'nin görünümünü değiştirebileceğiniz birçok özellik saklı.

System Folders and Folder Protection: "Belgelerim" gibi önemli sistem klasörlerini değiştirmek için kullanılır.

File Shredder: Burada sürükle ve bırak yöntemiyle dosyalarınızı silebilirsiniz. Tweak-XP geri alınmasını istemediğiniz dosyaların üzerine yazar.

Program sensorship: Çocuk koruması programların engellenmesini sağlıyor. Bu sayede sadece şifreyi bilen kullanıcı belirlenen dosyalara ulaşabilir.

Zip File Doctor: Bu fonksiyon zarar görmüş Zip dosyaların denetlenmesini ve mümkünse düzeltilmesini sağlar.

İnternet İpuçları

Delete Internet Explorer cookies: İnternetten gelen tanımlama bilgileri sürekli olarak bilgisayarda saklanır. Buradan bu dosyaları silebilirsiniz

Ad Blocker: Tweak-XP, internetteki reklam alanlarının otomatik olarak engellenmesini ve sayfaların hızlı açılmasını sağlar.

Pop-Up Blocker: Böylelikle Internet Explorer'ın sürekli olarak, reklam içerikliler başta olmak üzere, yeni pencere açmasını engelleyebilirsiniz.

HER DURUMA KARŞI XP'NİN KALDIRILMASI

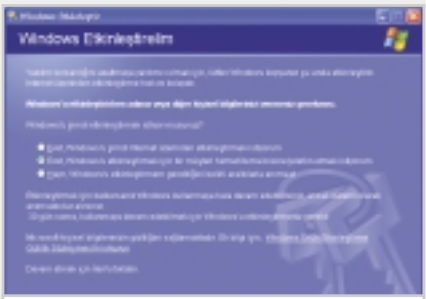

BASİT: Denetim masası artık belirgin kategorilere ayrılıyor.

SIKICI: Kurulumun ardından birkaç gün içersinde Windows XP'nin etkinleştirilmesi gerekir.

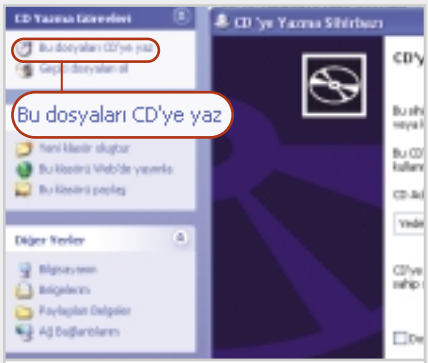

KONFORLU: CD kaydetmek için artık ek bir programa ihtiyacınız kalmıyor.

Ancak "Dinamik Güncelleştirme" için internet bağlantısının kurulması gerekir. Böylelikle her an için en yeni sistemde çalıştığınıza emin olabilirsiniz.

6b Yeni kurulum: Eski yüklerden kurtaracak temiz çözüm

Eğer önceden Windows 2000 tecrübeniz varsa XP kurulumunda hata yapma şansınız oldukça düşük. Millennium kullanıcıları da hedefe güvenilir bir şekilde ulaşabilirler. Çünkü Millennium kurulumundan farklı olarak birkaç ek ayar yapmanız yeterli olacaktır. Eğer geçiş yapmadan önce sistemi yavaş yavaş incelemek istiyorsanız paralel kurulumu tercih etmelisiniz. XP diğer işletim sisteminin yanına kusursuz bir biçimde kurulur ve gerekli bootmanager'i de beraberinde getirir (kurulumdan sonra XP'nin standart olarak başlatılması için 30 saniye bekler).

Kurulum oldukça basit şekilde gerçekleştirilir: Mevcut işletim sisteminizi başlatın ve aynı zamanda boot edilebilir XP-CD'sini sürücüye yerleştirin. Kurulum gerekli adımları yerine getirecek olan sihirbazı çağırır.

Eğer yeni kurulumun ardından tüm ayarları baştan yapmaktan korkuyorsanız içiniz rahat etsin, çünkü XP e-mail hesapları, sık kullanılanlar ve bunun gibi önemli dosyaları taşıyacak bir sihirbaz sunuyor. Bunu Windows XP-CD'sinin Autostart menüsünde. Kurulumun bir sonraki adımında XP'yi kurmak istediğiniz disk bölümünün seçilmesi gerekir. Ancak üzerinde Millenium ya da Windows 98 kurulu bir disk alanını seçmemeye dikkat edin, çünkü aynı disk alanında iki işletim sistemi büyük sorunlar yaratabilir. Bir sonraki adımda dosya sisteminin XP ile entegre edilmiş yeni NTFS-5 sürümüne çevrilmesini göreceksiniz.

Windows 2000'in piyasaya sürüldüğü günden bu yana akıllarda dolanan soru hep aynı: Sabitdiski FAT32 ile mi yoksa NTFS sistemiyle mi biçimlendirmeli? CHIP bu iki sistemin farkını açıklıyor!

FAT32: FAT sisteminin en büyük avantajı diğer sistemler tarafından da desteklenmesi. Üstelik Linux ve Mac OS gibi işletim sistemleri de FAT32 üzerinde çalışıyor. Eğer birçok işletim sistemiyle bir arada çalışmak istiyorsanız FAT sistemini tercih etmelisiniz. Kullanıcı haklarının yönetilememesi NTFS ile karşılaştırıldığında en büyük dezavantajı oluşturuyor.

NTFS: Windows XP, NT dosya sistemiyle gerçek fonksiyonlarına kavuşuyor. Böylelikle sabitdiski şifreleyebilir ya da kullanıcı hakları tanımlayabilirsiniz. Birkaç basit adımda sabitdiskin yabancılara karşı korunması sağlanır. Ancak başka işletim sistemleri tarafından desteklenmez. Her şeye rağmen tercih yaparken güvenlik gereksiniminizi ön planda tutmalısınız.

TB / Murat Karslıoğlu, muratk@chip.com.tr

HER DURUMA KARŞI

» Windows XP'nin kaldırılması

Eğer XP'den memnun kalmadıysanız tabii ki bu işletim sistemini silme şansına sahipsiniz. Ancak sistemin kaldırılması sırasında Windows XP'yi güncelleme olarak mı yoksa sıfırdan mı kurduğunuza göre değişiklik gösteriyor.

Güncelleştirmenin kaldırılması:
Eski sisteminizi geri getirmek için aşağıdaki adımları izlemelisiniz: Sırasıyla Başlat/Denetim Masası/Program Ekle/ Kaldır'a tıklayıp, Windows XP Kaldırılması kartına geçin ve Değiştir/Kaldır seçeneğine tıklayın. Karşınıza gelecek pencereden de Next'e tıklamanız gerekiyor. Program tüm diğer işlemleri sizin yerinize gerçekleştirecektir.

Yeni kurulumun silinmesi:
XP-CD'sinizi sürücünüze yerleştirin ve bilgisayarınızı baştan başlatın. Karşınıza gelen kurulum menüsünde Repair System seçeneğine gelin. Recovery Console konsolu karşınıza gelir. Burada FixMBR komutunu girin ve Exit ile konsoldan çıkın. Sistem yeniden başlatıldıktan sonra önceki işletim sistemiyle açılır. Ancak XP disk alanını tekrar biçimlendirmeniz gerekir.

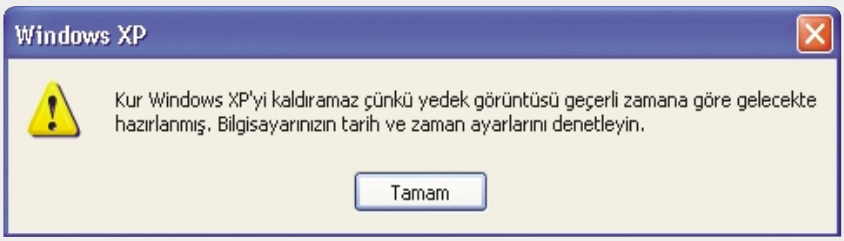

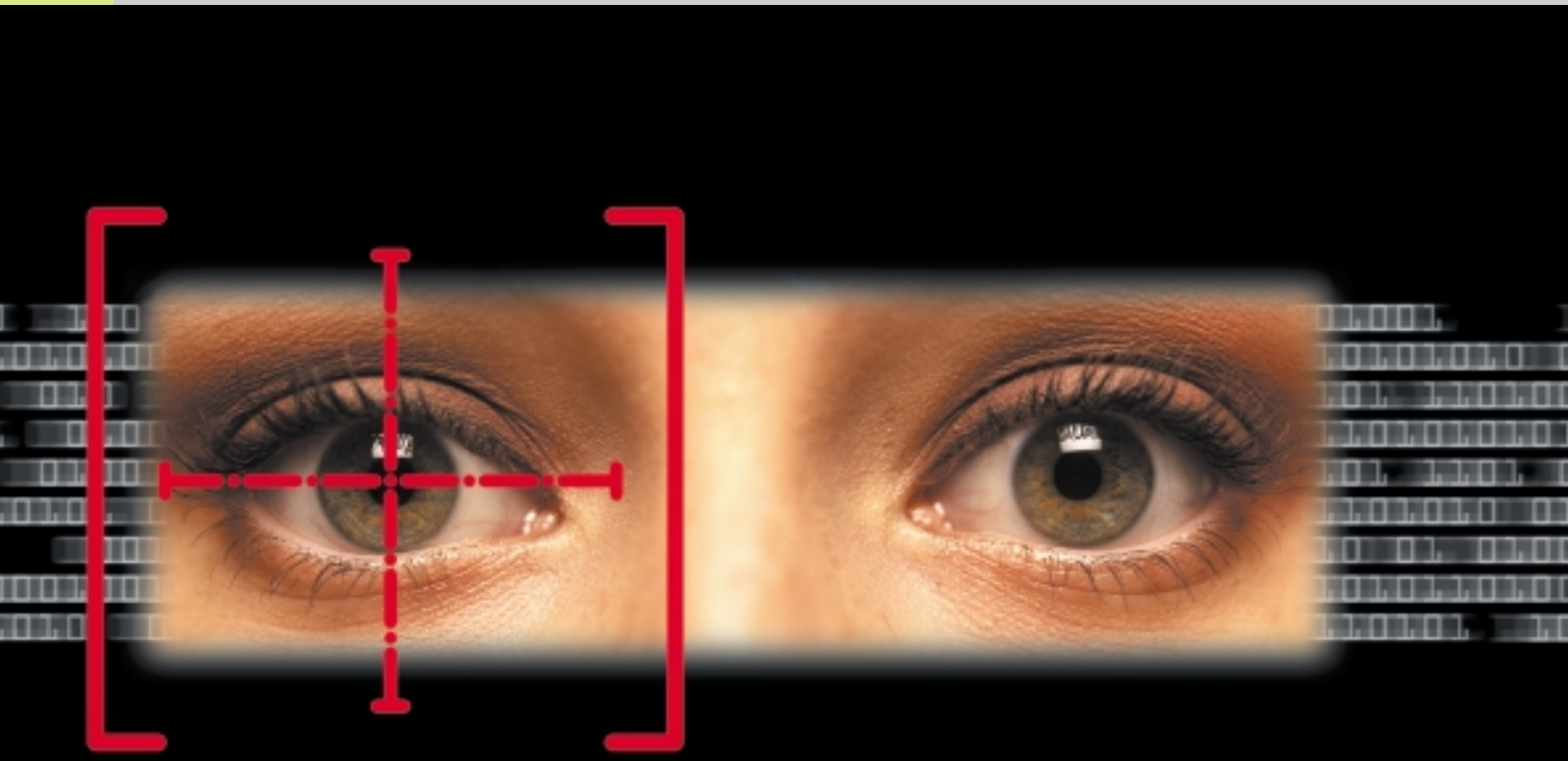

PC'ler Teröristleri Nasıl Görüyor?

Biri Bizi Gözetliyor

ABD'deki terör saldırılarından beri kovuşturma yazılımlarının itibarı artmış bulunuyor. Bunların en başında öncelikle hassas biyometri sistemleri geliyor. Ancak pratikte otomatik gözetleme sık sık başarısızlığa uğruyor.

İnsanlık tarihinin en büyük terör saldırısından sonraki ilk gün, IT sektörünün bir kesimi kendilerini acil durumlarda kurtarıcı olarak tanıttılar: Dünyanın dört bir yanından biyometri firmaları yardım arzlarıyla birbirlerini geride bırakmayı denedi. Bu firmalar kamera, veritabanı ve entelektüel yazılım ile bir korunma kalkanı oluşturulabileceğini vaat ediyorlar. Tüm bunların büyük olasılıkla fedakarlıktan ziyade katı ticari çıkarlarla ilgisi olsa gerek: İşletmeler soru bombardımanına tutuluyor, borsadaki değerleri ikiye katlanıyor. "Terör yüzsüz değildir" diyor, yüzlerle özel bir ilgisi olan Joseph J. Atick. Onun firması Visionics, otomatik yüz tanımalı gözetleme sistemleri üzerinde uzman. "Güvenliği, teröristlerin yüzlerini kapsayan veritabanlarından ibaret tanıma sistemleri yaratmak suretiyle yeniden oluşturabiliriz. Bilgisayarla yüz tanıma, teröristleri ülkeden ülkeye takip etmek için kullanılabilir."

Ancak pratikte aşılması gereken epey fazla sayıda engel var. Otomatik tanıma sistemleri geçen yıllarda epey geliştirildi, ama hala her koşulda güvenilir bir biçimde çalışmayı pek de beceremiyorlar. Başarılı bir işleyiş için önkoşul, izlenen kişinin yüzünün önceden bir veritabanında depolanmış olması. Kendisini o ana kadar göstermemiş bir teröristin, kovuşturma yazılımından korkmasının bir anlamı yok.

Binbir zahmetle nasıl bu kadar az şey elde edilebileceğini

Big Brother'dan selamlar: İngiltere'de otomatik yüz tanımalı video gözetleme uygulanıyor.

Kamuya açık yerlerde şahsi alan beklentisi içine giremeyiz

Erwin Chemerinsky, Hukuk Profesörü

Amerikalılar yaptıkları büyük çaplı denemelerle çoktan gösterdiler. ABD eyaletlerinden Florida'daki Tampa'nın sakinleri ve ziyaretçileri "Area Under Video Monitoring/Gözetim Altındaki Bölge" tabelalarını tanıyorlar: Tarihi eğlence mahallesi Ybor City'de 36 video kamera caddelerdeki her bir hareketi kaydediyor. Sessizce dönüyor ve neon ışıklarıyla aydınlatılmış cephelerin önünden geçenleri izliyor. Ziyaretçilerin çoğunun bilmediği bir şey var: Ziyaretçiler direklerdeki kameralarla yalnızca gözlem altında değil; yüksek derecede gelişkin gözetleme yazılımı, kalabalık içinden her bir yüzü analiz etme ve varolan verilerle karşılaştırma yeteneğine sahip. Kameraların zumladığı resimler yakındaki polis merkezinin monitörüne gayet net bir biçimde ulaşıyor. Tek tek yüzler yalıtılıyor ve aranan kişiler ile karşılaştırılıyor. Boyutu hızla büyüyen dosya, aranan suçlulardan tutun da evden kaçmış çocuklara kadar binlerce yüzü içeriyor.

Yüz tanıma, bir parmak izi ya da bir DNA analizi gibi, insanları birbirinden tümüyle farklı kişisel belirtileri üzerinden tanıyan biyometrik bir yöntem. Programlar özel algoritmalarla depolanmış örneklerle ve şüpheli eylemlerle uyuşum olup olmadığını araştırıyor. Gözlemlenmiş davranışın normal olup olmadığını önce bir bilgisayar belirliyor. Sonuç kurulan hayalleri yıkacak cinsten: Sistem aranan kişileri en iyi durumda yüzde 80'lik bir isabet oranıyla tanıyor. Ayrıca bilgisayar çoğu zaman yanlış alarm da verebiliyor. Zamanında örnek proje olarak sunulmuş olan proje, artık dondurulmuş bulunuyor. Proje kapsamında yalnızca az sayıdaki birkaç hafif suçlu ağa takıldı.

Florida kökenli Big-Brother senaryosu biyometri yazılımının çok aşırı ölçüde bir uygulaması. Bir kişinin parmak izi, iris ya da yüzünü tanıma yöntemleri, normalde öncelikle erişim denetimlerinde kullanılıyor. Böylelikle →

PC'de ya da özellikle emniyet altına alınmış kapılarda yetkili kişiler meşruiyet kazanıyor. Otomatik tanıma güvenlik kapılarında çok daha iyi işliyor, çünkü burada kamera tüm yüzleri yakından ve her zaman aynı bakış açısı altında algılıyor. Büyük olasılıkla yakın zaman içinde biyometrik kontroller havaalanlarında daha da artarak kullanılacağa benziyor.

Tüm kusurlarına rağmen Tampa usulü geniş alan gözlemleme artık tek değil. Florida'da daha önceden Amerikan futbolu finali Super Bowl'da geniş çaplı bir deneme gerçekleştirilmişti. Stadyumdaki 100 bin ziyaretçi taranmış ve 1.700 sabıkalının verileriyle karşılaştırılmıştı. Ama sonuç burada da kısıtlıydı: Yalnızca karaborsa bilet satan bir kişi yakalanmıştı.

Biyometri en önemli IT yeniliği olacak

Bill Gates, Microsoft

Gözetleme konusunda başı çekenler İngilizler. George Orwell'in anavatanında, resimleri gitgide daha sık otomatik olarak değerlendirilen gözetleme kameraları günbegün milyonlarca insanı izliyor. Tanıma, tabiri caizse, yoldan geçerken gerçekleşiyor. Konvansiyonel kameralar yüz tanıma için resim kaynağı olarak kullanılıyor. Kayıtları PC değerlendiriyor. Yalnızca Londra'nın banliyösü Newham'da polis 300 kamera ve FaceIt yazılımı ile caddeleri geniş çaplı bir biçimde tarıyor. Birmingham'da da aynı oranda zahmet harcanıyor. Oradaki ağırlık merkezleri dükkanların bulunduğu mahalleler ve alışveriş merkezleri. Karşılaştırılabilir bir gözetleme yoğunluğuna, ancak İsrail'in Gazze şeridinde ulaşılıyor.

Gözetleme önlemleri ABD'de yurttaşlık hakları koruyucularının yoğun protestoları ile karşılaşmış bulunuyor. Top yekun optik kontrollerin yasallığı hakkında hukukçular da tartışıyor. Yetkili makamlar doğal olarak Kaliforniyalı hukuk profesörü Erwin Chemerinsky'nin temsil ettiği görüşler yönünde bir eğilim gösteriyor: "Kamuoyuna açık yerlerde mantıksal olarak şahsi bir alan beklentisine giremeyiz, buralarda görülebiliriz ve fotoğrafımız da çekilebilir."

Araştırmalar ve biyometrik tanıma sistemleri projeleri

ABD Savunma Bakanlığı biyometrik tanıma sistemlerinin kusurlarıyla birlikte potansiyelinin farkına varmış bulunuyor. Şimdi Pentagon yüz tanımanın performans yeteneğini yükseltmek yönünde güçlü bir ilgi sergiliyor. Pentagon gelişmeyi hızlandırıyor: Hedef 150 metre uzaklıktaki kişilerin de tanınması. Defence Advanced Research Projects Agency (DARPA) yaklaşık 20 adet bu türde gözetleme projesi gündeme getirmiş bulunuyor. Amerikalılar "HumanID" projesine 50 milyon dolar pompalıyor. Hedef bununla yurtiçindeki ve yurtdışındaki ABD kuruluşlarının potansiyel teröristlere karşı korunması. Sistemin bir kişiyi daha 150 metre uzaklıktayken tanıması gerekiyor.

Pittsburgh Carnegie Mellow Üniversitesi'ndeki araştırmacılar başka bir gözetleme tekniği üzerinde çalışıyorlar. Hyperspectral Imaging şimdiye kadar öncelikle uydu resimleriyle mineraller bulmak ya da askeri kamuflajları ortaya çıkarmak için kullanılmış olan bir yöntem. Bu göründüğü kadarıyla kişileri derilerinin renk spektrumunu ölçmek suretiyle bulabilecek durumda. Deri tek tek kişilerle eşleştirilebilecek belirli renk örneklerini soğuruyor, yansıtıyor ve yayıyor.

Üniversiteden yapılan açıklamalara göre bu şimdiden laboratuarda çalışıyor, ancak şimdilik bir deneğin, yaklaşık →

Futbol stadyumu örneği: Almanya'da da video gözetleme uygulanmıyor değil. Otomatik tanımaya geçiş mümkün görünüyor.

Mobil tanıma: Taşınabilir algılayıcı cihaz Ibis ile ABD'li polisler, fotoğraf ve parmak izlerini telsizle iletiyor. Şüpheli, verilerin karşılaştırılması için merkeze davet ediliyor.

BİYOMETRİ NASIL ÇALIŞIYOR?

»Ömür boyu kalan özellikler

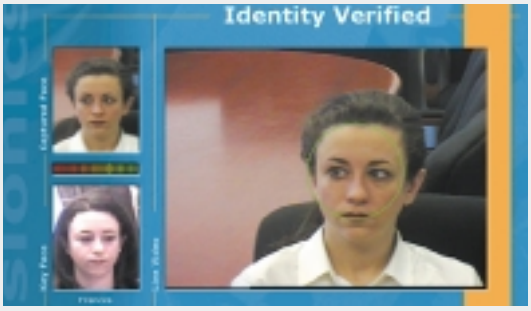

FaceIt gibi programlar kamera kayıtlarını (sağda) veritabanlarındaki bilgiler ile karşılaştırıyor.

Yüz tanımaya yönelik biyometri yöntemleri, kamera kayıtları ve önceden veritabanlarında depolanmış bilgiler arasında bir uygunluk olup olmadığına bakıyor. MIT'de geliştirilmiş bir teknoloji, bir yüzde 128 değişik yeri ölçüyor. Karakteristik olanlar örneğin göz yuvaları, burun biçimleri, ağız açıları ya da elmacık kemikleri. Bir yüzü yeniden oluşturmak için yalnızca 14 belirti gerekiyor. Yüz ile ilgili bilgiler geometrik karakteristiği betimleyen bir matematiksel denklem olarak depolanıyor. Böylelikle yüzün imgesi 84 byte boyutunda bir dosya halini alıyor. Visionics kökenli program FaceIt, matematiksel karşılaştırma üzerinden depolanmış resimlerle uyuşum olup olmadığına bakıyor. Bu işlem sırasında "Eigenfaces" denilen araçlarla çalışılıyor: Nasıl ki her bir renk ana renklerin karıştırılmasıyla elde ediliyorsa, her bir yüz de Eigenfaces yardımıyla oluşturulabiliyor. "Yüz izi" daha iki yaşındaki bir çocukta nihai biçimini alıyor ve artık bir ömür boyu değişmiyor.

Bir iris tarayıcının yaptığı da gözün fotoğrafından başka bir şey değil. Bu işlem sırasında bir program yaklaşık 260 serbestlik derecesi kullanıyor; bunlar birbirinden bağımsız özellikler.

Şeritleri ve lekeleriyle (benekleriyle) iris, yalnızca 60 ila 70 serbestlik derecesi sunan parmak izinden önemli ölçüde daha fazla bilgi sağlıyor. Iris'in çizimi bir insanın en kişisel belirtisi olarak kabul ediliyor.

beş saniye, bir sensör yüzlerce dalga boyunu algılayana dek bir sandalyede hiç kıpırdamaksızın oturması gerekiyor. Bir teröristin böyle yakalanabilmesi mümkün mü, ne dersiniz? "Bunlardan hangisinin belirli bir insan için gerçekten karakteristik olduğunu bir kere bildiğimizde, olay çok daha hızlı gerçekleşecektir" tutumunu takınıyor bilgisayar bilimcisi Robert Collins. Başka bir proje ise bir video ağının resimlerini değerlendiriyor. Ama burada yüzlerin tanınması değil, beden ölçülerinin ortaya çıkarılması deneniyor.

> **Hedefsiz gözetleme, samanlıkta iğne aramaya benzer**
>
> **Dr. Thilo Weichert, Alman Veri Koruma Birliği**

Karakteristik veriler bacak uzunluğu ya da kalça kapsamı gibi sonuçlar veriyor. "Bunlar ısmarlama giysi diktirirken bir terziye verilen değerlerle karşılaştırılabilir," diyor Collins.

Vasat başarılara rağmen kısmen uçuk gözetleme yöntemleri için araştırma bütçeleri ve fikirler yok değil. Georgia Institute of Technology'de bilimciler sensörlerle döşenmiş ve kişileri ayaklarının yere bastığı "güç profili" üzerinden tanıyacak "entelektüel" zeminler geliştiriyor. Ve Princeton'da özel bir kamerayla kişileri 100 metreden fazla bir uzaklıktan irisin renk, şerit ve beneklerine bakarak tanıyacak bir antiterör teknolojisi üzerinde çalışılıyor. Gözlerin hızlı hareket etmesi işi zorlaştırıyor. Bu çok uzaktaki bir kamera için bir roketi izlemek gibi bir şey ,uygulanan teknolojiler de buna tekabül ediyor.

IBM tarafından tümüyle başka amaçlar için geliştirilmiş bir yöntem de aynı şekilde gözetlemeye yarayıp yaramadığı yönünde sınanıyor. Blue Eyes yüz ifadelerini ve göz hareketlerini analiz ediyor. Korku, sevinç ve öfke gibi duyguları tanıma yeteneğiyle program başlangıçta insan ile bilgisayar arasındaki etkileşimi kolaylaştırmaya yönelikti. Program şimdiden kayıtların mağazadaki reklamların etkisini iyileştirmesine hizmet edeceği şekilde mağazalarda kullanılıyor. Bununla çok yakında insan davranışının çok daha büyük bir spektrumu otomatik olarak incelenebilecek.

Top yekun kontrol: Gözetleme için kameralar, tanıma için veritabanları

Araştırmalar için iyi donanımlı veritabanları belirleyici bir rol oynuyor. 300 milyondan fazla kayıtlı resim ile dünya çapında en büyük resim veritabanı bir Alman işletmesinin, Kassel'daki Cobion AG'nin elinde bulunuyor. Firma kendine özgü bir yöntemle örneğin internet ya da büyük resim verileri dağarcığı kökenli statik resimlerde dijital yüz tanıma üzerinde uzman. İnternetteki kayıp çocuklar ve devlet düşmanı semboller arayışı Cobion'a ün kazandırmış bulunuyor. 11 Eylül'deki saldırılardan hemen sonra Cobion, Berlin'deki BioID AG ile işbirliği yaptığını duyurdu. Bu işletme Video-Live-Streams gibi hareketli resimlerden yüzleri çıkarsamada deneyimli ve insanları otantikleştirmede kendine özgü bir yöntem kullanıyor. Firmalar, teknolojilerini birbirleriyle bağlantılandırarak, alanların ve binaların gözetlenmesini ya da havaalanlarındaki güvenlik kontrollerini iyileştirmek istiyor.

Uganda ve Meksika bir çırpıda yurttaşlarının kapsamlı resim dosyalarına ulaşıyor: Seçim sahtekarlığını önlemek üzere tüm seçmenlerin yüzleri kaydediliyor ve depolanıyor. Şimdi Uganda'nın elinde 10 milyon depolanmış resim arasından altı saniye içinde bir yurttaşını tanıma olanağı bulunuyor -tabii ki yalnızca seçim gününde değil.

MF / Garo Antikacıoğlu, agaro@chip.com.tr

İÇİNDEKİLER

123 **Sürpriz Yumurta:** Powerpoint sürprizi

123 **Ayın Hatası:** LG yazıcı hataları

124 **Hızlı Windows:** Windows Optimizasyonu

132 **6 Adımda Kolay Çözüm:** DiskDump ile yedekleme

134 **Tips&Tricks:** Windows, uygulamalar...

138 **Okur Soruları:** Okurlar soruyor, CHIP cevaplıyor

pratik

Ayın CHIPucu

Otomatik Cevaplama

iPack Pocket PC'nizin performansını yükseltin! Küçük bir bedava araç yardımıyla Compaq el bilgisayarınızda dikkat çekici bir performans artışı elde edebilirsiniz.

■ Ucuz, hızlı ve zahmetsiz bir haberleşme imkanı sunması nedeniyle e-posta kullanımı her geçen gün yaygınlaşıyor. Özellikle bayram, yılbaşı ve evlenme gibi önemli günlerde yoğun olarak gönderilen ya da alınan iletilerle başa çıkmak bazen oldukça zor olabiliyor. Bu gibi durumlarda Microsoft Outlook ve Outlook Express'in kural sihirbazları yardımıyla oldukça ağır bir yükün altından rahatlıkla kalkabilirsiniz. Nasıl mı?

Microsoft Outlook 2000: Yılbaşı sabahı posta kutunuzu açtığınızda karşınızda belki de onlarda yılbaşı kutlamasından oluşan korkunç bir ileti yığını ile karşılaşabilirsiniz. Eğer e-postalarınızı çok seyrek kontrol ediyorsanız durumunuz daha da kötü demektir. Bu iletileri tek tek cevaplamak yerine oluşturacağınız bir kural ile istediğiniz kriterlere uyan tüm iletilerin otomatik olarak cevaplanmasını sağlayabilirsiniz.

Bunun için ilk önce otomatik olarak göndermek istediğiniz iletiyi hazırlamalısınız. Yeni bir ileti oluşturun, içerisinde istediğiniz değişiklikleri, metni girin ve bunu Dosya/Farklı Kaydet komutunu kullanarak Outlook Şablonu (*.oft) biçiminde kaydedin. Gönderilecek ileti hazırlandığına göre geriye bunu uygulayacak olan kuralı hazırlamak kaldı. Bunun için de Araçlar/Kural Sihirbazı komutunu çalıştırın ve Yeni düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen Kural Sihirbazı size yardımcı olacaktır. İlk penceredeki işaretli seçeneği (Ulaştığında iletileri denetle) olduğu gibi bırakın ve İleri düğmesine tıklayarak denetlemek istediğiniz koşulları belirleyin. Örneğin size yılbaşı kutlaması gönderenleri yanıtlamak isterseniz konu satırında "Yılbaşı" kelimesi içeren veya size e-posta gönderen herkesi yanıtlamak isterseniz "belirtilen hesabı üzerinden alındığında" koşullarını seçip gerekli bilgileri girebilirsiniz. Oluşturduğumuz kuralın en önemli aşaması, "İletiyle ne yapmak istiyorsunuz?" başlığı altındaki listeden "belirli bir şablon kullanarak yanıtla" seçeneğinin işaretlenip, aşağıda ekrana gelen "belirli bir şablon" bağlantısına tıklandığında, biraz önce hazırlanan tebrik iletisinin açılmasıdır. Kuralın uygulanmasını istemediğiniz istisnalarını belirleyebilir ve kural için uygun bir isim atayarak işlemi sonlandırabilirsiniz. Eğer isterseniz bu kuralı posta kutunuzda zaten varolan iletiler için de uygulayabilirsiniz.

Outlook Express 5.0: Outlook Express'e gelen iletileri de otomatik olarak cevaplandırmak için yukarıdakine benzer şekilde kural oluşturulmalıdır. Bunun için Araçlar/İleti Kuralları Posta komutunu çalıştırın ve ekrana gelen İleti Kuralları penceresindeki Yeni düğmesine tıklayın. Gerekli tüm düzenlemeler burada tek bir pencerede gerçekleştirilir. İlk olarak kuralın uygulanacağı koşulları belirlemelisiniz. Daha sonra da koşulları yerine getiren iletilere uygulanacak eylemler seçilmelidir. Burada "İleti ile yanıtla" eylemini seçin. Kural açıklaması kısmındaki "İleti" bağlantısına tıklayarak göndermek istediğiniz iletiyi seçin.

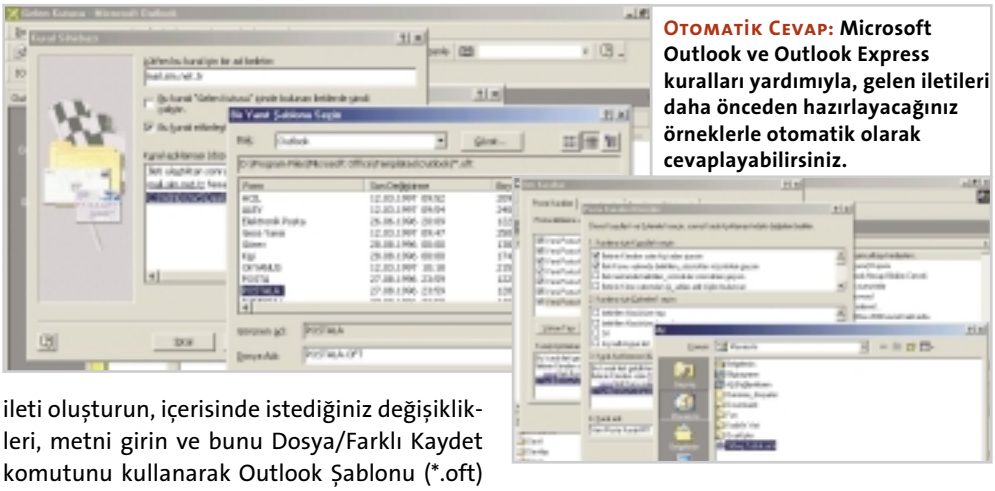

Otomatik Cevap: Microsoft Outlook ve Outlook Express kuralları yardımıyla, gelen iletileri daha önceden hazırlayacağınız örneklerle otomatik olarak cevaplayabilirsiniz.

Dikkat! Kurallardaki koşulları ne kadar çok ileti yerine getirirse o kadar çok cevap e-postası gönderilecektir. Bu durum yavaş bağlantılarda uzun süreli beklemelere neden olabilir.

Sürpriz Yumurta

Powerpoint Geliştiricilerinin Sürprizi

Microsoft geliştiricileri imza atmayı seviyor: Microsoft Powerpoint geliştiricilerinin isimlerini görmek için ilk olarak programı açın ve Yardım/Microsoft Powerpoint Hakkında komutunu çalıştırın. Ardından ekrana gelen pencerenin sol tarafında bulunan kare şeklindeki Powerpoint simgesine tıklayın. Bunun sonucunda program geliştiricilerinin isimleri ekran koruyucuyu andırır şekilde görüntülenecektir. Mukadder Ceyhan'a Teşekkürler...

SİZ DE KATILIN!

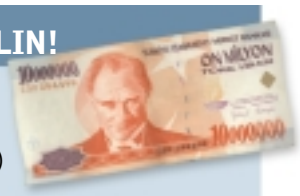

- Siz de komik bir hata veya sürpriz bir yumurta (easter egg) bulduysanız ekran görüntüsü (screenshot) ile birlikte **ktuztas@chip.com.tr** adresine gönderin. Yayınlanan her ipucu için **10 milyon TL** kazanabilirsiniz.

AYIN HATASI

LG CD yazıcısı Singleside hafıza ile anlaşamıyor

Bir donanım hatası sinirinizi mi bozdu? Bize iletin: CHIP Yazı İşleri, Donanım Hatası başlığı ile Piyalepaşa Blv., Zincirlikuyu Cad. Ün İş Merkezi N0:231/3 80380 Kasımpaşa/İSTANBUL veya ktuztas@chip.com.tr adresine sorularınızı gönderin.

PROBLEM: Bir okuyucumuz "LG CD yazıcım, hafızası dolu olmasına ve her şeyin yolunda görünmesine devamlı olarak Buffer Underrun hatası veriyor" şikayetiyle bize başvurdu. Oldukça sinirlenen okuyucumuzu Test Merkezimizde misafir ettik ve sorunu inceleme altına aldık.

HATA TESPİTİ: Bilgisayarın kasasını açtık ve içeride neler olup bittiğini kontrol ettik: MSI-K7T Pro anakart üzerinde AMD Duron 800 işlemci, 128 MB SDRAM Major Brand, Delta DVD 12x, LG 8x yazıcı ve en güncel sürücülere sahip Windows 98 SE. Her şeyin normal olduğunu gördükten sonra bir CD yazmaya karar verdik. Easy CD normal bir şekilde CD yazma işlemine başladı, ancak durum çubuğu yüzde biri gösterirken, hem de yazma hafızasının tamamen dolu olmasına rağmen, karşımıza çıkan Buffer Underrun hatası hepimizi şaşırttı. CD okuma sırasında herhangi bir sorunla karşılaşmadık. Akla ilk gelen bütün testleri (Master/Slave ayrları, Jumper kontrolü, işletim sistemi kurulumu ve bunun gibi) uyguladıktan ve yaklaşık 10 tane CD yaktıktan sonra CD yazıcıyı kendi sisteminden söküp başka bir bilgisayara bağladık. Yazma işlemi sorunsuz bir şekilde sona erdi. Anakartı Gigabyte K7 ile değiştirdik, yeni bir CD yazıcı taktık ve bunları Windows 98, Me ve 98 Second Edition ile test ettik. Hiçbiri çözemedi. Yüzde birlik yazma değerinin üzerine halen çıkamadık.

ÇÖZÜM: Bu arada geçen zaman içerisinde yaklaşık 25 tane CD yandı. Son olarak denemek için 128 Mbyte Major Brand (Singleside) hafızayı yine 128 Mbyte Major Brand (Doubleside) ile değiştirdik. İşte sorun çözüldü: LG CD yazıcısı, ister sabitdiskten olsun ister CD'den CD'ye tüm işlemleri sorunsuz olarak gerçekleştirdi.
SONUÇ: Ya 128 Mbyte'lık hafıza sorunlu ya da her iki anakart da Singleside (tüm hafıza elemanların bir yüzeyde bulunması) hafızalar ile anlaşamıyor. Sorunlu sistemden çıkan SDRAM başka bir PC'de sorun çıkarmadan çalıştı. Her hafızanın her anakartla, tam olarak uyum sağlayamadığı açık. Bu da sadece bazı uygulamalarda ortaya çıkabilir.

AYIN KİTAPLARI

- **Bilgisayar'ın B'si**

Yaklaşık 500 ila 1500 dolar arasında bir ödeme yaparak aldığınız bilgisayardan en yüksek verimi almanız için hazırlanan bu kitap; bilgisayar eğitimlerine katılanlar, bilgisayar kullananlar, yeni bilgisayar kullanmaya başlayacaklar için faydalı olabilir. Ayrıca Windows, Office konularında bilgisi olup da, bu konulardaki eksikliklerini tamamlamak ve ICQ, chat gibi kavramları öğrenmek isteyen kullanıcılar da bu kitaptan yararlanabilirler. Kitapta anlatılan konular, kullanıcıların o konuyu hiç bilmedikleri veya az miktarda bilgiye sahip oldukları varsayılarak ele alınmış ve daha sonra adım adım ilerlenerek üst düzeylere geçilmiş. Bilgisayarı olan herkesin ihtiyaç duyduğu en genel konular olan, yazı yazmak, internete bağlanmak, e-posta göndermek ve dosyalar üzerinde değişiklikler yapmak gibi konular uygulamalı olarak anlaşılır ve sade bir dille anlatılmış. Özellikle kitapta Office konusu geniş bir şekilde yer almış. Ayrıca Getright, ICQ ve MSN Messenger gibi programlar kurulumlarından, nasıl kullanılacaklarına kadar adım adım anlatılmış.
Bilgi için: Seçkin Yayıncılık
Tel: (312) 435 30 30

- **Photoshop 6.0**

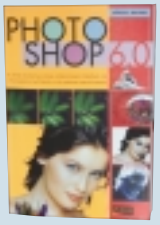

"Photoshop ustası asla resmini bilgisayar yardımıyla ürettiğini hissettirmeyen kişidir." MSÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümünde ve YÜ Güzel Sanatlar Fakültesinde öğretim görevlisi olarak ders vermekte olan Gökalp Baykal'ın bu sözü ile başlıyor kitap. Photoshop'un temelinden, en ince detayına kadar tüm menüleri bir bir açıklayan kitapta aynı zamanda renkli basılmış örnekler de sunulmuş. Kitap Photoshop'la daha önceden tanışmamış insanlara yönelik denilebilir.
Bilgi için: Pusula Yayıncılık
Tel: (212) 252 42 80

İÇİNDEKİLER

124 **BIOS Seçenekleri:** Açılışta zamandan tasarruf
125 **Windows 98/Me:** Yüklemeyi hızlandırmak
128 **Hızlı Konfigürasyon:** Boot Confugirator
130 **Windows 2000:** Sistem açılışını hızlandırmak

Hızlı Açılış, Hızlı Çalışma, Hızlı Kapanış

Windows'a Hız Dopingi

Bilgisayarınızda çalışmaya başlamadan önce Windows'un sıkıcı açılış süreciyle karşılaşırsınız. Bu bekleme süresini kısaltmak ve hatta sisteminizi hızlandırabilmek sizin elinizde. CHIP size bunun için gerekli ipuçlarını veriyor ve bu sayede sisteminizden beklediğiniz hızı almanızı sağlıyor.

Bir işletim sistemi çalışmak için vardır. Bu değiştirilemez bir gerçek. Ancak Windows kullanıcıları hem sistem açılışı hem de kapanışı sırasında çalışmaya geçmeden önce beklemek zorundalar. Microsoft'un uzun zaman önce verdiği, "düğmeye basıldıktan sonra kullanıma hazır olacak işletim sistemi" sözü ise maalesef laftan ileriye gidemedi.

Aslında kullandığınız işletim sisteminin hızlanmasını sağlayabilirsiniz. Özel araçlar, sistem dosyalarında yapılacak birkaç gizli ayar ve diğer ipuçları sayesinde bilgisayarın açılış ve kapanışı sırasında karşılaştığınız bekleme süresi hissedilir derecede azaltılabilir.

CHIP, bu Windows ipuçları özel yazısında size sadece Windows açılışında zaman kazandırmayı değil, aynı zamanda bilgisayarınızda hissedilir bir performans artışı sağlamak için sisteminizi de hızlandırmayı hedefliyor. CHIP ipuçları yardımıyla Windows 2000 kapanışında sık karşılaşılan birkaç sorunu da çözebilirsiniz.

BIOS Seçenekleri

Bilgisayarın temel sistemi olan BIOS başlangıç aşamasındaki ilk adımı teşkil ediyor. BIOS ayarlarına bağlı olarak sistemin açılması oldukça uzun sürebilir veya

bu süre kısaltılabilir ve görevini güvenilir bir şekilde yerine getirir. Aslında yeni bir BIOS üzerinde yapılan değişikliklerle birkaç saniye kazanılabilir. DİKKAT! Bu tehlikeli sayılabilecek bir işlemdir. Bir hata sonucunda bilgisayar bir daha açılmayabilir. Çok dikkat ederek ve aynı zamanda üreticinin talimatlarına uymak kaydıyla BIOS güncellemesi ile bilgisayarınıza yeni özellikler kazandırabilirsiniz.

1 1, 2 veya 3: Açılış sırasını doğru düzenlemek

BIOS'un üzerinde işletim sisteminin saklandığı sabitdiski taramadan önce ilk olarak disket sürücüyü, daha sonra CD-ROM'u araştırmasını beklemek genellikle gerekli değildir. Bu nedenle açılış sırasını değiştirin ve ilk sıraya sabitdiski koyun. Eğer sistemi bir kere CD-ROM'dan açmanız gerekirse, daha önce BIOS'dan gerekli ayarı yapabilir ve daha sonra tekrar sabitdiski ayarlayabilirsiniz. Değişiklik yapılması gereken yer genellikle "Boot" başlığı altındaki "Boot Options" seçeneğidir. Aynı şekilde açılış esnasında disket aranması da gereksiz bir işlemdir. Bunun için "Boot up Floppy Seek" seçeneğini "Disabled" olarak değiştirin.

2 Turbo BIOS: Hızlı hafıza kontrolünü çalıştırmak

BIOS, bilgisayar hafızasını dört defaya kadar sayabilir. Sıkıcı bir bekleme süresi! Modern BIOS'larda bulunan hızlı kontrol fonksiyonunu kullanabilirsiniz. Şayet bu seçenek daha önceden ayarlanmadıysa yapılacak değişiklik oldukça hız kazandıracaktır. Bu seçeneğin ismi BIOS'a göre değişiklik gösterebilir. Ancak genellikle "Quick Power on Selftest" olarak geçer.

3 Zamandan tasarruf: Boot Virus Detection

Boot Virus Detection çok önemli bir koruma sağlamaz. Bu, açılış bloğu virüslerinin yerleşmelerini engellemek için kullanılır. Söz konusu fonksiyon genellikle yeni kurulumlarda veya partisyon yöneticileri ile çalışırken etkilidir. Bu nedenle Boot Virus Detection fonksiyonunu günlük kullanım için kapatabilirsiniz. Bunu genellikle "Boot" başlığı altında bulabilirsiniz. Buradaki "Boot Virus Detection" seçeneğini "Disabled" olarak değiştirin.

Windows 98/Me

Kullanıcılar, Windosw 98 açılışı sırasında da zamandan tasarruf edebilirler. Millenium Edition'da zaten gerekli düzenlemeler yapıldığı için 98'deki kadar kazanç sağlanamaz. Ancak CHIP, Windows Me için de ipuçları hazırladı.

4 Eski yüklerden kurtulun: Açılış dosyalarını boşaltmak

98: Windows 98'de eski DOS zamanlarından kalma kalıntılar bulabilirsiniz: AUTOEXEC.BAT ve CONFIG.SYS. Bunlar, DOS yüzeyi için uygun sürücüleri hazırlarlar. Eğer sadece Windows 98 altında çalışıyorsanız her iki dosya da gereksizdir. Söz konusu dosyalara ihtiyacınız olup olmadığını rahatlıkla kontrol edebilirsiniz: AUTOEXEC.BAT dosyası sabitdiskinizin kök dizininde yar alır. Bu dosyayı seçin, [F2] tuşuna basın ve ismini AUTOEXEC.BA0 olarak değiştirin. Aynı şekilde diğer dosyanın ismini de CONFIG.SY0 olarak değiştirin.

Windows'u kapatıp yeniden çalıştırın. Şayet çalışma esnasında gerçekten önemli eksiklerle karşılaşacak olursanız, ismini değiştirdiğiniz dosyaları rahatlıkla geri kopyalayabilirsiniz. Aksi takdirde isimlerini değiştirmeden bırakarak, ileride karşılaşabileceğiniz muhtemel sorunlara karşı kendinizi garanti altına alabilirsiniz.

5 Onsuz da Olabilir: Açılış resminin yüklenmesini engellemek

98/Me: MSDOS.SYS dosyası içerisinde bile düşünmeden silebileceğiniz gereksiz girdiler bulabilirsiniz. Windows'un açılış resmi de gereksiz görsel eklentilerden biridir.

Açılış ekran resmini aşağıdaki şekilde kapatabilirsiniz: Sabitdiskinizin ana dizinini açın ve burada bulunan MSDOS.SYS dosyasını arayın. Şayet bu dosyayı direkt olarak göremezseniz Windows muhtemelen sistem dosyalarını gizliyordur. Görünüm/Klasör Seçenekleri komutu ile ekrana gelen pencere üzerindeki Görünüm kartında bulunan "Gizli Dosya ve Klasörleri Göster" seçeneğini işaretleyin. Artık MSDOS.SYS dosyasını görebilirsiniz.

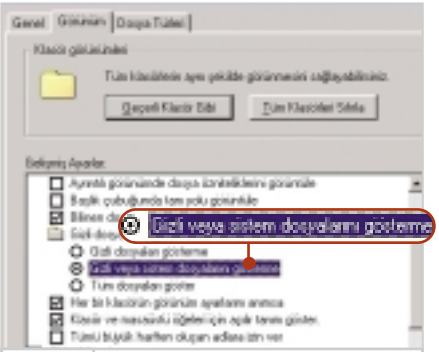

5 **Gizli: Sistem dosyaları ile çalışabilmek için, önce bu dosyaların görünür hale getirilmesi gereklidir.**

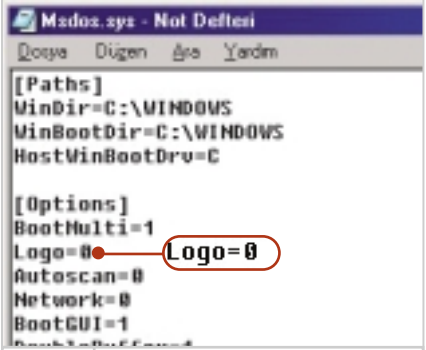

5 **Bulutsuz: Bu satır ile Windows açılışındaki bulutlu resmin ekrana gelmesi engellenebilir.**

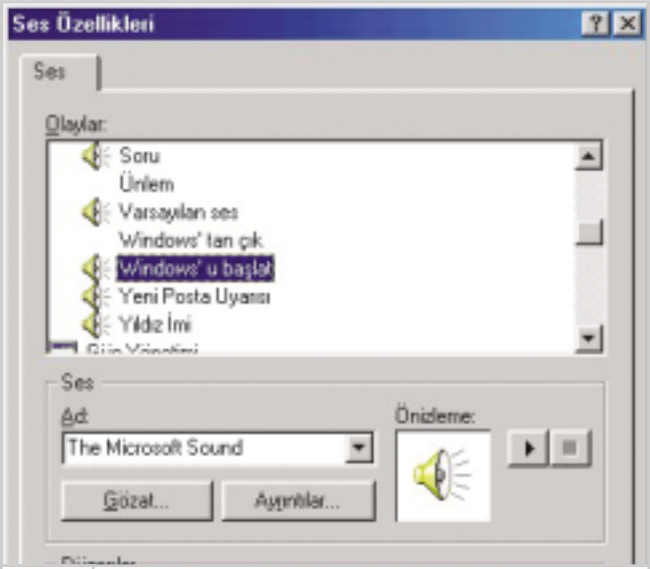

6 **Açılış Gürültüsü:** Windows hem açılışı hem de kapanışı sırasında çalınan sesleri kapatabilir ve böylece zamandan tasarruf edebilirsiniz.

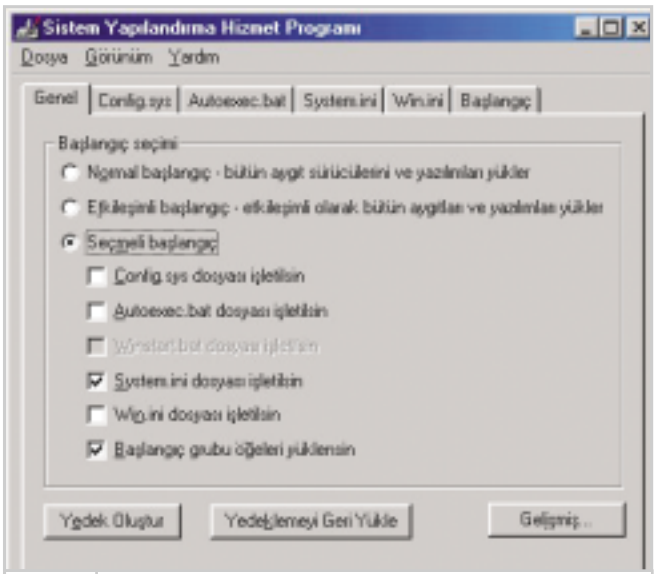

7 **İşaretli Dosyalar:** MSCONFIG.EXE aracını kullanarak, Windows'un açılış sırasında çalışacak veya çalışmayacak dosyaları belirleyebilirsiniz.

Dosyayı Not Defteri yardımıyla açın ve "[Options]" başlığını arayın. Bu başlığın altına aşağıdaki satırı ekleyin:

```
Logo = 0
```

Dosyada yaptığınız değişiklikleri kaydedin ve kapatın. Bir sonraki açılıştan itibaren "Windows başlatılıyor" yazısı ekrana gelecek ancak bulutlu resim görünmeyecektir.

6 Sıkıcı hafıza doldurucu: Açılış seslerini kapatmak

98/Me: Windows, açılış sonrasında etkileyici bir ses çıkarır. Bu ses, sadece zamandan çalmakla kalmaz aynı zamanda bir süre sonra sinir bozucu bir hal de alabilir. Yani bu sesten kurtulmakta fayda var. Bunun için Denetim Masası içerisindeki Ses (Windows 98) veya Sesler ve Çoklu Ortam (Windows Me) simgesine iki kere tıklayın. Eğer Windows'taki tüm sesleri kapatmak istiyorsanız Düzen açılır listesinden Sessiz öğesini seçin. Eğer sadece Windows açılışındaki sesi kaldırmak istiyorsanız Olaylar başlığı altından Windows'u Başlat olayını bulun. Söz konusu olayı seçtikten sonra Ad kutusundan "(Yok)" öğesini seçin.

7 Bilinmeyen çekiç güç: MSCONFIG'i kullanmak

98/Me: Sistem içerisinde gerçek bir Tuning aracı gizlenmiş, ancak çok az kişi söz konusu Windows bileşeninden haberdar. MSCONFIG adındaki aracı çalıştırmak için Başlat/Çalıştır komutunu çalıştırın ve ekrana gelen penceredeki Aç Kutusuna

```
msconfig.exe
```

yazdıktan sonra Tamam düğmesine tıklayın.
Windows'un açılış işlemleri üzerinde değişiklik yapmaya başlamadan önce o anki, güvenli bir şekilde çalışan konfigürasyonun yedeğini almalısınız: Bunun için Genel kartı üzerindeki Yedek Oluştur düğmesine tıklayın. Herhangi bir sorun karşısında, daha önceden yedeklenen güvenli bir konfigürasyonu yüklemek için de Yedeklemeyi Geri Yükle düğmesine tıklanması yeterli olacaktır.
Artık açılış işlemleri üzerinde adım adım değişiklikler yapabilirsiniz. Ancak bunun için ilk olarak Genel kartı üzerindeki Seçmeli Başlangıç seçeneğinin işaretlenmesi gereklidir.

8 Anlamsız kontrol: Otomatik Scandisk'i kapatmak

98/Me: Eğer Windows oturumunu düzenli bir şekilde sona erdirmezseniz bir sonraki açılışta Scandisk programı otomatik olarak çalışacak ve sabitdiski hatalara karşı tarayacaktır. Microsoft'tan düşünceli bir davranış. Ancak Windows gerçekte çok seyrek çökmüyor. Ve her seferinde yeniden açılış esnasında Scandisk aşamasından geçmek istenmeyebilir. Bu nedenle Scandisk'in otomatik olarak çalışması engellenebilir. Bunun için MS-DOS.SYS dosyasını daha önce anlatıldığı şekilde açın ve "[Options]" başlığı altına aşağıdaki satırı ekleyin:

```
Autoscan=0
```

Şayet bu satır zaten mevcutsa sadece "0" değerine sahip olup olmadığının kontrol edilmesi yeterli olacaktır.

9 Eski günlerin izleri: WIN.INI dosyasını atlamak

98/Me: WIN.INI dosyası her zaman gerekli değildir. Dosyanın tek görevi 16 bit'lik uygulamaların uyumlu bir şekilde çalışmasını sağlamaktır. Eğer bu tür programlar kullanmıyorsanız dosyayı gönül rahatlığıyla kapatabilir ve günlük çalışmalar esnasında sorunlara neden olup olmayacağını takip edebilirsiniz. Şayet sorunlarla karşılaşacak olursanız WIN.INI dosyasını rahatlıkla tekrar açabilirsiniz.

WIN.INI dosyasını MSCONFIG aracı yardımıyla benzer şekilde engelleyebilirsiniz. Genel kartı üzerinde Seçmeli Başlangıç başlığı altında "Win.ini dosyası işletilsin" seçeneğini bulabilirsiniz. Üzerine tıklayarak seçenekteki işareti kaldırın ve daha sonra tekrar aktif hale getirmek için de yine üzerine tıklayarak işaretleyin.

10 Otomatik SCANREG'i kapatmak

98/Me: Windows, açıldıktan kısa bir süre sonra kum saati ekrana gelir. Bu süre içerisinde Registry kontrol edilir ve bir kop-

yası oluşturulur. Çalışmak için daha fazla hafızaya ihtiyaç duyanlar ve sistem yükünü hafifletmek isteyenler aslında oldukça önemli bir özellik olarak nitelendirilebilecek bu araçtan feragat edebilirler.

Söz konusu aracı Sistem Yapılandırma Hizmet Programı penceresindeki Başlangıç kartı üzerinde bulabilirsiniz. Bu aracın ismi ScanRegistry'dir. Bu aracın önündeki kutuda bulunan işareti kaldırarak açılış sonrasında otomatik olarak çalışmasını engelleyebilirsiniz. Ancak bundan sonra düzenli olarak belirli aralıklarla Registry'nin yedek kopyalarını oluşturmalısınız.

11 Sistem dosyaları için rejim: Registry Düzenliği

98: Windows, açılış sırasında Registry'i yükler. Eğer Kayıt Düzenleyicisi eski ve kullanılmayan girdiler ile doluysa açılış süreci uzayacaktır. Bu nedenle Registry veri tabanının düzenlenmesi gereklidir. Windows donatıları arasında Regirty'i hafifletmek için kullanabileceğiniz bir araç mevcuttur.

Söz konusu işlemi DOS modunda yerine getirebilirsiniz. Başlat/Bilgisayarı Kapat komutunu çalıştırın ve bunun sonucunda ekrana gelen pencereden MS-DOS Kipinde Başlat seçeneğini işaretleyin. Bunun sonucunda ekrana gelen komut satırına aşağıdaki ifadeyi yazın:

```
Scanreg/fix
```

Bu komut, Registry'i kontrol ve tamir edecektir. Daha sonra

```
Scanreg.exe /opt
```

komutunu çalıştırın. Bu komut ise Regsitry'i temizleyecek ve dolayısıyla küçültecektir.

Eğer Registry üzerinde daha etkili bir şekilde çalışmak istiyorsanız RegCleaner programını kullanabilirsiniz. Bu sayede Registry'i daha yüksek oranda küçültebilirsiniz. Ayrıca program, gerekirse daha sonra yeniden yükleyebileceğiniz güvenlik kopyaları da oluşturuyor. RegCleaner'ı www.chip.com.tr adresinden temin edebilirsiniz. Aracın içerisinde bulunduğu sıkıştırılmış dosyayı açın, çalıştırın ve ekrana gelen program penceresindeki Fix Errors düğmesine tıklayın. Geri kalan işlemleri RegCleaner tek başına yerine getirecektir.

RegCleaner, oluşturduğu güvenlik kopyalarını program dosyalarının da bulunduğu aynı klasör içerisinde saklar. Eğer aracın yaptığı işlemleri görmek isterseniz, burada bulunan REG dosyasını Not Defteri yardımıyla açabilir ve RegC-

```
Microsoft(R) Windows 98
   (C)Telif Hakkı Microsoft Co

C:\WINDOWS>cd..

C:\>scanreg.exe /opt
```

11 **TAMİR: MS-DOS modunda Scanreg komutunu kullanarak Registry'i düzenleyebilirsiniz.**

BOOT CONFIGURATOR

» Windows açılışındaki gizli fonksiyonlar

Boot Configurator programını kullanarak Windows'un açılış ayarlarına rahatlıkla ulaşılabilir. Bu araç MSCONFIG üzerinden çalışıyor. Boot Configurator bir Rus programcı tarafından geliştirilmiş ve bu nedenle Rusça bir arayüze sahip. Sol alt köşede bulunan bayrak simgelerini kullanarak programın İngilizce arayüzüne geçebilirsiniz. Ancak küçük bir programlama hatası "OK" düğmesinin maalesef Rusça olarak kalmasına neden olmuş. Ancak programın kendisi sorunsuz bir şekilde çalıştığı için bu hata herhangi bir sorun çıkarmayacaktır. CHIP, hangi seçenekleri açmanız gerektiğini gösteriyor.

1 Açılış resmini kapatmak

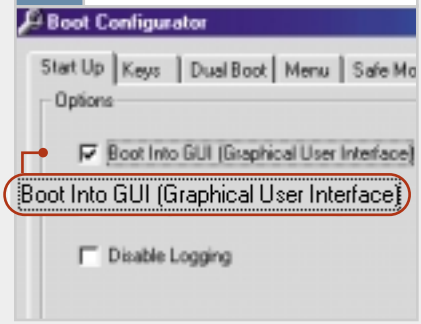

Configurator aracını masaüstündeki simgesini kullanarak çalıştırın. Program arayüzü farklı kartlara bölünmüş. Birincisini MSCONFIG aracı yardımıyla da ayarlayabilirsiniz. Windows açılış resminin ekrana gelip gelmeyeceğini "Show Splashscreen at Startup" seçeneğini kullanarak belirleyebilirsiniz. Ayrıca "Boot Into GUI" seçeneğindeki işareti kaldırarak direkt olarak DOS'u çalıştırabilirsiniz.

2 Açılış işlemlerini belirlemek

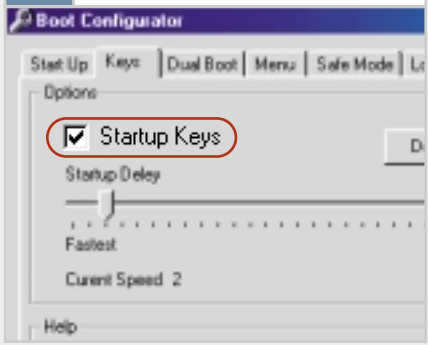

"Keys" kartını aktif hale getirin. [F8] tuşuna basılması için Windows'un beklemesi gereken süreyi, yani gelişmiş açılış seçeneklerinin bulunduğu menüye ulaşmak için ne kadar zamanınız olduğunu buradan belirleyebilirsiniz. Kaydırma çubuğu yardımıyla süreyi saniye cinsinden tam olarak belirleyebilir veya "Startup Keys" seçeneğindeki işareti kaldırarak bu fonksiyonu kapatabilirsiniz.

3 Açılış menüsü ayarları

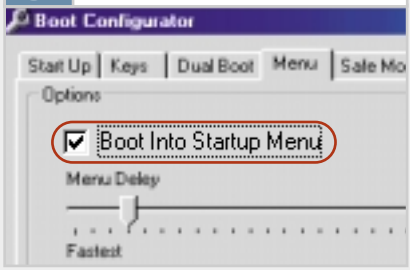

Daha sonra "Menu" kartını aktif hale getirin. Buradan eğer Güvenli Kip önerilirse veya DOS ile bir Dual boot oluşturulursa ekrana gelen açılış menüsünde Windows'un beklemesi gereken süreyi belirleyebilirsiniz. "Boot Into Startup Menu" seçeneğini kullanarak açılış menüsünün ekrana gelmesini engelleyebilirsiniz. Eğer genellikle DOS modunda çalışıyorsanız faydalı bir seçenek. Bunun için bekleme süresi aşıldığında hangi Windows versiyonunun yükleneceğini de belirlemelisiniz.

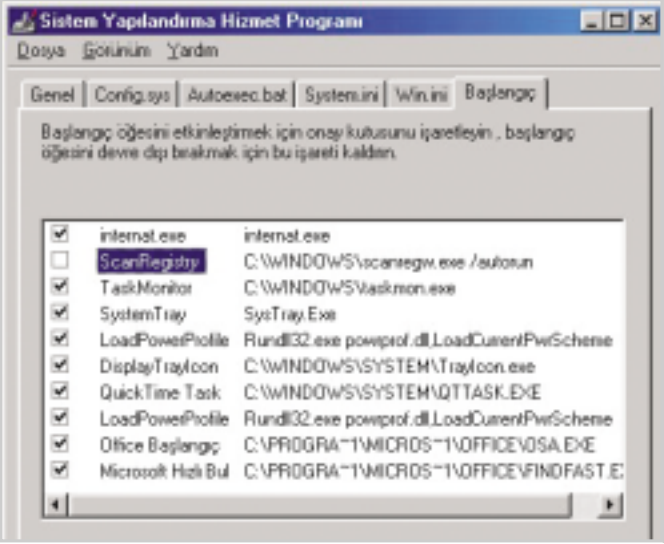

10

GECİKME: Windows masaüstü çalışmak için hazırlandığında gerçekleştirilen otomatik tarama işlemi zaman alır. İsterseniz bu işlemi engelleyebilirsiniz.

leaner'ın kayıt düzenleyicisindeki hangi anahtarları sildiğini görebilirsiniz. Şayet bunları daha sonra Registry içerisine tekrar eklemek isterseniz REG dosyasına iki kere tıklamanız yeterli olacaktır. Windows, söz konusu dosya içerisindeki anahtarları Registry içerisine otomatik olarak ekler.

12 Sadece açılışta hızlı değil: Disk birleştiricisi

98/Me: Sabitdiskin birleştirilmesi de hissedilir bir performans artışı sağlayacaktır. Bunun için Bilgisayarım içeriğini görüntüleyin ve farenin sağ düğmesini kullanarak birleştirmek istediğiniz disk simgesi üzerine tıklayın. Ekrana gelen nesne menüsündeki özellikler komutunu çalıştırdıktan sonra Araçlar kartı üzerindeki Şimdi Birleştir düğmesine tıklayın. Şayet bu işlemi düzenli olarak yerine getiriyorsanız, tüm sabitdiskleri denetleyen ve kullanıcıya herhangi bir soru yöneltmeden işlemi otomatik olarak tamamlayan bir kısayol oluşturabilirsiniz.

Bunun için ilk olarak masaüstündeki boş bir alana farenin sağ düğmesini kullanarak tıklayın, nesne menüsündeki Yeni/Kısayol komutunu çalıştırın ve ekrana gelen penceredeki Komut Satırı kutusuna aşağıdaki ifadeyi girin:

```
C:\windows\defrag.exe /All /P /NOPROMPT
```

İleri düğmesine tıklayın, kısayola bir isim verin ve Son düğmesine tıklayın. Kısayolu kullanarak programı çalıştırın. Bunun sonucunda kullanıcı onayı gerekmeden tüm diskler denetlenecek ve düzenlenecektir.

Bu aynı zamanda sistem dosyalarını da birleştirecektir. En iyisi birleştirme işlemini geceleri yerine getirin.

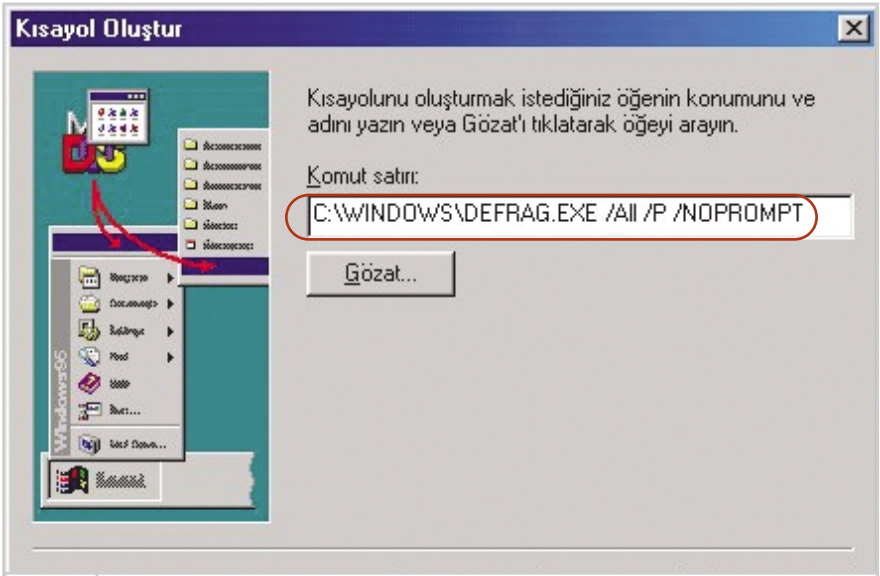

12 **BİRİMİZ HEPİMİZ İÇİN: Bu kısayol yardımıyla birleştirme işlemini başlatabilir ve bu işlemin tüm diskler için bir kullanıcı arabirimi gösterilmeden yürütülmesini sağlayabilirsiniz.**

Windows 2000

Windows 2000 üzerinde değişiklik yapmak küçük kardeşi Windows 98'deki kadar kolay değildir. Ancak bu sistem için de açılma ve kapanma işlemlerini hızlandıracak birkaç gizli seçenek mevcuttur.

13 Bekleme süresini kesmek: Başlat menüsünü hızlandırma

Windows 2000 açılış yöneticisi, Dual boot sistemlerde veya Recovery Console'un yüklendiği bilgisayarlarda mümkün olan açılış seçeneklerini liste halinde ekrana getirecektir. Bu aşamada kararınızı verebilmeniz için bir süre bekleyecektir. Söz konusu sürenin uzunluğunu rahatlıkla belirleyebilirsiniz: Farenin sağ düğmesini kullanarak masaüstündeki Bilgisayarım simgesine tıklayın ve nesne menüsündeki Özellikler komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ekrana gelen penceredeki Gelişmiş kartını aktif hale getirin ve Başlangıç ve Kurtarma düğmesine tıklayın. Burada "İşletim sistemi listesini X saniye görüntüle" satırı bulunur. Eğer bu seçeneğin işaretini kaldıracak olursanız açılış menüsü ekrana gelmeyecektir. Eğer isterseniz açılış menüsünü tamamen kaldırmak yerine bekleme süresini değiştirebilirsiniz.

14 Gizli seçenekler: Açılış parametreleri

Windows 2000 altında da açılış aşamasında çeşitli parametreler kullanılabilir. Windows 98'de olduğu gibi burada da açılış resmini kaldırarak zamandan tasarruf edebilirsiniz. Ancak burada kullanılması gereken dosya BOOT.INI'dir. Bu dosya içerisinde partisyonlarla ilgili bilgiler ve açılış esnasında çalıştırılacak komutlar bulunur.

BOOT.INI dosyası sistemin yüklü bulunduğu partisyon üzerinde, yani genellikle "C:" kök dizininde bulunur. Windows 98'de olduğu gibi burada da ilk olarak dosyanın yazma korumasını kaldırmalısınız. Ancak bundan sonra bir metin editörü yardımıyla açabilir ve içerisinde

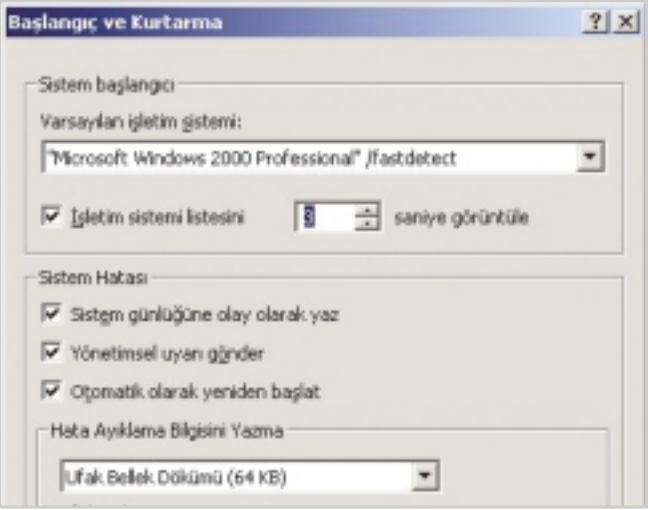

13

Açılış Menüsü: **Bir çok işletim sistemi veya versiyon arasında seçim yapmak için Windows 2000'in size tanıdığı bekleme süresini buradan değiştirebilirsiniz.**

değişiklik yapabilirsiniz. Windows 2000 sisteminiz için dosyanın ilk satırına aşağıdaki parametreyi girin:

```
/noguiboot
```

Daha sonra sistemi yeniden başlattığınızda, eskiden ekrana gelen açılış resmi artık görünmeyecektir.

15 Kapatmak: Eğer PC kendiliğinden kapanmazsa

Sistemin kapatılması sırasında da zamandan tasarruf sağlayabilirsiniz. Bilgisayarın kapatılmaya hazır hale gelmesi için de bir süre beklenmesi gereklidir. Bunun nedeni Windows 2000 oturumu kapandıktan sonra PC'nin de manuel olarak kapatılması gerekliliğidir.

Denetim Masası içeriğini görüntüleyin ve burada bulunan Güç Seçenekleri simgesine iki kere tıklayın. Burada bulunan APM kartındaki geliş güç yönetimini destekleme seçeneğini işaretleyin. Bilgisayarınız, bundan sonra Windows 2000 oturumu ile beraber otomatik olarak kapatılacaktır. NOT: Bu özelliğin donanım olarak desteklenmesi gereklidir.

16 Notebook'tan bakınca: Hızlı başlangıç/kapanış

Notebook'lar ile çalışırken hem zamandan hem de enerjiden tasarruf edebilirsiniz: Çalışma ortasında bilgisayarı kapatabilir ve daha sonra sistem yeniden açıldığında işinize kaldığınız yerden devam edebilirsiniz. Bu fonksiyon PC'de de kullanılabilir. Bunun için sadece Hazırda Beklet (Hibernation) desteğini açmanız gerekecektir. Tek şart, sabitdisk üzerinde en azından 128 Mbyte boş alan bulunmasıdır. Hazırda Beklet modunu kullanmak: Denetim Masası'nı açın ve burada bulunan Güç Seçenekleri simgesine iki kere tıklayın. Ekrana gelen pencere üzerindeki Hazırda Beklet kartını aktif hale getirin ve üzerine tıklayarak "Hazırda bekletme desteğini etkinleştir" seçeneğini işaretleyin. Hepsi bu kadar. Artık Başlat/Bilgisayarı Kapat penceresinde bulunan Hazırda Beklet seçeneğini de kullanabilirsiniz.

SG / Kadir Tuztaş, ktuztas@chip.com.tr

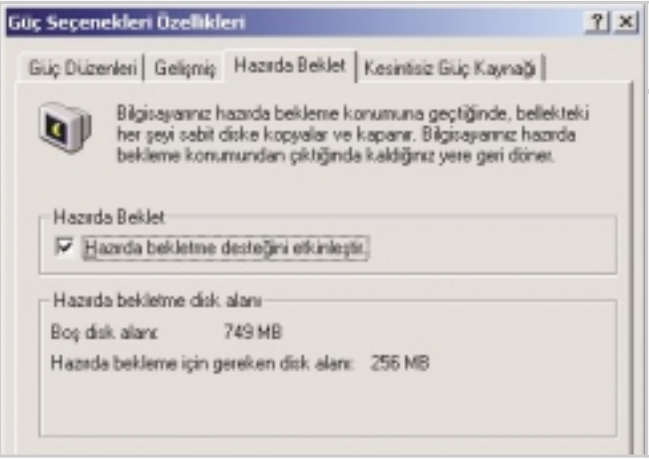

16

Dikkatli: **Hazırda Beklet modunu masaüstü PC'ler için de kullanabilirsiniz. Bu sayede bilgisayarı yarı yarıya daha kısa sürede açabilirsiniz.**

» ALTI ADIMDA KOLAY ÇÖZÜM

DiskDump

Bedavaya Sabitdisk Kopyalama

Penguen Goliath'a karşı: Küçük Linux programı Disk Dump sabitdiskleri güvenli bir şekilde ve hepsinden önemlisi bedavaya kopyalıyor.

■ Yeni bir sabitdiske geçiş hazırlığı genellikle aynı soru ile başlar: Eski sabitdiskteki verilerimi yeni disk üzerine nasıl aktaracağım? Bunun için Drive Copy gibi özel programlar mevcut. Ancak bunlar oldukça pahalı yazılımlar. DiskDump bu noktada iyi bir alternatif oluşturuyor. Bu program Tom Oehser'in küçük Linux dağıtımı "tomsrtbt"nin bir parçası. Bu isim "Tom's floppy which has a root filesystem and is also bootable/Tom'un kök dosya sistemi ve açılabilir olan disketi" açıklamasının kısaltması. Bu sayede birkaç adımda tüm sabitdiskinizi kopyalayabilirsiniz. Bu küçük kopyalama programının tüm araçları tek bir diskete sığıyor. Konfigürasyon için komut satırının kullanılması biraz zorluk getirse de programın güvenilir olmasını sağlıyor. Disk Dump, pahalı rakiplerinde olduğu gibi tek partisyonları bile kopyalayabiliyor. Ancak bu, tüm diski kopyalamaktan daha karmaşık bir işlem olduğu için tavsiye edilmiyor.

DİKKAT ! Sabitdiskin kopyalanması telafisi mümkün olmayan hasarlara neden olabilecek bir işlemdir. DiskDump ile çalışırken dikkatli olun ve kesin karar vermeden çalışmaya başlamayın. Hata oluşursa tüm veriler kaybolacaktır.

DiskDump, istediğiniz her şeyi, hatalı sektörler de dahil olmak üzere, kopyalayabilir. Bu nedenle yedek almak için uygun değildir.

DiskDump'ı CHIP CD'sinde bulabilirsiniz.
(◎ CD-Code DISKDUMP)

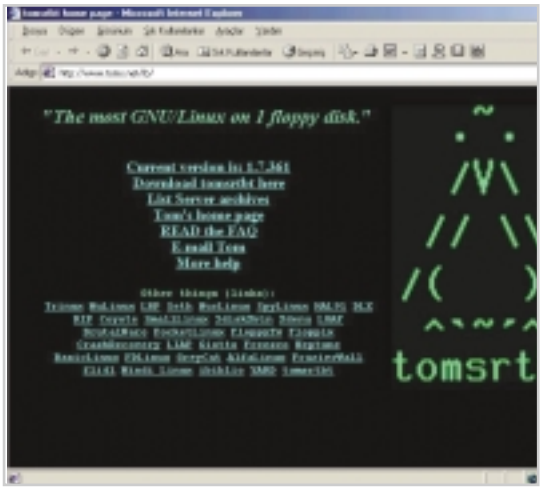

1 Download: Gerekli Olan Araç

Bir sabitdiski kopyalarken aynı zamanda ona erişmeniz mümkün değildir. Bu nedenle bilgisayar başka bir ortam aracılığıyla açılmalıdır.

Bunun için en kolay yol ise "tomsrtb" ile oluşturabileceğiniz bir açılış disketidir. Kullandığınız işletim sisteminden (Windows veya Linux) bağımsız olarak gerekli dosyaları www.toms.net/rtb adresinden veya CHIP CD'sinden (◎ **CD Code: DISKDUMP**) kodu altından yükleyebilirsiniz. Bunu takiben bir açılış disketi oluşturmalısınız.

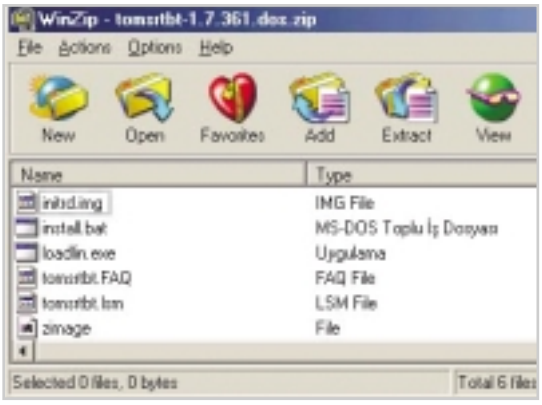

2 Açılış Disketi Hazırlamak

WINDOWS: TOMSRTBT-1.7.361.DOS.ZIP dosyasını yükleyin ve örneğin Winzip gibi bir sıkıştırma aracını kullanarak açın. Daha sonra çalışmak için DOS moduna geçin ve Zip dosyasının içeriğini kaydettiğiniz klasörü görüntüleyin. Sürücüye bir disket yerleştirin ve "install" komutunu çalıştırın.

LINUX: TOMSRTBT-1.7.361.TAR.GZ dosyasını yükleyin ve "tar xvzf tomsrtbt-1.7.361.tar.gz" komutunu kullanarak açın. Daha sonra "cd tomsrtbt-1.7.361" ifadesini yazın ve daha sonra "su" harflerini girin. Takip eden parola sorgusunda Root şifrenizi girin. Son olarak "./install.s" komutunu çalıştırın ve bir disket yerleştirin.

3 Hazırlıklar: Temiz Disk ve Açılış

Maalesef tornavida ile yapmanız gerekenleri kısaltmak mümkün değil. Yeni sabitdisk uygun bir şekilde eski diskin yanına monte edilmek zorunda. Açılış disketi olarak yeni mini Linux "tomsrtbt"yi kullanmalısınız. Disketi sürücüye yerleştirin ve bilgisayarı çalıştırın. Sistemin disket üzerinden açılabilmesi için BIOS'da gerekli düzenlemenin yapılmış olması gereklidir. Tomsrtbt açılış esnasında hafıza üzerinde sanal bir sürücü oluşturacaktır. Açılış işlemi sonrasında disketleri güvenli bir şekilde çıkartabilirsiniz. Korkmayın! Sabitdiskinize henüz dokunulmadı.

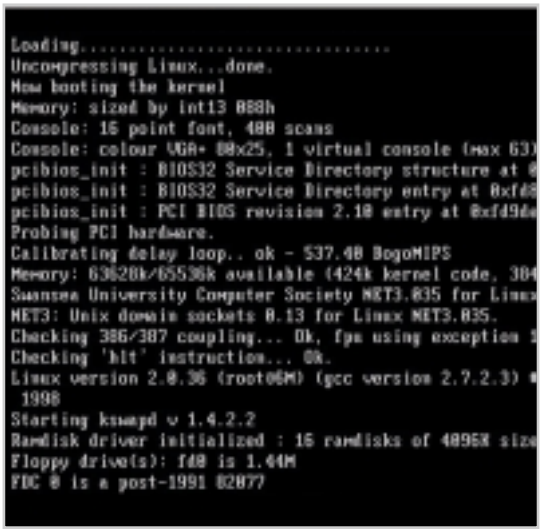

4 Linux Basics: Root Olarak Açmak

Disketten açılış sonrasında siyah arka plan üzerinde beyaz yazılar ekrana gelecek ve bir açılış satırı görünecektir. Bu satıra "zimage" yazın. Bir sabitdiski başarılı bir şekilde kopyalayabilmek için ekrana gelen Kernel uyarılarını anlamak zorunda değilsiniz. Video modül seçim menüsünü boşluk tuşuna (space) basarak geçebilirsiniz. Bir sonraki adımda, Keyboard Select, buradan kullanmak istediğiniz klavye dilinin kodunu girebilirsiniz. Bunun sonucunda kayıt satırı ekrana gelecektir. Burada "tty1 tomsrtbt login:" komutu arkasından "root" kelimesini yazın. "Root", bir Linux sisteminin yöneticisidir. Parola olarak "xxxx" yazın.

5 Kopyalamak: Root Olarak Açmak

Kopyalama işlemini başlatacak komut sadece bir satırdan oluşuyor:

```
dd if=/dev/hdx of=/dev/hdx
```

Buradaki "if" ifadesi kaynak sürücüyü ve "of" ifadesi de hedef sürücüyü belirtiyor. Burada kullanılan "x" harfleri yerine de sabitdiskin nereye ve nasıl bağlandığına bağlı olarak "a", "b", "c" veya "d" karakterlerini kullanabilirsiniz. Kaynak ve hedef sürücüler için kullanılacak doğru harfleri aşağıdaki kurallara göre belirleyebilirsiniz:

```
hda = İlk kontrolörde Master
hdb = ilk kontrolörde Slave
hdc = İkinci kontrolörde Master
hdd = İkinci  kontrolörde Slave
```

SCSI sabitdiskler için komut satırında "hdx" yerine "sdx" kısaltmasını kullanın ve "x" yerine gelecek harfi de yine yukarıdaki kurallara göre belirleyin. Komutu çalıştırmak için "Enter" tuşuna basın. Şimdi sadece birkaç saatlik bir süreye ihtiyacınız var. Yaptığımız testlerde 15 GB'lik bir sabitdiskin 30 GB'lik bir disk üzerine kopyalanması yaklaşık dört saat sürdü.
DİKKAT! DiskDump herhangi bir güvenlik sorgusu ekrana getirmiyor. Eğer yanlış bir ifade girerek kaynak ile hedef dizinleri karıştıracak olursanız tüm verileriniz hasar göreceklerdir.

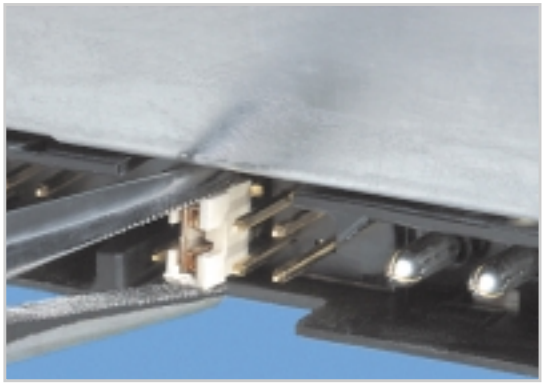

6 Eski Sabitdiski Kaldırmak

DiskDump, kopyalama işlemi sonrasında okunan ve yazılan blokların sayısını ekrana getirir. Eğer işlem sorunsuz gerçekleştiyse her iki sayı da aynı olmalıdır. Linux dağıtımı sadece hafıza üzerinde yer aldığı için bilgisayarı kapatabilirsiniz. Eski sabitdiski çıkartın ve yenisini yerleştirin. İkinci sabitdisk Slave olarak ayarlandığı için jumper'ın yerini değiştirmelisiniz (bkz. resim). Aksi takdirde sistem açılamayacaktır. Eski sisteminiz artık tamamen yeni disk üzerinde. Eğer bu büyüklük eskisi ile aynı ise diskin bir kısmı bölümlenmeden kalmış olmalı. Bu alanı kullanmak için üçüncü parti araçlar kullanarak (örneğin Partition Magic) yeni bir partisyon oluşturmalısınız.

İPUÇLARI OCAK 2002

WINDOWS

1	Windows 2000: CD'lerin Otomatik Olarak Başlatılmasını Engellemek	134
2	Windows 2000: Donatıları Kaldırarak Windows 2000'i Hafifletmek	134
3	Windows 95/98/Me/2000: Sisteme Dahil Olmak İçin Family Logon	135
4	Windows 95/98/Me/2000: Özel Karakterleri Kullanmak ve Görüntülemek	135
5	Windows 98/Me: Normal Klasörleri Sürücü Olarak Göstermek	136

UYGULAMALAR

6	Word 97, 2000: Metin İçerisinde Hesaplamalar Yapmak	137
7	Word 97,2000: Girilen Metnin Otomatik Hecelenmesi	137
8	Excel 97,2000: Grafikleri HTML Dosyası Olarak Vermek	137
9	Outlook 97, 98, 2000: Yazdırma Ayarları Hafızasını Düzenlemek	137

OKURLAR SORUYOR - CHIP CEVAPLIYOR

10	Windows 98/Me: İşletim Sistemi Güncellemesi	138
11	Microsoft: Sertifikasyon Programları	138
12	Dual İşlemciler: Satın Alırken Dikkat Edilmesi Gerekenler	138
13	Windows 95/98: Windows Açılış Hataları	139
14	Sabitdisk: BIOS ve İşletim Sistemi Ayarları	139

Tips & Tricks

Donanım ve yazılım sorunları bilgisayar kullanıcılarının günlük hayatlarının bir parçasıdır. CHIP size sorunları güvenli bir şekilde çözebilmeniz için önerilerde bulunuyor ve rehberlik ediyor.

1 Windows 98

CD'lerin otomatik olarak başlatılmasını engellemek

İçerisinde program bulunan bir CD sürücüye yerleştirildiğinde, eğer üretici firma CD'yi otomatik olarak açılacak şekilde ayarladıysa, Windows CD'yi çalıştıracaktır. Bu fonksiyon Windows 98 altında Denetim Masası'ndan kapatılabilir. Ancak Windows 2000 altında o kadar kolay değil.

İPUCU: Windows 2000 altında bu fonksiyonu bir çok yerden devre dışı bırakabilirsiniz. Audio CD'lerinin otomatik olarak çalınmasını engellemek için Windows Gezgini penceresinde Araçlar/Klasör Seçenekleri komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Dosya Türleri kartını aktif hale getirin. Dosya türleri listesinden Ses Dosyası uzantısını arayın ve bu öğeyi, üzerine tıklayarak seçtikten sonra Gelişmiş düğmesine tıklayın. Bunu takip eden iletişim penceresinde Yürüt komutu bulunur. Bunu seçin ve Kaldır düğmesine tıklayın. Ekrana gelecek güvenlik sorgusunu onaylayın. Artık Yürüt görevi kaldırıldı.

Programların otomatik olarak çalışmasını engellemek için de Başlat/Çalıştır komutunu uygulayın ve açılan pencere üzerindeki Aç kutusuna "regedit" yazıp Tamam düğmesine tıklayın. Ekrana gelen Windows 2000 Kayıt Düzenleyicisi penceresindeki "HKEY_LOCAL_MACHINE\System\CurrentControlSet\Services\cdrom" anahtarını aktif hale getirin. Şayet bu anahtar mevcut değilse Düzen/Yeni/DWORD Değeri komutunu kullanarak "Autorun" adında yeni bir öğe oluşturun. Bunun üzerine iki kere tıklayın ve ekrana gelen düzenle penceresine değer olarak "0" girin. Artık normalde CD'lerin otomatik olarak çalışmaması gerekir. Şayet çalışmaya devam ederlerse ikinci bir parametre daha uygulanmalıdır. Bunun için Kayıt Düzenleyicisi'ndeki "HKEY_CURRENT_USER\SOFTWARE\Microsoft\Windows\CurrentVersion\Policies\Explorer" anahtarını aktif hale getirin. Burada CDRAutoRun" adında bir ikili değer bulunur. Şayet görünmüyorsa yukarıda anlatıldığı gibi oluşturun. Bu öğenin değerini de aynı şekilde "0" olarak atayın. Kayıt Düzenleyicisi kapatıldığı andan itibaren değişiklikler sisteme uygulanacak ve CD'ler artık rahat duracaklardır.

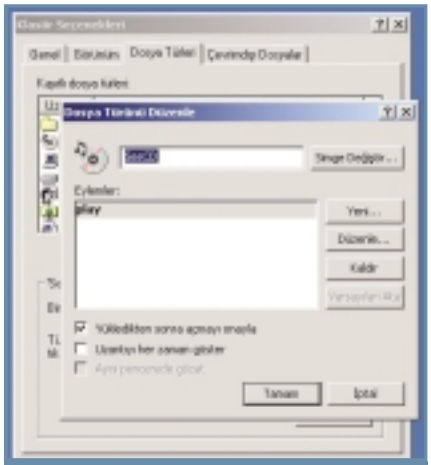

1 Otomatik çalışma: Audio CD'lerinin otomatik olarak çalışmasını dosya türü bağlantısını kullanarak engelleyebilirsiniz.

2 Windows 2000

Donatıları kaldırarak Windows 2000'i hafifletmek

Bazı Windows 2000 donatıları, kendilerine ait bağlantılar olmadığı için Denetim Masası üzerinden kaldırılamazlar. Örneğin oyunlardan kurtulmak isteyenler bu işlemi tek başına yerine getirmek zorun-

dalar. Hem de program artıklarının sistemde kalıp kalmadığını bilmeden.

İPUCU: İstemediğiniz programları Denetim Masası üzerinden kaldırabilmek için SYSOC.INF dosyasında değişiklikler yapmalısınız. Sabitdiskinizde bulunan WINNT sistem dizini altında bulunan INF klasörünü görüntüleyin. Şayet bu görünmüyorsa Araçlar/Klasör Seçenekleri komutunu çalıştırın. Ekrana gelen pencere üzerindeki Görünüm kartını aktif hale getirin ve Gizli Dosya ve Klasörler başlığı altında Gizli Dosya ve Klasörleri Göster seçeneğini işaretleyin.

Bir sonraki adım: INF klasörü içerisinde bulunan SYSOC.INF dosyasına farenin sağ düğmesini kullanarak tıklayın ve nesne menüsündeki Kopyala komutunu çalıştırın. Daha sonra Düzen menüsünü açın ve Yapıştır komutunu çalıştırın. Bu sayede, dosya içerisinde değişiklik yaparken sorun çıkma ihtimaline karşı SYSOC.INF dosyasının bir güvenlik kopyasını oluşturduk. Daha sonra SYSOC.INF dosyasını bir metin editörü yardımıyla açmak için üzerine iki kere tıklayın. Ekrana gelen metin içerisinde aşağıdaki paragrafı arayın:

```
;old base components
```

İleride Denetim Masası üzerinden silmek isteyeceğiniz bileşenler ve bileşen grupları için virgüller arasındaki HIDE ifadesini kaldırmalısınız. DİKKAT! Virgülleri silmeyin. Örneğin oyunlar için aşağıdaki satırı

```
Games=ocgen.dll,OcEntry,  games.inf,HIDE,7
```

aşağıdaki gibi değiştirmelisiniz:

```
Games=ocgen.dll,OcEntry, games.inf, ,7
```

İleride Windows kurulum sihirbazını kullanarak söz konusu oyunları tekrar yükleyebilmek için "AccessUtil=..." satırındaki HIDE kelimesini de kaldırmalısınız. Dosya içerisinde daha başka değişiklikler yapmayın ve SYSOC.INF dosyasını yaptığınız değişiklikleri kaydederek kapatın.

Şimdi bileşenleri kaldırın: Başlat/Ayarlar/Denetim Masası komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Program Ekle/Kaldır simgesine iki kere tıklayın. Ekrana gelen pencerenin sol tarafındaki Windows Bileşenlerini Ekle/Kaldır düğmesine tıklayın. Kaldırmak istediğiniz donatılara ait seçenekler artık ekrana geleceklerdir. Şayet bunlardan birini seçer ve Ayrıntılar düğmesine tıklarsanız, daha önce gizli olan öğeleri kaldırabilirsiniz. Yukarıda anlatıldığı şekilde bir Donatılar parçasını ayrı ayrı kaldırabilirsiniz. Ancak her seferinde SYSOC.INF dosyasının bir yedeğini el altında tutmalısınız. Çünkü Denetim masası manuel eklemelerde ve Hide komutlarında hata mesajları oluşturabilir.

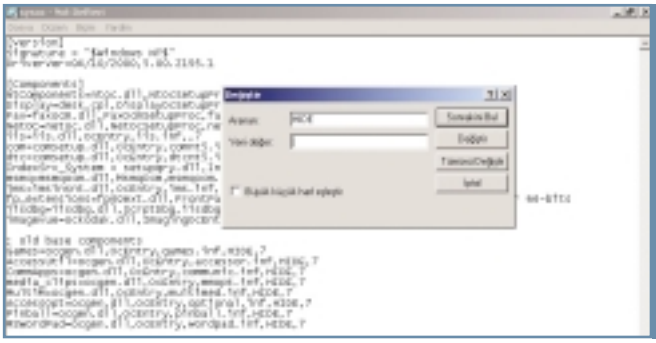

2 Gizlenmiş: SYSOC.INF dosyasında değişiklik yaparak Windows 2000 donatılarını rahatlıkla kaldırabilirsiniz.

3 Windows 95, 98, Me, NT, 2000

Sisteme dahil olmak için Family Logon

Family Logon kurulumunda sonra Windows oturumunu açmak için kayıt penceresi ekrana gelmiyor. Yeni bir kurulum çabası ise varolan kurulumu belirtiyor. Farklı kullanıcılar sisteme dahil olup, rahatlıkla çıkabiliyorlar ancak Logon maskesi kullanılamıyor.

İPUCU: Kurulum sorunsuz olarak tamamlandı. Ancak Windows açılışında hangi kayıt maskesinin ekrana geleceğine bundan bağımsız olarak karar verebilirsiniz. Bunun için Denetim Masası içerisinde yer alan Ağ simgesine iki kere tıklayın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Yapılandırma kartını aktif hale getirin.

Burada bulunan Birincil Ağ Oturumu altından istediğiniz kayıt maskesini seçebilirsiniz. Birincil ağ oturumu, kayıt ve diğer işlemler ile ilgili olan Client yani istemcidir. Buradan Microsoft Family Oturum Açma öğesini seçin ve Tamam düğmesine tıklayın. Artık kayıt ve profilleri ağ istemcisini Microsoft Family Logon üzerinden rahatlıkla kullanabilirsiniz.

4 Windows 95, 98, Me, 2000

Özel karakterleri kullanmak ve görüntülemek

Bir metin veya komut satırına normalde klavyeniz üzerinde görünmeyen bir karakter eklemek istiyorsunuz.

İPUCU: Windows donatıları arasında yer alan Karakter Eşlem aracı bu isteğinizi yerine getirebilir. Bu programa Başlat/Programlar/Donatılar/Sistem Araçları/Karakter Eşlem altından ulaşabilirsiniz. Ekrana gelen pencere üzerindeki alanlarda bir karakter grubuna ait tüm karakterleri görebilirsiniz. Pencerenin üstünde bulunan Yazı Tipi altından başka yazı tiplerini, içeriklerini görüntülemek üzere seçebilirsiniz. Örneğin Windings gibi yazı tiplerinde normalde bulunmayan grafiksel karakterlere ulaşabilirsiniz. Şayet programı Donatılar altında bula-

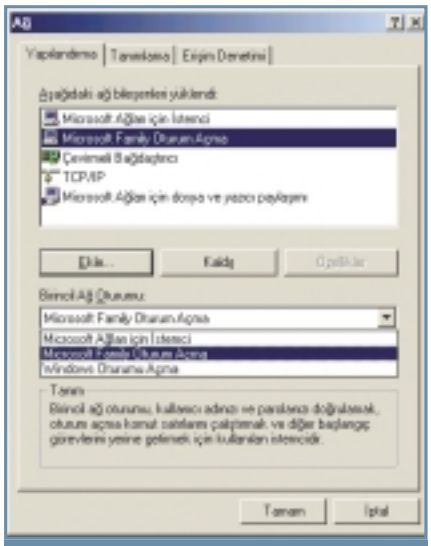

3 Seçim serbest: Birincil Ağ Oturumu altından istediğiniz kayıt pencerelerini seçebilirsiniz.

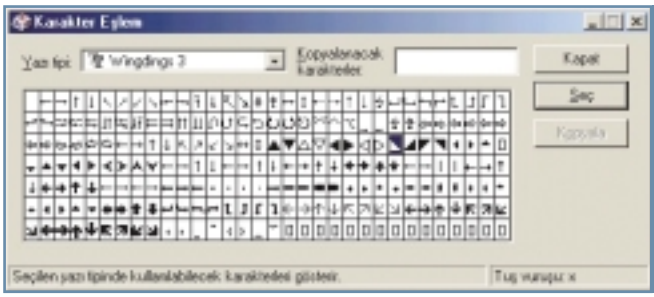

4 Kara kara düşünmeyin: Şayet kullanmak istediğiniz karakteri klavyenin üzerinde göremiyorsanız Windows donatılarından Karakter Eşlem aracını kullanabilirsiniz.

madıysanız Program Ekle/Kaldır aracını kullanarak yüklemelisiniz. Microsoft Office paketi içerisinde yer alan Word kelime işlem programını kullananlar söz konusu karakterlere Ekle/Simge komutunu kullanarak ulaşabilir ve dokümanlarına ekleyebilirler.

DİKKAT! Eğer bu tür karakterlerin kullanıldığı bir metni yazdırmak yerine başka kullanıcılara verecek olursanız, bu kullanıcıların söz konusu karakterleri görebilmeleri için uygun yazı tipinin bilgisayarlarında yüklü olması gereklidir. Standart Windows karakter grupları tüm kullanıcılarda aynıdır. Sadece, örneğin Corel veya Word gibi programlarla özel olarak gelen yazı tipleri kullanıcıdan kullanıcıya farklılık gösterebilir.

5 Windows 95, 98, Me, NT, 2000

Normal klasörleri sürücü olarak göstermek

Bazı programlar saklama konumlarını kendileri belirlerler ve kök dizin içerisine ayrı bir klasör oluştururlar. Eğer bir uygulamayı bir yüzey alta kaydırmak, yani başka bir klasör içerisine kurmak istersenuz ya kurulum programı sorun çıkartacak ya da ileride belirli program bilgileri bulunamayacaktır.

İPUCU: AUTOEXEC.BAT sistem dosyası içerisine aşağıdaki komut satırını ekleyin:

```
SUBST [HARF]: C:\[KLASÖR]
```

Buradaki "HARF" yerine oluşturmak üzere olduğunuz sürücüye atamak istediğiniz ismi yani harfi kullanmalısınız. "KLASÖR" yerine de kök dizin içerisine kurulmak isteyen programların bulunacağı bir isim kullanabilirsiniz. Örneğin "Oyun" klasörü için söz konusu komut aşağıdaki şekilde görünecektir:

```
SUBST [S]: C:\[OYUN]
```

Komutun boş yere çalışmaması için söz konusu klasör daha önceden mutlaka oluşturulmalıdır. Bundan sonra yapmanız gereken tek şey kurulum programına konum olarak "S:" sürücüsünü göstermek olacaktır.

DİKKAT!Bu fonksiyon Windows Me altında, her açılışta AUTOEXEC.Bat dosyası bir önceki versiyon ile değiştirildiği için, tam olarak çalışmayabilir. Bunun için söz konusu komutu CMDINIT.BAT dosyası içerisine yazmalı ve bunu da daha sonra "C:\WINDOWS\COMMAND" klasörü içerisine taşımalısınız.

6 Word 97, 2000

Metin içerisinde hesaplamalar yapmak

Sayı değerleri içeren metinler veya tablolar ile çalışıyor ve başka herhangi bir program kullanmadan bu sayılar çeşitli işlemler gerçekleştirmek istiyorsunuz.

İPUCU: Bunun için ilk olarak Araçlar/Özelleştir komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Komutlar kartını aktif hale getirin. Burada bulunan kategoriler listesinden Araçlar ve Komutlar listesinden de Araçlar Hesapla öğesini seçtikten sonra fare yardımıyla menü veya araç çubuğu üzerine taşıyın.

Şimdi üzerinde çalışmak istediğiniz tabloyu açın, istediğiniz hücreyi seçin ve Araçlar Hesapla düğmesine tıklayın. Word, hesaplama sonucunda elde edilen değeri durum çubuğu üzerinde görüntüleyecektir. Aynı zamanda panoya da kopyalanan bu değeri [SHIFT]+[INSERT] tuş kombinasyonunu kullanarak istediğiniz herhangi bir yere veya herhangi bir programa ekleyebilirsiniz. Aşağıdaki tabloda bu yöntemi kullanarak yerine getirebileceğiniz işlemlerin bir listesini bulabilirsiniz.

Eğer bir tablodaki hücreler bir alan fonksiyonu ile bağlı iseler Word, Araçlar Hesapla fonksiyonunu otomatik olarak hücre içeriğinde kullanacaktır. Bu tür alan fonksiyonlarına örnek olarak bir tablo içerisindeki "C1" ve "C2" hücrelerinin çarpımı verilebilir. Alan fonksiyonları iletişim penceresini görüntülemek için Ekle/Alan komutunu çalıştırın. Komut satırına aşağıdaki satırı girin:

```
{ = C1*C2 \*biçim bağlantısı}
```

Bunun sonucunda içeriği "1,4/2" olan C1 ve "9,1 ve 8,3" olan C2 hücreleri için 12,8 = 0,7*17,4 = (1,4/2)*(9,1+8,3) sonucu elde edilir.

Düz metinlerde ise sayı değerlerini içeren metin paragraflarını seçin ve daha sonra Araçlar Hesapla komutunu çalıştırın. İşlem sonucunu aynı şekilde durum çubuğu üzerinde görebilirsiniz.Bu sayede metin içerisindeki farklı sayıların toplamını elde edebilirsiniz. Örneğin "Hava alanından 17 veli ve 7 öğretmen ile beraber 36 öğrenci alındı" cümlesinden elde edilen toplam sonucu 60 olacaktır.

DİKKAT!Metin içerisinde virgül veya noktalı virgül bulunmamalıdır. Bu işlem hatalarına neden olabilir.

METİN İÇİNDE HESAPLAMA

İşlem	Operatör	Örnekler
Toplama	+ veya boşluk	"1 + 2" veya "1+1" veya "1 2" veya "1 (Metin) 2"
Çıkartma	-	"2 – 1" veya "2-1" veya "2 (metin)-1" veya "2-(metin)1"
Çarpma	*	"2 * 5" veya "2*5" veya "2(metin)*5" veya "2*(Metin)5"
Bölme	/	"4 / 2" veya "4/2" veya "4(Metin)/2" veya "4/(metin)2"
Yüzde	%	"100 * 16%" veya "16%*100" veya "100(Metin)*16%" veya "16%(metin)*100"
Üst	^ ve 1' en büyük bir sayı	"4^4" veya "4(Metin)^4" (4'ün dördüncü kuvveti=256)
Kök	^ ve 0 ve 1 arasında bir sayı	"256^0,25" veya "256^(1/4) veya "256(Metin)^0,25" veya "256(Metin)^(1/4)" (256'nın dördüncü değerden kökü = 4)

7 Word 97, 2000

Girilen metnin otomatik hecelenmesi

Hazırladığınız doküman içerisinde satır sonuna denk gelen kelimelerin standart olarak hecelere ayrılmasını istiyorsunuz. Word altında hecelerin otomatik olarak devamlı ayrılmasına ilişkin bir ayar bulamazsınız. Bu nedenle gerekli değişiklikleri genel belge şablonu NORMAL.DOT üzerinden yapmalısınız.

İPUCU: Word altında Dosya/Aç komutunu çalıştırın ve açılacak dosya türü olarak belge şablonlarını (*.dot) seçin. Bir sonraki adım olarak açmak istediğiniz belge şablonu Normal.dot'un konumunu belirtmelisiniz. Söz konusu dosya genellikle "C:\Program Files\Microsoft Office\Templates" klasörü içerisinde bulunur. Dosyayı seçin ve Aç düğmesine tıklayın. Daha sonra Araçlar/Dil/Heceleme komutunu çalıştırın ve bunun sonucunda ekrana gelen iletişim penceresindeki "Belgeyi otomatik hecele" seçeneğini işaretleyin. Yaptığınız değişikliği Tamam düğmesine tıklayarak onayladıktan sonra şablonu kaydedin ve kapatın. Bundan sonra oluşturulacak tüm doküman dosyaları bu yeni şablonu temel alacak ve bunun sonucunda heceleme işlemini otomatik olarak yerine getireceklerdir. Yine Normal.Dot şablon dosyası üzerinde örneğin yazı tipi ve paragraflar gibi devamlı kullanacağınız biçimleri belirleyerek oluşturulan her yeni dokümanın aynı özelliklere sahip olmasını sağlayabilirsiniz.

8 Excel 97, 2000

Grafikleri HTML dosyası olarak vermek

Bir Excel grafiğini HTML dosyasına dönüştürmek istiyorsunuz. Bu, grafiği örneğin Bitmap biçiminde kullanmak için başka bir programa verme imkanı tanır.

İPUCU: İlk olarak her zamanki gibi Excel biçiminde grafiğinizi oluşturun. Daha sonra Dosya/Web Sayfası Olarak Kaydet komutunu kullanarak söz konusu dosyayı HTML biçimine dönüştürün. Dosya verme işlemi esnasında ekrana gelen bir sihirbaz size yardımcı olacaktır. Excel, çalışma kitabının her bileşenini tek tek oluşturur. Dosyanın büyüklüğüne bağlı olarak bu işlem oldukça uzun sürebilir.

Excel, bu esnada HTML dosyası haricinde bir çok GIF dosyası da kaydedecektir. Bunlar, temel olarak aynı isme sahiptirler ve numara sırasına göre saklanırlar. Her bir GIF dosyasında direkt olarak ulaşabileceğiniz tek tek grafikler bulunur.

Eğer grafikleri Bitmap biçiminde kullanmaya devam etmek isterseniz Excel'in oluşturduğu GIF dosyalarını bir resim işleme programı ile açmalı ve daha sonra istediğiniz dosya biçiminde saklamalısınız. Bu işlem sırasında, Windows donatıları arasında yer alan Paint, Paint Shop Pro veya Corel size yardımcı olabilirler.

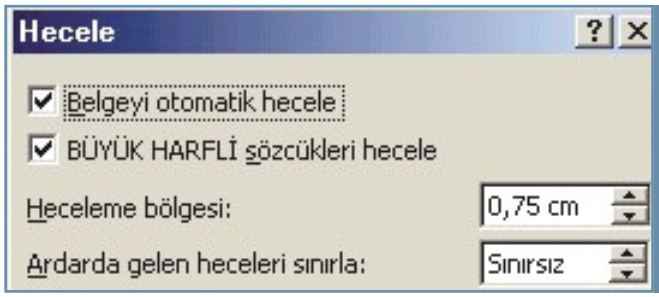

7 Önceden tanımlı: Otomatik heceleme fonksiyonunu belge şablonundan aktif hale getirebilirsiniz.

9 Çevirmeli Ağ Bağlantıları

Yazdırma ayarları hafızasını düzenlemek

Outlook'un Takvim fonksiyonunu kullanıyor ve buradan yazıcı çıktısı alıyorsunuz. Ancak yazdırma biçimini değiştirdiğiniz OUTLPRNT dosyanın bulunmadığı veya salt okunur olduğuna dair hata mesajları alıyor ve bunun sonucunda yazıcıyı kullanamıyorsunuz.

İPUCU: Outlook, yazdırma ayarlarını Windows klasörü içerisinde saklanan OUTLPRNT (uzantısı yok) dosyası içerisinde saklar. Söz konusu hata, zarar görmüş, var olmayan veya salt okunur özelliğe sahip bir OUTLPRNT dosyasından kaynaklanıyor olabilir. Bu problemi aşağıdaki şekilde çözebilirsiniz: İlk olarak açık olan tüm uygulamaları kapatın. Windows gezgini yardımıyla OUTLPRNT dosyasını arayın ve bulduğunuz dosyanın ismini OUTLPRNT.OLD olarak değiştirin. Daha sonra Windows editörünü kullanarak yeni, boş bir dosya oluşturun ve OUTLPRNT.DAT adı altında kaydedin.

Bu dosyayı "C:\Windows\Appilication Data\Microsoft\Outlook" klasörü içerisine taşıyın. Kayıt Düzenleyicisi'nde dosyanın konumunu belirtmek şartıyla isterseniz farklı bir klasöre de taşıyabilirsiniz. Bunun için Kayıt Düzenleyicisini çalıştırın ve Outlook 97/98 için "HKEY_CURRENT_USER\SOFTWARE\Microsoft\Office\8.0\Outlook\Printing" ve Outlook 2000 için de "HKEY_CURRENT_USER\SOFTWARE\Microsoft\Office\9.0\Outlook\Printing" anahtarını aktif hale getirin. Sağ tarafta bulunan "Print Settings File" öğesine iki kere tıklayın ve değer olarak OUTLPRNT.DAT dosyasının konumunu girin. Bu sorun antivirüs programlarına bağlı olarak da ortaya çıkabilir. Eğer bir dosyanın uzantısı yoksa bu belirgin bir program değildir ve kaynağı belli olmadığı için de güvenilemez. Bu nedenle bir çok antivirüs programı bu tür dosyaları tehlikeli olarak nitelendirirler ve bu nedenle özelliklerini Salt Okunur olarak değiştirir veya silerler. Bu durumda antivirüs programına OUTLPRNT dosyasının güvenilir olduğunu belirtmelisiniz.

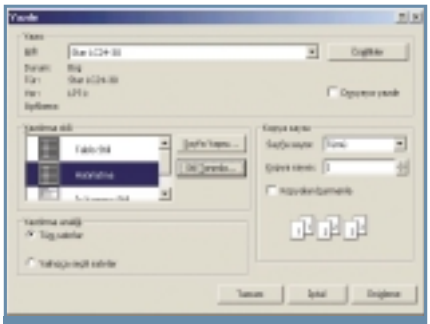

9 Gözetim altında: Arama fonksiyonu ile dialer araçlarının arkalarında bıraktıkları LOG dosyalarını açığa çıkartabilirsiniz.

Okurlar Soruyor

Yazıcınız çalışmamak için grev mi yapıyor, monitörünüz mü titriyor, Windows'unuz zamanla çöküyor mu? CHIP Hotline çözümünü biliyor. Geçen aylardaki en ilginç olaylar ve çözümlerini burada okuyabilirsiniz. Sorularınızı yardim@chip.com.tr adresine bekliyoruz.

10 Windows 98/Me

İşletim sistemi güncellemesi

SORU: *İşletim sistemimi Windows Me ile yenilemek istiyorum. Windows 98'in üzerine kurmak için kurulum CD'sini taktığımda bir kaç hazırlık aşamasından sonra "Bu işletim sistemine Windows Me yüklenemez" seklinde uyarı veriyor. Mevcut programlarımı kullanmaya devam etmek için sıfırdan kurulum istemiyorum. İşlemcimi anakartımı değiştirmeden Pentium II ile değiştirmek istiyorum. Bu mümkün mu? Evet ise CHIP Kasım sayısında anlattığınız şekilde takabilir miyim? Ve 2. el Pentium II'yi temin edebileceğim web adresi biliyor musunuz ? Kasım 2001 CHIP Programlar CD'sini hiç bir yerden açamadım. Sistemim kilitlendi ancak CD başka bilgisayarda sorunsuz olarak çalışıyor. Anakartımın yazılımını güncellemek hızını artırır mı? Mevcut sistemime kaç GB'lık bir sabitdisk ilave edebilirim?*

Engin Türker

CEVAP: İlk olarak BIOS'tan Virüs Warning özelliğini iptal etmeniz gerekiyor. Sonraki adım ise anti-virüs programlarını ve 3. parti yazılımlarının çalıştırılmasını durdurmak. Bunları yaptıktan sonra siteminizi Me işletim sistemine upgrade edebilirsiniz. Upgrade seçeneği ile Me kurduğunuzda Windows 98'de kullandığınız konfigürasyon bozulmayacaktır. Sisteminizi Pentium II'ye yükseltmek için yeni bir anakart almanız şart. Eski anakartınıza Pentium II işlemcilerini takamazsınız. Buna ek olarak kasanın da ATX olması gerekiyor. Bahsettiğiniz gibi CD diğer makinelerde açılıyor ama sizin makinede açılmıyor. CD-ROM'un Autorun komutunda bir sorun olabilir. Size tavsiyemiz aygıt yöneticisinden CD-ROM özelliğine girip Autorun komutunu iptal etmek. Bunu yaptığınızda, taktığınız herhangi bir CD siz çalıştır komutu verene kadar otomatik olarak açılmayacaktır. Anakarta yükleyeceğiniz yeni bir BIOS veya "inf" sürücüleri ile önemli derecede bir performans artışı yakalayabilirsiniz. Özellikle sistem kurulduktan hemen sonra ve ek birimlerin sürücülerini yüklemeden hemen önce "inf" sürücülerini kurmalısınız.

Mevcut sisteme istediğiniz boyutta bir disk bağlayabilirsiniz. İşletim sisteminiz FAT32 olduğunda herhangi bir sorun yaşamazsınız. Daha sağlam olması amacı ile diski 8 GB aralıklara bölebilirsiniz. Bunu tavsiye etmemizin sebebi, eski anakartların large disk desteği denilen özelliği desteklememesi..

11 Microsoft Sistem Mühendisliği

Sertifikasyon programları

SORU: *Göreve yeni başlayan bir bilgisayar öğretmeniyim. Bilgisayarla uğraşırken "015F: BFFAA8CD'de OE özel durumu oluştu" şeklinde bir mesajla karşılaştım. Bu tip uyarılarla zaman zaman karşılaşıyorum. Bunlar ne anlama geliyorlar? Microsoft firmasının düzenlemiş olduğu kursların (Sistem Mühendisliği vs.) içeriği hakkında bilgi verebilir misiniz?*

Ömer Bilen

CEVAP: Bahsettiğiniz tipteki uyarılar genelde sistem çakışmalarından dolayı meydana gelir. Genelde bellek, ekran kartı veya kernel (çekirdek) hataları sonucunda bu tür uyarılarla karşı karşıya kalınabilir. Bu uyarıların ne olduğunu belirlemek çok zor. Çünkü verilen örnekte de görebileceğiniz gibi bu uyarılar heksadesimal bir kod ile kullanıcıya yansıtılmakta. Bu hata kodlarının ne tür arızalara karşılık geldiğinde ise ancak Microsoft'un sitesinden öğrenebilirsiniz. Günümüzde sertifikasyon programlarına gösterilen ilginin önemli derecede arttığını söyleyebiliriz. Microsoft, toplam 11 değişik sertifika veriyor. Bunlar MCP (Microsoft Certificated Professional)) ile MSCSD (Microsoft Certificated Solution Developer) arasında değişiyor. Bu eğitimler şu anda Windows 2000 işletim sistemleri baz alınarak veriliyor. Daha fazla bilgi edinmek için size tavsiyemiz "http://www.microsoft.com/traincert/mcp/default.asp" sitesine bir göz atmanız olacak.

12 Dual İşlemciler Performans

Sistem dosyalarının geri yüklenmesi

SORU: *AMD XP 1500 almayı düşünüyordum, ama eskiden bir yerden duyduklarım üzerine geri adım attım. Duyduğuma göre bir program sadece 1 işlemciyi kullanıyormuş ve sadece 2 program açıkken iki işlemcinin faydası oluyormuş.*

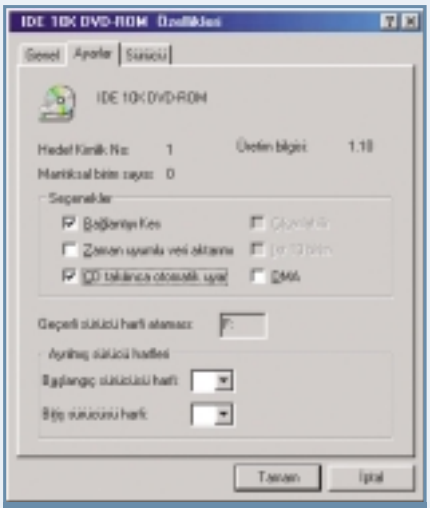

10 Otomatik uyarı: Aygıt Yöneticisi altından ulaşabileceğiniz CD-ROM özelliklerini değiştirerek, yeni takılan CD'lerin otomatik olarak işletilmesini sağlayabilirsiniz.

CHIP Cevaplıyor

Yoksa sadece Multitaskler değil de Multithreadler mi işlemciler arasında paylaştırılıyor (Windows XP kullanacağımızı göze alırsak)? Peki oyunlara vs. ne gibi etkisi olabilir? Son olarak sorum Dual XP 1500 almak mı yoksa Single XP1900+ almak mı? Dual AMD XP 1500 acaba 3000 MHz'e eşit midir?

Metin Yentür & Efe Birol

CEVAP: İlk olarak şunu belirtelim; iki adet AMD XP beraber çalışmaz. Dual işlemci desteği için AMD'nin MP modelini tercih etmeniz gerekiyor. Program konusuna gelince. Dual işlemci desteği Windows 2000 ve Linux, Unix gibi işletim sistemleri tarafından destekleniyor. Windows daha yaygın kullanıldığı için sizin sorularınızı bu işletim sistemine göre cevaplayacağız. Her programın Dual işlemcileri desteklemediği doğru. Piyasada bu özelliği destekleyen program sayısı gerçekten çok az. Sizin bahsettiğiniz türde bir iş bölümü söz konusu değil. Hatta bazı durumlarda Dual işlemcili bir sistem tek işlemcili bir sistemden çok daha yavaş çalışabilir. Bu yüzden bu tür bir konfigürasyona girişmeden önce bu sistemi ne için kullanmak istediğinizi çok iyi belirlemeniz gerek. Eğer oyun oynama ya da benzeri multimedya çalışmalarının peşindeyseniz size tavsiyemiz tek bir işlemci kullanmak olacak. Ama eğer sistemi bir sunucu gibi kullanacaksanız o zaman Dual işlemci iyi bir çözüm olabilir. Yukarıda bahsettiğiniz eşitlik geçerli değil. Dual işlemcilerde performans artışı genelde yüzde 30'u geçmez. Bu arada Pentium 4'ün de dual özelliğini desteklemediğini belirtmekte fayda var. VIA chipset'ini sevmediğiniz için sizin için en uygun çözüm bir P4 işlemciye sahip olmaktır.

13 Windows 95/98

Windows Açılış Hataları

SORU: *16 MB EDO RAM iken slotların bozulması sonucunda tek 32 MByte SDRAM kullanmaya başladım. Bilgisayar başlarken Microsoft Kayıt Denetleyicisi ortaya çıkarak sistem dosyasında bir hata olduğunu, en son yedekten düzgün bir kayıt yüklendiğini söylüyor ve yeniden başlatmamı istiyor. Bunu üst üste birkaç kez tekrarlıyor. Her açtığımda ise Windows'un en son haliyle karşılaşıyorum. Sistem saati/tarihi her seferinde geri kalmış oluyor. Ve bir kaç saat kapalı kalsa aynı şeyi yapıyor. Pilinin bitmiş olduğunu düşünerek yeniledim, fakat herhangi bir etkisi olmadı. Daha önceden Windows 95 yüklü idi, sonradan Windows 98'in ikinci sürümünü yükledim. Her ikisinde de aynı hatayı veriyor ve bir kaç gün sonra sistemi yeniden yüklemek zorunda kalıyorum.*

Murat Mert

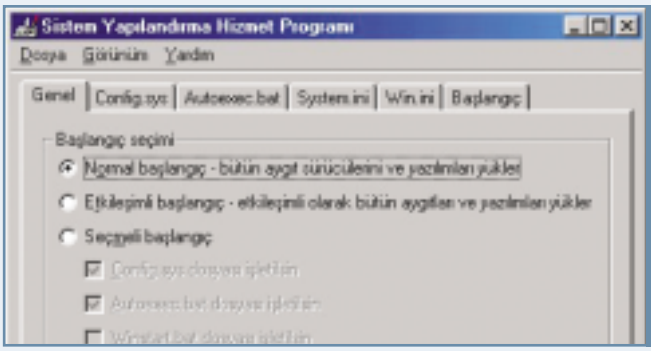

13 MSCONFIG. Gizli Araçlar: MSCONFIG aracını kullanarak Windows'un gizli ayarlarına kullanıcı dostu bir arayüzle ulaşabilirsiniz.

CEVAP: Karşılaştığınız sorunun anakart ile ilgili olduğunu düşünüyoruz yani kullandığınız RAM'lerle ilgili değil. Pili kısa bir süre önce yenilemiş olmanıza rağmen sorun pilden olmasa bile tipinden kaynaklanıyor olabilir. Size tavsiyemiz taktığınız yeni pilin akım ve gerilim değerlerinden emin olmak. Ayrıca anakartınızın BIOS'unun güncellenmesi de bu tür sorunların minimuma indirgenmesinde iyi bir adım olabilir. Yapabileceğiniz diğer bir iş ise, Başlat menüsünden Çalıştır komutu ile MSCONFIG.EXE dosyası ve Sistem Yapılandırma Hizmet Programı'nı çalıştırmak olabilir. Açılan pencerede sistem dosyalara çeşitli ayarlamalar yapabilirsiniz. Buna ek olarak sistemi geri yüklemek de bu bölümde mümkün.

14 Sabitdisk Ayarlar

BIOS ve işletim sistemi ayarları

SORU: *Bir ader Maxtor marka, D740X serisinden 6L040J2 model numaralı, 40 GB kapasiteli Ultra DMA133 7200 RPM sabitdiskim var. Bu sabitdiskle birlikte kullanılacak veri kablosu, daha önce kullandığım 3.2 GB Quantum sabitdisk ile farklılık gösterebilir mi? UDMA 133 performansı için farklı bir kabloya ihtiyacım var mıdır? Sistem Özellikleri/Aygıt Yöneticisi altından disk sürücüsü ayarlarında DMA'nın yanında yer alan kutucuğu işaretlemenin donanımın işleyişine bir faydası ya da zararı var mıdır? Zira bu seçenek işaretlendiğinde donanımınızla ilgili problemler oluşabilir diye bir mesaj ekrana geliyor. BIOS ayarlarında DMA 1'den 5'e kadar çeşit mevcut. 3, 4 ve 5 seçildiğinde 80 pin'lik kablo kullanılmaması durumunda sorunlar yaşanabileceği belirtilmiş. DMA tipini neye göre belirlemek gerekir ve bunun sonucunda ne tür farklılıklar oluşur?*

Tuğrul Durkut

CEVAP: Farklı bir kablo kullanmanız gerekiyor. UDMA 133 disk için eski IDE kablosunu kullanırsanız U-ATA133 özelliğine de sahip olmazsınız. Ancak disk sorunsuz olarak çalışmaya devam edecektir. Bu kutucuğu işaretlediğinizde performansta bir artış gözleyebilirsiniz. Özellikle optik sürücüler için bunu tavsiye ediyoruz. Böylece daha önce kesik kesik seyrettiğiniz videoları sürekli olarak seyredebilirsiniz. DMA tipini anakart kendisi ayarlıyor. Size tavsiyemiz bu ayarları pek değiştirmemeniz. Çünkü anakart zaten en iyi performansı baz alarak bu ayarları otomatik atıyor.

İÇİNDEKİLER

142 **Internet Servisleri:** Online hizmetler

144 **En İyi Siteler:** Online kütüphaneler

145 **Web Gözcü:** Güncel güvenlik açıkları

146 **Internet Explorer 6.0:** İpuçları ile daha verimli

152 **Daha Hızlı Internet:** En iyi internet araçları

162 **Adres Defteri Taşıma:** Hesaplar arasında transfer

166 **Internet Evleri:** Geleceğin akıllı evleri

170 **Doğru Arama:** Aradığınızı daha kolay bulun

Korsan Yöntemler

MP3 Borsalarına Saldırı

Napster ve benzerlerinin yeni sahipleri, ücretli abone hizmetleri ile sorunun üstesinden gelemediği için, müzik endüstrisi MP3'lerin her türlü mecra ile illegal olarak dağıtılmasını engellemeye çalışıyor.

■ Amerikan plak endüstrisi birliği RIAA, yeni anti-terör kanundaki en az 5 bin dolar zarara yol açan hacker saldırılarına ceza uygulanması maddesinin iptal edilmesi isteği ile Amerikan Adalet Bakanlığı'nı şaşırttı. RIAA'nın planlarına göre yeni kanun bu sayede hacker yöntemlerini kullanılarak MP3 dosyalarının değiş tokuş borsalarından kaldırılmasına ve kullanıcıların sabitdisklerinden silinmesine imkan tanıyacak. Ancak dosya legal ise sorun olmayacak. Adalet Bakanlığı tarafından rededilen pişkin bir istek. Reddedilme nedeni ise bu işlemin kendi adaletini uygulama olarak adlandırılabilmesi.

Müzik Endüstrisi'nin dev ayakları

Müzik endüstrisinin çıkarcı yöntemleri kuvvetli bir geçmişe sahip. Napster, Temmuz ayından beri tamamen ortadan çekildi ve yeni sahibi Bertelsmann altında yeni başlangıcını bekliyor. Sony ve Vivendi de RealNetworks, AOL Time Warner, EMI ve Bertelsmann servisleri Pressplay ve Musicnet ile bir adım öne geçmiş değiller. Zaman aleyhte akıyor çünkü Bearshare ve Limewire gibi Napster alternatifleri, ücretli MP3'lere neden ihtiyaç olduğunu sorgulayan müzik fanatiklerinin gösterdikleri ilgiden dolayı memnunlar. Gösterilen ilgiyi kontrol altında tutmak için branşın hizmeti kısıtlaması gerekiyor. Bertelsmann, almak için Napster'a tek başına 60 milyon dolar vermekle kalmayıp, yaklaşık 27 milyonluk bir kredi yatırdı. Dünya çapında 23 milyon kullanıcı üzerinde yapılan bir test değiş tokuş borsalarına gösterilen ilginin her geçen gün daha da arttığını gösterdi. Napster, 2002 yılında tekrar online olacak.

Korsan dağıtıma çare bulunabilecek mi?

Bertelsmann'ın Napster projesinin başarıya ulaşıp ulaşmayacağı şu anda bilinemez: Müzik MP3 dosyaları yerine özel olarak geliştirilen NAP biçiminde gönderilecek. Yaklaşık 5 dolarlık bir ana ücret ile ayda 50 şarkı indirmek mümkün olacak. Ancak müzik parçaları kullanıcıların PC'lerine bağlanacak ve bu nedenle CD'ye yazılamayacak. Musicnet ve Pressplay'de ise durum biraz farklı: Buradaki parçalar iki katı fazla para ödenerek kopyalanabilecek. Sonradan müslüman olan ünlü müzisyen Cat Stevens'da (Yusuf İslam) yeni kurduğu bir site ile abonelik yöntemiyle müşterilerine online müzik satışı yapacak bir sistem kurmuştu.

Internet Filtresi

Pornografiye Son

AOL, MSN ve Yahoo internet portalları web sayfalarını ortak bir değerlendirme sistemi ile sınıflandıracaklar. Wahington Post'un haberine göre, bu sayede çocuklar şüpheli sayfalardan uzak tutulabilecekler.

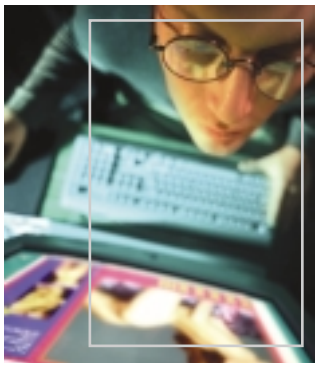

İnternet sayfaları başlangıç olarak Internet Content Rating Association (ICRA) sistemine göre düzenlenecek ve daha sonra bir filtre yazılımı ile engellenecekler. Engellenebilecek muhtemel kategoriler arasında seks, pornogrofi ve uyuşturucular sayılabilir. Bunun amacı filtre yazılımlarının kullanımını yaygınlaştırmak ve konfigürasyonunda yardımcı olmak.

Bilgi İçin: www.icra.org

Siemens SL45i

Java Cep Telefonu

Siemens, SL45i ile Java destekli ilk ürününü sundu. 88 gram ağırlığındaki ürün üzerinde Java taşıdığını belli ediyor: Telefon girdileri kopyalanırken geçen bekleme zamanında kahve fincanı şeklindeki Java simgesi ekrana geliyor. Cep telefonu ile beraber 32 Mbyte'lık hafızaya sahip bir multimedya kart, stereo kulaklıklar, senkronizasyon istasyonu ve gerekli yazılımlar sunuluyor. Java kalitesi SL45i'yi sohbet aracından daha üstün bir noktaya taşıyacak. Hepsi aynı soruna neden olan 6 tane oyun ve birkaç araç yüklenmiş. Sl45i'nin işlemcisinin Java uygulamaları için yeteri kadar hızlı olmadığı görülüyor. Ancak genel olarak konforlu olan cep telefonunda birkaç önemli fonksiyon eksik: Dual Band destekleyen üründe ne HDSCD ne de GPRS entegrasyonu olmadığı için oldukça yavaş.

Bilgi için:
www.my-siemens.com

11 EYLÜL'DEN SONRA İŞ

"Tele/Video Konferansı Kullandınız mı?"

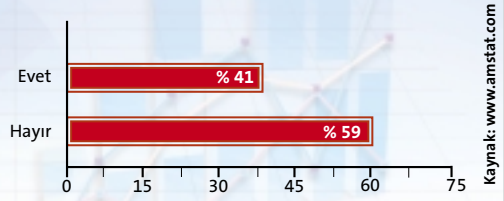

Ölüm Korkusu: 11 Eylül saldırılarından sonra çalışanların %41'i en az bir kez, iş seyahati ve fiziksel toplantılar yerine telefonla veya video ile konferansı tercih ettiklerini belirtiyorlar.

İxir Bitti

İxir Superonline'a Devredildi

İxir, internet servis sağlayıcılığı hizmetlerini ve sorumluluklarını Superonline'a devrederek piyasadan çekildi.

Doğuş grubuna bağlı olan İxir, yeni yapılanma stratejileri çerçevesinde İxir ile sürdürdüğü internet servis sağlayıcılığı hizmetini durdurduğunu açıklayarak piyasada heyecan yarattı. Ancak abonelerin hiçbir hak kaybına uğramayacakları, ixir.com uzantılı e-mail adreslerini kullanabileceklerini ve Superonline omurgası üzerinden hizmet almaya devam edebileceklerini açıklayan İxir yetkilileri piyasada uyanan endişeyi giderdi.

Bilgi için:
www.superonline.com

Cep'e İlgi Artacak

Playboy Artık Cep'te

Playboy, bundan sonra cep telefonlarından da ulaşılabilmek için içeriğinin bir kısmını cep telefonları için uygun hale getireceğini açıkladı. "Playboy'la ilgili aklınıza gelen her şeyi sunacağız" diyen site yöneticileri, küçük bir abonelik ücret karşılığında Playboy güzelleri ve diğer fotoğrafların cep telefonlarına indirilebileceğini belirtti. Seksin şu anda internet'teki tek karlı alan olduğunu hatırlatan Playboy yöneticileri, cep telefonlarının da aynı alana yönelmesinin kaçınılmaz olduğunu belittiler. 2002'nin ilk aylarında hizmete girecek serviste ilk fotoğraflar siyah beyaz olacak ancak bu servisten kısa sürede tüm dünya renkli resim indirebilmek imkanına kavuşacak.

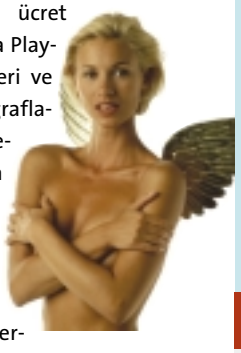

Bilgi için: www.playboy.com

BAĞLANTI ÜCRETLERİ

superonline	**superonline.com (212) 310 0000**
superonline maxx	
1 ay	23,9 milyon TL
3 ay	59 milyon TL
12 ay	189 milyon TL
sınırsız erişim	
1 ay	18,9 milyon TL
3 ay	49,9 milyon TL
12 ay	155 milyon TL
tt net	**ttnet.net.tr (212) 444 0145**
pstn 1 ay	3,4 milyon TL
3 ay	8 milyon Tl
6 ay	13,5 milyon TL
12 ay	20 milyon TL
ısdn-ba 1 ay	3,4 milyon TL
3 ay	8 milyon TL
6 ay	13,5 milyon TL
12 ay	20 milyon TL
turknet	**turk.net (212) 444 0077**
net.optima 1 ay	11,95 $
net.ultra 1 ay	17,95 $
Veezy	**vezy.com (212) 413 1414**
mono p. 1 aylık	9,95 $
eko p. 3 aylık	27 $
pro p. 12 aylık	99 $
e-kolay	**e-kolay.com (212) 478 0478**
10 saat fıstık	4 milyonTL
1 ay sınırsız	12 milyon TL
3 ay sınırsız	29 milyon TL
12 ay sınırsız	115 milyon TL
trnet	**tr.net (312) 295 9000**
aylık sınırsız	7,5 $
yıllık sınırsız	75 $
saatlik bağlantı	0,25 $
işnet	**iş.net (312) 289 8060**
s. paket 1 ay	10 milyon TL
3 ay	27 milyon TL
6 ay	52 milyon TL
12 ay	100 milyon TL
kontürlü saatlik	400.000 TL
anet	**anet.com.tr (212) 336 1919**
Sınırsız internet	
1 ay	15 milyon TL
3 ay	36 milyon TL
12 ay	119,7 milyon TL

IN & OUT

Sanal Market
Pek çok büyük hipermarket maliyetten kurtulmak için sanal mağazalarına ağırlık vermeye başladılar.

ADSL
Büyük umutlarla abone olunan ADSL hatlarından kaçan kaçana. Şikayetler bitmiyor, ADSL düzelmiyor.

İÇİNDEKİLER

142 **Anket ve İstatistik Servisi:** www.anketevi.com

143 **Grafik Tasarım Servisi:** www.whatalogo.com
Teknik Danışmanlık Servisi: www.expertcity.com
İnternet Arşiv Servisi: www.archive.com

Yeni Internet SERVİSLERİ

Bilgisayar kullanıcıları eskiden günlük yaşamlarında gerçekleştirdikleri birçok işlemi artık internet üzerinden online olarak da yapabiliyorlar. Bunlar arasından en fazla dikkat çeken internet servislerine, bu sayfalarımızdan ulaşabilirsiniz.

İnternetin renkli yüzü olan web'de sadece eğlence amaçlı sörf yapılan günler çoktan geride kaldı. Artık bilgisayarlarda lokal olarak kullandığımız yazılımlar kadar web üzerinden online olarak hizmet veren servisler de birçok işlemi hızlandırıp sorunlara çözüm olabiliyor. Ancak sayıları her geçen gün artan bu servislerden haberdar olmak ve onlara ulaşmaksa ne yazık ki yazılımlar kadar kolay olmuyor. Dolayısıyla bu aydan itibaren internet başlığı altında Popüler İnternet Servisleri adlı yeni bir bölüme başlıyoruz. Bundan sonra her ay en ilginç ve en popüler internet servislerine ulaşabileceğiniz bölümümüzde bu ayın en popüler web sayfası www.anketevi.com.

Mahmut Karslıoğlu, mkars@chip.com.tr

DEĞERLENDİRME

CHIP, servislerin kalitesini 0 ile 10 arasında bir puanlama sistemiyle değerlendiriyor ve burada ki üç kriter olan işlevsellik, ergonomi ve kaynaklar 4:3:3'lük bir ortalamayla toplam değerlendirmeye giriyor.
Kriterlerden işlevsellik, servisin konusundaki görevini ne derece yerine getirebildiği sorusuna cevap veriyor. Burada servise online olarak gerçekten ne kadar ihtiyaç olduğu ve sunulan çözüm kalitesi değerlendiriliyor. Ergonomide ise CHIP, web sayfasında istenene ne kadar çabuk ulaşılabildiğini ve site yapısının kalitesini değerlendiriyor. Menüler yeterince anlaşılır mı? Alınan servis için hangi ödeme şekilleri sunuluyor ve güvenilir mi? Bilgi istendiğinde ne kadar hızlı cevap alınıyor? gibi sorulara cevap aranıyor. Kaynaklarda ise web servisinin, sayfasında kullanılan web bileşenlerinin kullanıcıların web browser'ları ile uyumluluğuna puan veriliyor. Bu toplam puanlamadan sonra CHIP ayrıca fiyat ve performans değerlerini tavan puan 100 üzerinden değerlendiriyor. Bu değerlendirme servislere verilen paraya deyip deymediğini gösteriyor.

TOPLAM CHIP PUANI

çok iyi	(100–90 Puan)
iyi	(89–75 Puan)
orta	(74–60 Puan)
vasat	(59–45 Puan)
kötü	(44–20 Puan)
çok kötü	(19–0 Puan)

FİYAT/PERFORMANS

çok iyi	(100–90 Puan)
iyi	(89–75 Puan)
orta	(74–60 Puan)
vasat	(59–45 Puan)
kötü	(44–20 Puan)
çok kötü	(19–0 Puan)

AYIN SERVİSİ

Anket ve İstatistik Servisi

AYIN SERVİSİ CHIP 01/2002

www.anketevi.com

CHIP TOP. PUANI	
FİYAT/PERFOR.	
DENEME	500 cevaplık anket formu
BİLGİ	bozdayi@sfs.com.tr
FİYAT	**2500 CEVAP İÇİN 250$**

İşletmenizin verimini artırmak, müşterilerinize ya da kullanıcılarınıza daha iyi hizmet ulaştırabilmek için onların ne istediğini çok iyi analiz etmeniz gerekir. Bunu sağlamak içinse anket düzenlemek en başarılı yollardan biridir.

Anketevi size her tür araştırma, bilgi toplama, bilgi bankası oluşturma, bilgiyi değerlendirme ve analiz etme gibi ihtiyaçlarınız için, internetin getirdiği tüm imkan ve kolaylıkları kullanarak hizmet ediyor. Bu web servisi işletmelerin kağıt formları bastırma, dağıtma ve toplama gibi zahmetlere girmesini tamamen engelliyor.

Ayrıca bilgilerin elektronik ortama aktarılma işlemi ortadan kalkacağından, aktarılan bilgilerin doğruluğunun kontrolü ve dolayısıyla insan hatalarının da önüne geçilmiş oluyor. Anketi doldurmak için seçilmiş kullanıcılara, istenirse e-mail yolu ile haber verilmesi de mümkün oluyor. Eğer ankete katkıda bulunması için kağıt üzerinde düzenlenen anketler varsa, bunlar da aynı veri tabanına aktarılabiliyor. Kağıt üzerindeki anketlerin girişlerini de tek tek kullanıcıymış gibi yapmak gerekiyor.

Oluşan verilerden, istenen bazlarda grafiksel analizler alınması için hiçbir grafiksel araca da gerek kalmıyor. Aynı veriler üzerinden binlerce farklı analiz yapılabilmesinin yanında Anketevi, aynı anketin birden fazla dönemde yapılması durumunda karşılaştırmalı analiz elde etmek için de seçenekler sunuyor. Promosyonları ilan edip, promosyon çekilişlerini otomatik olarak yaptıktan sonra sonuçları yayınlaması ise servisin diğer bir başarılı uygulaması.

SONUÇ: Kağıt üzerindeki anketlerin aksine 7gün 24 saat aralıksız hizmet verebilmesi, elektronik bilgi bankası oluşturabilmesi ve istenen dilde hizmet verebilmesinin yanı sıra, düşük maliyeti ile özellikle KOBİ'lerin kolayca faydalanabilecekleri bir hizmet.

- ⊕ Grafik analiz için ek araca gerek yok
- ⊕ Otomatik promosyon düzenleyebilme
- ⊖ Türkçe kullanım klavuzu henüz hazır değil

Grafik Tasarım Servisi

www.whatalogo.com

CHIP TOP. PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
DENEME	Yok
BİLGİ	info@whatalogo.com
FİYAT	295$ (Yarısı Başvuruda)

Üzerinde çalıştığınız yeni web projenizi her şeyiyle tasarladıktan sonra ona bir kimlik kazandırmak için yapılacak en iyi şeylerden biri de ona özel bir logo tasarlamak olacaktır. Eğer grafikle ilgili yeteneğiniz varsa ve elinizden geliyorsa bu sizin için zor olmayacaktır. WhataLogo adlı bu internet servisini kullanmanız durumunda ise, domain isminize özel logonuz online olarak ve oldukça da uygun bir fiyata size sunulabiliyor. Web sitesinde portfolio başlığı altında şimdiye kadar çeşitli firmalar için hazırlanmış özel konulardaki örnek logolar yer alıyor ve hepsi de oldukça başarılı. WhataLogo.com'un yaratıcı ekibi uzun yıllar tanınmış tasarım firmalarında çalışmış ve gerçekten farklı tasarımlara imza atmış profesyonel ve logo tasarımı üzerine uzman tasarımcılardan oluşuyor. Bu şekilde en kısa zamanda en profesyonel sonuçlar da elde edilmiş oluyor. Şimdiye kadar 100'ün üzerinde logo tasarlamış olan site kullanıcıya standart clipart'lar ya da bir örnek logolar değil, özgün tasarımlar sunuyor. Logo için başvurduğunuzda, ücretin sadece yarısını alan servis, logonun e-mail aracılığı ile müşteriye GIF ve JPG formatında ulaşmasından sonra, kalan yarısını da tahsil ediyor.

Sonuç: Sitenin tasarımları gayet hoş ve beğenilmeyecek gibi değil. Ancak tasarımı kabul etmemeniz durumunda uygulanacak prosedür ve paranın geri ödenip ödenmeyeceği belirtilmemiş.

- ⊕ Tasarım stüdyolarına göre fiyatı ucuz
- ⊕ Çok hızlı ve özgün logolar tasarlanıyor
- ⊖ Ek resim formatı için yüksek ücret talep ediliyor

Teknik Danışmanlık Servisi

www.expertcity.com

CHIP TOP. PUANI	■■■■□
FİYAT/PERFOR.	■■■■□
DENEME	Yok
BİLGİ	customercare@expertcity.com
FİYAT	Değişiyor (Hazır Cevaplar 12$)

Bilgisayar üzerinde çalışırken takıldığınız bir noktada ya da merak ettiğiniz bir konuda teknik olarak bilgi almak istediğinizde, bilgisayarı aldığınız yer ya da bilgisayar dergileri gerek telefon gerekse e-mail aracılığı ile size yardımcı olabilir. Ancak bu yardımı alabileceğiniz saatler hep sınırlıdır. Dolayısıyla da bu şekilde yardım almak istediğinizde hafta sonları ya da mesai saatleri dışında sorunlarınızla baş başa kalırsınız. ExpertLive web servisi ise bu sorunun önüne geçmek için uzun bir süredir başarılı bir şekilde gece gündüz kesintisiz teknik bilgisayar desteği sağlıyor. Böylelikle kullanıcılar 7 gün 24 saat boyunca istedikleri an web üzerinden her biri konusunda uzman bir ekipten biri ile bire bir gerçek zamanlı olarak teknik destek alabiliyorlar. Danışmanlar hizmet verirken yazılı sohbetin yanı sıra screen-sharing teknolojisini de kullanabiliyor. Bu teknoloji ile önce bilgisayarınıza bir plug-in yükleniyor ve teknik danışman uzaktan sanki bilgisayar başındaymış gibi sorunlarınızı çözebiliyor. Eğer telefon desteği de olan bir uzmanı seçtiyseniz bu durumda sesli olarak görüşüp yardım almak da mümkün oluyor. Çözüme ulaştırılmış her soru için ise belli bir ücret kredi kartınızdan çekiliyor. Dolayısıyla önceden siteye kayıt olmanız da gerekli.

Sonuç: Günün hangi saati olursa olsun bir sorunla karşılaştığınızda eğer en azından internet bağlantısı da yapabiliyorsanız bu servisten yararlanabilirsiniz.

- ⊕ Birebir teknik yardım
- ⊕ Screen-sharing teknolojisi
- ⊕ Önceden de cevaplanmış sorular ucuz

İnternet Arşiv Servisi

www.archive.org

CHIP TOP. PUANI	■■■■■
FİYAT/PERFOR.	-
DENEME	-
BİLGİ	info@archive.org
FİYAT	Ücretsiz

Dünya üzerindeki tüm ağların birbirine bağlandığı dev bir yapı olan internet başlı başına aradığınız her şeyi bulabileceğiniz geniş bir arşiv niteliğine sahiptir. Peki sonsuz gibi gözüken bu bilgi dağarcığının da bir indeksi olabileceğini ya da internet üzerinde yer alan tüm web sayfaların bir yerde yedeklenebileceğini hiç düşündünüz mü? Diğer bir deyişle interneti kopyalamak sizce ne kadar doğru olabilir? İşte www.archieve.org bunu başarmış bir internet servisi olarak tüm bu sorulara evet yanıtını vermemizi sağlıyor. Servis öncelikli olarak internet sitelerinin yıllara göre dijital bir kütüphanesini oluşturmayı planlıyor ve 1996 yılından beride bunu başarıyla gerçekleştirmiş. Ayrıca bu dijital kütüphane içinde 1996'dan günümüze usenet haber grupları ile 1903'den 1973'e 400'e yakın filmin yer aldığı diğer arşiv bölümleri de yer alıyor. Film arşivinde ise her film hem MPEG hem de Divx formatında kullanıcıya sunuluyor. Site gerçek bir kütüphane gibi tüm tarihçilere, araştırmacılara ve öğrencilere olduğu kadar diğer kullanıcılara da tamamen ücretsiz servis veriyor. 100 terabyte'lık arşiv içinde internet üzerinde daha önce yer almış hemen hemen her şeyi bulabilirsiniz, mutlaka bir bakın.

Sonuç: İnternetin tamamen ücretsiz olan bu dijital kütüphanesi kullanıcılara gerçekten nostaljik ve hoş saatler yaşatabiliyor. Hem bilgi almak hem de eğlenmek için ziyaret edebilirsiniz.

- ⊕ Tamamen ücretsiz
- ⊕ Film arşivi başarılı
- ⊖ Usenet için kayıt olmak gerekiyor

EN İYİ SİTELER

→ Elektronik Kütüphaneler

TOP-SITES

- **www.altkitap.com/**
  Oldukça az sayıdaki Türkçe içerikli e-book sitelerinden olan altkitap, aynı zamanda içerik olarak da kalitelilerden biri. Sitedeki en yeni ve güncel kitapları bilgisayara indirmek için tek gereken şey, siteye üye olmak.

- **http://ilkerf.tripod.com/palm/**
  İçerik olarak zengin bir kişisel e-book sitesi olan bu site diğerlerinden farklı olarak sadece avuç içi bilgisayarlar için elektronik kitaplar sunuyor. Ancak siteden, kitapların Windows altında da okunması için bir yazılım indirilebiliyor.

- **http://digital.library.upenn.edu/ books/**
  Her gün güncellenen bu online elektronik kitap sitesinde 15 binin üzerindeki kitap; konu, isim, yazar ve seri numarasına göre kategorize edilmiş. Ayrıca basılı olarak yayınlanması yasaklanmış kitaplar başlığı da oldukça ilginç.

- **www.ipl.org/reading/books**
  IPL yani Internet Public Library, 20 bine yakın kitaba sahip bir başka zengin sanal internet kütüphanesi. Bu sitede de yayınlara, yazar ve başlığa göre ulaşılabiliyor. Ayrıca diğerlerinden farklı olarak alfabetik bir dizin de mevcut.

- **www.ebookpalace.com/**
  Bu elektronik kitap şatosu da içerik olarak ismine yakışan zenginliği sunuyor. Arama motorunun yanı sıra sitede birçok e-book bulunuyor. Kitapların çoğuna ücretsiz ulaşabiliyorsunuz. Ayrıca yine aynı siteden e-book satın almak isteyenler için Amazon'a bir bağlantı da var.

www.gutenberg.net

Matbaa'nın Web'de Yeniden Keşfi

■ İnternet üzerinden elektronik kitaplara ulaşılabilecek en büyük elektronik kütüphane olmayı hedefleyen Gutenberg projesi, ilk olarak 1971 yılında Michael Hart tarafından ortaya atılmış. Daha sonra bu fikri paylaşan yüzlerce gönüllü de bu projeye katılmış. Projenin 30. yılında ise Gutenberg sitesi, her gün yeni bir kitap girişi ile giderek büyüyor. Bu şekilde internet kullanıcılarının meşhur ve önemli metinlere tamamen ücretsiz bir şekilde ulaşmaları mümkün olabilecek. Ancak tabii ki bu eserler arasında, telif hakları halen geçerli olanların bulunması mümkün olmuyor. Yani Amerikan telif hakları yasalarına göre, sadece 1923 yılından daha eski kitapların kütüphanede bulunmasına izin veriliyor. Dolayısıyla günümüzün en çok satan kitaplarını, ya da örneğin bilgisayar kitaplarını burada bulmanız henüz mümkün değil. Yine de siteden Shakespeare, Poe, Dante gibi yazarlara, Sir Arthur Conan Doyle'un Sherlock Holmes hikayelerine, Edgar Rice Burroughs'un Tarzan ve Mars kitaplarına ve Lewis Carroll'un Alice Harikalar Ülkesinde masalı gibi birçok klasiğe ulaşılması mümkün oluyor.

Tasarım Yerine İçerik: Gutenberg projesinin hedefi internetin en büyük kütüphanesi olmak.

http://ebooksearchengine.com/

Aradığınız Kitabı Bulun

İnternet üzerinden diğer kaynaklara ulaşmak için nasıl özel arama motorlarını kullanıyorsanız, e-kitaplara ulaşmak için de bu yöntemi deneyebilirsiniz. İşte bu amaçla, aradığınız herhangi bir kitaba ulaşmak için size başarılı bir arama motoru sunan Ebook Search Engine, aynı zamanda içerdiği çeşitli kategorilerdeki yüzlerce bağlantı ile de bir rehber site olma özelliğini taşıyor. Bu kategoriler içinde yazarlar ve kitaplar için onlarca başlığın yanında e-kitap yayınlamak için ihtiyacınız olan bağlantılara, e-kitaplar için kullanılabilecek yazılımlara, çeşitli e-kitap organizasyonlarına ve e-kitap incelemelerinin yer aldığı sitelere ulaşmanız da mümkün oluyor. Sitedeki e-kitap dizininden 1500'ün üzerinden kitaba ulaşmak mümkün.

Kitap Arama Motoru: İnternet üzerinde aradığınız bir e-kitap'ı bulmak için bu siteye ilk adres olarak girebilirsiniz.

www.interreks.com/ books/indeks.php

Sahaflar da Artık Online

Hemen hemen tüm kitap meraklıları sahafları gezip eski kitapları incelemekten ve satın almaktan çok hoşlanırlar. Buralarda daha önce almadıkları kitapları çok daha ucuza edinme şansları vardır. İşte SahafOnline adındaki bu site, sahafları da online olarak ayağınıza kadar getirmeyi başarıyor.

Sitede; bilimkurgu, polisiye, felsefe, fantezi ve edebiyat gibi farklı konulardaki e-book'ların yanı sıra eskiden yayınlanmış ve artık piyasadan kalkmış çizgi romanlara ulaşmak da mümkün oluyor. Ülkemizde çizgi roman sevgisinin büyümesinde azımsanamayacak bir katkıya sahip olan 1001 Roman ise, çizgi roman bölümünün ilk dergisi olarak seçilmiş.

WEB GÖZCÜSÜ

Internetteki en güncel güvenlik açıkları

Kaş Yapayım Derken Göz Çıkarmayın

GONER Ekranınzı Korumuyor

■ "Hi" başlıklı ePosta mesajları ile yayılan Goner, mesaja ekli GONE.SCR ekran koruyucusu formatındaki dosya ile kurumlara bulaşıyor ve ekli dosya çalıştırıldığı zaman Outlook Adres Listesindeki tüm kişilere otomatik olarak kendisini gönderiyor.

Goner'ın diğer bir özelliği ise bulaştığı sistemlerde bulunan anti-virüs yazılımlarını devre dışı bırakmasıdır.

Solucan, hacker'ların DoS saldırıları yapabilmesini sağlamak için mIRC uygulamasını kullanıyor. mIRC her çalıştırıldığında kullanıcının bulunduğu odalardaki diğer kişilere DoS saldırısı yapılmasına imkan tanıyan solucan aynı zamanda ICQ ile de yayılabiliyor. Ancak solucanın en yıkıcı özelliği, belli başlı tüm güvenlik duvarı ve güncellenmemiş antivirüs yazılımlarını çalışmaz hale getirmesi. InfoNet Güvenlik Uzmanı Gökhan Dursun, bu solucanın Badtrans ya da Sircam'dan daha hızlı yayıldığını ve onlardan daha tehlikeli olduğunu bildirdi. Dursun, uzantısı .scr, .vbs, .pif, .exe, .com olan e-posta eklerinin açılmasının risk taşıdığına, bu tür dosyaların tanıdık kişilerden geliyor gibi görünse de büyük olasılıkla virüsün kendisi tarafından gönderilmiş olabileceğine dikkat çekti. Dursun, antivirüs yazılımlarının son virüs güncellemelerinin ivedilikle yapılması gerektiğini de sözlerine ekledi.

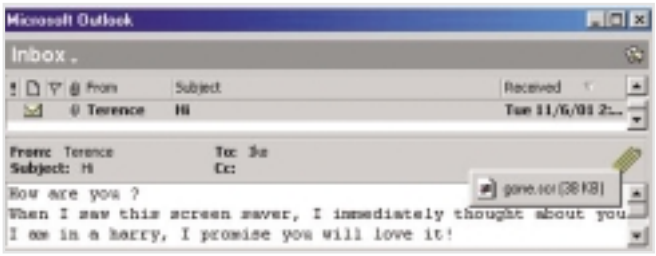

Bilgi için: www.sophos.com, www.symantec.com

Pornografik Açılış Sitesi İster misiniz?

Espiri Anlayışı "Farklı" Solucan

Coolsite (JS/CoolSite-A) worm'u çok hızlı bir şekilde yayılıyor. Aralık ayı sonuna doğru ortaya çıkan virüs'ün ciddi bir tehlike yaratabileceği düşünülüyor.

Konu satırında 'Hi. I found cool site! http:// [internet sitesi belirtiliyor] It's really cool' ibaresi yeralan mesajlarla yayılan worm ilgili adresin tıklanması durumunda kullanıcının Inteernet Explorer'ının başlangıç sayfasını pornografik bir siteyle değiştiriyor. Hiç beklemediği bir anda İnternet Explorer'ında pornografik bir site ile karşılaşan kullanıcıları zor durumda bırakmasının yanında virüs Outlook gönderilmiş iletiler klasöründeki mesajların konu ve içeriklerini değiştirip tekrar göndermeye çalışıyor. Microsoft tarafından da bu konuda çıkartılmış olan güvenlik yamasına www.microsoft.com/technet/ treeview/default.asp?url=/technet/security/bulletin/ms00-075.asp adresinden erişilebilinir.

XP'de Büyük Açık

Bilgisayarınız Yol Geçen Hanı

Microsoft, Aralık sonunda yaptığı bir açıklama ile Windows XP'de hacker'ların kullanabileceği çok önemli açıklar bulunduğunu kabul etti. Universal Plug and Play (tak ve çalıştır) özelliğinde görülen açık için bir yama çıkartan Microsoft, XP kullanıcılarına bu yamayı hemen yüklemlerini de tavsiye etti. Microsoft'un sitesinden bulunan yamaya aynı zamanda işletim sisteminin otomotaik güncelleme seçeneği ile de ulaşabilmek mümkün. İşletim sistemindeki açıklardan biri sayesinde hackerların kullanıcının bilgisayarında kontrolü tamamen eline geçirmesi mümkün olabiliyor. Diğer bir açık ise, hacker'ların o bilgisayar üzerinden 'denial of servise' türü saldırı gerçekleştirmesine olanak sağlıyor.

Bilgi için: www.microsoft.com

GÜNCEL VİRÜS UYARILARI

▸ Yanlış Trojan Tarayıcısı

ANTS kurdu Trojan'lara karşı bir yama görünümü arkasında gizleniyor ve kendisini EXE dosyası olarak gönderiyor. Virüsü özellikle tehlikeli hale getiren ise belirli posta istemcilerini kullanmak yerine kendi SMTP sunucusuna sahip olması. 175 Kbyte büyüklüğündeki kurt hedef bilgisayarda herhangi bir zarara neden olmuyor. Gelen iletinin konu satırında "ANTS Version 3.0" yazıyor ve e-posta içerisinde ise şu ana kadar ki en iyi Trojan tarayıcısı ANTS'in 3.0 versiyonunun ekte gönderildiği açıklanıyor. Çalıştırma sonrasında kurt kendisini Outlook adres defterindeki tüm kişilere ve browserın hafızasına gönderiyor.

Bilgi İçin: www.norton.com

▸ Şarbona Karşı Uyaran Kurtlar

Antivirüs firması Kaspersky Labs'ın açıklamalarına göre iki kurt şarbon virüsü korkusunu kendi lehlerine kullanıyor ve kendilerini açıklama iletileri olarak gizliyorlar. Bu iki virüsün hatalarla dolu olması ve bu nedenle zarar verememeleri büyük şans.

Ancak Kaspersky her iki kurdun başka programcıları teşvik edebileceği ve bunun sonucunda etkili virüslere sahip Anthrax uyarı iletilerinin yaygınlaşmasından çekiniyor. Her iki virüs "ANTHRAX-INFO.VBS" ve "ANTHRAX. JPG.VBS" ismini taşıyorlar ve IRC kanalları üzerinden gönderilebiliyorlar.

Bilgi İçin: www.kaspersky.com

İÇİNDEKİLER

146 **Cookie'ler:** Kontrol altında tutmak
148 **Yazıcı hataları:** Çıktıdaki kesilen kenarlara son
150 **Pratik:** Bilmeniz gerekenler

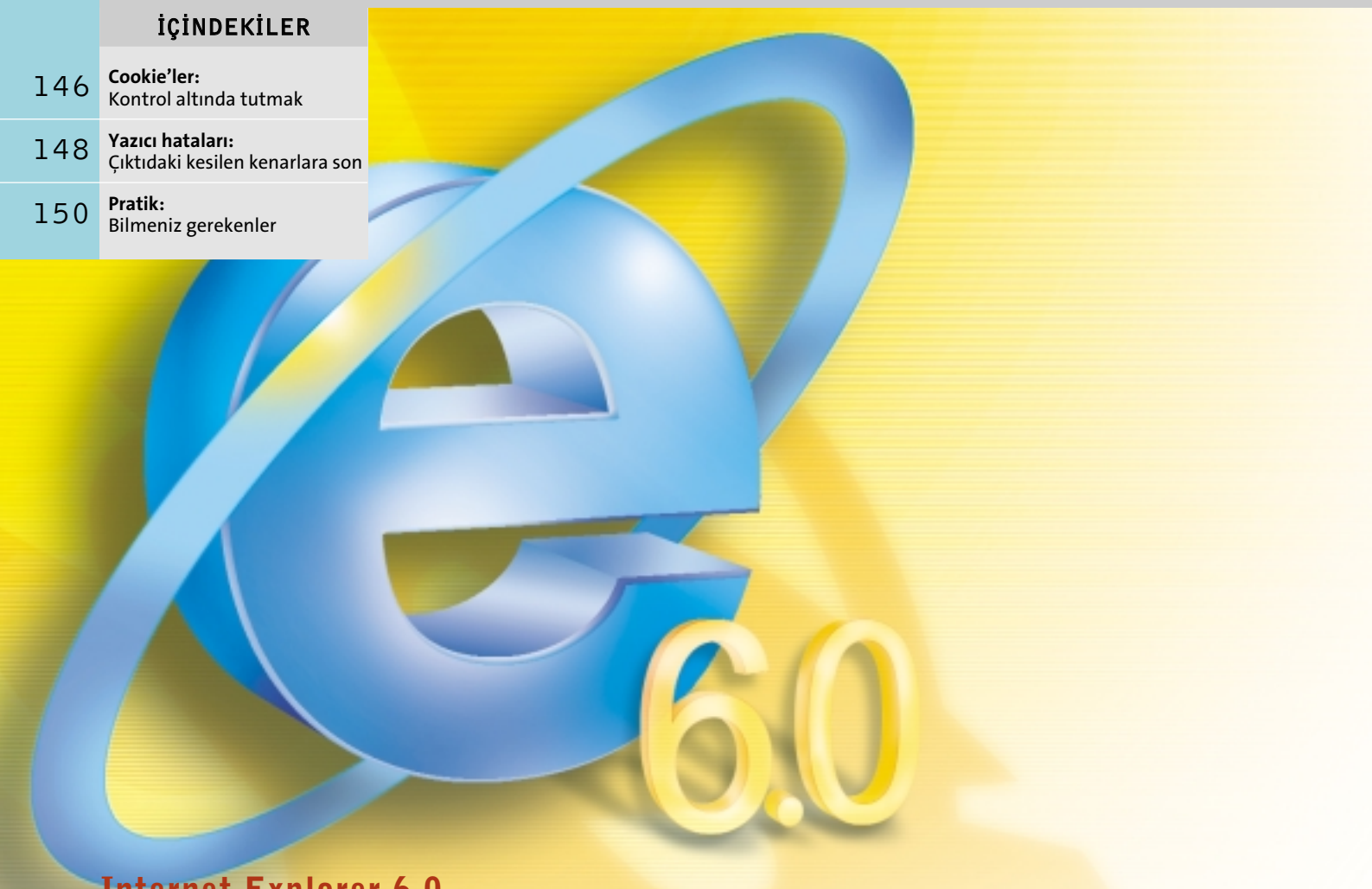

Internet Explorer 6.0

Nete Açılan Yeni Kapı

En çok kullanılan web browser Internet Explorer, yeni versiyonu 6.0'ın Türkçe sürümü ile karşınızda. CHIP, 6.0'ın en önemli fonksiyonlarını sizler için bir araya getirmekle kalmıyor, aynı zamanda yeni Explorer'ı hemen kurup deneyebilmeniz için CHIP CD'sinde de bu programa yer veriyor.

Internet Explorer, halen rakiplerinin en korktuğu web browser. Ayrıca sörfçülerin de gözdesi olmayı sürdürüyor. Çok az online yazılım, güncelleme sırasında bu browser kadar değişiklik gösterebildi. Bu sayede bu program, çok sayıda sörfçü için internete açılan en önemli kapı olma görevini sürdürüyor. Ve artık bir adım daha ileri gidiyor... Internet Explorer, yeni fonksiyonlar sunduğu 6.0 versiyonu ile karşımızda! Öncelikle çok az görsel değişikliğin yapıldığını belirtmekte fayda var. Microsoft, görsel değişiklikler yerine, örneğin Cookie Management gibi birkaç yeni güvenlik aracı eklemiş. Tabii ki ileride bu güvenlik araçlarının sayısı artacak. Entegre yazdırma önizleme de oldukça pratik bir araç. Yeni browser karmaşık internet sayfalarını önceki versiyonlara kıyasla daha hızlı oluşturabiliyor. Ve görüntüleme hataları önceki kadar göze batmıyor. Buna herkesten önce, tasarladıkları internet sayfalarının önceden planladıkları gibi ekrana yansıtılacağını duyan web tasarımcıları seviniyor.

Her şey mükemmel mi? Hayır, bazı kötü yenilikler de mevcut. Explorer 6.0 eski versiyonlarına kıyasla bir çok plug-in'i desteklemiyor. Bunlar bir browser'ı yeni fonksiyonlar ile donatan ek programlardır. Eğer belirli bir plug-in çalışmıyorsa ne yapabilirsiniz? Cevap tek bir çözümde saklı: Plug-in üreticilerinin web sayfasını kontrol edip, alternatif bir çözüm sunup sunmadıklarına bakmak. Apple (www.apple.com), bu duruma tepki göstererek, ActiveX Control kullanan bir Quicktime oynatıcısı hazırladı. Bu araç yüklendikten sonra Quicktime Player önceki gibi çalışmaya devam ediyor. Bu konu hakkında ActiveX Control kutusundan daha ayrıntılı bilgi edinebilirsiniz.

İyi bir haber: Internet Explorer halen bedava. Internet Explorer güncellemesini direkt olarak www.microsoft.com/turkiye adresinden (yaklaşık 500 KB'lik kurulum dosyası sonrasında kullandığınız işletim sistemine bağlı olarak 27 MB büyüklüğünde bir download gerekebilir) veya CHIP CD'sinden Basic Kit Bölümü'nden yükleyebilirsiniz.

Kişisel bilgiler tehlikede: Cookie'lerin önüne bir set çekin

Şimdiye kadar cookie'lere iyi gözle bakana pek rastlanmamıştır. Bunun nedeni, bu küçük metin dosyalarının bilgi casus-

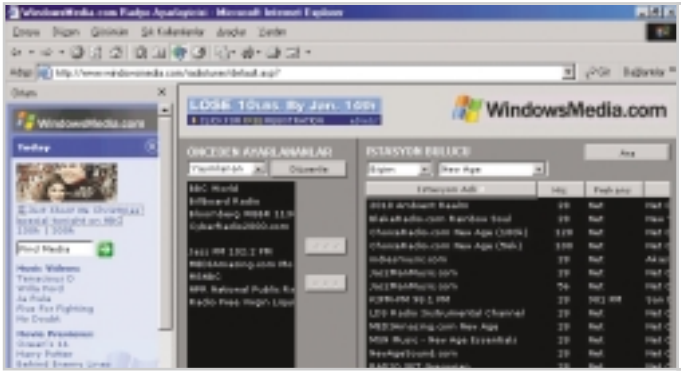

GÖRÜNTÜLÜ VE SESLİ EĞLENCE: Sol tarafta ekrana gelen Ortam çubuğu üzerinden radyo istasyonları ayarlanabilir veya video dosyaları oynatılabilir.

luğu yapma fırsatlarının olması ve ve farkında olmadan tehlikeli virüsleri bilgisayarınıza bulaştırabilmeleri. Bu düşünce genellikle gereksiz bir paniğe yol açar. Korkuldukları kadar olmasa da, çok da masum değildirler. Örneğin şifreleri ve adresleri kaydederler ve böylece belirli bir siteyi en son ne zaman ziyaret ettiğinizi kontrol eder veya bir online mağazadan satın aldıklarınızın bir listesini tutarlar. Başka bir deyişle; cookie'ler internette arkanızda gerçek bir veri izi bırakırlar.

Bu bilgiler sadece cookie gönderenler, örneğin online mağazalar, tarafından değerlendirilebilirler. Bu verialışverişi otomatik olarak gerçekleştirilir. Bu durumda kullanıcıların cookie'lerden şüpheye düşmeleri hiç de yersiz değildir.

Yeni Internet Explorer 6.0, cookie işlemlerini açıklığa kavuşturuyor: Bundan böyle hangi online sunucuların bilgisayarınızla cookie alışverişi yapmak isteyip istemediğini rahatlıkla öğrenebiliceksiniz. Bunun için gerekli temel ayarları aşağıdaki şekilde değiştirebilirsiniz:

1 Internet Explorer 6.0 penceresinde Araçlar/Internet Seçenekleri komutunu çalıştırın ve ekrana gelen penceredeki Gizlilik kartını aktif hale getirin.

2 Artık Internet Explorer'ın bundan sonra cookie'lere karşı nasıl davranacağını belirleyebilirsiniz. Eğer internette sıkça alışveriş turlarına çıkıyorsanız kesinlikle cookie'lere ihtiyacınız olacaktır. Bu nedenle kaydırma çubuğunu Orta derecesinde bırakmalısınız.

3 Şayet bu küçük casuslara güvenmiyorsanız en yüksek güvenlik derecesini kullanmalısınız. Bu, tüm cookie'lerin kesinlikle dışarıda kalacakları anlamına geliyor.

PRATİK! Bu global ayarları isteğe bağlı olarak hafifletebilir veya kişisel olarak yeniden düzenleyebilirsiniz. Örneğin, sadece online kitapevi ideefixe tarafından gönderilen cookie'lerin kabul edilebilmesi için aşağıdaki işlemleri yerine getirmelisiniz:

1 Bir kez daha Araçlar/Internet Seçenekleri komutunu çalıştırın ve ekrana gelen pencere üzerindeki Gizlilik kartını aktif hale getirin. Web Siteleri başlığı altındaki Düzenle düğmesine tıklayarak veri güvenliği penceresine ulaşabilirsiniz.

2 İletişim penceresindeki web sitesi adresi kutucuğuna "www.ideefixe.com" adresini girin. Daha sonra İzin Ver düğmesine tıklayın ve Tamam düğmesine tıklayarak da iletişim penceresini kapatın.

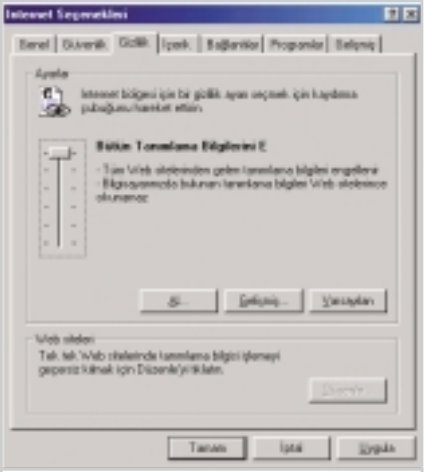

CASUS KURABİYELER: Gizlilik ayarlarını en üst düzeye çıkartarak her türlü cookie alışverişini engelleyebilirsiniz.

Bu işlem sonucunda ideefixe için özel bir izin verilmiş oldu. Tabii ki bunun tam tersi de mümkün. Önle düğmesine tıklayarak da tek bir web sayfası tarafından gönderilen cookie'leri engellemek mümkündür. Veya her iki imkanı birleştirmek de mümkündür. Bu sayede Internet Explorer, o anki aktif cookie'nin durumunu veri güvenliği penceresinde ekrana getirecektir.

Media Player: Bilgisayarda eğlence garantisi

İnternette sörf yapmak ve bu esnada listelerdeki en son hit parçaları dinlemek. Yorucu bir çalışma sonrasında dinlenmeyi hak ettiniz: Internet Explorer 6.0 bunu

ACTIVEX CONTROL

» Arkasında ne gizli?

Microsoft çetin bir mücadele içerisinde. Bu yazılım devi mümkün olan her yere kendi standartlarını yerleştirmeye çalışıyor. Bu mücadele internet için de geçerli. Şef Bill Gates'in isteği doğrultusunda tüm dünya yakında ActiveX'e dönecek.

► ActiveX Gücü

Bu teknik, ActiveX Controls adındaki küçük programların ziyaretçinin bilgisayarına taşınmasına izin veriyor. Bunun anlamı ve amacı: Bu küçük yazılım paketleri hareketli resimlerin sayfa üzerinde oynatılmasını, browser'a yeni denetim bileşenleri eklenmesini ve daha bir çok imkan tanıyor. Temel olarak bir çok şey düşünülebilir. Tabii ki bir programcının bir ActiveX Control ile bilgisayarınızda ne isterse yapabileceği de.

► Gizli Tehlikeler

Windows'un yapabildiği her şeyi ActiveX Control da yapabilir. Bunlar arasında örneğin hafızaya veya dosya sistemine erişmek ve örneğin dosya silmek gibi istenilen herhangi bir işletim sistemi fonksiyonunu kullanmak sayılabilir. Bu nedenle Internet Explorer yanlış kullanımlara karşı korumak için sadece üretici tarafından dijital bir imza ile donatılmış olan ActiveX Control'lerini çalıştırır.

Sisteminizin güvenliğini yükseltmek için aşağıdaki ayarları yapmanızı tavsiye ediyoruz: Araçlar/Internet Seçenekleri komutunu çalıştırın ve ekrana gelen penceredeki Güvenlik kartını aktif hale getirin ve Özel Düzey düğmesine tıklayın. Son olarak tüm ayarlar için Sor seçeneğini işaretleyin.

KONTROL: ActiveX Control'un ciddi bir firmadan kaynaklanıp kaynaklanmadığını kontrol edin. Eğer uygun değilse asla onaylamayın.

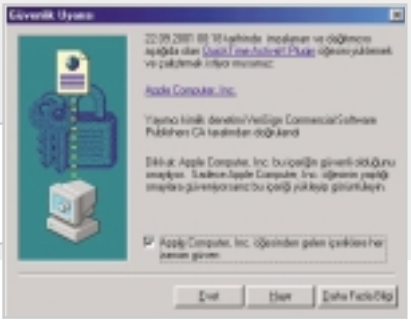

sizin için mümkün kılıyor. Ancak bu yeni fonksiyonu bulabilmek için programın biraz kurcalanması gerekiyor. Çünkü bu fonksiyon, araç çubuğu üzerinde Geçmiş ile Sık Kullanılanlar arasına gizlenmiş.

Araç çubuğunda bulunan yeni düğme Ortam'a tıklandığında browser'ın üzerinde denetim araçlarının bulunduğu yeni bir pencere browser'ın sol tarafında ekrana gelecektir. Buradan radyo kanalını seçebilir, videoları oynatabilir veya diğer çoklu ortam dosyalarını çalabilirsiniz. Pratik! Eğer çalan müzik hoparlörlerde patlama yapıyorsa, sadece ses çubuğu yardımıyla sesi kısarak yeniden huzura kavuşabilirsiniz.

Söz konusu yeni aracı kendi başınıza deneyebilmeniz için bir örnek hazırladık. Eğer yeni bir radyo kanalı ayarlamak isterseniz aşağıdaki işlemleri yerine getirmelisiniz:

1 Araç çubuğundaki Ortam düğmesine tıklayın. Internet Explorer penceresinin solunda ekrana gelen yeni bölümdeki Ortam Seçenekleri düğmesine tıklayın.

2 Bunun sonucunda ekrana gelen küçük menüdeki Radyo Kılavuzu düğmesine tıklayın.

3 Gerisi sizin müzik zevkinize kalmış... Buradan aralarında Billboard Radio'nun da bulunduğu kanallardan birini seçebilirsiniz. Ayrıca İstasyon Bulucu aracı ile zevkinize hitap eden radyolara rahatlıkla ulaşabilir ve dinleyebilirsiniz.

DİKKAT! Eğer bağlantı sırasında bir süre ses gelmez ise merak etmeyin. Bu sessizlik kanal ile bağlantı kuruluncaya kadar sürecek ve daha sonra yerini müziğe bırakacaktır.

İPUCU: Bir dahaki sefere menüler arasında dolaşmak zorunda kalmamak için dinlemek istediğiniz radyo kanalını Sık Kullanılanlar arasına ekleyebilirsiniz. Bunun için Ortam penceresindeki kanal ve daha sonra da Sık Kullanılanlara Ekle üzerine tıklayın.

Artık web sayfalarını yazdırırken sinirlenmeyin

Aşağıdaki durumla muhtemelen bir çok kez karşı karşıya kalmışsınızdır: Okumaya değer bir web sayfası keşfettiniz ve hemen yazdırmak istediniz. Çünkü bazı sayfaların varlıklarını sadece bir akşam sürdürebildikleri hızlı bir yaşam süren internette ne olacağı bilinemez. Kısa bir süre sonra yazıcı kağıdı çıkarttığında karşılaştığınız durum sinir bozucu olabilir. Sayfanın yarısı yok! Merak etmeyin çünkü bir çok sayfada kenarlar kesilirler. Internet Explorer 6.0'ın yeni Baskı Önizleme fonksiyonu kağıttan tasarruf sağlıyor, ormanları koruyor ve sinirlerin gerilmesini engelliyor. Ve bunun için aşağıdaki işlemleri yerine getirmelisiniz:

1 Menü çubuğundaki Dosya/Baskı Önizleme komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda web sayfası, kağıt üzerinde görüneceği şekilde ayrı bir pencerede ekrana gelecektir. Bu sayede kesilen kenarları hemen fark edebilirsiniz.

2 Eğer her şey olumluysa yazdırma işlemini başlatmak için direkt olarak Baskı Önizleme penceresindeki Yazdır... düğmesine tıklayabilirsiniz. Maalesef gelişmiş düzenlemeler yapmak mümkün değildir. Şayet sayfa kenarları kesik ise üçüncü adımdan itibaren çalışmaya devam edebilirsiniz.

3 Baskı Önizleme penceresindeki büyüteç simgesine tıklayın ve sayfanın tamamına bakın. Muhtemelen sayfanın sağ tarafında sadece bir reklam kesilmiştir ve bu durum aslında çok da önemli değildir. Ama, eğer çıktı üzerinde önemli olabilecek bilgiler eksikse Yazdır... düğmesinin hemen sağındaki düğmeye tıklayın.

4 Artık sayfanın kenar ayarları ile bir süre çalışabilirsiniz. Sayfa kenarları yaklaşık yarım santimetre kadar küçültülürse, sayfanın nasıl görüneceğini kontrol edin.

5 Şayet bu da bir sonuç vermezse, geriye sadece bir seçenek kalıyor. Sayfayı yatay olarak yazdırmak. Bu durumda tüm sayfa kesinlikle kağıt üzerinde görünecektir.

Parçaları yazdırarak tasarruf sağlamak

Yazdırma sırasında sorun çıkmasını önlemek için sizlere birkaç ipucu daha hazırladık. Örneğin bir çok web sayfasının

KENAR GÖRÜNÜMÜ: Baskı Önizleme sayesinde sayfanın kağıt üzerine uygun bir şekilde yerleşip yerleşmediği görülebilir.

BROWSER ALTERNATİFLERİ

» Internet Explorer'ın güçlü rakipleri

► **Netscape 6.1**
Sunduğu yenilikler nedeniyle bu web browser'a yeniden göz atılabilir: Netscape 6.1 etkileyici görünümü haricinde sunduğu Cookie Manager ile de göze çarpıyor. Broswer entegre arama motorları ve geliştirilmiş Download Manager ile de daha rahat bir çalışma ortamı sağlıyor. Netscape 6.1 de, Internet Explorer gibi ücretsiz bir yazılım.
www.netscape.com

► **Opera**
Hızlı sayfa yapılandırması ve düşük hafıza gereksinimi ile Opera profesyonel sörfçüler arasında gerçek bir gizli ipucu. Internet Explorer'a kıyasla bir diğer artısı ise işletim sistemine dahil olmak istememesi. Yaşanan sorunlar sonucunda tüm sistem hasar görmüyor. Opera'nın dezavantajı ise geçimini browser penceresindeki reklamlardan sağlayabilmesi.
www.opera.com

çok sayıda frame, yani çerçeveden meydana geldiğini biliyor musunuz? Bu tür sayfaların ister tamamını, ister istediğiniz kısımlarını yazdırabilirsiniz. Bunun için aşağıdaki adımları uygulamanız yeterli olacaktır.

1 Eğer sadece bir parçasını yazdırmak istiyorsanız, farenin sağ düğmesini kullanarak sadece bu çerçeve üzerine tıklayın ve nesne menüsündeki Yazdır komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda Yazdır penceresi ekrana gelecektir.

2 Buradaki "Yalnızca seçili çerçeve" seçeneğinin işaretli olup olmadığını kontrol edin ve daha sonra Tamam düğmesine tıklayın. Eğer tüm sayfayı yazdırmak istiyorsanız "Ekranda düzenlendiği şekilde" seçeneğini işaretlemelisiniz.

Resim ve internet sayfalarını kaydetmek sorun değil

İnternette ne ile karşılaştığınız önemli değil. Bulduğunuz tüm bilgileri anında kaydedebilirsiniz. Kaydetme işleminin özellikle resimlerde daha hızlı olabilmesi için Internet Explorer 6.0 yeni bir fonksiyon sunuyor.

Şayet fare imlecini resmin üzerine taşıyacak olursanız, resmin sol üst köşesinde küçük bir menü çubuğu ekrana gelecektir. Resim araç çubuğu soldan sağa doğru şu simgeleri içeriyor: Disket, Yazıcı, Zarf ve Klasör.

Buradaki disket simgesine tıklayarak resmi sabitdisk üzerinde istediğiniz klasöre kaydedebilirsiniz. Yazıcı simgesi yardımıyla da yazdırabilirsiniz. Eğer zarf simgesine tıklayacak olursanız Outlook Express açılacaktır. Resmi, bu sayede e-posta ile gönderebilirsiniz. Seçili resim, bunun sonucunda otomatik olarak e-posta eklentisi atanacaktır.

Eğer klasör simgesini seçerseniz Internet Explorer daha sonra herhangi bir soru sormadan resmi otomatik olarak "C:\Belgelerim\Resimlerim" klasörüne kaydedecektir.

AÇIKLAMA: Bu küçük araç çubuğunun rastgele görünüp görünmediğini merak etmeyin. Söz konusu çubuk, küçük (resmin, minimum 200x200 piksel büyüklüğünde olması gereklidir) ve bir bağlantı ile donatılmış resimler için ekrana gelmez.

Eğer her şey sorunsuz olarak çalışıyorsa sadece tek resimleri değil ayı zamanda alt sayfalarını da içeren tüm ana sayfaları sabitdiske kaydedebilir ve bunu offline olarak ziyaret edebilirsiniz. Bu sayede bağlantı ücretlerinden tasarruf edebilirsiniz.

1 Sık Kullanılanlar/Sık Kullanılanlara Ekle komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencere üzerindeki Çevrim Dışı Kullan seçeneğini işaretlemek zorundasınız. Sık Kullanılan Ekle penceresindeki Adı kutusuna kaydetmek istediğiniz sayfanın ismini girin.

2 Daha sonra her bir internet sayfasının kaydedilmesini istediğiniz bir klasör seçin.

3 Son olarak Tamam düğmesine tıklayın ve senkronizasyon işlemi sona erene kadar bekleyin. Bu sayfanın büyüklüğüne ve bağlantı hızınıza bağlı olarak uzun sürebilir.

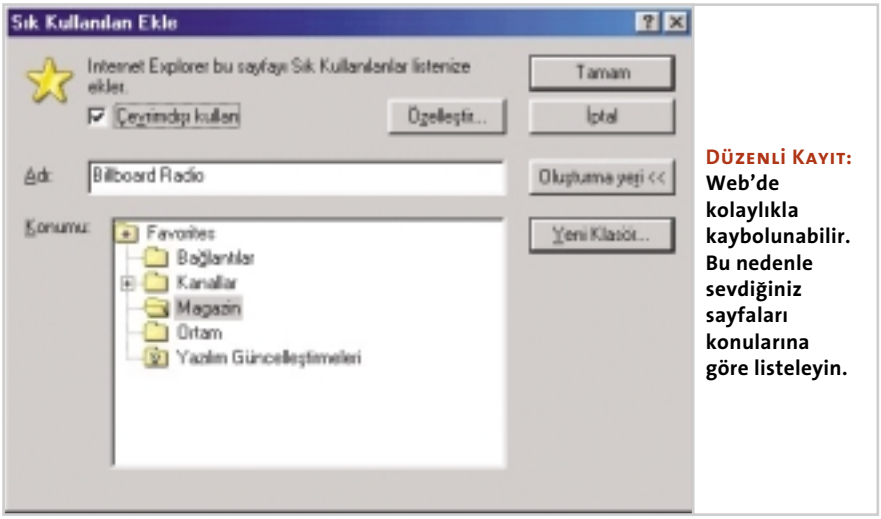

DÜZENLİ KAYIT: Web'de kolaylıkla kaybolunabilir. Bu nedenle sevdiğiniz sayfaları konularına göre listeleyin.

Casuslar yolda: Özel bilgilerin korunması

Son günlerde ziyaret ettiğiniz web sayfalarını herkesin bilmesi için sadece birkaç fare tıklaması yeterli olacaktır. Evde sorun değil, ancak bu durum işyerinde başınızı oldukça ağrıtabilir.

Internet Explorer 6.0, örneğinde hotmail gibi ücretsiz e-posta hizmetlerine bağlanırken kullandığınız parola ve kullanıcı adı gibi bilgileri saklayabilir. Bunun sonucunda herkes mektuplarınızı okuyabilir. Bunu artık sona erdirin:

1 Internet Explorer penceresinde Araçlar/Internet Seçenekleri komutunu çalıştırın. Ekrana gelen pencere üzerindeki Genel kartını aktif hale getirin ve Temporary Internet Files başlığı altındaki Dosya Sil düğmesine tıklayın.

2 **DİKKAT!** Dosyaları Sil penceresindeki "Tüm çevrimdışı içeriği sil" seçeneğini aktif hale getirin ve daha sonra Tamam düğmesine tıklayın. Geçmiş dosyalarını da silerek geriye kalan bilgilerden kurtulabilirsiniz.

3 Bir sonraki adım olarak Internet Explorer'ın çalışmanızı kolaylaştırmak için sakladığı parolaları da silin. Bunun için de Internet Seçenekleri penceresindeki İçerik kartını aktif hale getirin ve Kişisel Bilgiler başlığı altındaki Otomatik Tamamlama düğmesine tıklayın. Otomatik Tamamlama Ayarları penceresindeki Formları Sil ve Parolaları Sil düğmelerine tıklayın. Son olarak Tamam düğmesine tıklayın.

4 Internet Explorer'ın artık şifre kaydetmemesi için "Formlardaki kullanıcı adları ve parolalar" seçeneğindeki işareti kaldırın. Artık güvenli bir şekilde sörf yapabilirsiniz.

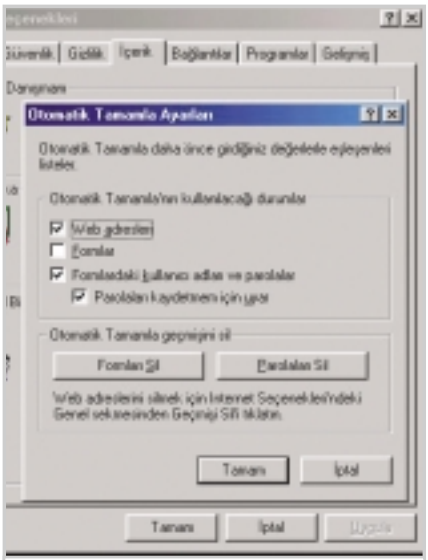

OTOMATİK TAMAMLAMA: Internet Explorer'ın işlerinizi kolaylaştırmak için sakladığı bilgilere diğer kullanıcılar rahatlıkla erişebilirler.

JR / Kadir Tuztaş, ktuztas@chip.com.tr

Nihayet Daha Hızlı Internet

Internet Hızınızı Frenlemeyin

Browser'ınız bir internet sayfasını görüntüleyene dek yeniden birkaç dakika beklemek zorunda kalıyorsanız bunun tek nedeni kopmuş bir kablo olamaz. Tıpkı dosya artıklarının PC'nin hızını kesmesi gibi, doğru konfigüre edilmemiş sistemler de web bağlantısını yavaşlatacaktır. CHIP sayesinde bilgisayarınızı yeniden hızlandırmak elinizde.

Gurur duyduğunuz yeni bilgisayarınızı kurdunuz. 2 gigaherz işlemciye, sınırsız belleğe ve asla yetersiz gelmeyecek gibi görünen bir sabitdikse sahipsiniz. Ancak güçlü multimedya donanımına rağmen süper bilgisayarınızın yapamayacağı bir şey var: İnterneti hızlandırmak. Bu amacınıza ulaşmak için işlem gücünden daha ziyade gerekli yazılımlara ve sistemde yapılacak birkaç ayarlamaya ihtiyaç var. Windows, bir internet sayfası yüklenirken, o sayfanın bazı öğelerini sabitdiske kaydeder. Bu yolla aynı web sayfasını yeniden ziyaret ettiğinizde verilerin tamamının internetten bir kez daha alınması gerekmez, çünkü onlar zaten sabitdiske kaydedilmiş ve kullanıma hazır durumdadırlar. Maalesef bu yolla dosya leşleri olarak da tanımlayabileceğimiz artık veriler sistemde toplanmaya ve er ya da geç en hızlı bilgisayarı frenleyebilecek boyutlara varmaya başlar.

Yararlı görünen özellikler sistemi yavaşlatıyor olabilir

İnternette, sonsuza dek çekili el freniyle gezinmek istemeyen bir kullanıcı mutlaka ufak yardımcı yazılımlarla sistemin düzenini yeniden sağlamaya çalışmalıdır. Bilgisayarınız verileri internetten çok düşük hızlarla çekiyor olsa bile doğru sayfalardasınız. CHIP, bu yazıyla kullanıcılara mevcut internet bağlantısından daha fazla performans elde etmenizi sağlayacak birinci sınıf araçları ve ipuçlarını sunuyor. Bu araçları CHIP CD'de bulabilirsiniz.

Gereksiz dosyalardan nasıl kurtulabileceğinizi, önemli cookie'lerin yapacağınız temizlikle birlikte uçmasını nasıl engelleyebileceğinizi açıklıyor ve internet yoluyla peşinde olduğunuz bilgilere, etkin arama metotlarıyla nasıl erişebileceğinizi gösteriyoruz.

İpuçları yardımıyla internet bağlantınızı optimize edebileceğiniz gibi, Internet Explorer 6'yı da azımsanamayacak oranlarda küçültebilirsiniz.

Hızlı sörf: Reklamsız internet

Sayısız reklam banner'ı ve yine reklam amaçlı popup pencereleri, gereksiz dosya yığınlarının sonu gelmeyen kaynaklarındandır. Söz edilen pencerelerin her biri en azından bir grafik dosyası içeriyor ve bazılarında çok sayıda animasyon bu dosyaya ek olarak sisteme yükleniyor. Reklam resimleri, çoğunlukla geçici internet dosyalarının yer aldığı dizine taşınıyor.

Popup Killer: Sistemin "huzurunu" bozan reklam dosyalarının sabitdiskin yolunu dahi bulamaması için Pop-up Killer gibi araçlar mevcut. Bu freeware, güvenilir şekilde pek çok popup'ı henüz netten bilgisayarınıza ulaşamadan geri püskürtüyor. Programın, bir anda ekranda beliren bu reklam pencerelerine hangi duyarlılıkla müdahale etmesi gerektiğini kullanıcı belirliyor. Bu sayede kendisine ayrı bir browser penceresi açan web sayfalarına da erişilebilirlik sağlanıyor, engellemenin hedefi olmamasını gereken URL'ler belirlenebiliyor. Popup Killer'ın, bir yandan sabitdiskte önceden oluşturulan reklam resimlerini tarayıp, bunları gelecekte bloke eden, diğer yandan da pencere-URL'lerin güncel listesini internetten indirmeye olanak tanıyan veritabanı oldukça yararlı. Program bu yolla sürekli güncel kalıyor gelecekte de kurnaz reklam stratejilerini alt edebilecek nitelikleri kazanıyor. Popup Killer, http://software.xfx.net adresinden yüklenebilir.

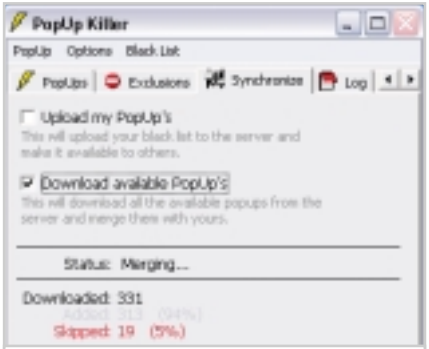

GÜNCEL: Online veri tabanı sayesinde Popup-Killer en yeni banner formlarını da filtreleyebiliyor.

NoPopUp 2001: Program, önceden kurulan bir veri tabanı sayesinde çalışıyor ve www.nextsoft.de/nopopup/index.htm adresinde nopopupeng.zip adıyla download edilmeyi bekliyor. NoPopUp 2001, oldukça güvenilir çalışıyor ve genişletilmiş veri tabanı sayesinde internet gezintisi sırasında reklamlarla birlikte yüklenen PopUp'ların neredeyse tümünü siliyor.

Webwasher: PopUp Killer ve NoPopUp 2001 açılan pencerelerle mücadele ederken, Webwasher (www.webwasher.com) aracı asıl pencerede düzeni sağlamaya çalışıyor. Özellikle notebook kullanıcılarının bant genişliği ve sabitdisk alanı sıkıntısıyla sıklıkla karşılaştıkları bir gerçek. Web sayfalarında, istenen içeriğin yanı sıra reklam banner'ları da var olduğundan bilgisayara aktarılan bu veriler kısa ve gereksiz dosyaların oluşturduğu bir dağa dönüşüyor.

Webwasher, banner'ların pek çoğunu filtreliyor: Program, HTML modelleri, URL'ler veya grafik büyüklükleri gibi karakteristik yönleriyle reklamları diğer dosyalardan ayırt edebiliyor. Reklam banner'ları çoğunlukla 392x72 veya 468x60 piksel boyutlarda. Bu sayede Webwasher, aynı boyutlardaki reklamları tanıyor ve anında bloke ediyor. Çok yönlü yazılım, popup ve cookie'leri filtreliyor ve Netscape, Internet Explorer ve Opera gibi güncel browser'larla uyumlu. Webwasher, Microsoft'un yeni işletim sistemi Windows XP ile de sorun yaşamıyor.

Sabitdisk taraması: Cookie'ler nerede saklı

PC'yi, sabitdisk üzerindeki gereksiz dosyaları bulmak amacıyla gözden geçirmek kadar sıkıcı pek az iş vardır. Elle yapıldığında, yani yazılım yardımı alınmadığında sonsuza dek sürecekmiş izlenimi uyandıran bu işlem, küçük programlar sayesinde birkaç saniye içinde tamamlanabiliyor: Yardım almanın en güzel yanı, bilgisayarınız üzerinde her an kontrol sahibi olmanızı sağlaması.

Windows klasöründeki "Temporary Internet Files" klasörüne kısa bir bakış, zamanla giderek büyüyen dosya artığı yığınının gerçek boyutunu açığa çıkaracaktır. Internet Explorer 6 kullanıcısıysanız, cookie'leri browser aracılığıyla yönetebi-

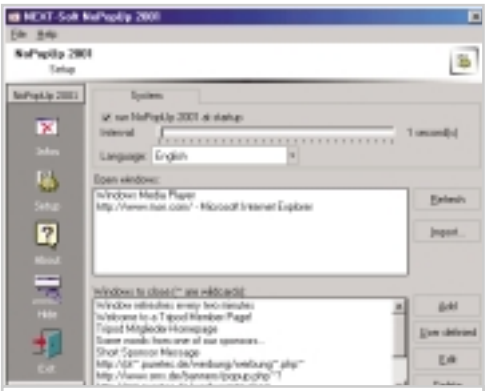

SPONSOR YOK: NoPopUp 2001, reklam pencerelerini başlık satırından tanıyor

TEMİZ: Webwasher, normal banner'ların yanısıra web-bug'ları da bloke edebiliyor.

lirsiniz. Ancak IE6 bu "siber çerezleri" adı hiç de akılda kalamayacak bir klasöre yerleştiriyor. Registry'e bir müdahaleyle klasör adını değiştirebilirsiniz. Bunun için HKEY_CURRENT_USER\Software\Microsoft\Windows\Current Version\\Explorer\Shell Folders ve HKEY_CURRENT_USER\Software\Microsoft\Windows\Current Version\Explorer\User Shell Folders anahtarlarında "Cookies" değerini değiştirin. Burada ilk değer yerine herhangi bir klasörün adını verin. Geçici internet dosyalarını silmek istediğinizde klasör adı önem kazanacaktır. IE 6, cookie'leri bu klasöre yükler. Cookie klasörünün adını değiştirerek; hata yapmanız halinde cookieleri de diğer dosyalarla birlikte silinmesini engelleyebilirsiniz. Bu, Internet Explorer 6'nın Cookie yönetimini kullanan tüm kullanıcılar için büyük bir kolaylık. Sonuçta, bazı internet sayfaları bilgileri cookieler üzerinden kişiselleştirme imkanı tanıyor.

Internet Cleanup 2.0: Ontrack'ın Internet Cleanup 2.0'ı (www.ontrack.com) sayesinde ayrıntılı sınıflandırmalardan kendinizi kurtarabilirsiniz. Söz konusu araç, 25 Dolarlık dosya fiyatıyla yalnızca geçici dosyaların silmenin ötesinde kullanıcılara çok daha fazla özellik sunuyor. Internet Cleanup 2.0, sabitdiskte spyware adı verilen casus yazılımları arıyor ve bulduğunda onları siliyor.

Araç, internet browser penceresinin kapatılmasının ardından sistemi temizliyor ve detaylı bir cookie yönetimi sağlıyor. Bu sayede hangi cookielerin sistemde kalacağına ve "çerezlerin" hangilerinin geri dönüşüm kutusunun yolunu tutacağına kendiniz karar verebiliyorsunuz. Kişiselleştirilmiş web sayfalarını adından tanıyacak usertracking ve kişiselleştirilmiş reklamla pek çok internet sayfası üzerinden sizin paranızı kazanan reklam zincirleri karşısında görünmez olacaksınız. Ontrack'ın deneme sürümünü CHIP CD'de Hızlı Interdnet bölümünde bulabilirsiniz.

Temizleme Aracı: Internet Cleanup, yer kapladığı halde kullanılmayanları tanıyor.

PC Polisi: Ontrack, spyware'leri bulup temizleyebiliyor.

CleanSweep 2002: Symantec; (www.symantec.com) Norton Cleansweep 2002 adı altında browser sonlandırıldığında, geçici dosyaları silen ve ziyaret edilen web sayfalarının listesini temizleyen bir araç sunuyor. Yazılımın kullanıcıya maliyeti yaklaşık 30 Dolar. Mükemmelleştirilmiş bir Cookie yönetimi için Norton'un

»Ücretsiz ve etkili: Elle temizlik

Elbette sisteminizi ücretsiz olarak kendi başınıza derleyip toplama şansına sahipsiniz.

Geçici Dosyalar: Dosya artıklarının büyük bir kısmını Windows'un arama fonksiyonu sayesinde bulabilirsiniz. "Başlat" menüsünden "Bul-Dosyalar ve Klasörler"e tıklayın ve sonraki iletişim penceresinden "*.tmp" adını girin. Yıldız işaretini "wildcard" olarak adlandırılır. Arama, bu sayede TMP uzantılı tüm dosyaları kapsayacaktır. Bu dosya uzantısı, Windows tarafından yalnızca belirli bir zaman aralığında gerekli olan dosyalara özgü. Windows, sistemdeki tüm geçici dosyaları listeleyecektir. Bu dosyaları silmeyi denemeden önce arka planda çalışmakta olan tüm programları sonlandırın. Bazı programlar verileri saklamak için bu geçici dosyalardan yararlanır.

Browser Cache'i: Browser cache'ini de kendi kendinize ayarlayabilirsiniz.: Internet Explorer'da "Araçlar" menüsünden "Internet Seçenekleri"ne tıklayın. "Geçici Internet Dosyaları" kutusundan "Ayarlar" düğmesini seçin. Şimdi Explorer cache'inin ne kadar sabitdisk alanı kullanabileceğini belirleyebilirsiniz. İsterseniz Internet Browser, daha sonra güvenle silebileceğiniz kaydedilmiş dosya adlarını gösterir. Bu menüdeki seçenekler, geçici internet dosyalarının kullanılabileceği sabitdisk alanını uygun bir boyutla sınırlama imkanı sağlıyor. 10 MB üzeri değerler internet gezintilerini hızlandırmaz ve sadece daha fazla dosya artığının bilgisayarınızda yer kaplamasını sağlar.

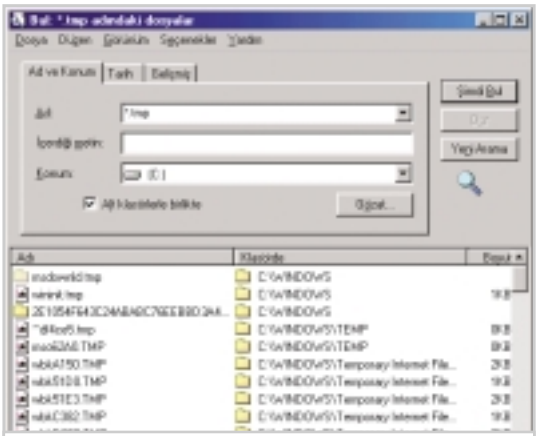

Zaman Zaman Dolu: Geçici internet dosyaları sabitdiskte oldukça fazla alan işgal edebilirler.

Geçmiş Dizini: "İnternet Seçenekleri"nde yer alan "Geçmiş" dizinini düzenlemeniz gerekebilir. Bu klasör, Internet Explorer'ın hafızası niteliğindedir ve yakın tarihte ziyaret ettiğiniz sayfalara bağlantıları barındırır. "İçerik" kartındaki "Otomatik Tamamlama" seçeneği aracılığıyla sabitdiskte fazla yer işgal etmeyen girilen internet adreslerinin otomatik tanımlanması özelliğini etkinleştirdiğinizde gezintileriniz, hissedilir miktarda hızlanacaktır. Browser her zaman yalnızca 50 adresi seçiminize sunmakla kalmamalı, onların bir kısmını tanıyarak seçimi hızlandırmalı.

InternetSecurity'sini öneriyoruz. Yazılım 55 dolar civarındaki fiyatıyla oldukça pahalı sayılsa da bilgisayarınıza etraflı koruma sağlayacak özelliklere sahip. Personal Firewall, ek olarak Java-Applet'leri, Active-X kontrolleri ve popupları bloke edebiliyor. Bu esnada, her yeni sayfada hangi işlemlere izin vermek istediğiniz sorgulanıyor.

Offline-Reader: Sabitdisk üzerindeki web

Pek çok internet kullanıcısı, artan iletişim ücretleri nedeniyle zihnindeki hayali kontör sayacının hızla ilerlediğini giderek daha net duyar hale geldi. Zaman baskısı altında kullanıcıların eriştiği bilgiyi rahatça okuması imkansız hale geliyor. Oysa tuning ipuçları veya oyunların tam çözümleri gibi bilgilere internet aracılığıyla birden fazla defa ulaşılması gerekiyor. Benzer durumlar karşısında başvurulması gereken Offline Browser adı verilen araçlar. Bu yararlı yazılımlar web sitelerinin tümünü sabitdiskinize kaydedebiliyor ve sonrasında web bağlantısına gerek kalmadan verileri taramaya olanak tanıyor. Aslında Internet Explorer, sık kullanılanları offline kullanılabilir hale getiren bir imkan sunuyor. Ancak bu özellik yeterince kapsamlı değil ve browser'da hangi dosya türlerinin download edileceklerini ve hangilerinin serverlarında bırakılacaklarını seçmeye yarayacak kuralların oluşturulmasını sağlayamıyor.

Teleport Pro: Hızlı sörf yapmak isteyen ve bu amaçla grafiklerin ve diğer sayfa yapı taşlarının geçici internet dosyaları sıfatıyla sabitdiski doldurmasını engellemek isteyen kullanıcılar Teleport Pro ile amacına ulaşabilir. Bu shareware, yaklaşık 40 dolarlık maliyeti beraberinde getiriyor. Register edilmemiş halde her proje için en fazla 500 dosyanın kaydedilebilmesine izin veriyor. Kısıtlı sürümü dahi, Teleport Pro'nun hangi yeteneklerle donatılmış olduğunu anlamak için yeterli. Araç; alt sayfalar, java appletleri ve dosyalar da dahil olmak üzere istenilen web sitesinin tamamını internetten sabitdiske aktarabiliyor. Download, oldukça hızlı gerçekleşiyor. Dosyaların transferi tamamlandığında internet bağlantınızı kesip rahatça sayfalar arasında gezinebilir ve bu yolla bağlantı masraflarınızı azaltabilirsiniz. Program, www.tenmax.com sayfasında kullanıcılarını bekliyor. Teleport Pro'nun en yeni shareware sürümünüCHIP CD'de Hızlı Internet bölümünde bulabilirsiniz.

HTTP Waezel: HTTP Weazel'in shareware sürümü tıpkı Teleport Pro gibi çalışıyor. (www.httpweazel.com) Yazılım, üc-

INTERNET EXPLORER ADMINISTRATION KIT

» Internet Explorer'ı küçültmek

sabitdiskte daha fazla yer kazanmanın tek yolu, internet kaynaklı dosya artıklarını silmek değil. Internet Explorer'ı da küçültülmüş bir kurulumuyla kullanabilirsiniz. Microsoft, Internet Explorer Administration Kit 6 ile (http://ieak.microsoft.com) browseri daha kurulum sırasında kişiselleştirme olanağı sağlayan gerekli araçları sunuyor.

IEAK6'nın kurulumundan sonra hemen vazgeçmemelisiniz: Gerekli bileşenlerin internet üzerinden güncellenmesi yarım saat sürebiliyor. Bir sihirbaz, size eşlik ederek uyarlamaların karışıklığı içinde yolunuzu bulmanızı sağlıyor. Minimalist bir browser etkinleştirebilip yardım fonksiyonlarından dahi uzak durabilir veya çok yönlü bir browser yaratmak adına, Macromedia'nın Flash Player'ı ve hatta Vietnam dil desteğini de içerecek şekilde Explorer'ı kurabilirsiniz.

Yeni kurulmuş bir Internet Explorer'da önceden oluşturulan "Sık Kullanılanlar" menüsü, IEAK6 sayesinde daha başlangıç aşamasında temizlenebiliyor.. İsteyen kullanıcı, browser'ın kurulumunu kendi resimleriyle güzelleştirebiliyor ve tamamlanmış Internet Explorer 6'nın görünümünü düzenleyebiliyor.

DİKKAT! Yanlış ayarlarla Internet Explorer 6'yı, linklerin bile izini süremeyen, işe yaramaz beyaz bir pencereye dönüştürebilirsiniz.

1 IE Administration Kit'in Kurulumu

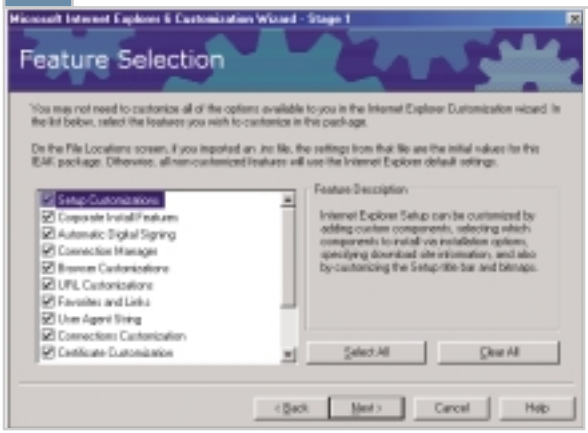

Kurulum seçeneklerinden Internet Explorer'ın içereceği bileşenleri belirleyin. Farklı dil-plug-inleri, Outlook Express ve Offline Browsing paketi, tasarruf edilebilecek örnekler.

2 Tamamlamak

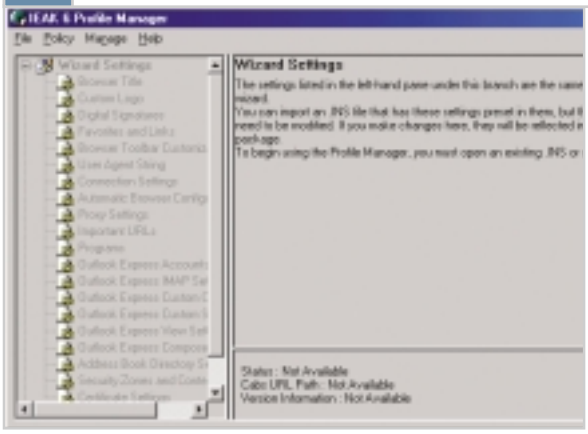

Gerekli ayarlar sağlandıktan sonra, Internet Explorer Administration Kit bir kurulum dosyası yaratır. Bu dosyayı IEAK6'yı da kurduğunuz klasörde bulacaksınız.

HIZLI YILAN: Websnake'le, başlangıç düzeyindeki kullanıcılar bile, herhangi bir web sitesini kendi sabitdisklerine hızla aktarabilirler.

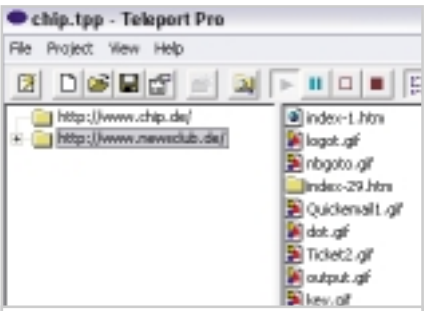

WEB SAYFASI IŞINLAYICISI: Teleport Pro, HTTP belgelerini sabitdiske hızla aktarıyor ve Java Applet'lerini tanıyor.

retsiz deneme sürümünde dahi zengin pratik fonksiyon menülerine sahip. Web siteleri kısmen veya bütünüyle mirror edilebiliyor ve oluşturulan dosyalar sonradan güncelleniyor. Kullanıcı tarafından tanımlanan boyutları aşan dosya paketleri download kapsamı dışında tutulabiliyor. HTTP Weazel'in de shareware sürümünü CHIP CD'de Hızlı Internet bölümünde bulabilirsiniz. Kayıtlı sürümün fiyatı 20 Dolar.

WebSnake: Websnake: (www.bueckeredv.de), incelenen araçlardan daha hızlı olsa da daha kısıtlı ayarlama olanakları sunabilen bir offline-reader. Programın sihirbazı, başlangıç öncesinde gerekli parametreleri kullanıcısına sorduğundan giriş düzeyindeki bir kullanıcı da ilk download'u başarıyor. Shareware'in kayıtlı sürümü için 25 Dolar ödemelisiniz

Netattache Pro: Netattache Pro (www.rocketdownload.com/Detail/Inter/na32v25a.htm) rakipleri gibi web sayfalarını arşivleme ve onları ihtiyaç halinde güncelleme imkanı sağlıyor. En büyük artısı (Kayıtlı sürümü 40 Dolar) entegre edilmiş arama fonksiyonu. Bu sayede sık kullandığınız sayfaları anahtar kelimelerle gözden geçirebilir ve yalnızca gerçekten ilgilendiğiniz dosyaları yükleyebilirsiniz.

WebSite Watcher: Web'de belirli bir olayla ilgili haber almayı bekleyen kullanıcılar, her beş dakikada bir aynı internet sayfasına uğramanın ne denli yorucu olduğunu bilir. Benzer durumlarda Martin Aignesberger'in WebSite-Watcher'ı gerekli yardımı sağlıyor. Shareware, (Kayıtlı sürüm 30 Dolar) WWW-sayfalarını yeniden düzenlenebilen zaman aralıklarıyla değiştirilen link, resim ve metinler bazında gözden geçiriyor ve değişiklikleri hemen bildiriyor. Her yeni reklam banner'ından haberdar edilmek istemeyen kullanıcılar, denetim öğelerinin bir kısmını devre dışı bırakabilir. WebSite Watcher, kontrol edilen sayfadaki bir değişikliği farkına varması halinde e-maille mesaj gönderebiliyor. WebSite Watcher'ı http://aignes.com adresinden indirebilirsiniz

Tuning araçları: Tam gaz sörf

Bağlantı ayarları optimize edilmemişse, tertemiz bir sabitdiskin ve banner filtresi sayesinde hızlandırılmış veri transferinin, pek büyük getirileri olmayacaktır.

Speedguide Web Patch: Speedguide'ın web patch eklentisi oldukça ilgi çekici (www.speedguide.net/Cable modems/cablepatches.shtml) Registry'deki iki ufak kayıt sayesinde bir web sayfasına izin verilen maksimum bağlantı sayısı iki katına çıkıyor. Bu sayede asıl veri hızı artmasa da yavaş internet serverlarında eş zamanlı olarak daha fazla bilginin transferini sağlayabiliyorsunuz.

MTU Speed: MTU-Speed adlı ücretsiz yazılım sayesinde (www.mjs.u-net.com) Windows sistemini hızlandırmak mümkün. MTU-Speed, Maksimum Transmission Unit ayarlarını, Modem veya ISDN bağlantısının mümkün olan en yüksek

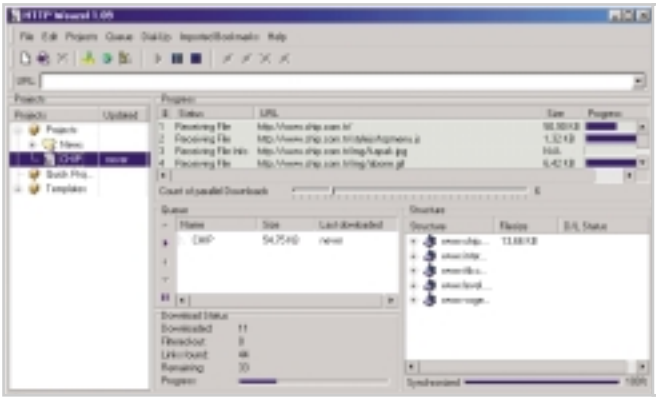

HIZLI YÜKLEYİCİ: HTTP Weazel, web sayfalarını mirror etmeye yarayan pek çok özellik ve yardımcı filtre sunuyor.

ARAÇLAR OLMADAN

» Cesurlar için Registry tuning

Internet bağlantınızı, yazılım yardımı almadan da ayarlamanız mümkün. Bunun için "Başlat" menüsünden "Çalıştır"a tıklayın ve komut satırına "regedit"i girin. "HKEY_LOCAL_MACHINE\System\CurrentControlSet\Services\Class\NetTrans\00x\MaxMTU' kaydında MTU değerini bulacaksınız. Buradaki "x" ayarlarının değiştirilmesi gereken o anki network adaptörünün adının yerini tutuyor. Modem ve ISDN için optimal kayıt, minimum değer olan 576'da. Registry'de Receive Window'a "HKEY_LOCAL_MACHINE\System\CurrentControlSet\Services\VxD\MSTCP\DefaultRCVWindows". İle ulaşacaksınız. MTU değeri 576 ise Rwin 2144 olmalı.

Bazen en uygun şekilde konfigüre edilmiş Windows için çok büyük uğraşı gerekiyor- özellikle de yardımcı araç yardımı almaktan kaçınıldığında. Ödüllendirme; sabitdisk üzerinde daha az dosya artığı, ve şayet web'de bilgi peşinde koşuyor ve internet gezintinizden daha yüksek performans umuyorsanız daha hızlı sonuca ulaşmayla oluyor.

hıza varmasını sağlayacak şekilde kuruyor. Windows kullanıcıları bu noktada alışık olunduğu üzere bir dezavantaja sahipler İşletim sistemi veri aktarımını optimize etmesi nedeniyle düşük bant genişliklerinde gönderilen ve alınan veri blokları önce dönüştürülmek zorunda. Bu da zaman kaybı anlamına geliyor. Asıl Windows ayarlarına göre bir veri paketi hedefine ulaşamadığında, iyileştirilmiş ayarlara oranla üç kat daha fazla verinin aktarılması gerekiyor.

iSpeed: iSpeed aracı da, MTU ayarlarındaki internet frenini kaldırmak üzere programlanmış Bu ücretsiz yardımcı yazılım internette www.rocketdownload.com/Details/Inte/isped.htm adresinde yer alıyor ve MTU ayarlarının yanı sıra Maximal Segment Size (MSS) ve Receive Windows(Rwin) ve Time to Live (TTL) ayarlarıyla da ilgileniyor. MTU, bir veri paketinin maksimum boyutu; Receive Window, Windows bir sonraki veri paketini işleyene dek doldurulması gereken tampon büyüklüğü ifade ediyor. TTL ise veri paketinin "yaşam süresini" gösteren değer. Bu değer, paket gönderildiğinde belirleniyor ve veriler server'a ulaşıp bir sonraki düğüme doğru hareket ettiğinde bir azalıyor. TTL sıfır değerine ulaşırsa paket feshediliyor ve veriler yeniden gönderiliyor.- ki bu sadece veri hızını azaltmakla kalmıyor, örneğin online oyunlarda artan gecikmelere yol açıyor. iSpeed, fare tıklamasıyla değerleri uyarlıyor, bilgisayarın kullanılmayan kaynaklarını açığa çıkarıyor.

Dikkat: DSL bağlantısıyla internette sörf yapıyorsanız, bu bağlantı ayarları sizin için yapıcı olmaktan çıkacaktır. Nedeni, DSL için Windows ayarlarının optimuma en yakın şekilde oluşu.

MS / Ozan Ali Dönmez, ozand@yahoo.com

»Daha hızlı bulmak: Online zamandan tasarruf etmek

Arama Uzmanı: Bingooo sonuca hızlı ulaşıyor ve bulunanları kendi browser'ında görüntülüyor.

Açık: Copernic'in arama programı, sonuçların kaynağının hangi arama motoru olduğunu görüntülüyor.

Jet Haber: Haber Jet dergi ve gazeteleri gözden geçiriyor ve bu yolla bölgesel olaylar bile kolaylıkla bulunabiliyor.

Bingooo:

Bingooo profesyonel arama motoru, özellikle meşgul sörfçüler için öneriliyor. Yüzlerce linkin karşısında şaşkına dönüp, sayfalar arasında yolunu kaybetmek istemeyen; hedefe kısa sürede ulaşmak isteyen kullanıcılar için. Internet kullanıcıları, client'ı www.bingooo.com/index_e.html sayfasından ücretsiz olarak indirebilirler. Bingooo, diğer tanınmış meta arama motorları gibi sabitdisk üzerinden çalışıyor. Ancak çoğu kez onlardan daha hızlı ve ayrıca yüksek isabet oranıyla hedefini bulan özel arama motorlarının kapsamlı bir katalogunu sunuyor. Keşfedilen sayfalar, dahili bir browser penceresinde listeleniyor ve bu sırada bulunan sitelerin tümüne ait linkler arama motorunda görünür halde kalıyor. Avantajı, çok hızlı şekilde çok sayıdaki arama sonucu arasında tıklayarak yolunuzu kaybetmeden ilerleyebilmenizi sağlaması.

Copernic:

Doğrudan sabitdisk üzerinden çalışan bir başka arama motoru da Copernic (www.copernic.com) Ücretsiz temel sürüm 80 farklı web arama motorunu tarıyor, yedi farklı kategoriyi tanıyor ve bulunan bilgileri filtreliyor. Yaklaşık 40 Dolar ödemeye hazır kullanıcılar Copernic Plus'u edinebilir. Bu aracın avantajı, 1000 arama motorunu taramayıp ve kendinizin de tanımlayabileceği 96 farklı kategoriyi sınıflandırabilmesi. Copernic, reklam banner'ı olmaksızın çalışıyor. Programın performans düzeyi, arama motorlarının ve kategorilerin düzenli olarak yenilenmesiyle güncel kalabiliyor.

Google:

Web'de çok arama yapan kullanıcılar, Internet Explorer'da Google toolbar'ı kullanmaları halinde üzerlerindeki yükün bir kısmından kurtulma şansına sahip. http://toolbar.google.com adresinden kendini doğrudan browser'a entegre eden yardımcı programı indirebilirsiniz. Bir kez kurulduğunda yalnızca GoogleBox'da arama başlatmanın dışında bulunan sayfalarda, aranan kavramları bir kez de ayrı ayrı ya da bir arada tarayarak tabloyu netleştirebilirsiniz.

Haber Jet:

Politikadaki, bilimdeki ve bölgesel özelliklerdeki yenilikleri Haber Jet'de bulabilirsiniz. www.haberjet.com adresi günlük gazetelerin ve dergilerin web sayfalarını tarayarak sonuçları açık bir şekilde listeliyor. İngilizce içerikli www.moreover.com, www.newscclub.com gibi haberlerin bir araya getirildiği diğer sayfalar da oldukça yararlı. Tüm web sitelerinin ortak yanı farklı alanlardaki haberlerin başlangıç satırlarını göstermeleri ve arama özelliği sayesinde kavramları da arayabilmeleri.

Outlook Express'den Bedava Posta Servislerine

Ortak Adres Defteri

Adres defterinize dünyanın herhangi bir yerinden ulaşmak ister misiniz? CHIP, bunun ve hesaplar arasında adres transferi için yapmanız gerekenleri bu yazıda açıklıyor. Ayrıca online hesaplara adres defterlerinin aktarılmasıyla ilgili ipuçlarını bulabilrsiniz.

Masaüstü bilgisayarlarda en yaygın olarak kullanılan e-posta programı Outlook Express'tir. Bir çok kullanıcı söz konusu programı offline iletiler hazırlamak ve bunları Kolaymail, Mynet Hotmail veya Yahoo gibi bedava e-posta hizmeti veren sunucular üzerinden göndermek için kullanırlar. Ancak bu lokal çalışma bazı sorunlara yol açabilir: Örneğin iş yerinden veya tatilde bir internet kafeden e-posta göndermek isteyenler Outlook Express adres defterine ulaşamazlar.

Çözüm çok basit: Outlook Express adres defterinde bulunan tüm e-posta adresleri, adresler faks ve cep telefonu numaraları gibi bilgilerin tümünün ayrı bir dosya içerisinde saklanması. Bunun için tek bir çözüm mevcut. Daha sonra isterseniz bu dosyayı bir disketle devamlı yanınızda taşıyabilir ya da hesabınızda bulunan bir bedava e-posta sunucusu üzerinde saklayabilirsiniz.

DİKKAT! Online tutulan adres defterinin güncelliğini koruyabilmesi için söz konusu aktarma işlemini belirli aralıklarla tekrar etmelisiniz.

Adres Defteri'nin dosyaya kaydedilmesi

İlk adımda Adres Defteri'ndeki tüm girdiler CSV dosyaları içerisine kaydedilmelidir. Bu, adres bilgilerinin farklı programlar arasında değiştirilebilmesi için yaygın olarak kullanılan bir dosya biçimidir. İkinci adımda bu dosya Mynet, Yahoo gibi (sunucu desteklediği sürece) e-posta sunuculara aktarılmalıdır. Eğer farklı bir ücretsiz e-posta hizmeti kullanıyor ve çalıştığınız sunucunun bu tür bir fonksiyonunun olup olmadığını veya CSV dosyasını destekleyip desteklemediğini bilmiyorsanız online yardımdan faydalanabilirsiniz.

1 Outlook Express'i çalıştırın ve Adres Defteri'ni açmak için Araçlar/Adres Defteri komutunu çalıştırın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencere üzerinde adres bilgilerini CSV dosyasına kaydetmeniz için yardımcı olacak sihirbaza ulaşabilirsiniz.

2 Bunun için Dosya/Ver alt menüsünü açın ve burada bulunan Diğer Adres Defteri komutunu çalıştırın. Ekrana gelen Adres Defteri Verme Aracı penceresindeki listeden "Metin Dosyası (Virgülle Ayrılmış Değerler)" seçeneğini işaretleyin ve aktif hale gelen Ver düğmesine tıklayın.

3 Takip eden pencere üzerindeki kutucuğa tıklayarak kaydedilecek dosya için uygun bir isim girin. İpucu: Dosyayı Adresler adı altında kaydedin.

4 Daha sonra aynı penceredeki Gözat düğmesine tıklayın ve ekrana gelen Farklı Kaydet penceresinden dosyayı saklamak istediğiniz konumu belirleyin. İpucu: İleride dosyaya rahat bir şekilde ulaşmak için masaüstüne kaydedin. Bunun için Konum listesini açın ve en üst düzey olan Masaüstü'nü seçin.

5 Dosyanın saklanacağı konum olarak Windows Masaüstü'nü seçtikten sonra Kaydet düğmesine tıklayarak iletişim penceresini kapatın. Bir sonraki adıma geçmek için CSV Ver penceresindeki İleri düğmesine tıklayın.

6 Ekrana gelen pencere üzerinden dosya içerisine kaydedilecek alanları seçebilirsiniz. Önemli! Adres Defteri'ndeki tüm alanları kullanmıyor olsanız dahi buradaki liste içerisinde bulunan tüm alanları işaretleyin. Aksi takdirde ileride dosyanın aktarılması esnasında bir hata mesajı ekrana gelebilir.

7 Artık Son düğmesine tıklayarak dosyanın kaydedilmesini sağlayabilirsiniz. Dosya kaydedildikten sonra ekrana gelen "Verme işlemi tamamlandı" bilgi penceresini Tamam düğmesine tıklayarak kapatın. Geriye kalan (Adres Defteri, Adres Defteri verme Aracı) tüm iletişim pencerelerini de kapatın ve Outlook Express oturumunu sonlandırın.

Outlook Express adres defterini Mynet'e taşımak

Outlook Express adres defterinde tutulan bilgilerin Türkiye'nin ilk ücretsiz e-posta sunucularından olan Mynet'e aktarılması oldukça basittir. Bunun için aşağıdaki işlemleri yerine getirmeniz yeterli olacaktır.

1 İlk olarak bir internet bağlantısı kurun ve Mynet'in açılış sayfasına (www.mynet.com) gidin. Daha sonra e-posta hesabınıza ulaşmak için kullanıcı ismi ve parolanızı girin.

2 myMail penceresinin solundaki menüde bulunan Adres Defteri bağlantısına ve bunun sonucunda ekrana gelen adres defteri penceresinde bulunan Al bağlantısına tıklayın. Artık adres defteri alma sihirbazı aktif hale geldi. Eğer şu ana kadarki işlemleri sorunsuz bir şekilde yerine getirdiyseniz ekrana üç tane adres defteri tipinden [Ldif Dosya (Netscape), CSV Dosya (Outlook Express) ve Palm-

WWW.INTERNETIMIZ.COM

» Online E-Posta Kontrolü

Internetimiz.com'un (www.internetimiz.com) sunduğu Postacı hizmeti sayesinde ister firewall'un arkasında, ister seyahatlerinizde, ister evinizden POP3 posta sunucularınıza ulaşabilirsiniz. Bir POP3 web geçit kapısı olan Postacı'yla, e-postalarınıza bakmak istediğiniz her bilgisayarda bir e-posta programına artık kayıt olmak zorunda değilsiniz. Windows, Macintosh veya Unix tabanlı herhangi bir sistemden bağlanabileceğiniz bu hizmet sayesinde mesajlarınızı alabilir ve kendi hesabınızdan iletiler gönderebilirsiniz.

Bunun için ilk olarak internetimiz.com web sayfasını görüntüleyin ve sol taraftaki menüde bulunan Postacı bağlantısına tıklayın. Daha sonra ekrana gelen pencere üzerinden posta sunucunuzun adresini, eğer bilmiyorsanız sağ taraftaki açılır listeden seçebilirsiniz, kullanıcı adı ve parolanızı girin. "Mailimi kontrol et" düğmesine tıkladıktan sonra yapmanız gereken tek şey postacının mektuplarınızı getirmesini beklemek.

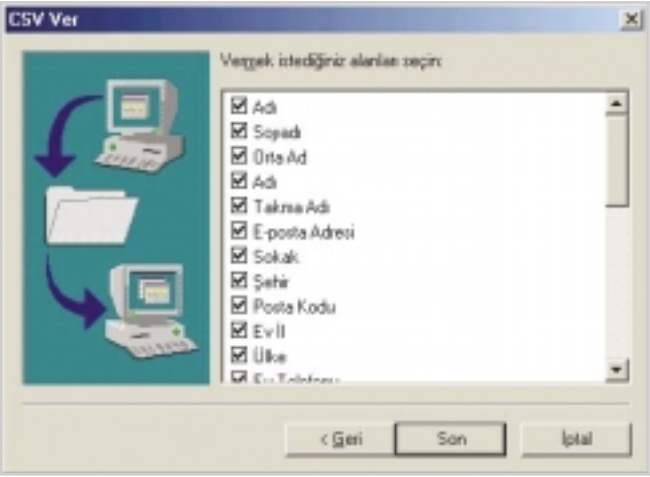

Outlook Express Konfigürasyonu: Adres aktarımı esnasında sorun çıkmaması için bütün alanların işaretlenmesinde fayda var. Ancak gerekli düzenlemeler daha sonra yapılabilir.

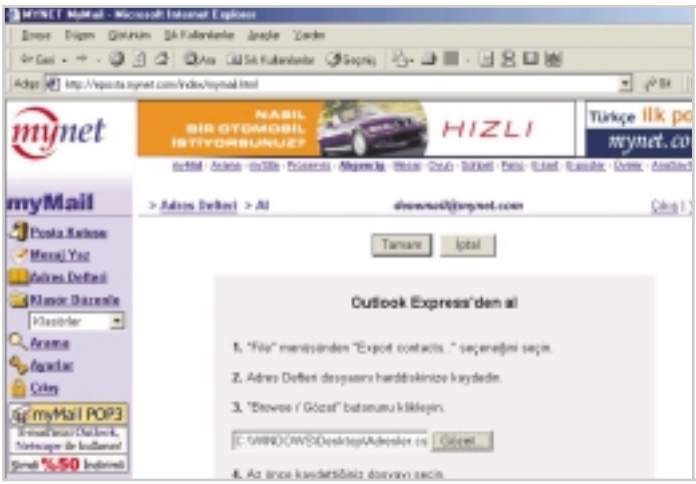

Mynet Adres Defteri: Online olarak saklayacağınız adres defterine internet bağlantısı olarak herhangi bir yerden ulaşabilirsiniz.

Pilot] sizin için uygun olanını seçmelisiniz. Bu örnekte CSV dosya seçeneğini işaretleyin ve Devam düğmesine tıklayın. Şimdi biraz önce kaydettiğiniz dosyayı seçmek için Gözat düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen Dosya Seç penceresinden masaüstündeki "Adresler.csv" dosyasını seçin ve Aç düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda iletişim penceresi kapanacak ve seçilen dosyanın konumu web sayfasında ekrana gelecektir.

3 Son olarak adres defterini Mynet hesabınıza aktarma işlemini Tamam düğmesine tıklayarak bitirebilirsiniz. Bu işlem sonucunda Outlook Express adres defterinde bulunan herkese Mynet hesabınızdan ulaşabilirsiniz.

Tüm adresleri Yahoo hesabına aktarmak

Adres defteri bilgilerinin Yahoo hesabına aktarılması işlemi neredeyse Mynet ile aynıdır. Burada da lokal bilgisayardaki adreslerin ilk olarak bir dosya içerisine saklanması gereklidir.

1 Yahoo (www.yahoo.com) açılış sayfasını görüntüleyin ve sayfanın üst tarafında bulunan Mail bağlantısına tıklayın. E-posta hesabına ulaşabilmek için kullanıcı adı ve parolanızı girin.

2 Yahoo Mail ana sayfasında bulunan Addresses bağlantısına tıklayın. Dosyaya kaydettiğiniz adres defterini Yahoo hesabınıza aktarmak için Import/Export bağlantısına tıklayın.

3 Ekrana gelen penceredeki "Choose a program to import contacts from" açılır listesinden kayıt dosyasının türünü, burada "Microsoft Outlook (.CSV File)" seçin. Zaten adres defterini bir dosya içerisine kaydettiğimiz için Yahoo penceresindeki ikinci adımı geçin.

4 Daha sonra burada bulunan Gözat düğmesine tıklayın ve ekrana gelen pencere üzerinden Mynet hesabında olduğu gibi masaüstünde bulunan Adresler.csv dosyasını seçin. Daha sonra dosyayı eklemek ve pencereyi kapatmak için Aç düğmesine tıklayın.

5 Son olarak Yahoo penceresindeki Import Now düğmesine tıklayarak Outlook Express altında tuttuğunuz adres defterini Yahoo hesabınıza saklayabilirsiniz.

Online hesaplardaki adres defterini saklamak

Uzun süre online e-posta hizmetlerini kullandıktan sonra POP3 sunucusuna sahip bir adres almaya ve artık iletilerinizi lokal bilgisayarınızdan takip etmeye karar verdiniz. Ancak geçen süre zarfında online olarak tuttuğunuz adres defterini Outlook Express'e aktarmak istiyorsunuz. Sorun değil!

1 Mynet veya Yahoo hesaplarınızdaki adres defterlerini yerel bir dosya içerisine kaydedebilir ve böylece istediğiniz e-posta uygulaması ile kullanabilirsiniz. İlk olarak e-posa hesabınıza girin ve Adres Defteri sayfasını açın.

2 Mynet hesabında çalışırken adres defteri altında bulunan Ver bağlantısına tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen yeni sayfa üzerinden adres bilgilerinin kaydedileceği dosya türünü seçin ve Devam düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda dosya oluşturulacak ve yüklenmeye hazır hale getirilecektir. Hazırlanan dosyayı bilgisayarınıza kaydetmek için son sayfada bulunan Download bağlantısına tıklayın.

Yahoo hesabını kullanıyorsanız adres defteri altında buluna Import/Export bağlantısına tekrar tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen sayfanın üst kısmını Yahoo'ya bilgi aktarmak için kullanmıştık. Şimdi sayfayı aşağı indirin ve bilgileri kaydetmek istediğiniz dosya türüne (Microsoft Outlook, Palm Desktop, Netscape Address Book, Yahoo!CSV) ait düğmeye tıklayın. Bunun sonucunda oluşturulan dosya otomatik olarak yüklenmeye başlayacak ve sizden onay isteyecektir.

3 Kaydettiğiniz bu dosyaları Outlook Express altında kullanmak için Adres Defteri'ni açın ve Dosya/Al/Diğer Adres Defteri komutunu çalıştırın. Ekrana Adres Defteri Alma Aracı penceresindeki listeden biraz önce hazırladığınız dosyanın türünü seçin ve Al düğmesine tıklayın. Bunun sonucunda ekrana gelen pencere üzerinden dosyanın konumunu belirleyin ve bu dosya içerisinden alınacak alanları işaretleyin.

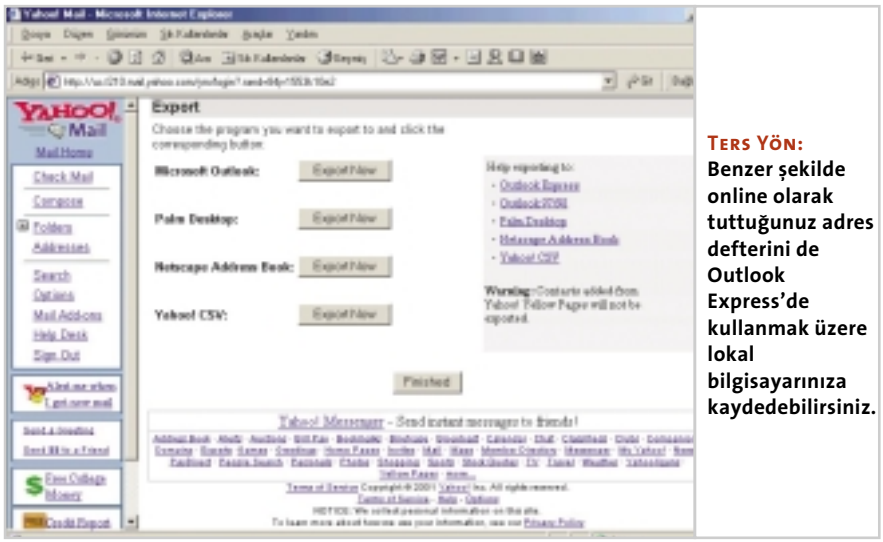

Ters Yön: Benzer şekilde online olarak tuttuğunuz adres defterini de Outlook Express'de kullanmak üzere lokal bilgisayarınıza kaydedebilirsiniz.

JR / Kadir Tuztaş, ktuztas@chip.com.tr

iHome Konsepti ile İnternet Evlerine Bir Adım Daha

İnternetle Yaşam: iHome

Ülkemizde de adı duyulmaya başlayan internetle entegre olmuş bilgisayar kontrollü yüksek teknoloji ürünü akıllı evler dünyada hızla yayılıyor. Görünüm olarak bilimkurgu filmlerindeki içi ışıklarla, yanıp sönen kontrol cihazlarıyla dolu uzay gemileri benzeri evler bekleyenler hayal kırıklığına uğrayacak.

Bilimkurgu hikayelerde, mekanı tanımlayan, hikayeden bağımsız veya hikaye için gerekli olmayan ama atmosferi tamamlayan ileri teknoloji ürünü tasarımlar vardır. Mesela, kahraman sabah kahvaltısını yaparken evin bilgisayarına deniz manzarası istediğini söyler ve duvarda bir anda deniz görüntüsü ortaya çıkar.

Ardından kahraman haberleri izlemek ister, duvar bir anda dev ekran bir televizyona dönüşür ve kahraman bir yandan kahvaltısını ederken bir yandan da haberleri izler. Bir ara duvarın ya da ekranın bir köşesinde bir pencere açılır ve kahramanımız odasında uyuyan çocuklarına bakar. Adam çocuklara kahvaltının hazır olduğunu söyler ve hala neden uyuduklarını sorar...

Bilim kurgu hikayelerinde sık sık karşılaştığımız bu akıllı evler uzun zamandır ulaşılmak istenen bir hedef hatta bir yarış halini aldı. İnternetin sağladığı imkanları da göz önüne alan pek çok teknoloji şirketi kendi akıllı evlerini tasarlayıp inşa ediyorlar hatta toplu üretim projelerine başlıyorlar. Ülkemizde de, önde gelen inşaat firmaları ile teknoloji firmalarının ortaklaşa yürüttükleri kimi projelerde, internetle entegrasyonu sağlanmış akıllı evlerin örneklerini görmek mümkün.

Cisco Systems'in Londra'da inşa ettiği örnek akıllı evi iHome da, "internet evi" olarak da tanımlanabilecek akıllı evlere güzel bir örnek oluşturuyor. Cisco Systems'in akıllı evler hakkındaki teknolojisini sergilemek için inşa ettiği ev; internetin MP3 şarkılar download etmek veya arkadaşlarımızla sohbet etmekten çok daha farklı yollarla hayatımıza dahil olabileceğini gösteriyor. İşten çıkmadan önce evin bilgisayarına bağlanarak evin ısı-

sını istediğiniz dereceye ayarlamak, sabah evden çıkmadan fırına koyduğunuz yemeğin pişmesi ve siz eve ulaştığınızda yemeğin hazır şekilde bekliyor olmasını sağlamak için fırını internet üzerinden kontrol etmek, sizden önce eve gelmiş olan çocuklarınızın evdeki durumlarını kontrol etmek, yangın, duman, gaz, hırsız gibi tehlikelere karşı güvenliğinizi sağlamak, buzdolabınızda tükenen gıda maddelerini sizi yormadan markete sipariş etmek, bozulan şofbeniniz için tamirci çağırmak akıllı evlerin internet sayesinde yapabildiklerinden sadece bir kaçı...

Modemler: Evin dış dünyayla bağlantısı bu tür yüksek teknoloji ürünü cihazlardan geçecek.

Kullanıcı arabirimi: Evi install etmek

iHome, sadece inşaat malzemeleri ve telefon kablolarından oluşan bir ev değil. iHome'u akıllı yapan, Cisco Systems ve çözüm ortakları tarafından geliştirilmiş bir yazılımı da var. Bu yazılımın arabirimi sayesinde evin tüm özelliklerini bir PC veya taşınabilir herhangi bir bilgisayar üzerinden kontrol edebiliyorsunuz. BlueTooth teknolojisi ile donatılmış evde, bilgisayarlarınızın illa da bir masa üstünde durması gerekmediğini de tahmin edebilirsiniz.

Elinizde taşıyabileceğiniz minik bir el bilgisayarı veya bir Tablet PC ile üst kattaki yatak odanızda uyurken, aşağıda kapınızı çalan kişinin görüntüsüne ulaşabilir veya gece elektriğin indirimli olduğu saatte alt kattaki mutfakta içi dolu şekilde sizden emir bekleyen bulaşık makinenizi çalıştırabilir veya gürültüden rahatsız olursanız kapatabilirsiniz. Ancak elbette tüm bu özelliklerden yararlanabilmek için "ev ile birlikte gelen" kurulum CD'sinden kullanıcı arabirimini install etmek gerekecektir. Yine de endişelenmeyin, böyle bir ev satın aldığınızda üretici firma gerekli programları sizin için halihazırda install etmiş olacaktır.

Cisco Systems ve ortakları tarafından geliştirilen arabirim kullanıcının isteğine göre farklı görünümlerde olabiliyor. Dünyanın her yerinden, internet aracılığı ile evin tüm kontrollerine ulaşabilmeyi sağlayan yazılıma yabancı ellerin ulaşmasını engellemek için, yüksek seviyede bir güvenlik sistemi de kullanıyor.

Koca bir evi "mod"a sokmak Tatil, iş, eğlence...

Her ufak detayı her seferinde tek tek ayarlamak istemeyen kullanıcılar için arabirimde farklı profiller oluşturulmuş. Örneğin tatile giderken bu arabirimde evinizi "tatil" moduna sokabiliyorsunuz. Veya evinizin haftanın hangi günleri "iş" modunda, hangi günleri "tatil" modunda çalışacağını ayarlayabiliyorsunuz. Böylece işe gittiğiniz günler evde kimse yokken ısıtma sisteminiz boşu boşuna çalışmazken, tatil gününüzde sıcak yatağınızda uykunun tadını çıkartırken birden bire evin buz kesmesi sorunu ile de karşılaşmıyorsunuz.

Aynı şekilde, evinizi işten eve dönüş, işe gidiş veya parti verme moduna göre de çalıştırabiliyorsunuz. İşten dönüş saatinizde evi istediğiniz gibi hazırlayan akıllı ev parti modundayken misafirlerinizin girmesini istemediğiniz kapıları kilitleyip, evin ışıklandırmasını, ses düzenini, hangi odalarda hangi tür müziğin hangi seviyede çalınacağını kontrol ederek parti sırasında işleri düzene koymak

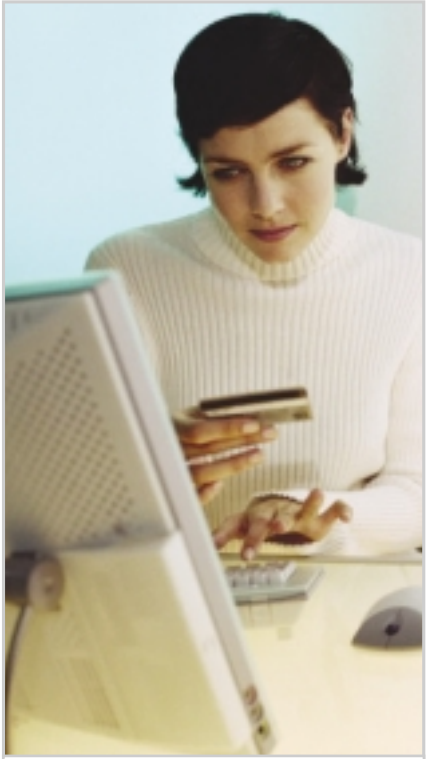

Dijital Yaşam: Alışverişler ve diğer pek çok günlük ihtiyaç internet üzerinden gerçekleştirilebilecek.

için oradan oraya koşturmanızın önüne geçiyor. Elbette cebinizdeki küçük el bilgisayarı veya evin içindeki herhangi bir bilgisayar veya kontrol cihazları ile istediğiniz anda tüm ayarları istediğiniz gibi değiştirmek yine sizin inisiyatifinizde...

Şimdilik toplama parça kullanılamıyor

iHome, sadece yazılımı ile değil, donanımı ile de normal evlerden ayrılıyor. Evin içi herhangi bir evde bulunabilecek mobilyalarla kaplı iken evi akıllı yapan ileri teknoloji altyapısı için Fujitsu, Compaq gibi donanım firmaları ve pek çok hizmet kuruluşu ile işbirliği yapılıyor. Dolayısı ile henüz seri üretimi yapılmayan bu konsept evleri çalışır durumda tutmak, yüksek bir maliyet gerektiriyor ancak akıllı evler yaygınlaştıkça akıllı bir eve sahip olmanın maliyetinin düşeceği de aşikar.

iHome'un içinde bildiğimiz sıradan ev eşyalarının yanında, casus filmlerinde veya bilim kurgu hikayelerde rastlayabileceğimiz türden cihazlar da bulunuyor. Bu ürünler aslında evin hayati işlevlerini yerine getirdiklerinden aksesuar olmaktan öte anlam taşıyorlar.

Bluetooth Access Point: iHome'un önemli özelliklerinden biri ev içindeki tüm taşınabilir veya sabit bilgisayarları kablosuz olarak birbirine bağlaması.

Bunun için de Axis firmasının ürettiği Bluetooth Access Point cihazı kullanılıyor. Böylece ev içini saran kabus gibi kablolar olmadan tüm bilgisayarlar ve diğer elektronik cihazlar birbirleri ile iletişim kurabiliyor, İnternet'e bağlanabiliyorlar.

HCM200: Evin ısı ve ışık kontrolünü sağlayan, diğer ısı ve ışık kontrol cihazlarının bağlandığı ana modül. 16 ayrı ısı bölgesini ve 32 ayrı ışık bölgesini kontrol edebiliyor.

Radyatör kontrolleri: Hometronic firmasının ürünü kontrol cihazları odadaki ısıyı kontrol amacıyla kullanılıyor.

KURULUM CD'Sİ: Evi yönetmek için gerekli yazılım aynı zamanda evi akıllı kılan çok önemli bir enstrüman.

Taban ısısı kontrolleri: Tek bir cihaz ile 8 odaya kadar, odaların taban ısılarını kontrol etmek ve gerekli değişiklikleri yapmak mümkün.

Oda kontrol modülü: Odanın toplam ısısını gözeten ve istenilen seviyeye getiren cihaz. Diğer ısı kontrolleri ile bağlantılı.

Işık kontrol modülü: Evdeki ışıkların parlaklıklarını istenen seviyeye ayarlayan kontrol cihazı. Ana kontrol cihazıyla bağlantılı.

Switch kontrol cihazı: HCM200'ün uygun gördüğü elektronik cihazları kapatmak veya açmak için kullanılan switch modülü.

Rüzgar detektörü: Rüzgarın gücünü ve yönünü takip ederek pencere ve panjurların durumunu ayarlayan cihaz.

Parlaklık detektörü: Güneşin parlaklığını takip ederek HMC200'ün evin ısı ve ışık durumunu ayarlamasına yardımcı olan detektör.

Data monitör: Evin ısı, ışık, gaz, su, elektrik durumunu kontrol ederek verileri HMC200'e göndererek ana kontrol cihazın hangi kaynakları kullanacağına karar vermesini sağlayan detektör.

Akıllı evlerin örnekleri dünyanın her tarafında, hatta ülkemizde bile, ortaya çıkmaya başlıyor. 11 Eylül saldırılarından sonra büyük iş merkezlerinde bulunmak yerine, evlerindeki ofislerinde web kameraları ve geniş bant internet bağlantıları ile iletişim kurarak çalışmak talebinde bulunan Amerikalıların oluşturacağı baskı nedeni ile akıllı evlerin hızla yaygınlaşacağı da tahmin ediliyor. Sabah kahvaltısını yaparken mutfak masasının üzerine yatay oturtulmuş ekranlardan e-mailleri okumak, oturma odasının duvarındaki geniş ekran monitör vasıtası ile iş arkadaşları ile toplantılar düzenlemek, iş yapmak için her sabah bir ofise gitmek zorunda kalmamak arzusu, zaten uzun süredir vardı. Bu oturmuş sosyal yapının değişimi için gerekli altyapı henüz hazır olmadığından göz ardı edilen bu arzu, terör korkusu ve akıllı evlerin varlığı ile birleşince hızla gerçekleşecek gibi görünüyor. Akıllı evler ile ilgili haberleri dikkatle takip edin çünkü hızla yaygınlaşacak ve sizi de içine çekecek yeni bir yaşam tarzının temelleri atılıyor bu sıralar.

Cem Şancı, cemsanci@chip.com.tr

GÖRSEL İLETİŞİM: Ev dışındayken de içerdekilerle iletişim kurabilirsiniz.

Sonsuz Bilgi Havuzunda Arananların Bulunması

İnternette Doğru Arama

İnternet zeki, zahmetsiz bir bilgi kaynağı... Fakat, madalyonun arka yüzü bize bu zenginliğe ulaşmanın pek de kolay olmadığını gösteriyor. Bu karmaşaya bir düzen getirmek, ancak arama motorları veya indekslerle sağlanabiliyor. Internette aradığınız bilgiye en hızlı şekilde nasıl ulaşabileceğinizi açıklıyoruz.

World Wide Web'de bir bilgiye ulaşmaya çalışanların çoğu, bütün arama motorlarını devreye sokarlar. "Arama motoru", net üzerinden bilgi edinme işinde kullanılan bir çok imkan ve hizmeti ifade eder. Çeşitli çözümler arasında mantıklı bir sınıflandırma yapmak için "indeks" ve "katalog" terimleri kullanılmaktadır. İnternet aramalarında başka bilgi kaynakları da bulunuyor. İlerleyen sayfalarda açıklayacağımız haber grupları ya da yazılı kaynaklar gibi...

Web katalogları: Eskinin telefon fihristleri

Altavista ve Google web'in tamamında metin taramak için ideal fihristlerdir. Yahoo ise kataloglar sınıfına dahildir. En önemli ve ünlü web katalogları listesine www.dino-online.com adresinden ulaşılabilinir. Burada politika, spor, kültür ya da yaşam tarzı gibi ana kategoriler belirlenmiş. Bu temel kategorilerden yola çıkarak ayrıntıları alt başlıklarda bulmak mümkün.

Aranılan bir konu, ana başlıklardan en alt seviyeye kadar takip edilirse, konuyla örtüşen bilgilere yönlendirilecek uzun ya da kısa bir link listesine ulaşılacaktır. Bu Altavista veya Google gibi fihristlerin ilk somut farkını ortaya koyuyor. Kullanıcıya sunulan linkler çoğunlukla editör tarafından ele alınmış, incelenmiş ve dikkatle seçilmiş olur. Buna rağmen bazı katalogların doğru linke yönlendirmek için küçük arama programları kullandıkları da oluyor. Linkin kalitesi, yapılan bu seçimlere bağlıdır.

Editörlerin denetimindeki kataloglardan, kullanıcı en azından istediği yere varmak için doğru yolda bulunduğundan emin olabilir.

Doğal olarak web kataloglarının arama işlevleri de mevcut. Belirli kavram ve konu seçimlerinin ardından anahtar sözcükten yola çıkılarak hızlı bir arama yapılması da mümkün. Fakat fihristlerde olduğu gibi bütün web'den değil, sadece elde bulunan verilerden yola çıkılarak tarama yapılır. Aslında yüzeysel bir arama için web katalogları çoğunlukla yeterlidir, ne de olsa sunulan linkler yüz binleri buluyor.

Google, Altavista, Lycos ve Fireball, World Wide Web'e doğru açılan milyonlarca linkten oluşuyorlar. Her kim bir fihristi arama için kullanıyorsa, araştırdığı tam olarak internetin kendisi değil görüntüsünün içeriğidir. Web sayfalarının konuları hakkındaki bilgiye ulaşabilmek için küçük otomatik programlar, arama motorlarının emrinde web'i gece gündüz tarar. Robots, Spider ya da Crawler adındaki bu programlar web sayfalarını dolaşıp, ana sayfanın içeriğini ya da sunulan web sayfasının bütün yapısını elde etmek ve fihristlemek için çalışırlar. Bu küçük programlar nispeten sabit olduklarından ve verileri otomatik olarak arama motorlarının veritabanlarında depoladıklarından, yanlış işlenebilen bilgiler kullanıcının konu dışı web sitelerine yönlendirilmesine yol açabilir. Bu durum genellikle, robotların elde ettiği verilerin insanlar tarafından elden geçirilmemesinden kaynaklanır.

Coşku Dolu Site: En bilinen web katalogu Yahoo, uluslararası linkleri olması yönünden ilkler arasında yer alıyor.

Google'ın ana sayfasında bir web fihristin prototipinden yola çıkan kullanıcı bir kaç seçenek buton'u ve kısıtlı bilgiler içeren bir veri tabanından daha fazlasına ulaşamaz. Prensipte bir metin fihristte arandığında bu tam anlamıyla yeterli olur. Arama esnasında sorulan sorular basit yapılandırılmış ara sayfalarda yer almalıdır.

Bilgi Deposu: Dino–online en büyük web kataloglarından. Aradığınız pek çok bilgiyi bulabileceğiniz bir site.

Bütün fihristlerde değiştirilmiş, bir yada iki kelimelik kavramlardan oluşan sorular sormak için geliştirilmiş arama fonksiyonları vardır. Özel belirleyici nitelik olarak kullanılabilen açıklamalar arama formülünde ya da online- yardımlarda desteklenir. Bir Google fihristinin avantajı, geniş veri tabanı ve sorulara hazır pratik cevaplarının olmasıdır. Tecrübe kazanıldıkça aramaların göz ardı edilemeyecek doğru bilgilere ulaştırdığı anlaşılmaktadır. Bu taşan bilgileri hedefleyip ustaca sınırlandırabileceğiniz gibi, sonraki sayfamızda okuyacağınız tavsiye ve hilelerle arama motorları ile nasıl baş edeceğinizi de keşfedebilirsiniz.

Robotlar sabit web sitelerini taramak için çok yorucu bir yol. Günümüzde internet sitelerinde yayınlanan bilgiler arttıkça, veri bankalarından dinamik el yazılarından arama yapmak mümkün görünmüyor. Fihristler bu gelişimin ağırlığını kaldıracak durumda değiller. Elyazıları (Perl, ASP, PHP vs.) robotlar tarafında takip edilemiyor. Örneğin Google'ın fihristinde günlük bir gazeteden bir makale arandığında günlük gazetelerden Spiegel ya da Focus'a ulaşmak mümkün olmayabiliyor.

Online Çeviri: Altavista, web katalogları arasında ilave hizmetleri olan faklı bir gruba dahil.

Daha da fazlası, meta arama motorları

Kendi alanında bilinen her arama motorunu artarda çalıştırmak yerine, meta-tarayıcılar alternatif olarak kullanılabilir. Bu akıllı internet programları, alışılmış olduğu gibi arama penceresine yazdığınız anahtar sözcüğü aynı anda bir çok 'gerçek' arama motorunda aratır. Yani meta-arama motorlarının taradıkları kendi veritabanları yoktur.

Meta-arama motorları nispeten daha kolay aramalar için uygundur, çünkü, arama stratejileri en basit anlamıyla işe yarayan tüm arama motorlarını araştırmada kullanırlar. Ama aramalarda desteklenmeyen mantık işlemlerini kullanmak doğru olmaz. Kullanıldığı taktirde bunları desteklemeyen arama motorları

Türkçe Arama: Google'ın basit ara yüzü, kullanıcıya gereken bütün kaynakları vaat ediyor.

yine kullanılırsa sonuçlar kısmen değersiz olur. Eğer konu, sadece bir tek anahtar kelime veya kavram ise meta tarayıcıları çok zaman kazandırabilirler.

Özel portal'lar: Aradığınız her şey el altında

Portal'lar esasında arama motoru değildir. Ancak haberler, sohbet, basın gibi güncel bilgilere ulaşmakta çok yardımcı olabilirler. Belli başlı portal'ların çoğu, büyük arama motorlarıyla ortak çalışır. Şöyle ki, bulunduğunuz yerden arama pencerelerine istediğinizi yazarak sonuçlara ulaşabilirsiniz.

Her ne kadar Yahoo ve Web.com'un isimleri web katalogu olarak geçse de ana sayfalarında internet portal'larının özellikleri vardır. Bir internet portal'ının temel amacı internet kullanıcısına internete bir giriş kapısı açmak ve bu şekilde kendine bağlamaktır. Bu yüzden portal sayfalarında çok çeşitli konular sunulur, böylece bunlar kullanıcıya mümkün olduğunca geniş bir eğlence ve bilgi yelpazesi sunar. Portal'lar için iyi örnekleri özellikle Victorvox (www. victorvox.com) ya da Tiscali (www.tiscali.com) gibi servis sağlayıcıları sunuyor. Müşterilerine, internet erişiminin yanı sıra kişiye özel bir giriş sayfasıyla da ek hizmetler veriyorlar.

Haber grupları–mega bilgi bahçesi: Ama dile dikkat!

İnternette ve mevcut arama motorlarında aradığını bulamayanların elinde, içerdiği bilgileri HTML temelli web'den farklı bir yolla sunan Usenet kaynağı var. Şu anda gerekli ve daha az gerekli bilgilerle tıka basa doldurulmuş 40 bin civarı haber grubu mevcut.

Newsreader (Usenet'teki haberleri okumak için kullanılan bir program), ya da servis sağlayıcısı tarafından hazırlanıp sunulmuş bir haber grubu-sunucusuna sahip olanların, öncelikle haber gruplarının konulara göre istiflenmiş bir listesini indirmesi gerekiyor. Bu bağlantının hızına göre birkaç dakika sürebilir. Ardından tanımları ve açıklamaları anahtar kelimelerle arama yapılmasına olanak tanıyor. Bir kez ilgilenilen konu grupları bulunduğunda içerdikleri haber listeleri mükemmel bir bilgi kaynağıdır. Haber gruplarının en büyük avantajı kullanıcının haber grubuna kendi sorularını sorabilme, yani mesaj gönderebilme ve biraz şansla bunlara cevap alabilme ihtimaline sahip olmasıdır. Karşılık olarak, grubun çekiciliğini koruyabilmek ya da arttırabilmek için, diğer kullanıcılar tarafından sorulan sorulara aynı istekle cevap göndermesi gerekir.

Özetle: Arayış başlı başına bir stildir

Adı geçen tüm gereçler ve web sayfaları, bilgi aramalarında başarılı olmak için kullanılabilecek imkanların sadece küçük bir kısmı. Yine de bahsedilen arama motorları, kataloglar ve indeksler, istenen bilginin bulunduğu bölgelere giriş için mükemmel araçlar. Sonraki sayfalarda size arama motorlarından her şeyi nasıl çıkartabileceğinizi hatta en karmaşık soruların cevaplarına nasıl ulaşabileceğinizi göstereceğiz.

21. yüzyılın hammaddesi bilgi. İnternet ise bitmek tükenmek bilmeyen bir bilgi kaynağı. Portal'lar, indeksler, web katalogları, haber grupları ve meta-arama makineleri bu hammaddeyi işlemek için görevdeler. Buna karşın, kullanıcı bu yardım sever makinaları nasıl kullanması gerektiğini bilmeli.

Püf Noktaları ve Hileler

İnternette aradığınızı bulmak sinirlerinize ve zamanınıza mal olabilir. Tavsiyelerimiz ve vereceğimiz püf noktalarının yardımıyla hedefe daha çabuk ulaşacak, vakit ve nakitten epeyce tasarruf edeceksiniz.

İnternette doğru bilgi arayışında karşılaşılan en büyük sorun HTML bazlı web sayfaların devasa sayısıdır. Bir de ana sayfaların yanı sıra, göz ardı edilemeyecek boyutlardaki, kendi kullanıcıları tarafından oluşturulmuş ya da postalanmış teker teker haberlerden oluşan Usenet var. Temelde internetin imkan tanıdığı gibi, haber grupları da içerlerinde arama yapılmasına izin veriyor. Ancak arama araçlarını etkili kullanmayı bilmeyenler, muhtemelen arzuladıklarından daha fazla arama sonucuyla karşılaşacaklardır.

Hedefi kısıtlamak: Ne aradığını bilmek gerek

Worl Wide Web'in oluşumu ve tarihiyle ilgilenen biri, "Internet" anahtar kelimesini aratmak fikrine kapılabilir. Google'ın arama kısmına "Internet" yazdığınızda ortaya 71 milyon sonuç çıkıyor. Elbette "Internet" kelimesi fazla küresel. Sonuçta bir arama motoru, internet kavramı ile ilgili hangi konuda ilgilendiğimizi bilemez. Bu yüzden, aramalarda ilk öneri, anahtar kelimelerin seçiminde mümkün olduğunca kesin ve isabetli olmak. Yani hedefe ulaşmak için, aranılan konuyu tam tarif edecek başka tanımlar da gerekli. Verdiğimiz örnekte bu diğer tanımlar oluşum, kaynak, tarih ve benzeri kelimeler olmalıydı. Ayrıca bu kavramlar, işe yarar sonuçların bulunabilmesi için birbirleriyle bağlanmalıdırlar.

Bütün arama motorları, sözü edilen mantık bağlantılarını, yani mantık işlemlerini destekliyor. En basit ve çoğu arama motorlarında otomatik yerleştirilen bağ, mantıklı AND (ve) bağıdır. Arama motorunun, bağlı kavramların birlikte olduğu sonuçları göstermesini sağlanmak için, iki ya da daha fazla anahtar kelimeyi AND ile bağlanmak mümkündür. Kullanılan arama motorunun AND'i otomatik olarak devreye soktuğundan emin olmak için, yardım sayfalarına bakmalı ya da en baştan işlemi elle girmeli. Genellikle izin verilen işlem kısaltmaları artı (+) ve & işaretidir. Başka somut kavramlar bu şekilde bağlandığında sonuçlar iyice sınırlanabilir. "İnternet AND geçmiş" şeklinde yapılan bir arama her iki kavramın da bulunduğu sayfalara yönlenir. Tabii ki bu, her iki kelimenin mantıklı bir şekilde bağlı olduğu anlamına gelmez. Arama motoru yalnızca aranılan anahtar kelimelerin var olup olmadığına bakar. Başka bir mantık bağlantısı ise (I) işareti ile kısaltılan OR yani veyadır. OR ile yapılan aramalarda, sonuçlarda anahtar kelimelerin hepsi değil en azından bir tanesi olması gerekir. Anlamca birbirine yakın ve her ikisi de konuyla ilgili sözcükler yazıldığında amaca oldukça uygun cevaplar alınabilir. Birbirinden farklı, fakat aranan konu ile ilgili iki kelime bağlanıp arama motoruna girildiğinde (örneğin "internet" or "w.w.w."), ya da ("harddisk or sabitdisk") gibi. Belirli sözcükleri barındıran web sayfalarının sonuçlarda geçmesini istemiyorsak kısaltması eksi (-) olan NOT (yok) kelimesi ile bunu sağlayabiliyoruz. Örneğin Enzo Ferrari hakkında bilgi arandığında amaç İtalyan araba markasının kurucusu hakkına bilgi edinmek olduğu halde, sonuçlarda "Michael Schumacher" ilgili sitelere de rastlanılabilir. Bu sebeple anahtar kelimelerin "Enzo Ferrari NOT Schumacher" şeklinde yazılması gerekir.

SİMGELER: Google'ın yeni gelişmiş aramasını Internet Explorer da bütün arama imkanlarını yeni bir simge erişimi ile gösteriyor.

Tam cümle aramaları: Tekniğe dikkat edin

Başlangıçta verdiğimiz örnek olan, www'nin kaynağının araştırılmasıyla ilgili örnekten devam edelim. Birbirine bağ-

ONLINE ANSİKLOPEDİ: Kimi kelimelere ansiklopedilerin geniş arşivlerinden kolayca ulaşabilir, bağlantı linklerini alabilirsiniz.

KAYNAKLAR: **Internet üzerindeki gazete ve dergi sayfaları da pek çok konu için arama imkanı sunuyor.**

lı anahtar kelimeler arandığında mümkün olan bütün kombinasyonlarıyla karşımıza çıkarlar. O halde neden "internetin oluşumu" şeklinde çıkmasını denemeyelim?

Arama motorlarında bütün bir cümleyi aratmak için "internetin oluşumu" şeklinde yazılmalıdır. Böylece sadece bu cümlenin bir bütün olarak içinde geçtiği web sayfaları çıkacaktır karşımıza.

Harfleri büyük yazmak bütün arama motorlarında anlamsız değildir. "Bilgisayar" kelimesini arattığınızda bu kelimenin büyük yazıldığı metinlere ulaşırsınız. Ancak "bilgisayar" yazıldığında kelimenin hem küçük hem de büyük olarak geçtiği bütün kaynaklar listelenir. Kelime parçalarını aramak için soru (?) ve yıldız (*) işaretlerini kullanabilirsiniz. Soru işareti (?) tek bir harfin yerini tutarken (?ence – bence, sence), yıldız işareti (*) birden fazla harfin yerini tutar (tele* - telefon, televizyon). Bir arama motoruna "ve" ya da "-dır" gibi kelimeleri aratmanın bir mantığı yoktur, deneyenlerin fazla şansı olmayacaktır. Çünkü arama motorları bu tür kelimeleri görmezden gelirler.

Aramaya yardım eden yazılımlar: Arama havuzu

İnternette aramaya yardım eden bütün bir program serisi var. En ünlülerinden biri Tool Copernic 2001. www.copernic.com sitesinde Copernic'in indirilmek üzere kısmen ücretsiz değişik çeşitleri var. Yazılım bilgisayara yüklendikten sonra, gayet kesin bir biçimde ve online olmadan aranılacak bilgiyi ve kullanılacak arama motorlarını tayin etmek mümkün. Bundan sonra Copernic internete bağlanıyor, gerekli bilgileri gönderip sonuçları buluyor, düzenliyor.

Arama için sık kullanılan adresleri olan ve mesela Google ya da Firaball kullananlar, oradan aynı zamanda bir yazılım daha doğrusu bir Explorer tarayıcısı için bir uzantı alabilir. Bu şekilde tarayıcıya arama motorunun en önemli özelliklerini ve işlevlerini barındıran bir ek yapıştırılır.

Altavista da Powerbrowser ile hem Explorer'a hem Netscape'e eklenebilen bir uzantı sunuyor. Yalnız bu şekilde doğrudan arama kısmına sadece bir tek link konuluyor. Link yerleştirildikten sonra tarayıcının ekranında seçilen kelimeler doğrudan Altavista'nın standart aramasına gönderilebilir. Sembol listesinde Altavista düğmesine bir fare tıklayışı, arama motorunu çağırmak için yeterli oluyor.

ARABUL: **Türkçe fihristlere iyi bir örnek Arabul sitesi (www.arabul.com). Sadece arama değil pek çok önemli siteye de link içeriyor.**

Elbette, internette arama yaparken sadece yabancı sitelerle sınırlı değilsiniz. Özellikle Türkçe karakter kullanarak arama yapmak niyetindeyseniz, başka bir deyişle, Türkçe içerikli siteler içinde arama yapmak istiyorsanız www.arabul.com veya www.netbul.com gibi fihristler sizin için biçilmiş kaftanlar.

Türkçe fihristlerin en önemli avantajları, haber portal'larından günlük gazetelerin sitelerine, faldan on-line oyuna, mizahtan televizyon kanallarına, lokantaların telefonlarına veya hava durumuna kadar yabancı fihristlerde bulamayacağınız pek çok "yerel" bilgiye kısa yoldan erişebilmeniz. Aslında, internette yerli ve yabancı şeklinde bir ayırım yapmak internetin mantığına ters düşüyor. Zira, yabancı fihristler de Türkçe sitelerde arama yapma imkanı sunuyor ancak elbette hiçbir yabancı sitede, o akşam seyretmek isteyebileceğiniz bir televizyon kanalı ile ilgili bir link veya uzun zamandır beklediğiniz bir filmin o akşam televizyonda yayınlanacağını belirten bir reklam göremezsiniz. Veya maaşınızı, birikimlerinizi yatırdığınız bankanın işinize çok yarayacak olan ama sizin haberiniz olmadığı bir hizmetinin reklamına da yabancı bir sitede rastlamanız olanaksız.

Dolayısıyla bir bilgi havuzu olan, sınırların, kısıtlamaların olmadığı internette yerli ve yabancı ayırımı yapmak mantıklı görünmese de, aramak söz konusu olduğunda yerli sitelerde Türkçe içeriğe ulaşmak daha hızlı bir şekilde mümkün oluyor. Ayrıca bu sitelerde kullanıcıların işine yarayabilecek linkler, haberler veya reklamlarla desteklenen ayrı bir hizmet şekli de yer alıyor.

JR / Sena Kürşün, senakursun@hotmail.com

WEB ADRESLERİ

İndeksler

Tam metin aramalarında internetteki en büyük indeksler. En iyi sonuçları alacağınız adresler.
www.google.com
www.altavista.com
www.lycos.com
www.netbul.com
www.arabul.com

Bilen portal'lar ve sözcükler

Kitaplıktaki bir sözlükte olduğu gibi burada da bir anahtar kelime aranabilir; ve büyük bir olasılıkla da bu kelime bulunur.
www.britanica.com
www.xipolis.net.
Encarta.msn.com

Gazete ve dergiler

Bütün büyük gazete ve dergiler, iyi ya da kötü düzenlenmiş arşivleri ile web'deler.
www.focus.com
www.paperball.com
Türkçe gazeteler...
www.hurriyetim.com.tr,
www.milliyet.com.tr,
www.sabah.com.tr,
www.cumhuriyet.com.tr

Gelecek İle İlişkimiz

Saf Olma Cesareti

Gelecek araştırmaları uzun zamandır teknolojik senaryoların öngörüsü ile kısıtlı kaldı. Filozof ve medya bilimcisi Mike Sandbothe, yeniden insanların gereksinimleri ve idealleri ile ilgilenmeyi ve ütopyalar için serbestlik sağlamayı öneriyor.

Dünyayı değiştiren şeyler basit şeyler. 11 Eylül'deki saldırı bunu ürkütücü bir biçimde belirginleştirdi. George W. Bush ve Amerikan askeri sanayisi yıldız savaşları düşleri görürken, birkaç Arap Florida'da uçuş dersi aldı, bıçak ve uçak bileti edindi ve kendilerini kaçırdıkları uçak ile birlikte korkunç bir silaha dönüştürdü.

Bu silah binlerce insanı öldürdü, dünya ekonomisini geçici olarak duraklama noktasına getirdi ve geleceği terör başlığı altında yeniden tanımladı. Nasıl olmuştu da, her şeyi önceden sezmeyi, simule etmeyi ve çıkarsamayı deneyen postmodern bilgi toplumu bu tip bir terör saldırısı olanağını düşünememişti? Bunun yanıtı basit: Geleceği düşünürken insanı dışlama eğilimi gösteriyoruz!

Gen tekniği, robotbilim ve nanoteknoloji hakkındaki güncel tartışmalar teknolojik senaryoları merkez alıyor. İnsanların, dilekleri ve umutları, bilgi ile ilişkilerinin tür ve tarzı, ana tutumları, dünya görüşleri ve eylem tarzları ile birlikte nasıl değiştiği yönündeki politik soru burada hemen hemen hiçbir rol oynamıyor.

Yeni teknolojilerin yaşam biçimlerine entegrasyon

Demokratik toplumların geleceği normatif bir tasarım olarak betimlenebilir: Ana hedef aşağılama ve vahşetin azaltılması ve dayanışmanın artırılmasından ibaret. Bu eylem ilkeleri somut ütopyaların bulunmasında yönlendirici bir rol oynuyor. İşlevleri bize gelecek hakkındaki bilimsel hakikati söylemek değil. Bunlar insanların bir arada yaşamasını gitgide daha demokratik ve daha insancıl biçimlendirmeye hizmet eden entelektüel araçlar. Kastettiğim ütopyalar ise yeni teknolojilerin demokratik yaşam biçimlerini zayıflatmaksızın, aksine onları güçlendirerek ve iyileştirerek nasıl bu yaşam biçimlerine entegre edileceği sorusu ile ilgili.

İnternet de basit, insani bir buluş. Bertelsmann, Kirch, Murdoch ve Turner Pay-TV çağını ilan ederken, bilgisayar tutkunları başlangıçta askeri amaçlar için kurulmuş internetin Backbone sistemini çoktan evlerindeki PC ile bağlantılandırmış ve iletişim ortamı

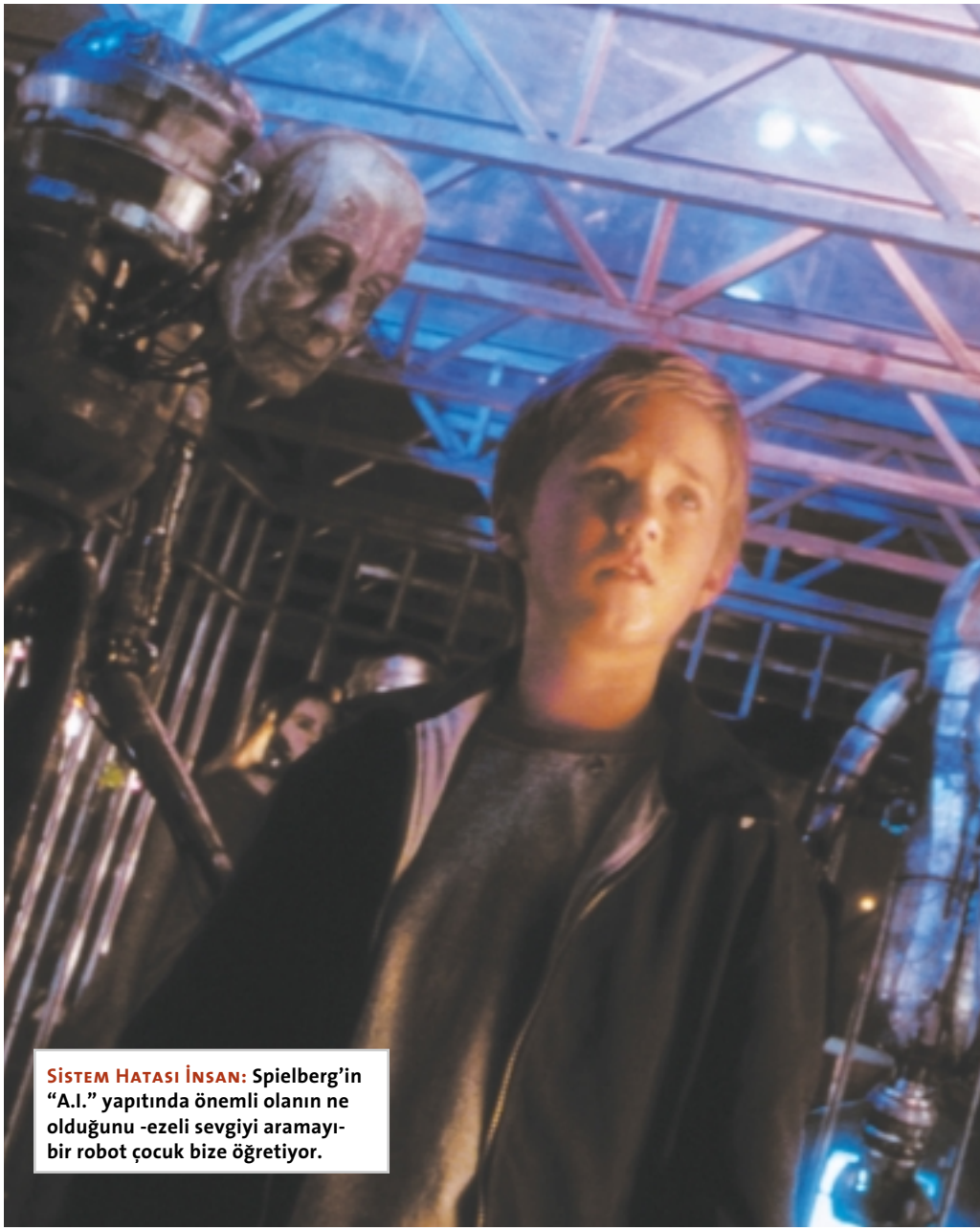

Sistem Hatası İnsan: Spielberg'in "A.I." yapıtında önemli olanın ne olduğunu -ezeli sevgiyi aramayı- bir robot çocuk bize öğretiyor.

olarak kullanmaya başlamış bulunuyordu. Ağ somut gereksinimlerin ve insani eylem bağlamlarının sonucu olarak oluşmuş bir ortam. Buna karşılık dijital televizyon çok çaba gerektiren araştırma projelerinin, eğilim çıkarsamalarının ve piyasa analizlerinin bir ürünü.

E-commerce, düşünen şeyler ve beyinlerimizin dijital ölümsüzlüğü hakkındaki popüler vizyonlar da gazetelerin kültür sayfalarını doldurmak ve araştırma bütçelerini boşaltmak için birebir. Ama gerçekte gelecek onu yaşamaya başlayan insanlar tarafından şekillendirilir. Bu yüzden şu soruların gelecek araştırmalarının merkezine yerleştirilmesi gerekli: Düşünme tarzlarımız ve iletişimsel yeteneklerimiz nasıl bir değişime uğrayacaktır? Medya ehliyeti ve yargı gücü nasıl bir gelişme gösterecektir? Bireysel öz imgelerimiz, beden bilincimiz ve kolektif politik ana tutumlarımız nasıl bir hal alacaktır?

„Sinizm ve dar kafalılık insanlığın sonu olabilir."

Her alanda daha iyi bir eğitim ve yeni medyanın rolü

Beni yönlendirmesine izin verdiğim somut ütopya bir eğitim (kültür) ütopyasıdır. Gitgide daha fazla insanın gitgide daha iyi okullara ve üniversitelere gideceğini umut ediyorum. Orada ekonomi, bilim, kültür ve politika alanlarında gerçekleştirilebilecek iddialı projelerin geliştirilmesine yardımcı olacak şekilde medyalardan işinin ehli bir biçimde yararlanmayı öğreneceklerini umut ediyorum.

Burada kendi yaşam öykülerinde iddialı eğitimin nelere kadir olduğunu yaşamış eğitim (kültür) politikacıları tasarlıyorum. Bu tip insanlar günün birinde gerçek bir eğitim (kültür) reformu gündeme getirebilecektir. Bu reform ise teknolojilerle birlikte insanların da gelişmeyi sürdürebilecekleri - üstelik de yalnızca bir uygulama süreci olarak değil - temeli oluşturacaktır.

Eski ve yeni medya teknolojileri eşit haklara sahip olarak yan yana yer alacaktır. Dil, yazı, resim ve müzik kitap basımı, radyo, televizyon, video ve internet ile ekolojik bir medya birliğinde insanların ve toplulukların öz duygusunu çokbiçimli, transkültürel ve antiotoriter olarak biçimlendirmek yönünde kullanılabilecektir.

Dijital bilgi akışı ile daha geniş görüşlü bir dünya özlemi

Gitgide daha fazla insanın kendi kendine bir yargı oluşturma ve dijital bilgi akışlarını entelektüel bir biçimde kanalize etme yeteneğine kavuşacağı bir dünya umudunu taşıyorum. Bir başka deyişle sosyal bakımdan sağlam bilginin başına buyruk merak ve narsistik iş anlayışından daha fazla önemsendiği bir dünya bu. Bu ütopyayı biraz somutlaştırmayı denemek istiyorum: 2021 yılındayız. Roma, Prag ve Berlin'den arkadaşlarım benimle birlikte 60. yaş günümü kutlamak üzere tren ile bana gelmişler. Tren biletlerini "Digs" biriminde ödemişler. Çünkü yüzyılın başındaki terör dalgası neredeyse tüm ülkelerin hükümetlerini bir dünya parlamentosunda bir araya getirmekle kalmamış, aynı zamanda ekonomik küreselleşmeyi de ilerletmiş ve tüm para birimlerini tek bir dijital birime geçirmiş.

Akşamları televizyonun karşısına geçiyoruz. Yüzyıl değişirken bir sıfır medya (önemsiz medya) olan televizyon sivil toplumsal kamuoyunun iddialı bir forumu halini almış. Televizyon internet ile bağlantılı ve tabii ki her yayında yayını hangi dilde dinlemek istendiği seçilebiliyor. Avrupa'daki çoğu insan en azından üç anadil konuşuyor. Avrupai kültür topluluğunun gücü de burada yatıyor. Dilin dünyalara giden yolu açtığı yönündeki felsefi görüş, eylemler için belirleyici bir rol oynuyor.

Tam da haberler yayına başlamak üzere. Bu yayın bir saat sürüyor. Yayının açılışını erkek ya da kadın dünya başkanının yirmi dakikalık bilançosu oluşturuyor. Dünya yönetimindeki bu iki yüksek merciinin her seferinde bir erkek ve bir kadın tarafından paylaşılması yerleşik bir hal almış.

Daha iyi bir gelecek için tinsel serbestlik

Ulusal ve yerel halk temsilcileri de yüksek bir itibara sahip. Artık politikayı bir kitle medyası tiyatrosu olarak sahnelemeye gerek yok. Çünkü temsili demokrasi sistemi, devletle ilgili görevlerin çözümünde entelektüel politikacılar ve eğitimli (kültürlü) yurttaşların birlikte çalışacakları şekilde katılımsal elemanlarla değiştirilmiş bulunuyor.

Anlatmayı burada kesiyorum. Gerçek muhtemelen farklı olacaktır. Ancak insanlığın geleceğinin bir felaketle sonuçlanmaması için, kendimize ve çocuklarımıza somut ütopyalar için tinsel serbestlik sağlamamız önem kazanıyor. Yalnızca içimizdeki saf olma cesareti ve değişikliğe uğrama gücünü bulursak, yalnızca gündelik yaşamın bizden beklediğini sinik bir biçimde gerçekleştirmekle kalmamayı öğrenme şansımız doğacaktır. Bunun yerine şimdiki zamandan daha iyi olan bir geleceğin biçimlendirilmesinde çalışabiliriz.

Mike Sandbothe

Çeviri: Garo Antikacıoğlu, agaro@chip.com.tr

İnsanlık tarihinin en ilginç yüzyılının başındayız. Peki ama yarının dünyası nasıl olacak? CHIP size her ay bilişim çağının öncü düşünürlerini vizyonları ve ütopyalarıyla tanıtıyor.

Mike Sandbothe (40),
Medya Filozofu

Jena Üniversitesi'nde medyabilim ve felsefe doçenti. TV, radyo ve günlük gazetelerde bilimsel muhabirlik alanında katkıda bulunuyor.

Kitapları:
Subjektivität und Öffentlichkeit (Öznellik ve Kamuoyu),
Pragmatische Medienphilosophie (Pragmatik Medya Felsefesi)

KÜNYE

Yayın Koordinatörü (Sorumlu): Gökhun Sungurtekin
sgokhun@chip.com.tr
Genel Yayın Yönetmeni: Ufuk Yamankılıçoğlu
uyaman@chip.com.tr
Yazı İşleri Müdürü: Mahmut Karslıoğlu
mkars@chip.com.tr
Yazı İşleri:
Sevda Kılıç, chipyaz@chip.com.tr
Kadir Tuztaş, ktuztas@chip.com.tr
Haber Merkezi: Cem Şancı
cemsanci@chip.com.tr
CHIP Test Merkezi:
Şahin Ekşioğlu, esahin@chip.com.tr
Ecevit Bıktım, ecevitb@chip.com.tr
CHIP CD: Korcan Meydan, korcan@chip.com.tr
CHIP Online: Halil Selanik, webmaster@chip.com.tr
Katkıda Bulunanlar: Murat Karslıoğlu, Ozan Ali Dönmez, Garo Antikacıoğlu, Sena Kürşün, (JR) Jörg Rechertz, MS) Markus Schmidt, (SG) Stephan Goldman, Mike Sandbothe, (TB) Thomas Baur, (MF) Manfred Flohr, (MM) Markus Mandau,
Görsel Yönetmen: Gökhan Koç, gokhank@chip.com.tr
Grafik Asistanı: Dilek Kırcan

Genel Müdür: Hermann W. Paul
Genel Müdür Yardımcısı: Beste Özerdem
Finans Müdürü: Aylin Aldemir
Pazarlama ve Halka İlişkiler Müdürü: Güler Okumuş
Pazarlama Bölümü:
Ayten Çar
Özlem Cenker
Abone Bölümü Satış Müdürü: Asu Bozyayla
Abon Servisi:
Ayten Akgüre
Ebru Cinek
Dağıtım Müdürü: Cem Cenker
Dağıtım Asistanı: Mehmet Çil
Üretim Koordinatörü: Turgay Tekatan
VOGEL Medya Yayımcılık A.Ş. Adına Sahibi:
Gökhun Sungurtekin

VOGEL MEDYA YAYIMCILIK REKLAM GRUBU
Satış Müdürü: Gönül Morgül
mgonul@vogel.com.tr
Reklam Koordinatörü: Şebnem Karabıyık
ksebnem@vogel.com.tr
Reklam Müdürü: Nurhan Bağcı Eyiip
bnurhan@vogel.com.tr
Özel Projeler Müdürü: Gülcan Bayraktar
gulcanb@vogel.com.tr
Reklam Trafikeri: Aynur Kına
aynur@vogel.com.tr
Market Sorumlusu: Yeliz Koyun
kyeliz@vogel.com.tr

Renk Ayrımı-Film Çıkış ve Baskı
ASIR Matbaacılık Ltd. Şti. Tel:(212) 283 84 38
Dağıtım: BİRYAY A.Ş.
VOGEL Medya Yayımcılık A.Ş.:
Piyalepaşa Bulvarı Zincirlikuyu Cad. Ün İş Merkezi 231/3
Kasımpaşa/İstanbul
Telefon: (212) 297 17 24 (pbx)
Faks: (212) 297 17 33
Abone Faks: (212) 238 73 43
Yazı İşleri Faks: (212) 238 73 26
Web Adresi: http://www.chip.com.tr
Vogel Ankara Temsilcisi: Serra Yurtman
Telefon: (0312) 495 24 47
e-mail:vogelmedya@sim.net.tr

REKLAM İNDEKSİ

ABT	163
AKADEMİ	31
ALTERA	173
AOD	149
BEBİM	91
BOĞAZİÇİ	AK
CDROMDATA	151
COMPEL	155
COMPEX	165
COSMOS	121
ÇÖZÜM	102-103
DATAGATE	25
DORUKNET	159
DÜNYA EĞİTİM	29
EKSEN	40-41
EMEK	129
EPSON	61
ERMED	127
ERSOFT	93
FUJITSU SIEMENS	51
GOLD	45-49
ITD	131
KAPLAN	69
KONT	99-107
KULVAR	83
MARKET	182-183-184-185
	186-187-188-189-190-191
MBS	73
MEDYASOFT	115
MEGABAYT	157
MEGAVİZYON	97
MICROSTAR	15
NOKIA	ÖKİ-59
PANCOM	67-75
PHILIPS	7
REDOX	33
SETA	111
SLOT	119
SÜRAT	161
TECHNOTEL-ERE	27
TELPA	113
TETRİS	85
TURANLI	AKİ
UNIVERSIST	179
YAMAHA	13
YÖNSİS	95

VOGEL MEDYA YAYIMCILIK A.Ş.'NİN DİĞER YAYINLARI

LEVEL
Türkiye'nin bir numaralı oyun dergisi
www.level.com.tr

HERKES İÇİN BİLGİSAYAR
Yeni başlayanlar için bilgisayar ve internet rehberi

IT BUSINESS WEEKLY
IT profesyonellerinin güvenilir rehberi
www.itbusiness.com

www.internetimiz.com
Bilgisayar, kitap, sinema, müzik, haber...

DÜNYA'DA CHIP

CHIP'in yayınlandığı diğer ülkeler:

Almanya, Çek. Cum., Çin, Endonezya, Hindistan, İtalya, Macaristan, Malezya, Polanya, Romanya, Rusya, Singapur, Slovakya Cumhuriyeti, Ukrayna, Yunanistan

Merkezi Almanya'da bulunan ve Almanya'nın en çok satılan aylık bilgisayar dergisi olan CHIP, Türkiye ile birlikte 16 ülkede yayınlanmakta.

CHIP'TE GELECEK AY

ŞUBAT 2002

İnternet

Verilerinize Maksimum Güvenlik

Dikkat, veri hırsızlığı: Kişisel bilgilerinizin peşinden koşan hacker'lar ve casuslar internette cirit atıyorlar. CHIP, önemli verilerinizi istemediğiniz yabancı kişilerin erişiminden nasıl koruyabileceğinizi açıklıyor.

Donanım: Test

Dünyanın En Hızlı Ekran Kartları

CHIP, en hızlı 3D ekran kartlarını test ediyor. Nvidia ve ATI chipsetli ekran kartlarının amansız zirve mücadelesi...

Yazılım

DVD Rip ve Kopyalama

En sevdiğiniz filmleri CD'lere yedeklemek için bilmeniz gereken herşey. Tek tıklama ile DVD'den CD'ye kopyalayan yazılımlar, video format dönüşümü ve bir Video CD'nin oluşturulması.

İletişim

Kablo Salatasına Son!

Bluetooth'tan Infrared'e kadar tüm kablosuz bağlantı standartlarının tanıtımı, kullandıkları aygıtlar, avantajları ve dezavantajları...

! Yazılarda güncel gelişmelerden kaynaklanan değişiklikler yapılabilir

DİĞERLERİ...

- **PC'den Televizyona**
  Dev bir monitöre sahip olabilirsiniz
- **BIOS Hakkında Herşey**
  Hız ve güvenlik artırıcı en iyi seçenekler
- **İnternette Müzik**
  MP3'e rakip yeni ses formatları